

T.C.

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SAMSUN HALKEVİ (1932-1951)

Hazırlayan

Halil AKTAŞ

Tarih Anabilim Dalı

Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı

Doç. Dr. İsmet TÜRKMEN

TOKAT-2015

SAMSUN HALKEVİ (1932-1951)

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 07 / 07 / 2015

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

İmzası

Başkan: Prof. Dr Mustafa ÇOLAK

Üye : Doç. Dr. İsmet TÜRKMEN (Danışman)

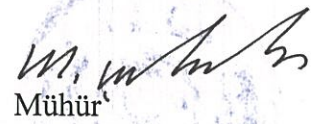

Üye : Yrd. Doç. Dr. İsmail ÖZER

Bu tez, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun /
29/06 /2015 tarih ve .18... sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü: Prof. Dr. Mustafa ÇOLAK

Mühür

İmza

ETİK SÖZLEŞME

T.C

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu, bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçlara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

(07/07/2015)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Halil AKTAŞ

İmzası

ÖNSÖZ

Bu çalışmada başlangıç olarak Osmanlı Devleti'nin yıkılmasının ardından yeni kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni rejiminin ülke geneline yayılması, halkın bunları benimseyerek özümsemesi meselesini ele aldık. 1920'lere baktığımızda Türkiye diğer devletlerden ileri bir seviyede bulunmaktaydı. Devlet, çağdaş bir görünüme sahipti. Ancak devletin çağdaş bir görünüme sahip olmasından daha ziyade ülke vatandaşlarının da bu çağdaşlığı yaşaması ve özümsemesi gerekmektedir. Yeni devletin kuruluş sürecinde örgün eğitim dışında kalan çok sayıda insan vardı. Bunlar yaş itibarıyla normal okullara gidemeyecek durumdaydı. Hem de okuma yazma konusunda, el becerileri konusunda sıkıntılı bir yaş grubu bulunmaktaydı. İşte halkevleri de bu amaçla kurulmuştur. Resmi öğrenim dışında kalan insanların, bu kurumlardan istifade edip kendini geliştiren, çağdaşlığı yaşama biçimi haline getirmiş özümsemiş bir toplum yaratmak hedeflenmiştir.

Uzun bir süre farklı sistemle yaşayan bir toplumun bir anda yeni sisteme adapte olması kolay olmayacaktı. Bunu gören Atatürk, halkın kısa sürede yeni sistemi benimsemesi ve sistemin gereklerine uygun, modern düşünen bireyler yetiştirilmesi amacıyla halkevlerinin kurulmasını kurtuluş olarak gördü. Nitekim bu düşüncesi büyük oranda gerçekleşti ve halkevleri sayesinde halk; kısa sürede okuma ve yazmayı öğrendi, çeşitli beceriler kazandı.

Tezimiz kaynakları arasında araştırma yaparken, Samsun Halkevi'nin çıkarmış olduğu 19 Mayıs Dergisinden bir haylice yararlandık. 114 sayısı ile çok sayıda halkevinin yapmadığını yapan, faaliyetler açısından da aktif olan bir halkevini araştırmak bu anlamda çok önemliydi. 19 Mayıs Dergisi dışında Samsun Halkevi'nin çıkardığı yayınlar, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Milli kütüphane, diğer üniversitelerin kütüphaneleri kaynak konusunda büyük fayda sağladı.

Samsun Halkevi, Atatürk İlke ve İnkılapları'nın halk tarafından anlaşılması ve özümsemesi; insanların kendi becerilerinin farkına varmalarını sağlanması, soran sorgulayan bir toplum yaratılmasında önemli rol oynamıştır. Samsun Halkevi'nde insanlar kurslarda eğitim alırken; gecelerle, balolarla eğlenmeye de vakit ayırmıştır. Çünkü insanın gelişimi bir bütündür. Halkevleri hem konuşur hem de konuşturur. Kendini ifade edemeyen insanların sosyalleştiği merkezlerdir.

Samsun Halkevi'ni incelediğim bu araştırma, değerli pek çok kişinin katkısıyla gerçekleştirildi. Hayatımın en zorlu dönemlerinden biri olan bu dönemde, pek çok sıkıntıyı göğüsleyerek bu çalışmayı başarıyla sonuçlandırmamda yanımda olan ve desteğini benden esirgemeyen herkese çok teşekkür ederim. İlk olarak araştırmanın her aşamasında beni destekleyen, değerli önerileriyle beni yönlendiren, tez danışmanım saygıdeğer Doç. Dr. İsmet TÜRKMEN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tarih Bölümü Öğretim Üyesi saygıdeğer Prof. Dr. Mustafa ÇOLAK'a, Ordu Üniversitesi Öğretim Üyesi saygıdeğer Yrd. Doç. Dr. İsmail ÖZER'e teşekkürlerimi bir borç bilirim. Bu günlere gelmemde emekleri asla ödenemeyecek, hayatımın her döneminde olduğu gibi tez döneminde de desteklerini esirgemeyen, aldığım her kararda tüm varlıklarıyla yanımda olan canım annem Şerife AKTAŞ'a ve Kıymetli babam İbrahim AKTAŞ'a sonsuz teşekkür ederim.

ÖZET

Türkiye Cumhuriyeti Tarihi'nin en önemli kültür kurumlarından biri olan halkevleri 1932–1951 yılları arasında faaliyet göstermiştir. Bu kurumun kuruluş amaçları yeni kurulan devletin her alanda ilerlemesini sağlayacak bir insan topluluğuna ulaşmaktır. Bunu da Atatürk İlke ve İnkılaplarına sarılarak onun doğrultusunda emin adımlar atarak sağlamak istemiştir. Bu bağlamda sınırlar içerisinde en ücra köşelere ulaşılmış halkın her anlamda bilinçlenmesi sağlanmıştır.

İlk olarak 19 Şubat 1932'de 14 il merkezinde açılan Halkevleri kısa sürede bütün bir Türkiye geneline yayılarak kapatıldıkları 1951 tarihinde sayıları 478'e ulaşmıştır.

Hazırladığımız bu çalışmada Samsun Halkevi'nin kuruluşundan başlanarak şubeleri, faaliyetleri ve Samsun Halkevi'nin çıkarmış olduğu "19 Mayıs" Halkevi dergisi ve çıkardığı yayınlar; o dönem Samsun civarında çıkan gazeteler, dergiler; Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Milli Kütüphane de konumuzla alakalı kaynaklara dayanılarak bilgilendirme yapılmıştır. İlk kurulan Halkevlerinden olma özelliğiyle Samsun Halkevi 14 Şubat 1932'de açılmıştır. Samsun ilinin neredeyse merkez kültür kurumu haline gelmiş ve Halkodalarıyla faaliyetlerini Samsunun en ücra köşelerine kadar ulaştırmıştır. Dil-Edebiyat, Güzel Sanatlar, Temsil, Spor, Sosyal Yardım, Halk Dershaneleri ve Kurslar, Kütüphane ve Yayın, Köycülük, Tarih ve Müze Şubeleri ile adeta şehrin damarlarına girmiş. Her alanda eğitim faaliyetlerinde bulunmuştur.

Samsun Halkevi tezimiz dört bölümde incelenmiştir. Birinci bölümde Samsun Halkevi'nin açılışı, idari yapılanması ve Halkevi başkanları işlenmiştir. Açılış sürecinin Samsun özelinde nasıl bir yankı bulduğu konusu mevzu bahis olmuştur. İkinci bölümde Samsun Halkevi Şubeleri'nin çalışmaları, Samsun Halkevi'nin katılmış olduğu faaliyetler, Samsun ilçelerinde ve beldesinde kurulan Halkevleri çalışmaları aktarılmıştır. Üçüncü bölümde eğitim öğretime her zaman önem vermiş olan Samsun Halkevi'nin resmi yayın organı 19 Mayıs dergisinde yer alan dergi ve kitap tanıtımları yer almaktadır. Son bölümümüz olan 4. Bölümde Samsun Halkevi'nin kapatılmasına giden süreç ve en sonunda da kapatılması anlatılmıştır.

Samsun Halkevi işlevsiz hale gelene kadar; Samsun ve çevresinde başarılı işler yapmış, toplumun olumlu anlamda değişiminde söz sahibi olmuştur. Kurslar, konferanslar, söyleşiler düzenleyerek okuma yazma konusunda sıkıntılı olan bir toplumun kısa sürede gelişimine yardımcı olmuştur. 19 yıllık süreçte Samsun Halkevi, Samsun civarında eğitim ve öğretimde çığır açmış. İnsanların çeşitli alanlarda beceri ve deneyim kazanmasını sağlamıştır.

Modern devlete modern bireyler yetiştirilmiştir. Halkevlerinin yeni kurulan devlete çağdaşlaşma ve uygarlık anlamda neler kazandırdığını çalışmalarımızla görmüş bulunmaktayız.

Halkevleri, tek parti döneminde yer alan bir kurum olduğu için ister istemez kendini siyaset içinde bulmuş. Çok partili hayata geçilmesiyle Halkevleri faaliyetleri durmuş Samsun Halkevi de bunlardan nasibini almıştır. Bunda Cumhuriyet Halk Partisi ile DP arasında Halkevlerinin faaliyetlerinde konusunda farklı düşüncülerinin etkisi olmuş, sonuç olarak 1951’de faaliyetleri son bulmuştur. Daha sonra açılrsa da eski gücünde ve faaliyet alanında yer alamamıştır.

Anahtar kelimeler: Halkevleri, Samsun Halkevi, 19 Mayıs Dergisi, Halkodaları, Halk Eğitimi, Modernleşme

ABSTRACT

Community houses which are one of the most important cultural institutions of republic of turkey got into the act between 1932-1951 years. The purposes of establishment of this institution are to reach a community of each newly founded government, which can provide progression in each area. They want to ensure this by holding on Ataturk's principles and reforms and taking confident steps in the direction of him. In this sense, it is provided to the community, who reached the back of the beyond within boundaries, to become conscious.

The communities which was firstly opened in 14 city centers in 19 february 1932, reached 478 which closed in 1951 through spread to whole turkey general in a short time.

In this study we prepared, it is informed from the establishment of Samsun community houses to its branches and activities, and "19 may" community houses journal which was printed by Samsun community house and its publications ;news and journals which were printed near Samsun at that time , archive of prime minister republic, national library based on sources related to our topics.

Samsun community house which characterized as the first establishment community house, was opened in 14 february 1932. It has become nearly cultural center institution of Samsun city and it has brought its activities up to back of the beyond Samsun with its community rooms. It has entered almost city's vessels with language-literature, arts, representation, sport, social assistance, the public classrooms and courses, library and broadcasting ,peasantism ,history and museum branches. It has engaged in educational activities in all fields.

Our Samsun community house thesis has been examined in 4 sections. In the first part it is examined the opening of Samsun community house, its administrative restructuring and presidents of the community house. How opening process finds an echo on Samsun specials has been of concern. In the second part, the studying of Samsun community house ,the activities that Samsun community house attended, the studies of community houses which established at Samsun city and town has been added. In the third part the official publication organ of Samsun community house which always gives important to education and training, magazine and book reviews which located in 19 may journal has taken part. In the fourth part which is our last part, it has been examined the process of leading to the closure of Samsun community house and its closure.

Until Samsun community house became dysfunctional, it did successful business in Samsun and around, it had a voice on changing of society in a positive sense. It helped developing of a society which troubled in terms of reading and writing, in a short time by organizing courses, conferences and conversations.

Samsun community house pioneered at education and training in Samsun and around in 19-year period. It provided to people acquire skills and experience in various fields. It brought modern individuals to modern government. We have found in our studies what community houses brought to newly established state in terms of modernization and civilization.

Since community houses located in one-party era, it found itself in politics unavoidably. Activities of community houses stopped with the transition to multi-party system, and Samsun community house got its share from these, too. Herein, different thinkings on the topic of the activities of community house between republican people's party and democratic party effected, consequently its activities ended in 1951. Even if it was opened later, it hadn't had its former power and activities.

Keywords: Community House, Samsun Community House, 19 May Journal, Community Rooms, Community Education Modernization.

İÇİNDEKİLER

ETİK SÖZLEŞME.....	İ
ÖNSÖZ.....	İİ
ÖZET.....	İV
ABSTRACT.....	VI
İÇİNDEKİLER.....	VIII
KISALTMALAR.....	X
KAYNAK TAHLİLİ.....	Xİ
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
1. SAMSUN HALKEVİ'NİN AÇILIŞI.....	4
2. SAMSUN HALKEVİ'NİN İDARİ VE TEŞKİLAT YAPILANMASI.....	11
3. SAMSUN HALKEVİ BAŞKANI.....	24
4.SAMSUN HALKEVİ BİNASI.....	26
İKİNCİ BÖLÜM.....	29
1. SAMSUN HALKEVİ ŞUBELERİ.....	29
1.1 Dil Tarih Edebiyat Şubesi.....	30
1.2 Güzel (Ar) Sanatlar Şubesi.....	57
1.3 Temsil (Gösterit) Şubesi.....	63
1.4 Spor Şubesi.....	69
1.5 Sosyal (İçtimai) Yardım Şubesi.....	73
1.6 Halk Dershaneleri Ve Kurslar Şubesi.....	78
1.7 Kütüphane ve Neşriyat Şubesi.....	82
1.8 Köycülük Şubesi.....	86
1.9 Müze ve Sergi Şubesi.....	92

2.SAMSUN HALKEVİ'NİN KATILMIŞ OLDUĞU FAALİYETLER	96
2.1 Milli Bayramlar	96
2.2 Kutlaması yapılan Savaşlar ve Barış Antlaşmaları	98
2.3 Belirli Haftalar ve Anma Günleri	102
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	108
1. SAMSUN İLÇELERİNDE KURULAN HALKEVLERİ VE FAALİYETLERİ.....	108
1.1 Ladik Halkevi	108
1.2 Vezirköprü Halkevi	109
1.3 Havza Halkevi	111
1.4 Bafra Halkevi.....	112
1.5 Kavak Halkevi	119
1.6 Alaçam Halkevi	120
1.7 Çarşamba Halkevi.....	120
1.8 Terme Halkevi	121
2.SAMSUN 19 MAYIS HALKEVİ DERGİSİNDE TANITILAN DERGİLER.....	122
3.19 MAYIS DERGİSİNDE YER ALAN KİTAP TANITIMLARI	130
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	134
1.SAMSUN HALKEVİ'NİN KAPATILMASI.....	134
1.1 Halkevleri Kapatılması Öncesi Genel Durum	134
1.2 Samsun Halkevi'nin Kapatılması	139
1.3 Halkevleri kapatıldı mı?	141
SONUÇ.....	142
KAYNAKÇA	144
EKLER.....	150
ÖZGEÇMİŞ.....	152

KISALTMALAR

TTK	:Türk Tarih Kurumu
TDK	:Türk Dil Kurumu
BCA	:Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
CHP	:Cumhuriyet Halk Partisi
CHF	Cumhuriyet Halk Fırkası
TCF	:Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası
SCF	:Serbest Cumhuriyet Fırkası
Bkz.	:Bakınız
S.	:Sayı
s.	:Sayfa
C.	:Cilt
AAM	:Atatürk Araştırma Merkezi
Yay. Haz	:Yayına Hazırlayan
Ed.	:Editör
Y.	:Yıl

KAYNAK TAHLİLİ

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi:

Zabıt Cerideleri:

Zabıt Cerideleri veya diğer adıyla Tutanak Dergileri meclislerde, mahkemelerde vb. yerlerde yapılan konuşmaların yazıya geçirildiği tutanak dergileridir. Bu yerlerde yapılan bütün işler Tutanak Dergileri'ne kaydedilir ve yayımlanır. Tutanak Dergileri ise; yoklama, başkanlık sunuşları, görüşülen konular, yazılı ve sözlü sorular, tekrarlanacak oylamalar, seçimler, kanun tasarıları ve teklifleri, meclis soruşturmaları ve Yüce Divana sevk ile ilgili konuları ihtiva eder. Kısaca yasama meclisi faaliyetlerine ilişkin olarak tutulan tutanakların yayımlandığı süreli yayınlardır. Cerideler özellikle halkçılık anlayışının izahı ve halkevlerinin kapanışı noktalarında boşlukları dolduran temel kaynak vazifesi görmüşlerdir. (Yalçın, 2004:108-115)

1.3.1932 Tarihli ve 23 Numaralı Tamim:

CHP Genel Sekreterliği tarafından 24 Şubat 1932 tarihli Genel İdare Kurulu kararlarının tebliğini içeren ve içinde halkevlerinin açıldıktan sonraki kısa hal tercemesinin ve görülen kimi aksaklıklara çözüm önerileri getiren bir tamimdir.

Samsun Halkevi Resmi Yayın Organı: 19 Mayıs Dergisi

Samsun Halkevi dergisi şubelerinden en önemlisi Dil Edebiyat Tarih Şubesi tarafından 1 Kasım 1935 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Tüm halkevlerinde olduğu gibi Samsun Halkevi'nin açılışı da özel güne getirilmiştir. Bu özel günde 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nın 12. Yıl dönümü kutlamasıdır. Samsun halkının yoğun katılımı ve heyecanı içerisinde ahenkli bir açılış yapılmıştır. Derginin yayın hayatına başladığı tarihte sahibi Dr. Ertuğrul Baykal'dır. Aynı zamanda Samsun Halkevi başkanıdır. Yayın Müdürü Dil Edebiyat Tarih Şubesi Başkanlığını da yapan Cemal Gültekin'dir. (19 Mayıs 1935:1)

1937 senesinde sahibi Mümtaz Arkayın, yayın yönetmeni Galip Naşit Arı'dır. 1940'da Samsun Halkevi yönetiminde yapılan değişiklik dergiye de yansımıştır. Osman Cudi Gürsoy hem Halkevi başkanı hem de derginin imtiyaz sahibi olmuştur. Edebiyat Öğretmeni

Abdülkadir Karahan bu dönemde yayın yönetmenidir. Bir sayı sonrasına baktığımızda Kazım Dilcimen'in Yayın Müdürü olduğunu görüyoruz. Aralık 1940'da Ziya Karamuk, Şubat 1942'de tekrar Abdülkadir Karahan Yayın Müdürü olmuşlardır. Aynı tarihte Halkevi başkanı Atıf Olgaç, derginin imtiyaz sahipliğini de üstlenmiştir. Daha sonra Yayın Müdürlüğü görevini Emin Hekimgil, Dr. Ahmet Hakkı Kuzucu ve Atıf Olgaç yapmıştır. Mart 1945'te iki görev birleştirilmiştir. Bu tarihten itibaren Yayın Müdürlüğü görevini; Emin Hekimgil, Kemal Yener, Nurettin Atasoygil, tekrardan Emin Hekimgil, daha sonraları Ömer Orhun, Cemal Bilir sırayla yerine getirmiştir. (Güz, 1995:76)

19 Mayıs Dergisi, yayın hayatına 1 Kasım 1935'de başlamış Nisan 1950'ye kadar kesintili olsa da devam etmiştir. Dergi, Güneş matbaasında basılmaya başlanmış; bu süreçte 114 sayısı yayınlanmıştır. İlk zamanlar da aylık çıkmasına rağmen bazı dönemlerde sıkıntılar olmuş bazen iki ayda bir çıkmış bazen de yayınlarına ara vermek zorunda kalmıştır. 1939 Kasım ayına kadar aylık olarak yayınlanmıştır. Ocak 1936, Aralık 1937, Temmuz 1938, Ocak-Haziran ve Ekim 1939 aylarında yayınlanmamıştır. Kasım 1939'dan sonra yayınına 4 ay ara vermiş bunda II. Dünya Savaşı'nın getirdiği olumsuz durumlar etkili olmuştur. Nisan 1940'da tekrar aylık olarak yayınlanmaya başlayan dergi Şubat 1941'de yine yayınlanmamıştır. 1941 Mart ve Nisan aylarında bir sayı, Haziran-Temmuz aylarından bir sayı olmak üzere iki ayda bir yayınlanmaya başlamıştır. 1941 Temmuz ayından 1942 Şubat ayına kadar yayınlanmamıştır. 1942 Şubatı'ndan 1945 Kasım ayına kadar 2, 3 veya 4 ayda bir yayınlanmıştır. Kasım 1945, Mart 1947 tarihleri arasında 2 aylık, 1947 Mart-Ekim arasında aylık, kapandığı tarih olan Nisan 1950'ye kadar aylık olarak yayınlanmıştır. (Güz, 1995:74-75)

Dergide uzun yayın hayatı boyunca; Cemal Gültekin, Kazım Dilmen, Mustafa Özman, Sefer Aytekin, Galip Naşit Arı, Ali Ertan, Müfit Tuksal, Sait Coşkun, Rasim Ozantürk, M. Şükrü Fırat, Dr. R. Güngör, Şefik Alışık, Abdülkadir Karahan, Emin Hekimgil, Vefki Ertür, Cemil Sena Ongun, Macit Karakurum, Nuri Özbalkan, Emir Alp, Fazıl Atabek, Nihat Yürektürk, Celal Çumralı, Kadir Sungun, Cevat Kazım Tunçoğlu, Necmi Memişyazıcı gibi birçok yazarın yazıları yayınlanmıştır. (Güz, 1995:76-77)

19 Mayıs Dergisi'nde ayrıca Atatürk'ün sözleri, İsmet İnönü, Şükrü Kaya, Peyami Safa, Falih Rıfkı Atay, Yunus Nadi, Selim Sırrı Tarcan'a ait yazılar da yayınlanmıştır. (Güz, 1995:76) Dergi yayın hayatı boyunca bazen birinci hamur, bazen ikinci hamur kağıda

basılmıştır. 1935–1939 arası birinci hamur, 1939–1941 arası üçüncü hamur, 1941 senesinde birinci hamur, 1942–1943 yılları arasında ikinci hamur, 1943–1947 yılları arası birinci hamur kağıda basılmıştır. 1947–1950 yılları arasında ikinci hamur kağıda basılmıştır. Derginin sayfa sayısı devamlı değişiklik göstermiştir. İlk sayısı 16 sayfa, 2 ve 38. Sayısı 32 sayfa, 39–43 sayısı 24 sayfa, 44–56. Sayısı 32 sayfa, 56–59. sayısı 48 sayfa, 60–63 sayılar 32 sayfa, 64. sayı 48 sayfa, yayınlanmıştır. Diğer sayılar ise farklı sayfa sayısında yayınlanmıştır. (Güz, 1995:77)

Dergide fotoğraflara sıkça yer verilmiştir. Her sayıda aşağı yukarı 3–4 fotoğraf yayınlanmıştır. Milli bayramlar ve özel günlerle alakalı, Samsun’a ait görüntüler, Atatürk, İsmet İnönü ve tarihsel kişiliklerden ve halkevlerindeki konferanslardan fotoğraflar bulunmaktadır. Ayrıca haritalar, planlar, krokiler, çizimler’de dergide yer almaktadır. (Güz, 1995:75) Dergi ilk altı yıl 26x19 cm, daha sonraki iki yılda 24x16 cm boyutlarında, 1943-1946 yılları arasındaki sayısı 26x19 cm, 1947-1950 yılları arasındaki sayısı 24x16 cm boyutlarındadır. Son sayısı ise 19,5x14 boyutlarında yayınlanmıştır. (Güz, 1995:75)

1935-1940 yılları arasında Güneş Basımevi’nde, 1940-1942 yılları arasında Samsun Vilayet Matbaası’nda, 1942’de Güneş Matbaası’nda dizilip vilayet matbaasında, sonraki sayısı ise 1948’de adı Samsun matbaası olarak değiştirilen Vilayet matbaasında basılmıştır. (Güz, 1995:75)

19 Mayıs Dergisi’nin fiyatları yıllara göre değişiklik göstermiştir. 43. sayısına kadar dergi’nin fiyatı kaynaklarda bulunmamaktadır. 63. sayısına kadar 10 kuruştan, 64. sayısı 20, 65–66. sayılar 25, 67–78. sayılar 30, 79–86. sayılar 25 kuruştan, 87–114. sayılar 30 kuruştan satılmıştır. Yıllık abone fiyatı ise 3 liradır. (Güz, 1995:76)

19 Mayıs Dergisi’nin ilk sayısında şubelerin faaliyetlerini, Samsun ilinin özelliklerini, aydınların elinde Samsun ilinin bir kültür ve folklor aracı olarak; çevrenin bölgenin, sosyal, tarihsel, yöresel incelemelerinin yayını olarak ifade etmişlerdir. Ayrıca dergide ilim ve felsefe yapılmayacağı, böyle bir amaçlarının olmadığını belirtmişlerdir. Samsun gençleri 19 Mayıs Dergisi etrafında toplanmışlardır. Bilim insanlarının gösterdiği metotlardan, yollardan, açtıkları çığırda yürüyerek yersel, tarihsel incelemeler yapabilir ve bu amaçla çalışanlara belgeler hazırlayabilir, kamuoyu tarafından yeterince tanınmayan orijinal folklor parçalarını onlara yetiştirmek ne mutlu demişlerdir. Dergi’de ele alınan konular arasında nutuklar, güncel haberler, yerel haberler, ekonomi, sağlık, köy ve köylü sorunları, tarım, folklor, edebiyat,

güzel sanatlar, basın, halkevleri haberleri, sosyal hayat vardır. İçerik olarak çok zengindir. (Gültekin, 19 Mayıs 1935:1-2)

Samsun Halkevi 19 Mayıs Dergisi, Samsun halkının kültür yuvası olmuş, Cumhuriyet ve İnkılapçılık düşüncesinin merkezi olmuştur. Samsun halkı halkevi faaliyetlerine elinden geldiği kadar katılmış, neredeyse bu katılım Samsun nüfusu kadar olmuştur. Samsun'un İstiklâl Harbi'nin başlangıç yeri olması dolayısıyla ayrı bir motive ile çalışmalar yapmıştır. Özellikle milli bayramlarda Samsun Halkevi halkın yoğun katılımıyla etkinlikler düzenlemiştir.

Bu anlamda Samsun Halkevi'nin resmi yayını 19 Mayıs uzun süreli yayınlanan dergiler arasındadır ve halkevi çalışmaları bu dergide fazlasıyla yer almıştır. İlk zamanlar Halkevi dergi sayfa sayısı azken daha sonra artarak devam etmiştir. Buna paralel olarak da dergide yer alan eser ve yazar sayı da zamanla artmıştır. Dergiye baktığımızda yazarların çoğu öğretmendir ancak her meslek grubundan insanların yazıları bulunmaktadır. Özel günlerde devlet ve halkevi yöneticilerinin, Halkevleri konuları ve faaliyetleri üzerine nutukları vardır.

Telif Tetkik Eserler

CHP halkevleri çalışmalarına yön ve hız verebilmek adına temel başucu kitapları yayınlamışlardır:

“CHP Temsil Kolları İçin Kılavuz”, “CHP Teşkilatı Kurulmamış Vilayetlerdeki Halkevleri ve Odaları Teftiş Talimatnamesi”, “Halkevlerinde Halk Müziği ve Halk Oyunları Üzerinde Nasıl Çalışmalı, Neler Yapmalı?”, “CHP Halkevleri ve Halkodaları Türkçe Yazma ve Okuma Kursları İçin Kılavuz” vb.

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğinin Parti Teşkilatına Umumi Tebligatları:

İçerisinde halkevleri konusunda çok değerli bilgiler barındıran ve CHP çalışan bütün araştırmacıların mutlaka incelemesi gerek bu eser CHP tarafından ilki 1933 senesinde Cumhuriyet Halk Fırkası Katibiumumiliği'nin Fırka Teşkilatına Umumi Tebligatı, Mayıs 1931'den Birincikanun 1932 nihayetine kadar adıyla ve üzerinde “mahremdir, hizmete mahsustur, fırka bürolarında kullanılacaktır” kaydıyla yayınlandı.

CHP Halkevleri Talimatnameleri:

İlki 1932 senesinde olmak üzere 1932.1934.1940 vb tarihlerde yayınlanan bu talimatnameler halkevlerinin genel çalışma prensiplerini tespit etmesi ve şubelerin neleri yapıp neleri yapmayacaklarını kesin bir netlikte ifade etmeleriyle dönemlerinde halkevli için başucu kitabı olan yanında çalışmamız için çok önemli kaynak vazifesini de ifa etmişlerdir.

Halkevleri Çalışma Talimatnamesi:

Amaç ve işlevsel bakımdan Halkevi talimatnameleri ile aralarında bir benzerlik olup tek farklı yönleri sadece şubelerin çalışmalarını izaha yönelik hazırlanmalarıdır.

Halkevleri Çalışma Öğreneği:

Dilde sadeleştirme çalışmaları içerisinde Halkevleri Çalışma Talimatnamelerinden sadece isim olarak ayrılırlar.

Halkevlerinin Faaliyet Raporları Hülasaları:

“CHP Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hülasası”, “1937 Yıldönümü Broşürü Geçen Yılda Halkevleri Nasıl Çalıştı”, “CHP 1939’da Halkevleri”, “CHP Halkevleri ve Halkodalarının 1940 Çalışmaları”, “Halkevleri 1940”, vb gibi isim olarak herhangi bir standarta sahip olmasalarda içerik olarak aynı kalıpta yayınlanan eserlerdir. Burada yıl içerisinde göze batan halkevleri ve bu halkevlerinin çalışmaları özet biçiminde zikredilir.

Halkevleri Bibliyografyası:

Bu başlık halkevleri ile ilgili yayınlanan telif tetkik eserlerin içerisinde yer aldığı bibliyografya çalışmalarını değil halkevlerinin yayınlamış oldukları eserlerin içerisinde bulunduğu yayınları kapsamaktadır. CHP Halkevi yayınlarını takip edebilme ve bu yayınları diğer halkevlerine gösterebilme adına zaman zaman bibliyografya eserleri de yayınlamışlardır ki bunlardan en başta geleni Hasan Taner tarafından 1944 senesinde yazılan Halkevleri Bibliyografyasıdır. Bunun dışında halkevi çalışan araştırmacıların listesinde mutlaka bulunması gereken kitap ise Orhan Özacun tarafından yayınlanan CHP Halkevleri Yayınları Bibliyografyasıdır.

Ülkü:

Halkevlerinin kuruluşlarının ilk yıldönümü olan Şubat 1933’te milli ülküyü yaymak amacıyla Mustafa Kemal Atatürk’ün bizzat adını koyduğu Ülkü adındaki dergi yayın hayatına başlamış ve diğer halkevi dergileri arasında en uzun ömürlü ve en çok sayı çıkaran dergi olmuştur. “CHF Umumi İdare Heyeti Kararıyla Ankara’da “Ülkü” adında bir kültür dergisi

yayımına başlanmıştır. Dergide CHF prensiplerine uymayan ve bu prensiplerin aksini yapmak maksadı ile yazılan yazılar alınmayacaktır. Ülkü bu esas içinde memleketin en muhtaç olduğu fikri teşkilatlanma yolunda çalışacak, memleketin bütün yazan, okuyan ve düşünenleri arasında fikir ve heyecan bağı olacaktır” düsturu ile çıkan dergi Genel merkezin yayını olması, dönemin önde gelen kalem sahiplerinin yazılarına yer vermesi ve taşra halkevlerine yazılarıyla yön verici olması açısından diğer halkevi dergileri için yol gösterici bir kaynak olmuştur. Bu sebepten halkevleri konusunda genel bir çalışma yapan araştırmacı da daha özelde belirli bir halkevi çalışan araştırmacı da mutlaka Ülkü dergisini taramak zorundadır.

GİRİŞ

Halk ve Halkçılık Kavramı

Çalışmamızın kavramsal çerçevesinin ana hattını teşkil eden halk kelimesi Arapça kökenli bir kelime olup, “yaratma, yaratılma manasına” gelmektedir (Devellioğlu, 2003: 318). Halk kavramı ile ilgili farklı kaynaklarda, değişik tanımlamalara rastlamak mümkündür. Örneğin; “Bir toplumu oluşturan bireylerin tümü”, “belirli bir toprakta oturan ve bir dereceye kadar ortak özellikleri olan değişik yerli zümrelerden ibaret toplum”, “Belirli yer ve zamanda yaşayan insanların ekonomik çıkarlar nedeniyle bir sosyo-ekonomik dayanışma içine girmeleri sonucunda meydana gelen insan topluluğu, ortak yanları güçlü ve benzer kökten gelen birçok kavim ve soy topluluğunun birleşmesinden ortaya çıkan sosyal varlıklar tarzında tanımlamalara rastlamak mümkündür (Hançerlioğlu, 1986: 23; Ülken, 1969: 22; Çeçen, 2000: 22). Bir kısım kaynaklarda ise; “belirli bir ülkede yaşayan, kan birliği taşıyan, aynı dili konuşan, benzer yaşama alışkanlıklarını sürdüren, ortak bir tarihi olan, az ya da çok birlik bilincine sahip olan insanların oluşturduğu büyük birlik, birbirleriyle dil ve köken bakımından ayrı olan ama ortak bir devlet yönetimiyle birleşmiş olan ahali” tanımlarına da rastlanabilir (Kızılcılık- Erdem, 1992: 196). Bu tanımlamalara göre halk kavramı ile ilgili olmak üzere, ortak vatan, ortak dil, kan birliği, benzer yaşama alışkanlıkları gibi birleştirici ve ortak paydada toplayan değerlere vurgu yapılmaktadır.

Halk ile ilgili bazı tanımlarda ise; “eğitim görenlerin yani aydınların dışında kalan bütün katmanlar, eğitim görmemiş, sosyal mevkileri aşağı veya imtiyaz sahibi olanların dışında kalan insan topluluğu” tarzında seçkinlerin dışındakileri tanımlamak için de kullanılmıştır (Karaömerlioğlu, 2001: 274). Bunların yanında daha yerel tanımlar da mevcut olup örneğin, Nusret Kemal “Halk, bir memleketin hudutları içinde, memleketin en umumi kültürüyle birbirine bağlı olan ve aşağı yukarı aynı kazanç ve yaşayış seviyesinde bulunan büyük ekseriyet, büyük orta tabakadır. Türkiye hudutları içinde yaşayan on yedi milyon insan arasından on beş milyon halis Türk’ün, bir milyonunu yüksek tabakaya iki milyonunu da aşağı tabakaya ayırırsak on iki milyonluk bir ekseriyeti gelir. Müşterek vasıfları iyice billurlaştırabilmek için bu on iki milyon halkın içinden iki milyonunu da şehir halkına ayıralım. Bu suretle halk dediğimiz zaman kastettiğimiz şey on milyon Türk köylümüz oluyor” demiştir (Nusret Kemal, 1934: 8-9).

Görüldüğü üzere halk kavramı üzerinde tam manasıyla bir uzlaşa sağlanamamaktadır. Bunun yanında bizleri ikinci bir sorun bekler ki; bu da halk ve millet kelimelerinin neredeyse iç içe kullanılmasıdır. Acaba halk derken, millet mi kastedilmektedir?

Özetle; halk kavramıyla ilgili, muayyen bir zaman ve yerde yaşayan insan topluluğu şeklinde tanımlanırken, millet ise Renan'ın tarifleriyle; "müşterek maziye sahip olan ve bu maziye koruyarak birlikte yaşama arzu ve şuuru içinde olan insan topluluğu" biçiminde tarif edilmiştir. (Turan, 1999: 21-22) O halde halk geçmişi ve geleceği olmayan bir kalabalık iken, millet manevi ve kültürel şahsiyet olarak değerlendirilmiştir". Bizde ise "halk" sözcüğü millet tanımını ile de iç içe girerek Türk milleti tanımını Türk halkı tanımıyla eşdeğer manaya gelmiştir.

Bilindiği gibi geçmişte bir arada yaşamış, şu anda bir arada yaşayan ve gelecekte de bir arada yaşama inancında olan; aralarında dil, kültür, tarih ve ülkü birliği gibi objektif, tarihî ve psikolojik unsurlar olan fertlerden oluşan topluluğa millet denir. Anlaşılacağı üzere millet; müşterek köken (menşei), iskân sahası, lisan, din, hukuk ve devlet düzeni, kültür, dünya ve toplum tasarımları, tarih ve iletişim yoğunlaşması ile tarif edilir. Ancak bu unsurlar her zaman her millet için geçerli değildir. Önemli olan farklılık bilinci ve dâhili bütünleşme mekanizmalarının mevcudiyetidir. Milli devlet ise, millet ve devlet tebaasının aynı olması halidir. Bunda belirleyici olan unsurlar, milletin tanımında olduğu gibi mensûbiyyet şuûru ve siyasî iradedir (Koçdemir, 2001: 136).

Halkçılık ise, bireyler arasında hiçbir fark ayrılığı görmemek, topluluk içinde ayrıcalık kabul etmemek, halk adı verilen tek ve eşit bir varlık tanımak görüş ve tutumu olarak değerlendirilebilir. Halkçılık, halk devleti, halk yönetimi, halkın kendi geleceğine egemen olması, yani siyasî demokrasi olarak da kabul edilir.

Bir başka tanımda halkçılık; işçi ve köylülerin yani çalışarak emeğinin karşılığı ile geçinen kitlelerin, toplumsal çıkarlarını savunma haklarını koruma akımıdır. Bir diğer tanımda; "Halkçılık, egemenliğin yeniden tanımlandığı, ilahî kaynaklı bir kudret olmaktan çıkıp ulusal kaynaklı bir kuvvet olarak tanımlandığı devlet düzeninde, devletlerin uyruklarının tümünü yurttaş statüsünde buluşturan, yurttaşların tümünü yasalar karşısında eşit haklara kavuşturan, diğer yandan da bu yurttaş olan bireylerin ekonomik ve sosyal değerlerini yükseltmiş bir duruma getiren yaşam biçimini hedefleyen ilkedir." (Çeçen, 2000: 2) Nusret Kemal ise halkçılığı, "Bir olay olmaktan ziyade bir prensip ve ülküdür. Halk'ı temel almak ve bu tabakayı madden ve manen yükselterek memlekete tam manasıyla hakim kılarak halk milleti kurmaktır." şeklinde tanımlanmıştır. (Nusret Kemal, 1934: 41). Hilmi Ziya Ülken, ise

halkçılığı şöyle ifade etmiştir: “Siyasî ve genellikle sosyal akımlarda büyük halk yığınlarının kalkınması hedefini güden görüş” (Ülken, 1969: 126).

Dikkat edileceği üzere, halkçılık tanımı, kullanıldığı coğrafya ve onu kullanan milletlere göre değişiklik arz etmekle birlikte bu kavram her siyasal örgüt ya da partinin söylemlerinde farklı içerikler kazanmış, her grup bu kavramı kendi ideolojisi içine oturtmaya çalışmıştır.

Tarihi süreç içinde halkçılık kavramının ortaya çıkış ve gelişimi şu şekilde özetlenebilir: 19. Yüzyılın başından itibaren toplumların üst tabakaları 20.Yüzyılda ise, Asya ve Afrika’da sömürge topraklarına sahip emperyalist batı idarecileri, halka iyiliğin nerede olduğunu halktan daha iyi bildiklerini düşünmüşlerdir. ABD’de çiftçilerin devletin iktisadî müdahalesi açısından gündeme getirdiği anti-tekel bir hareket olarak karşımıza çıkan halkçılık; Latin Amerika’da ise işçi sınıfıyla orta sınıfı esas alan kentsel ve reformist hareketler olarak gündeme gelmiştir. Farklı zaman ve mekânlarda halkçılık bazen devlet karşıtı bir hareketin söylemiyken, bazen de devletlerin tepesinden son derece elitist ve kendi meşruiyetini sağlama aracı olabilmıştır. Bir başka deyişle; farklı dönemlerde, farklı halkçılık teorileri ve pratikleri gözlemlenebilmiştir (Karaömerlioğlu, 2001: 272).

Ancak gelişmemiş ve gelişmiş ayrımı belirginlik kazandıktan sonra halkçılık her zaman gelişmemişten, geri kalmıştan, yoksuldan ve ezilenden yana olmak biçiminde anlaşılmış ve günümüzün ekonomik gelişmelerine paralel olarak daha çok az gelişmiş ülkelerde ön plana çıkmıştır. Günümüzde de halkçılık kavramı gelişmiş ülkeler karşısında ezilmemek ve sömürülmemek olarak tanımlanmaktadır. Tam bağımsızlık yolu arayan az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, halkçılığı her zaman bir çıkış yolu olarak görmüştür (Çeçen, 2000: 28).

Esas itibariyle, halkçılık sınıf ayrılıklarını azaltma ve eşitlik ideali bakımından sosyalizme benziyorsa da bütünüyle buna dayandırılmaz. Çünkü halkçılığın hareket noktası işçi sınıfı ve onun giderek büyüyen başka sınıflar üzerindeki gücü değil, köylü, işçi ve orta sınıfları içine alan bir halk gücü şeklinde düşünülebilir (Ülken, 1969: 126).

BİRİNCİ BÖLÜM

1. SAMSUN HALKEVİ'NİN AÇILIŞI

Milli Mücadele, Gazi Mustafa Kemal liderliğinde kazanılmış ardından yeni kurulan devletin yönetim şekli Cumhuriyet ilan edilmiştir. Yeni Anayasa ile de Türkiye Cumhuriyeti'nin temel ilkeleri belirlendikten sonra; İlke ve İnkıplarının anlaşılması, özümsemesi, tam anlamıyla çağdaş bir yapıya kavuşması için adımlar atılmaya başlanmıştır. Geri kalmış bir topluma eğitim öğretim anlamında yol gösterecek, sözde değil özde, Türkiye Cumhuriyeti'nin İlkelerine dört kolla sarılacak bireyler yetiştirecek, toplumu olumlu anlamda yönlendirecek bir kuruma ihtiyaç vardı. İşte bu kurum Halkevleri olacaktır.

CHP 1934 Yılı Faaliyet Raporu'nda Halkevlerinin kuruluş gerekçelerine dair özetle şu ifadeler yer verilmektedir:

“Partimiz, rehberliği ile yurdu kurtardıktan sonra yaptığı büyük inkılâbın benliğine sarılması lazımdı. Bunun için yurdu siyasi, içtimai ve iktisadi derin ve sağlam temeller üzerinde yükseltmek gerekti. İnkılâp, en derin manasıyla bütün varlığımızı yeni bir hayata ve yeni istikamete götürüyordu. Milletlerin ikbali için marifetle fazilet gibi iki kudret lazımdır. Bu marifet ve fazilet halk terbiyesiyle yükseltince milletimiz cemiyet hayatında, kültür hayatında son hızını bulmuş olacaktır. Partimiz, Milleti tek tek fertler halinden çıkararak onları görüş, anlayış ve yapıta bir birlik haline sokmak ve onun için varlığını inkişaf ettirmek ve benliğinin derinliklerinde kaynayan emsalsiz kıymetleri meydana çıkarmak için, Üçüncü Büyük Kongrede yapılan Nizamname ile Halkevlerini teşkil etti.(CHP İnkılâp Hareketleri,1935:27-28)

Ceyhun Atıf Kansu, “ *CHP'nin görüşüne göre ulusumuzun özel niteliklerine uyacak yollardan yürüyerek her derecedeki resmi öğrenim dışında onu bir halk terbiyesi ile yükseltmek zorunluymuştu. Bunun için toplum ve kültür yaşamının yeni anlayışlarla ve toplumumuzun kendi unsurlarından kurulacak yeni ve ulusal bir kuruluşun çalışmasıyla beslenmesi düşünüldü. Böylece 1931'deki 3. Büyük Kurultayında yapılan tüzüğe Halkevlerinin sokulması sonucunu verdi*” (Kansu, Konuşmalar, Birinci Teşrin 1942:5) diyerek Halkevlerini resmi okullar dışında, halkın aydınlanmasını sağlayan, yeni anlayışlarla

ülke kültürünün beslenmesini sağlayan bir kurum olarak görmüştür. İfadelerinden hareketle; Samsun Halkevi'nin amacı da Samsun ve civarında Atatürk İlke ve İnkılâpları'nı ilke edinmiş, ülkesini her anlamda yükselten, yeni gelişmelere açık, gelecek konusunda ortaklaşa hareket eden bir toplum yaratmaktır.

Halkevlerinin bir diğer yayınında bu müesseselerin kuruluş gerekçeleri özetle şu şekilde ifade edilmektedir:

“Bir milletin yetişip istikbale hazırlanması için klasik vasıtalar ve müesseseler mekteplerdir; fakat muasır milletler bir mevcudiyet olarak yetişip teşkilatlanmak için mekteplerin mutad usuller ve nizamlar altında çalışmalarını kâfi görmüyorlar; gerçi tam şuurlu ve kuvvetli vatandaşlar yalnız mektep sıralarında iyi ve ciddi programlarla ve ameli tatbik usuller ile yetişmiş olabilir; fakat bu sırada milletleşmek için, milletçe kütleleşmek için, mektep tahsilinin yanında ve ondan sonra mutlaka bir halk terbiyesi yapmak ve halkı bir arada ve birlikte çalıştırmak esasının kurulması lazımdır; en kuvvetli ders vasıtalarına ve yetişkin muallim ordularına malik olan en zengin memleketler bile halkı yetiştirmek, halkı bir kütle haline getirmek için ayrıca milli bir halk mesaisi tanzimini ihmal etmiyorlar. (Halkevleri 1932–1935, 103 Halkevi geçen Yıllarda nasıl çalıştı?, 1935:6)

Bir toplumda okumuş insan sayısı çok olsa da bir olay karşısında düşünüşte birlik olmasa, herhangi bir olay karşısında ortak hareket edilmezse o toplum tam gelişmiş saYılmaz. Mustafa Kemal Atatürk'ün de dediği gibi eksik olan, bir fikri aklıyla özümsemiş insanların bir arada olması Halkevlerinin en önemli gayesidir. Samsun Halkevi bu amaçla Samsun ve civarındaki insanları bir araya getirip milletleştirmek, kitleleştirmek istemiş ve ücra köşelere kadar bu düşünceyi yaymaya çalışmıştır.

İnkılapların halka mal edilmesine ilişkin Halkevlerinin taşıdıkları misyonu ifade eden şu tanımlama dikkat çekicidir:

“Devrimlerimizi halkın ruhuna sindirecektik. Birbiri arkasından asırları yıllara sığdıran hamleler yapmış, kararlar vermiştik, Şefinin eşsizliğine ve yürünen yolun doğruluğuna inanların en köklüsü ile inanmış Türk halkı verilen her kararın atılan her adımın esbabı mucibesi üzerinde durmaya hacet görmüyor, vakit bulmuyor veya akıl yoramıyordu. Halkın “mademki Atatürk yapıyor, mademki cumhuriyetin işidir, elbette hayırlıdır” diye ne de olsa bir nevi tevekkülle, pasif rızaya benzer bir inanla kalmasına gönlümüz razı değildi; her devrimin ateşinden onun gönlüne de bir kıvılcım atmak, her Türk ayrıca inkılâbın hummasını yaratmak lazımdı. Türk halkı ve Türk genci öyle yetişmek gerekti

ki, Şef ve büyükler bir karara vardığı zaman halk ve gençlik henüz ifadesini bulmaya ve temayülünü izhar etmeye vakit ve fırsat bulamamış da olsa bunu zaten sezmiş ve kendi öz duygusu ve ihtiyacı gibi benimsemiş olsun. (Halkevleri 1932–1935, 103 Halkevi geçen Yıllarda nasıl çalıştı?, 1935:3)

Halkevlerinin en büyük amacı, devrimleri halka benimsetmek, halkın anlamasını sağlamak ve ister istemez bunu yaşam biçimi haline getirmektir. Halkın dayatmayla değil de kendi fikirlerini her daim savunabilmeleri, yanlışa karşı hayır diyebilmeleri, Türk gençlerinden beklenen bir durumdur.

Anıl Çeçen, Halkevlerinin açılışı nedenini şöyle açıklar: “*Türk Yurdunun ve Tarihinin derinliğindeki uygarlığı gün ışığına çıkartmak, bu yolda tarihsel çağdaş sanat ve kültür değerlerini işleyerek Ulusça ortak bir kültür sanatı yaratmak, bunları halktan alıp tekrar halka vermek Halkevlerinin görevidir. Türk ulusunun yaratacağı yeni uygarlığın Demokratik temelinin düşünce özgürlüğü, hoşgörü ve halk sevgisi olduğuna inanarak uğraşlarını sürdürür.*” (Çeçen, 1972:2) Bu nedendir ki tarihsel anlamda süregelen her şeyin işlenmesi, ulus tarafından bir süzgeçten geçirilmesi, kaynaşmış, ortak gelecek kaygısı olan bir toplum yaratılması Halkevlerinin en büyük görevi olmuştur. Bunu da Samsun Halkevi layığıyla yerine getirmeye çalışmıştır.

İşte bu görevle Samsun Halkevi 19 Şubat 1932’de ilk açılan On dört Halkevinden biri olmuştur.(CHP, Halkevleri de Halkodaları 1932–1942, 1942:3) Samsun Halkevi; Samsun halkının yoğun ilgisi, heyecanlı bir bekleyiş ve salona sığmayan insan seli eşliğinde törenle açılmıştır. Samsun şehrine yakışır bir şekilde açılışı yapılmış, halk desteği sağlanmıştır.

Törene Vali başta olmak üzere devlet ileri gelenleri Samsun’un hatırı sayılır insanları, bayanlar ve birçok vatandaş katılmıştır. Merasime otuz kadar gençten oluşan bir grubun İstiklal Marşı’nı okumasıyla tören başlamış ve sonrasında Cumhuriyet Yemini ahenkli ve heyecanla okunmuştur. Ardından CHP İl Yönetim Kurulu Başkanı Şerafettin Bey tarafından Halkevi açılma nutku söylenmiştir. Bu nutuklar öyle okunmuş ki Samsun halkı söylenenleri ruhunda işitmiştir.

Şerafettin Bey, “*Türk milletinin son inkılâpları derhal benimsemesinin esasen mazide yüksek bir medeniyete sahip olmasından ve süratle temessül hususundaki fevkalade kabiliyetinden ileri geldiğinin ve diünkü medeni Türkün bugün de en medeni bir millet olmak için icap eden, bütün evsafi haiz bulunduğunu ve halkevlerinin bu gayeyi daha çabuk tahakkuk ettirmek maksadıyla kurulmakta bulunduğunu bilhassa kaydetmiş ve nutkunu*

halkevinde çalışacaklara muvaffakiyet temennisiyle bitirmiştir.” Bu nutuktan sonra bir genç, Behçet Kemal Bey’ in “Açılırken” şiirini okumuş. Halkevlerinde çalışacaklar adına lise edebiyat öğretmeni Sırrı Bey tarafından okunan nutukla merasime son verilmiştir. Ancak halk uzun süre buradan ayrılmamış samimi sohbetlerde bulunmuşlardır. (Halkevlerinin Doğuşu Broşürü, 19 Şubat 1932, 1932:23)

AÇILIRKEN

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR

Her elde var kalem, bir pergel, balyoz sapı
On dört milyon emekle yapıyor bu yapı

Ne gösteriş, ne taklit, ne özeniş inkılâp
Neler yapmadın ey Türk; bu işi de yap

Türk insanlık uğruna akın eden, kan eden
Türkün medeniyeti, insanı insan eden

Türkün güneşleriyle dünya ufka ağardı,
Türk olmasa tarihe yazılacak ne vardı

Ey dünya yine bizden ders alacaksın yarın...
Sesini duyuyoruz derinden ataların:

(Bugün sizden hoşnuduz ey Gazi nesilleri
(Medeniyet safında en yüksek en ileri.

(Bu çetin parolayı tekrarladıkça sizler,
(Geçmiş asırlar gibi saygı ve sevgi gizler

(Gelecek asırlar da büyük Türk milletine
(Türk olana mukadder aynı vazife yine

(İnsanîyet örneği, Medeniyet rehberi,
(Yolunuz açık olsun ey Gazi nesilleri...)

Bu sözü tutmayanı Türk genci yolsuz sayar:

Kanımıza güvenin bekleyin ey atalar

Ey dünya Türk'ün ölmez ruhunu öğren tanı,

Baştanbaşa yapılıp bu yeni Türk vatani

İmrenecektir bize yeryüzünde dört bucak

Türk ili gibi olmak darbu mesel olacak.

Samsun Halkevi, Dil Edebiyat Tarih Şubesi Başkanı ve Kültür Müdürü Cemal Gültekin, Samsun Halkevi'nin açılma sebebini; "*Türk cemiyetini yükseltmek, Türk cemiyetini inceltmek, onun verimini çoğaltmak*" olarak belirtmiştir. Samsun Halkevi her türlü toplantıların, sosyal gidişlerin, ulusal hareketlerin, kültürel yürüyüşlerin merkezi ve kaynağıdır. Samsun Halkevi; birbirine inanan, birbirini tamamlayan insanların, tek tek kalmaktan kurtulacağı ulusal birlik kaynağıdır. (19 Mayıs, Mart 1936:6) Cemal Gültekin'in dediği gibi; Samsun Halkevi insanların sosyalleştiği, birbirinin eksiklerini tamamladığı, iş bölümü, geçmiş ve gelecek ortaklığı yaptığı yer olmuştur¹.

1932 senesinde baktığımızda halkevleri şubelerinde 1029 kayıtlı kişi bulunmaktadır. İlk senesinde olmasına rağmen hızlı bir ilerleme kaydetmiş, yıllar ilerledikçe üye sayısını artırmıştır. 1932'de şube komitelerine bağlı üye kişilerin meslek gruplarına dağılımı ise şu şekildedir. 6 avukat, 33 doktor, 128 muallim, 44 tüccar, 61 çiftçi, 228 işçi, 14 güzel sanatlar ve 514 diğer meslek gruplarından oluşmaktadır. (BCA. 490-01-846-346-1-26)

1933 senesinde baktığımızda Samsun Halkevi'nde kayıtlı üye sayısı 1537 kişidir. 1933 senesinde şube komitelerine bağlı üye kişilerin meslek gruplarına dağılımı ise şu şekildedir: 6 avukat, 33 doktor, 174 öğretmen, 44 tüccar, 143 çiftçi, 581 işçi, 23 güzel sanatlar, 556 diğer meslek gruplarından olmak üzere 224 kadın 1336 erkekten oluşan toplam 1560 kişiden oluşmaktadır. (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hülasesi, 1934:82-125)

¹ Bir yerde Halkevi açılabilmesi için en az 3 şube, şubelerde de en az 25 şer üye olması gereklidir. Salon ise en az 200 kişiyi alacak büyüklükte olmalıdır. 1 kütüphane, bir-iki çalışma odası, açık hava jimnastiği yapmaya uygun bir bina avlusu olmalıdır. Bu yapıları uygun şekilde döşemek kullanıma sokmak gerekmektedir. Bir odacı ve bir memur bulundurmak, bunların masraflarını karşılayacak bir bütçeye sahip olmak şartlarını taşımalıdır. (CHF, Halkevleri İdare Teşkilat Talimatnamesi, 1932:3) Samsun Halkevi de bu şartları yerine getirerek açılan Halkevlerinden bir tanesidir. Samsun Halkevi açıldığı gün yönetim kurulunu ve bütün şubeler komitelerini seçmiştir. Hızlıca bir seçim işleminin ardından düzenli olarak çalışmalarına başlamıştır. Haftada bir gün toplanmış ve buna göre çalışmalarını yürütmüştür. (Cumhuriyetimizin Sene Dönümü Münasebeti Nedeniyle Samsun Halkevi, 1934:20)

Genel halk toplantısı dahilinde, 26 toplantıda var olan kişi sayısı 2600; 1 yılda verilen konferans sayısı 15, konser sayısı 6, temsil sayısı 7, konferans ve temsillerde bulunan sayı 13450; kütüphane de bulunun kitap sayısı 688, okuyan sayısı 1850 kişiden ibarettir. (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hülasası 1934:82–125)

Üye sayısı zamanla artarak devam etmiş, 1934 senesine geldiğimizde ise 2002 üyeye sahiptir. Bu üyelere 1760'ı erkek 242'si kadındır. (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hülasası,1935:134–205) .

1934 senesi şube komitelerine üye kişilerin meslek gruplarına göre dağılımı ise şu şekildedir:12avukat, 36 doktor, 208 öğretmen, 45 tüccar, 786 işçi, 162 çiftçi, 36 güzel sanatlarla uğraşan, 637 diğer meslek üyesidir. Bir yıl içinde verilen konferans sayısı 68, temsil sayısı 7, konser sayısı 12'dir. 44900 kişi konferans, konser ve temsillerde hazır bulunmuştur. Kütüphanedeki kitap sayısı 866, bir yıl içinde kitap ve dergi okuyanların sayısı 3012 kişidir.(Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hülasası, 1935:134–205)

Yönetim kurulunun 1935 senesinde kadar yaptığı toplantı sayısı 42 katılan kişi sayısı 307, komiteler toplantı sayısı 164 katılan kişi sayısı 728, şube toplantı sayısı 27 katılan kişi sayısı 226, gösteri sayısı 4 katılan kişi sayısı 2000, konser sayısı 7 katılan kişi sayısı 2600, konferans sayısı 1 katılan kişi yok, kongre sayısı 4 katılan kişi sayısı 300, balo sayısı 1 katılan kişi sayısı 250, nişan nikah töreni 3 katılan kişi sayısı 415, çaylı danslar 1 katılan kişi sayısı 230, resim sergisi 1 katılan kişi sayısı 850, ders sayısı 10 katılan kişi sayısı 441, bayramlar 4 katılan kişi sayısı 4050, kitap sayısı 1275, bir yıl içinde kitap ve dergi okuyan kişi sayısı 2590'dır. (Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, Ülkü'nün Küçük Kitapları, 1936:122–241)

Samsun Halkevi kurulduktan sonra özellikle resmi günlerde lazım gelen bando takımı'nın olmayışı Samsun için büyük eksiklik olarak görülmüş. Bu amaçla 1933 senesinde sekiz kişi ile mütevazı bir şekilde bando takımı kurulmuştur. Daha sonra kadro 15 kişiye çıkartılmış ve zamanla eksiklikleri tamamlanmıştır. 1934'de bando dershanesine kayıtlı talebe sayısı 66 rakamına ulaşmıştır. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Nedeniyle Samsun Halkevi, 1934:21)

Samsun Halkevi İdare Heyeti, *“Halkevimize müdavim azanın bedii zevklerini tatmin etmek ve diğer taraftan da halkımızı umumi cepheden hem bu zevklerini tatmin vehmede pek dar olduğu cihetle salonumuza gelemeyen vatandaşlarımızın konferanslarımızdan*

istifadelerinin temin eylemek ve ajans havadislerinin ve umumi tebligatımızın süratle icrasını temin eylemek gayesi ile evimize bir radyo almış ve bu radyoyu havai teller vasıtası ile parka ve su başına konan iki hoparlöre rapt eylemiştir. Bu sayede evimizde verilen umum müsamereleler, konferanslar ve toplantılardaki nutuklar halka kolayca dinlendirilmektedir. Ve bilhassa her akşam saat on yedi buçukta ajans haberleri ilan edilmektedir” denilmektedir. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Nedeniyle Samsun Halkevi, 1934:21) Buradan da anlaşılacağı gibi Halkevi binasının dar olması ve çeşitli nedenlerle halkevine gelemeyecek insanların halkevi faaliyetlerinden geri kalmaması için hoparlörlerin iki yere konması suretiyle böyle bir sistemin kurulacağı belirtilmiştir.

Samsun Halkevi'nin bir faaliyeti de okul masrafını ödeyemeyen, çalışkan ve kimsesiz öğrencilerin, korunup kollanması; maddi ve manevi açıdan bu çocukların desteklenmesidir. Samsun Halkevi bu bağlamda bir heyet seçmiş, bu heyetin görevi ise bu şartları taşıyan yoksul çocukların belirlenmesi olmuştur. Heyet araştırmalar yaparak Hüseyin Yılmaz adlı öksüz çocuğu manevi evladı seçmiştir. Hüseyin Yılmaz'ın 1 ve 2. sınıflarda birinci olduğu gelecek dönemlerde de başarısının sürdüğü, halkevinin bu öğrenciyi yüksek bir mütehassıs olarak yetiştireceği söylenmiştir. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Nedeniyle Samsun Halkevi,1934:22) Samsun Halkevi'nin bir hayır kurumu gibi varlık gösterdiği, eksiklik gördüğü her alana ulaştığı açıkça görülmektedir.

Samsun Halkevi binasının her türlü faaliyet için uygun genişliğe sahip olmadığı bunun için farklı binalardan yararlanıldığı söylenmektedir. Konferans ve sahne inşaatı için çalışılmış ancak maddi imkansızlıklar nedeniyle şimdilik temininin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Spor şubesi ile serbest spor kulüplerinin başka bir binaya yerleştirilmesi düşünülmüş. Ve orta mektep karşısındaki eski Şifa Yurdu binasının onarılması ile bir süre bina ihtiyacı karşılanmıştır. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Nedeniyle Samsun Halkevi,1934:23)

Samsun Halkevi altıncı yıl dönümünü büyük bir heyecanla kutlamış, saat 15.00'te bando eşliğinde İstiklal Marşı okunmuş, İç İşleri Bakanı Şükrü Kaya'nın Nutku radyo ile Samsunlulara dinletilmiştir. Kültür Müdürü Hamdi Hızal Samsun Halkevi'nin amaçlarını belirten bir söylev vermiştir.(19 Mayıs, Mart 1938:29)

Samsun Halkevi yedi yaşını tamamlarken çalışmalarına baktığımızda Samsun halkının Halkevi çatısında katıldığı 180 konferans, 32 temsil, 39 konser, 5 sergi, 23 Milli Bayram kutlaması olduğu görülmektedir. Bu etkinliklere katılan kişi sayısı toplamda 120,000'dir.

Samsun nüfusuna baktığımızda her Samsunlu, 6 yılda 4 defa Halkevi faaliyetlerine katılmış bulunmaktadır.(Samsun Halkevi 1932-1939, 1939:10)

Samsun Halkevi yedinci yıl dönümünü büyük bir heyecanla kutlamış. Bando eşliğinde İstiklal Marşı okunmuş, Başbakan Refik Saydam'ın Ankara Halkevinde verdiği Nutuk radyo ile Samsunlulara dinletilmiştir. Samsun Halkevi Başkanı Naşit Fırat, Samsun Halkevi'nin amaçlarını belirten bir söylev vermiştir. Ali Ertan ve Naşit Arı, halkevi konusunda şiirler okumuştur. (19 Mayıs, Şubat 1939:27)

Samsun Valisi 5. Büyük Kurultay Nizamname kurallarına ve CHP Genel Sekreterliği tebliği üzerine İl Yönetim Kurulu başkanlığından ayrılmıştır. Mustafa Aldıkaçtı, İl Yönetim Kurulu başkanlığına seçilmiştir. Adnan Saygın, CHP Genel Sekreterliğince Samsun ve çevresindeki halkevlerinin teftişi için görevlendirilmiş. Ankara, Merzifon, Samsun yolundan otomobile gelmiş ve Havza, Vezirköprü, Ladik Halkevlerini de teftiş etmiştir. Samsun Halkevi'nden sonra ise Bafra, Alaçam ve Çarşamba Halkevlerini de teftiş etmiştir.(19 Mayıs, Temmuz 1939: 29)

Samsun şehrindeki halkevleri ve halkodalarının aylık faaliyetlerini sunmak için Halkevleri Postası adlı bir bölüm açılmasına karar verilmiştir. Halkevleri Postasında Samsun ve çevresindeki Halkevleri ve Halkodalarının yaptıkları faaliyetler yer alacaktır.(19 Mayıs, 1940:29)

2. SAMSUN HALKEVİ'NİN İDARİ VE TEŞKİLAT YAPILANMASI

Bu bölümde Samsun Halkevi'nin 1932–1951 tarihleri arasındaki idari faaliyetleri ve teşkilatlanması incelenecektir. Her kurumda olduğu gibi Halkevlerinde de bir idari kısım; bu idari kısımda da seçimle iş başına gelen üyeler bulunmaktadır. Bu idari kısımda yer alan üyeler; Samsun Halkevi çalışmalarının yapılması ve uygulanması görevini üstlenmektedir.

19 Şubat 1932 tarihinde kurulan Samsun Halkevi, aynı gün içinde idare heyetini ve bütün şubeler komiteleri seçmiş ve o günden beri muntazam bir şekilde faaliyetine devam etmiştir. İdare heyeti haftada bir toplantı yapmış ve bu toplantıdaki kararlar müzakere edilerek uygulanmıştır.

Halkevlerinin büyük kurucusu, Halk Fırkası Genel Sekreteri Recep Peker, Samsun Valisi Mustafa Arif Bey, 15. Fırka Komutanı Hüseyin Avni Paşa, 1932 açılışında Samsun İl

İdare Heyeti Başkanı Şerafettin Bey'dir. (Halkevlerinin doğuşu, 19 Şubat 1932, 1932:23) 1934 senesinde baktığımızda Samsun İl İdare Heyeti Başkanı Sami Bey, Halkevi Başkanı Avukat Hamit Bey'dir. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Nedeniyle Samsun Halkevi, 1934:17-18) 1934 senesine geldiğimizde Samsun Halkevi İdare Heyeti, 130 toplantı yapmış, halkevinde işlerinin nasıl ne şekilde yapılacağı görüş alışverişinde bulunmuştur. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Nedeniyle Samsun Halkevi, 1934 S:20)

Samsun Halkevi'nin kurulmasının ardından üye kaydı yapmaya başlamış, zaman geçtikçe Halkevi üye sayısı artmıştır. 1932 senesi üye kayıtlarına baktığımızda meslek gruplarına göre kişi sayısı şu şekildedir.

Samsun Halkevi Şubeleri Üye Nitelikleri 1932 (Tablo 1)

Şubeler	Avukat	Doktor	Öğretmen	Tüccar	İşçi	Çiftçi	G. Sanat	Diğer meslekler	Bay an	Bay	Toplam
Dil Tarih Edebiyat	1	0	36	0	0	1	0	59	27	70	97
Güzel Sanatlar	0	1	9	3	1	23	11	81	10	119	129
Temsil	1	0	11	2	0	15	0	22	6	45	51
Spor	0	3	10	14	5	132	2	92	3	255	258
Sosyal Yardım	1	21	6	8	0	36	0	29	10	151	161
Halk Dershaneleri ve Kurslar	0	0	24	1	0	3	0	46	11	63	74
Kütüphane ve Neşriyat	0	0	24	0	1	1	0	16	6	36	42
Köycüler	3	6	7	9	53	15	1	101	1	194	195
Müze ve Sergi	0	2	1	7	1	2	0	9	4	18	22
Toplam	6	33	128	44	61	228	14	455	78	951	1029

Devlet arşivleri genel müdürlüğü, Samsun Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi 1932, 490-01-846-346-1-26

1933 senesi Samsun Halkevi faaliyetleri raporları hülasasına göre; Samsun Halkevinde 26 genel toplantı yapılmış bu toplantılarda 2600 kişi bulunmuştur. 1 yıl içinde 15

konferans, 6 konser, 7 temsil verilmiş; 13450 kişi bu etkinliklerde yer almıştır. Kütüphanesinde 688 kitap bulunurken okuyan kişi sayısı 1850 kişi olmuştur. (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasesı, 1934:122-123)

Samsun Halkevi üye sayısı her geçen yıla göre artmaktadır.1933 senesi üye kayıtlarına baktığımızda meslek gruplarına göre kişi sayısı şu şekildedir.

Samsun Halkevi Şubeleri Üye Nitelikleri 1933 (Tablo 2)

Şubeler	Avukat	Doktor	Öğretmen	Ticaret	Çiftçi	İşçi	G. Sanat	Diğer meslekler	Bayan	Bay	Toplam
Dil tarih edebiyat	1	0	69	0	0	1	5	76	56	96	152
Temsil	1	0	14	2	0	17	0	39	8	65	73
Ar	0	1	9	3	1	29	15	81	15	124	139
Spor	0	3	10	14	5	160	2	92	3	283	286
Sosyal yardım	1	21	6	8	0	348	0	93	120	357	477
Halk dershaneleri ve kurslar	0	0	31	1	0	3	0	46	11	70	81
Kitapsaray ve yayın	0	0	24	0	1	1	0	19	6	39	45
Köycüler	3	6	7	9	135	15	1	101	1	276	277
Müze ve sergi	0	2	4	7	1	7	0	9	4	26	30
Toplam	6	33	174	44	143	581	23	556	224	1336	1560

(Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasesı, Hâkimiyet-i Milliye Matbaası, 1934, s: 82-117).

Samsun Milli Eğitim Müdürü Cemal Gültekin başkanlığında çalışmalarına başlayan Dil Edebiyat Tarih Şubesi en aktif olan şubelerimizdendir. 1934 senesinde kadar bu şube de 24 kadın 56 erkek olmak üzere 80 üye kayıtlıdır. Şimdiye kadar 35 özel, 15 genel toplantı yapılmış ve bu toplantılarda kesin olmamakla beraber 1500 üye bulunmuştur. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Nedeniyle Samsun Halkevi, 1934:24)

Samsun Halkevi'nin ikinci şubesi olarak Güzel Sanatlar Şubesi'ne baktığımızda, Halk Türküleri ve Batı Müziği ile uğraştıkları görülmektedir. Daha öncesinden tecrübe sahibi

öğrencilerden oluşan orkestra heyeti vardır. 1934'e kadar 16 konser verilmiştir. Konserler ve konferanslara halkın ilgisi yoğundur. 19 öğrenci keman, 10 öğrenci piyano dersi almaktadır. Güzel Sanatlar Şubesi'nin üye sayısı günden güne artmıştır. Bando takımı özel günlerde halkı coşturmuştur. İki hoparlörle her akşam ajans haberleri ve dünya müzikleri dinletilmektedir. Ayrıca caz takımı kurma hazırlığına başlanmıştır. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Nedeniyle Samsun Halkevi, 1934, S:26)

Temsil Şubesi kuruluşundan 1933 Eylül ayına kadar 3 halka açık, 50 özel toplantı yapmış ve bu toplantılarda çeşitli kararlar almıştır. Şubeye 60 erkek, 7 kadın olmak üzere 67 kişi üye olmuştur. Temsil Şubesinde 11 piyes temsil edilmiştir. Temsil Şubesi faaliyet olarak pek etkili olamamış, Temsil Şubesi'ndeki başarıların azlığının sebebi olarak kadın üye sayısının azlığı gösterilmiştir. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Nedeniyle Samsun Halkevi, 1934, S:29-30)

Spor Şubesi faaliyetlerine baktığımızda, 1934'e kadar çok sayıda spor kulübü kurulmuştur. Bu kulüpler çevredeki takımlarla ve çevredeki kulüplerle maçlar yapmıştır. Bunların haricinde deniz sporları, 1932'de kısmen yapılmıştır. Atletizm, disk, cirit, gülle, muhtelif koşular, uzun atlamalar, sıırıkla atlamalar şeklinde spor faaliyetlerinde bulunulmuştur. Halkın sporla iç içe yaşaması, kulüpler arası dayanışma, çevre illerle kaynaşma sağlanmıştır. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Nedeniyle Samsun Halkevi, 1934, S:32-39) Sosyal Yardım Şubesi, 1934 senesine kadar 4 genel toplantı yapmıştır. Sosyal Yardım Şubesi 120 kadın, 328 erkek olmak üzere 448 üyeden oluşmaktadır. Bu şube zorda kalanlara yardım amaçlı kurulmuştur. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Nedeniyle Samsun Halkevi, 1934, S:40-41)

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, Samsun Halkevi'nin faal şubelerinden biridir. 1934 itibariyle 14 kadın 64 erkek 78 üyeden oluşmaktadır. Bu şube 72 toplantı yapmış ve bu toplantılarda 674 üye bulunmuştur. Fransızca ve Almanca kursu açılmış, Fransızca kursuna 57, Almanca kursuna 55 öğrenci devam etmiştir. Yeni harfleri bilmeyenlere öğretmek için Millet Mektepleri açılmıştır. 642 vatandaşımız Millet Mektepleri faaliyetlerinden yararlanmıştır. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Nedeniyle Samsun Halkevi, 1934, S:42-43)

Kütüphane ve Neşriyat Şubesi'ne, 1934 senesine kadar 6 kadın 42 erkek olmak üzere 48 üye kayıt olmuştur. 19 toplantı yapılmış ve bu toplantılarda 250 kişi yer almıştır. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Nedeniyle Samsun Halkevi, 1934, S:44-45)

Köycülük Şubesi, 1934 senesine kadar 260 kayıtlı üye vardır ve bunlardan bir tanesi kadındır. 48 özel, 44 genel toplantı yapılmış, genel toplantılara 20 kişi katılmıştır. Köycülük Şubesi de etkin çalışan şubelerdendir. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Nedeniyle Samsun Halkevi, 1934, S:46-51)

Müze ve Sergi Şubesi'nin, 40 üyesi bulunmaktadır. Bunlardan 3 tanesi kadın, 37 tanesi erkektir. 2 kez toplantı yapılmış. Bunlardan birinde 22, birinde 23 üye bulunmuştur. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Nedeniyle Samsun Halkevi, 1934, S:52) Samsun Halkevi'ne 1934 senesinde 242 kadın, 1760 erkek olmak üzere toplam 2002 kişi kayıtlıdır. (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası,1935:136)

1934 senesinde Samsun Halkevinde 68 konferans, 7 konser, 12 temsil verilmiş; bunlara katılan kişi sayısı 44500 olmuştur. Samsun Halkevi kütüphanesinde 866 kitap bulunurken, bunları okuyan kişi sayısı ise 3012'dir. (1934 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, 1935:200-201)

Samsun Halkevi üye sayısı her geçen yıla göre artmaktadır. Halkevleri üye sayısı arttığı oranda çeşitlilikte artmakta, faaliyetler çoğalmaktadır. 1934 senesi üye kayıtlarına baktığımızda meslek gruplarına göre kişi sayısı şu şekildedir.

Samsun Halkevi Şubeleri Üye Nitelikleri 1934 (Tablo 3)

Şubeler	Avukat	Doktor	Öğretmen	Tüccar	Çiftçi	İşçi	Ç. Sanat	Diğer meslekler	Bayan	Bay	Toplam
Dil tarih edebiyat	1	0	86	0	0	1	5	91	67	117	184
Güzel sanatlar	0	1	10	3	31	1	28	95	18	151	169
Temsil	1	1	15	2	17	1	0	60	9	88	97
Spor	0	3	10	14	160	5	2	177	3	368	371
Sosyal yardım	3	21	6	8	548	0	0	95	121	560	681
Halk dershaneleri ve kurslar	0	0	33	1	3	0	0	48	12	73	85
Kitapsaray ve yayın	2	1	23	0	1	1	0	35	6	57	63
Köycüler	5	7	7	9	19	142	1	112	1	301	302
Müze ve sergi	0	2	18	8	7	1	0	14	5	45	50
Toplam	6	33	174	44	143	581	23	556	224	1336	1560

(Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, Ulus basımevi, 1935)

1935 senesi üye kayıtlarına baktığımızda meslek gruplarına göre kişi sayısı şu şekildedir.

Samsun Halkevi Şubeleri Üye Nitelikleri 1935 (Tablo 5)

Şubeler	Avukat	Doktor	Öğretmen	Tüccar	İşçi	Çiftçi	G. Sanat	Diğer meslekler	Bayan	Bay	Toplam
Dil tarih edebiyat	1	2	100	0	99	1	5	0	73	135	208
Ar	0	1	17	3	138	1	34	0	24	170	194
Gösterit	1	1	15	2	87	1	0	0	10	97	107
Spor	0	3	10	14	366	5	2	0	3	397	400
Sosyal yardım	4	22	6	10	653	0	0	0	121	574	695
Halk dersaneleri ve kurslar	0	0	38	1	51	0	0	0	0	0	90
Kitapsaray ve yayın	3	1	30	0	42	0	0	0	6	70	76
Köycüler	5	7	8	9	133	142	2	0	1	305	306
Müze ve sergi	0	2	20	8	24	1	0	0	5	50	55
Toplam	14	39	244	47	1593	151	43	0	243	1798	2131

(Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, Ulus basımevi, 1936, s: 122-193)

Tablodan da anlaşılacağı üzere; Samsun Halkevi, Samsun ilinin parlayan yıldızı olmuş, çevresine ışık saçmıştır. İnsanların bir arada bulunmasını bir amaç etrafında tek vücut olmasını sağlamıştır. Şubeleri vasıtasıyla her türlü etkinliğin merkezi olmuş, insanları aydınlatmış; aydın ile halkın kucaklaşmasını sağlamıştır.

Halkevleri; kalplerinde ve dimağlarında memleket sevgisini mukaddes kılan ve yüksek bir heyecan halinde duyanlar için toplanma yeri olarak görülmüştür. Bu itibarla halkevlerinin kapıları fırkaya kayıtlı olan ve olmayan bütün vatandaşlara açıktır.

1935 senesinde Samsun Halkevi Başkanı Dr. Ertuğrul Baykal'dır. Yayın Müdürü Cemal Gültekin'dir. 1935 senesi Samsun Halkevi faaliyetleri raporları hülasasına göre; Samsun Halkevi yönetim kurulu 42 toplantı yapmış, toplantıya 307 kişi katılmış; Komiteler 164 toplantı yapmış, toplantıya 728 kişi katılmıştır. Samsun Halkevinde şubelerde 27 genel

toplantı yapılmış, bu toplantılarda 2209 kişi yer almıştır. 1 yıl içinde 30 konferans verilmiş, konferanslara 9000 kişi katılmıştır. 4 temsil verilmiş, temsilleri 2000 kişi izlemiştir. Samsun Halkevi Kütüphanesinde kitap okuyan kişi sayısı ise 1990'dır. Samsun Halkevi 1 balo düzenlemiş balolara 250 kişi katılmıştır. 3 nişan ve 1 nikah töreni düzenlemiş, törenlere 415 kişi katılmıştır. 1 resim sergisi düzenlemiş, sergiyi 850 kişi gezmiştir. 1 danslı çay düzenlenmiş bu etkinliğe 230 kişi katılmıştır. 4 kongre düzenlenmiş, kongreye 300 kişi katılmıştır. 10 kurs düzenlenmiş kursa 441 kişi katılmış; 4 bayram etkinliği olmuş 4050 kişi katılmıştır. (Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasesi, 1936:195-239)

1936 senesinde Samsun Halkevi komite seçimleri yapılmıştır. Seçim sonuçlarına göre şubeler şu şekilde oluşmuştur:

1.Dil Tarih Edebiyat Şubesi Komitesi

Kültür Direktörü Cemal Gültekin Dil Tarih Edebiyat Şubesi Başkanı olmuştur. Öğretmen Galip Naşit Arı Delege, Öğretmen Nezaket Özkiper, Şinasi Ünal, Ali Ertan, bu şubenin komite üyeleri olmuşlardır.

2.Güzel Sanatlar (Ar) Komitesi

Öğretmen Fikret İnel başkan, eczacı kalfası Sabri Nuri Doğançay Delege, Öğretmen Kılıç Kökten, iş adamı Ahmet Sunat, Mustafa Ant, bu şubenin yeni komite üyeleri olmuşlardır.

3.Gösterit (Temsil) Şubesi Komitesi

İş adamı Lütfi Tekin Temsil Şubesinin başkanı olmuş, Tüccar Hamdi Akalın delege, işçi Osman Ulcay, Mithat Canik, İş adamı Mazlum İnce, bu şubenin yeni komite üyeleri olmuşlardır.

4.Sosyal Yardım Şubesi Komitesi

Kevser Tuksal Başkan, İlköğretim Müdürü Ali Kazanoğlu delege, Sacide Şahin, Dr. Rafet, Öğretmen Hayrı Özer, bu şubenin yeni komite üyeleri olmuşlardır.

5.Spor Şubesi Komitesi

Öğretmen İhsan Başkan, İş adamı Eşref Demirağ Delege, İş adamı Mehmet Eren Ali Rıfat Salcı, Lütfi Devenci, bu şubenin yeni komite üyeleri olmuşlardır.

6.Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi Komitesi

Öğretmen Avni Ayata Başkan, Öğretmen Falih Atlı Delege, Öğretmen Hulusi Sürmen, Hamdi Ünal, Hakkı Eren, bu şubenin yeni komite üyeleri olmuşlardır.

7.Kitapsaray Ve Yayın Şubesi Komitesi

İş adamı Şefik Alışık Başkan, Necdet Dinizli Delege, İş adamı Reşat Aşar, Tüccar Cemal Erlik, Ahmet Rauf, bu şubenin yeni komite üyeleri olmuşlardır.

8.Köycülük Şubesi Komitesi

İşyar Cudi Gürsoy başkan, Ziraatçı Mustafa Çakır delege, İşyar Nedim Ergüneş, Emekli İşyar Selim Güneş, İşyar Rıza Kiper, bu şubenin yeni komite üyeleri olmuşlardır.

9.Müze Ve Sergi Şubesi Komitesi

Öğretmen Lebip Konuksever Başkan, Nebahat Erker delege, Öğretmen Şükrü Soykan, Abdullah Enis, Tüccar Osman Zeybek, bu şubenin yeni komite üyeleri olmuşlardır. (19 Mayıs Dergisi 1936:27–28)

Samsun Halkevinde 1937 senesinde kadar yapılan çalışmalar kollara ayrılmış ve aşağıda gösterilmiştir. Aşağıda belirtilen rakamların halkevlerinin merkeze gönderdikleri raporlardan elde edildiği belirtilmekte, bazı halkevlerinin buradaki rakamları defterlere yazarken gerekli önemi göstermediği, bu nedenle karışıklıkların olduğu, defterlere bakıldığında rakamların bazen birbirine uymadığı görülmektedir.(CHP Genel Sekreterliği, 1937 yıl dönümü broşürü geçen yıllerde halkevleri nasıl çalıştı, 1937:23)

1936 senesinde Samsun Halkevinde yapılan etkinlik sayısına baktığımızda; 7 temsil, 6 konser verilmiştir. Sinema gösterisi yapılmamıştır. Konferans sayısı 27'dir. 1 resim sergisi düzenlenmiş, y. m. Sergisi ve diğer sergileri düzenlenmemiştir. Spor amaçlı gezi düzenlenmemiştir. 40 adet köy gezisi yapılmıştır. Kadın üye sayısı 303, erkek üye sayısı 2117'dir. Kitap sayısı 1514 okuyan kişi sayısı 1655'tir. Bu dönemde eğitim dersleri verilmemiş 30 adet kurs düzenlenmiştir. Tüm bu etkinliklere toplamda 31565 kişi katılmıştır. (CHP Genel Sekreterliği, Geçen yılda Halkevleri Nasıl Çalıştı 1937 Yıl Dönümü Broşürü, 1937:28)

1938 Senesinde Fuat Tuksal hem Samsun Valisi hem de Halkevi Başkanlığı görevini üstlenmiştir. 1938’de Şube Komite seçimleri yapılmıştır. Seçim sonuçlarına göre yeni komite üyeleri:

1.Dil Tarih Edebiyat Şubesi Komitesi

Galip Naşit Arı Başkan, Meliha Oktav, Necdet Diniz, F. Kuğay, Şevket Berkman bu şubenin yeni üyeleri olmuşlardır.

2.Güzel Sanatlar (Ar) Şubesi Komitesi

Kemal Sezen, İhsan Bengü, Rahmi Güneri, Şahin Özgür, Reşat sezer bu şubenin yeni üyeleri olmuşlardır.

3.Gösterit Şubesi Komitesi

Rasim Ozantürk, Suphiye Varol, Didar Demirgüç, Lütfü Tekin, Adnan bu şubenin yeni üyeleri olmuşlardır.

4.Spor Şubesi Komitesi

Necdet Merey, Hulusi Tokay, Ahmet Ergün, Naim Erim, Naci Duru bu şubenin yeni üyeleri olmuşlardır.

5.Sosyal Yardım Şubesi Komitesi

Dr. Necmettin Divitçioğlu, Ayşe Yeğen, Aliye Olgaç, Şemsettin Yavuz, Zihni Zerrin bu şubenin yeni üyeleri olmuşlardır.

6.Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi Komitesi

Saffet İrtenk, Hulusi Sürmen, Halil Seven, Latif Gökçül, Hüseyin bu şubenin yeni üyeleri olmuşlardır.

7.Kitapsaray Ve Yayın Şubesi Komitesi

Ali Ertan, Rıfat Akar, Şefik Alışık, Hüsnü Hasekioğlu, Zarifi Atamer bu şubenin yeni üyeleri olmuşlardır.

8.Köycülük Şubesi Komitesi

Cudi Gürsoy, Sait Coşkun, Rıza Kiper, Münir Kemal, Lütfü Deveci bu şubenin yeni üyeleri olmuşlardır.

9.Müze ve Sergi Komitesi

Lebip Konuksever, Nebahat Erker, Şinasi Önal, İsmail Yaver, Abdullah Enis Arım bu şubenin yeni üyeler olmuşlardır. (19 Mayıs, Mart 1938: 28)

Halkevleri Talimatnamesine göre Halkevleri seçimleri iki yılda bir yapılıyordu. Görev süresi dolan komite üyeliklerine 1940 Şubat ayında komite seçimleri yapılmıştır. Seçim sonuçları şu şekildedir:

1.Dil Tarih Edebiyat Şubesi Komitesi

Başkan Ziya Karamuk'tur. Abdülkadir Karahan, Kazım Dilcimen, Emin Hekimgil, Mucip Tanju; yeni komite üyeleri olmuşlardır.

2.Ar Şubesi Komitesi

Başkanı Kemal Sezen, Dr. Sırrı Reşit, Fikret İnel, İlyas Altan, Rıza Akpınarlı; yeni komite üyeleri olmuşlardır.

3.Gösterit Şubesi Komitesi

Başkanı, Vedat Ürfi Bengü'dür. Üyeleri Lütfü Tekin, Osman Şensoy, Diş Tabibi Adnan Serter, Orhan Kobak; yeni komite üyeleri olmuşlardır.

4.Spor Şubesi Komitesi

Başkanı, Recai İlçaytuğ, üyeleri Şeref Özduymuş Mithat Olcay, Rahmi Draman, Hayri Ertaş; yeni komite üyeleri olmuşlardır.

5.Sosyal Yardım Şubesi Komitesi

Başkanı, Nebahat Erker'dir. Üyeleri Server Eğercin, Mümtaz Gün, Sami Oruz, Dr. Nizamettin; yeni komite üyeleri olmuşlardır.

6.Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi Komitesi

Başkan, Saffet İrtenk'dir. Üyeleri Latif Gökgül, Haluk Seven, Ali Uyak; yeni komite üyeleri olmuşlardır.

7.Kitapsaray Ve Yayın Şubesi Komitesi

Başkanı Şefik Alışık'tır. Doğan Budur, Behiç Atabey, Reşat Yücekent, Rıfat Kar; yeni komite üyeleri olmuşlardır.

8.Köycülük Şubesi Komitesi

Başkanı Hadi Tuna'dır. Üyeleri ise Dr. Rıfat, Eczacı Münir Kemal, Rıza Kiper, Ahmet; yeni komite üyeleri olmuşlardır.

9.Müze Ve Sergi Şubesi Komitesi

Başkanı Hayri Engin'dir. Üyeleri Kazım Kaptanoğlu, Şinasi Oral, Hasan Şecaettin; yeni komite üyeleri olmuşlardır. (19 Mayıs Dergisi, 1940:25-26-27)

1942 senesinde Samsun Halkevi Şubeleri Komitelerine üye seçimleri yapılmıştır. Seçim sonuçlarına göre:

1.Dil ve Edebiyat Şubesi Komitesi

Başkan Abdülkadir Karahan'dır. Emin Hekimgil, Kadir Çağıl, Feridun Ankara; yeni komite üyeleri olmuşlardır.

2.Güzel Sanatlar Şubesi Komitesi

Başkan Kemal Sezen'dir. İlyas Altan, Fikret İnsel, Rahmi Göncü, Kadri Bulgay; yeni komite üyeleri olmuşlardır.

3.Temsil Şubesi Komitesi

Başkan Lütfi Tekin'dir. Adnan Serter, M. Dobada, M. Adalı, Behiç Atabek; yeni komite üyeleri olmuşlardır.

4.Spor Şubesi Komitesi

Başkan Selahattin Altaylı'dır. Macit Dikmen, Hakkı Gürsoy, Hasan Dikmen, Ahmet Kefeli; yeni komite üyeleri olmuşlardır.

5.Sosyal Yardım Şubesi Komitesi

Başkan Nebahat Erker'dir. Abdullah Enis Arın, Dr. İhsan özgen, Server Ekincin, Yusuf tekin; yeni komite üyeleri olmuşlardır.

6.Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi Komitesi

Başkanı Saffet İrtenk'dir. Ali Uyak, Adil Erdener, Latif Gökğül, Halil Seven; yeni komite üyeleri olmuşlardır.

7.Kütüphane ve Yayın Şubesi Komitesi

Başkan Şefik Alışık'tır. Rifat Akar, Avukat Kamil Sirmen, Rufai Aktan, Sedat Yücekent; yeni komite üyeleri olmuşlardır.

8.Köycülük Şubesi Komitesi

Başkan Şevket Özelü'dir. Dr. Necmettin, Avukat Ali Amir, Hazım Gürsu, Ahmet Timaroğlu; yeni komite üyeleri olmuşlardır.

9. Tarih ve Müze Şubesi Komitesi

Başkan Kazım Dilcimen'dir. İsmail Yaver, Hasan Çekli, Macit Karakum, Kani Sarıgöllü; yeni komite üyeleri olmuşlardır. (19 Mayıs Dergisi,19 Şubat 1942:57)

1946 senesinde Samsun Halkevi Şubeleri Komitelerine üye seçimleri yapılmıştır. Seçim sonuçları şu şekildedir:

1.Dil ve Edebiyat Şubesi Komitesi

Başkan Cemil Sena Ongun'dur. Hayrünnisa Özçeper, Müteyemmen Başol, Naciye Peksöz, Kemal Yener; yeni komite üyeleri olmuşlardır.

2.Güzel sanatlar Şubesi Komitesi

Dr. Reşit Sorgun, Fikret insel, İlyas Altan, Rahmi Güneri, Emin Tarakçı; yeni komite üyeleri olmuşlardır.

3. Tarih ve Müze Şubesi Komitesi

Kazım Dilcimen başkandır. Ömer Orhun, Macit Karakum, Lütfi Peksöz, Seyfi Beşe; yeni komite üyeleri olmuşlardır.

Bazı komitelerde çoğunluk sağlanamadığı için seçimleri ertelenmiş olduğu, daha sonra bu seçimlerin yapıldığı görülmektedir. (Samsun, 8 Şubat 1946:2)

4.Sosyal Yardım Şubesi Komitesi

Nebahat Erkel başkanıdır. Enis Azan, Dr. Edibe Aksan, Latife Beyzi, Yusuf Tekin, Zeki Tibet.

5.Temsil Şubesi Komitesi

Hasan Kavak, Dr. Adnan Sertel, M. Ali Atlı, Zeki Yolaç, Ahmet Kefeli.

6.Kitapsaray ve Yayın Şubesi Komitesi

Şefik Alışık, N. Memiş Yazıcıoğlu, Sami Akman, Naci Tanrıkulu, İhsan Gündoğar; ; yeni komite üyeleri olmuşlardır.

7.Spor Şubesi Komitesi

Zeki Turunç, Faruk Solok, Mualla Aykol, Kemal Kalyoncu, Vedat Çelik; ; yeni komite üyeleri olmuşlardır.

8.Köycülük Şubesi Komitesi

Ahmet Demirel, İsmail Pınar, Mehmet Yeldan, Mahmut Sürmeli, Mehmet Ali Karadeniz; yeni komite üyeleri olmuşlardır. (Samsun, 1 Mart 1946:2)

3. SAMSUN HALKEVİ BAŞKANI

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda okuma yazma oranının düşük olması, halkevi faaliyetlerini yapacak kişilerin az olması, CHP'nin Halkevleri yönetimi ile parti yönetimini aynı kişilerden oluşturmasına neden olmuştur. Daha sonraları çevrede yetişen insanların bu konuda bilgi sahibi olması, halkevleri başkanlığına kendisini layık görmesi ve bu işi yapabilirim demesiyle, kendi isteğiyle başkan olanların zamanla arttığını görülmektedir. Aynı zamanda CHP ilk zamanlar Halkevlerine daha çok yön vermeye çalışmış, sistem oturdukça çevrenin yapısına göre serbest bırakmıştır.

1940 senesinde kadar halkevleri başkanları, bağlı buldukları il, ilçe ve parti yönetim kurulu üyeleri arasından yine aynı yönetim kurulu tarafından seçilmekte iken 1940'ta çıkarılan "Halkevleri İdare ve Teşkilat Nizamnamesi"ne göre: bu tarihten itibaren çevrede halkevlerinin fikirlerini özümsemiş, kendini bu yola adanmış ve bu görevin üstesinden gelebilirim diyenlerin seçilebilmeleri usulü kabul edilmiştir. (Duman, 2011:39)

Halkevleri başkanlığını yapacak kişilerin meslekleri konusu gündeme gelmiş, valilerin de halkevi başkanlığı yapması uygun görülmemiş, halkevi başkanının mesaisinin fazla olduğu ilgilenmesi gerektiği konuların ve faaliyetlerin fazla olduğu belirtilmiştir. Ancak 1938 senesinde Samsun Valisi ve CHP İl Başkanı olan Fuat Tuksal halkevi başkanlığı da yapmış. Bu durumda çok sayıda sorunla uğraşmak zorunda kalmış. Daha sonra Samsun Valisi 5. Büyük Kurultay Nizamnamelerine göre ve CHP Genel Sekreterliği tebliği üzerine İl Yönetim Kurulu Başkanlığından ayrılmıştır. (19 Mayıs, 1940,C:4, S:40, s:29) 1940 Komite seçimleri sonucu Osman Cudi Gürsoy yeni halkevi başkanı olmuştur

Bazı halkevlerinde yapılan seçimlerde hakim ve savcıların başkanlığa seçilmesi takdirle karşılanmış ancak CHP Genel Sekreterliği tarafından 10 Mart 1942 tarihinde bir tamimle, hakim ve savcıların kendi işleri dışında bir iş yapamayacağı, görevlerini kanuni açıdan sakınca teşkil etmeyen birine devretmeleri istenmiştir. (Duman, 2011:39) Bu karar Yargı işlerinin bağımsızlığı için önemli bir karar olmuş, böylece adalet kavramının önemsendiği açıkça gösterilmiştir.

Halkevi başkanı aynı zamanda halkevi idare kurulunun ve şube komitelerinin başkanıydı. Halkevi başkanının memur olmasında sakınca yoktur. Halkevi başkanının fotoğraflı sicil dosyasının il idare kurulu tarafından CHP Genel Sekreterliği'ne gönderilmesi gerekmektedir. Büyük il merkezinde birden fazla halkevi varsa bunların iş ve çalışma

birliğini CHP İl Yönetim Kurulu sağlamakla görevliydi. Parti idare kurullarına halkevi ile ilgili konular varsa, halkevi başkanı da toplantıya çağrılır onların da görüşleri dikkate alınırdı.

Halkevi başkanı, halkevinin bulunduğu yerde ikamet etmek zorundadır. Mazeretsiz taşınan ve mazeretsiz üst üste üçkez olağan toplantılara katılmayan halkevi başkanının görevi biter yerine yenisi seçilirdi. (CHP, Halkevleri Talimatnamesi, s:5-10)

Halkevi başkanının kendi başına yaptığı iş alınacak memur ve hizmetlinin atanmasıdır. Ancak genelde alınacak kişiler parti üyesi olması üzerinde duruluyordu. Halkevi başkanının CHP Genel İdare Kurulunca uygun görülen yerlerden ücret alabileceği; onun dışında başka bir yerden ücret alamayacağı belirtilmiştir. (Duman, 2011:40)

Samsun Halkevi'nde başkanlık yapan kişiler Samsun halkının yakından tanıdığı kişiler olmuş. Esasında başkanlık yapan kişilerin çoğu daha öncesinden halkevi faaliyetinde bulunmuş, gerekli tecrübi birikimi burada tamamlayarak halkevi başkanı olmuşlardır. Samsun'da genelde devlet memuru olan ve CHP ile bağlantılı ve tanınan kişiler halkevi başkanlığı yapmıştır. Elimizdeki kaynaklardan Samsun Halkevi başkanları hakkında pek bilgi olmadığı görülmektedir. Aşağıdaki paragrafta Samsun'da halkevi başkanlığı yapmış kişiler bulunmaktadır.

1934 senesinde Avukat Hamit Bey (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Nedeniyle Samsun Halkevi, 1934:18) 1936'da Dr. Ertuğrul Baykal (19 Mayıs, Mart1936:27) 1938'de Fuat Tuksal aynı zamanda vali , (19 Mayıs, Mart 1938: 28) 1939'da Osman Cudi Gürsoy (19 Mayıs,1939:32) 1940'ta Saffet İrtenk (Başkan vekili) (19 Mayıs, Ağustos 1940:23) 1940'ta Osman Cudi Gürsoy (19 Mayıs,1940:29) 1942'de Atıf Olgaç (19 Mayıs, 19 Şubat 1942:44) 1942'de Nail Öztuzcu (Ahali, 9. 1. Kanun Çarşamba 1942:1) 1944'te Dr. Ahmet Hakkı Kuzucu (19 Mayıs, Temmuz 1943:31) 1945'te Rifat Necdet Evrimer, (19 Mayıs, Ocak-Şubat 1945:38) 1945'te Emin Hekimgil (19 Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos 1945:38) 1948'te Ali Sırrı Günday (19 Mayıs, Nisan 1948:17) 1949'da Emin Hekimgil, (19 Mayıs, Ocak 1949:15) 1949'da Necmi Memişyazıcı (19 Mayıs, Mart 1949:25) 1950'de Nazım Tıkıroğlu halkevi başkanlığı yapmış kişilerdir. (BCA 490-01/842-330-2-19)

Samsun Halkevi'nin resmi yayın organı 19 Mayıs Dergisi'nde Osman Cudi Gürsoy döneminden Emin Hekimgil dönemine kadar geçen süre üzerinde değerlendirme yapılmış; bu ara boşuna açık duran ticarethaneye benzetilmiştir. Bunda etken olarak tam iş yapacakları sırada halkevi başkanlarının değişmesi gösterilmiş, bu durum üzerinde üzüntüler dile getirilmiştir. Emin Hekimgil'in en başarılı halkevi başkanı olduğu, Samsun Halkevine gelen kişi sayısının arttığı, çok sayıda etkinliğin olduğu belirtilmiştir. Osman Cudi Gürsoy başkanın gayreti, tecrübe sahibi olması Samsunluları halkevine bağlamış, halkevleri faaliyetlerine katılımı arttırmıştır. Osman Cudi'nin başkanlıktan çekilmesi sonrası halkevi faaliyetlerinde azalma olmuş, halkevi faaliyetlerine katılımın azaldığı belirtilmiştir. Ayrıca Samsun Valisi; Fuat Tuksal'ın da o kadar yoğunluktan sonra halkevleri etkinlikleri için çok çalıştığı, üç işi bir arada güzelce götürdüğü belirtilmiştir².

4.SAMSUN HALKEVİ BİNASI

Yurdun dört bir yanında çok hızlı bir şekilde halkevleri açılırken, kısa sürede hepsine yetişecek halkevleri binası yapmak çok kolay olmayacak; belli bir süreye ihtiyaç duyulacaktı. Çoğu zaman şehir merkezlerinde eski devlet kurumları binaları, geçici süreyle halkevleri faaliyetleri için kullanılmaktaydı. Samsun Halkevi binası için durum aynıydı.

CHP, binaların düzgün ve planlı yapılması için Ankara'da büyük bir inşaat bürosu kurmuş, yapılmış olan halkevlerinin planlarını da burada oluşturmuştur. (19 Mayıs, Son Kanun 1944:1)

Samsun Halkevi binasının her türlü faaliyet için uygun genişliğe sahip olmadığı bunun için farklı binalardan yararlanıldığı söylenmektedir. Konferans ve sahne inşaatı için çalışılmış ancak maddi imkânsızlıklar nedeniyle şimdilik temininin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Spor şubesi ile serbest spor kulüplerinin başka bir binaya yerleştirilmesi düşünülmüş ve orta mektep karşısındaki eski Şifa Yurdu binasının onarılması ile bir süre bina ihtiyacı karşılanmıştır. (Cumhuriyetimizin yıl dönümü nedeniyle Samsun Halkevi, 1934:23)

² Samsun Halkevi'nin en çalışkan başkanlarından biri de Emin Hekimgil'dir. Gerçekten tüm faaliyetlerde onun adını görmekteyiz. Başkan olmadan önce de Samsun Halkevi için canla başla çalışmıştır. O kadar çalışmış ki Londra'ya gitmiş, ancak kıymetinin bilinmediği; ardından birkaç satır bile yazılmadığı belirtilmiştir. (Atabek, 1948:16)

Samsun Halkevi binasının bakımı için 500 lira Türkiye İş Bankası Ankara Merkez Müdürlüğünün 09.12.1946 gün ve 843 sayılı havale makbuzu karşılığında Samsun Halkevine gönderilmiş, bu paranın da Samsun Halkevi bütçesine yazılarak sonucunun bildirilmesi istenmiştir. (BCA: 1/ 95411, 07.12.1946) 12.12.1946'da Samsun Halkevi'nin onarımı için 500 lira gönderildiği, bu paranın Samsun Halkevi bütçesine eklenerek belgelerinin de CHP Genel Sekreterliği'ne gönderildiği belirtilmiştir. (BCA:1938/ 59611)

Samsun Halkevi Şubelerinin faaliyetleri her geçen gün artmış, buna paralel olarak etkinliklere katılan insan sayı halkevi binasına sığmaz olmuş. Ayrıca şube üyelerinin etkinlikleri yapacak yerleri dar gelmiş; yeni yerler aramaya başlanmıştır.

Samsun Halkevi'nin yeni binasının planı halkın huzuruna sunulmuş; planlar arasında halk seçim yapmış ve sonunda beğenilen plana göre yapılmıştır. Bazı nedenlerden dolayı sonradan birkaç değişiklik yapıldığı belirtilmektedir. Binanın oldukça güzel olduğu; komite odaları, başkan odası, toplantı salonu, büro kısmı, parti başkanı, toplantı salonu, parti bürosu, kütüphane, dersaneler, misafir yatak odası ve çalışma odasından oluştuğu belirtilmektedir. Salon kısmının yapımı ertelenmiştir. Bu kısımda düğün ve konferans salonu bulunacaktır.

Samsun'un güzelliğinin eski yapılardan kaynaklandığını son zamanlarda hiçbir imar faaliyetinde bulunulmadığı; Samsun'un imarı için çalışmalara yeni başlandığı belirtilmiştir. Samsun meydanı çalışmasına başlanacağı, Samsun'un büyük bir şehir olması bu yönde cazibesini arttıracığı belirtilmektedir.

Yeni yapılan Halkevinin büro kısmı sona ermiş sahne kısmı hazırlıklarına da başlanacağı belirtilmiştir. 30 ton demirin Karabük Demir Çelik Fabrikasından geldiği, inşaat öncesi toprak hafriyatı için 114000 lira verildiği, diğer inşaatın ihalesinin de yapılmak üzere olduğu belirtilmiştir. (30 Nisan Cuma 1943, Sayı 1000 Yıl 1925)

Samsun Halkevi arka tarafına ihtiyacı karşılayacak şekilde yeni konferans salonu yapılmasına karar verildiği ve inşaatına da başlandığı belirtilmiştir.(19 Mayıs, Nisan1937:32)

Samsun Halkevi arka tarafına yaptırılmaya çalışılan Halkevi salonunun yapımını tamamladığı, burada her türlü toplantıların yapılabileceği, çeşitli amaçlar için yapılan balolar içinde uygun olduğu belirtilmiştir. (19 Mayıs, Eylül 1937:24)

Halkevi arkasındaki bahçeye yapılan halkevi inşaatı sona ermiş bu salonda 4 Eylül cumartesi akşamı Samsun Milletvekili Dr. Asım Sirelia oğlu Halit Sirel ve Rana Saidin evlenme törenleri yapılmıştır. (Ahali, 16 Eylül 1937 :1)

Yakında yapılacağı belirtilen Halkevi binasının hazırlıklarına başlanıldığı belirtilmiştir. (19 Mayıs, Temmuz 1939:30)

Samsunda yeni bir Halkevi inşaatı yapımı söz konusu olmuş, 11 Mart 1947'de CHP Genel Sekreterliğine Samsun Valisi Orhan Sami Güvenç dört mektup yazmıştır. Samsun Halkevi inşaatının yapımına verilen cevap: bunun bir ödenek ve program işi olduğu CHP Genel Sekreterliği tarafından bildirilmiştir.(Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Cumhuriyet Arşivi, 8/ 98812, 24 Mart 1947)

İKİNCİ BÖLÜM

1. SAMSUN HALKEVİ ŞUBELERİ

Samsun Halkevi kurulmasının ardından, çok hızlı bir çalışma dönemine girerek şube faaliyetlerine başlamıştır. Tüm modern devletlerde olduğu gibi Türkiye Cumhuriyeti’de atılımlar yaparak, eğitim öğretim açısından çok önemli kurum olan halkevlerini açmıştır. Halkevleri, halkın genel bilgisini yükseltmek, çağın koşullarına uygun bireyler yetiştirmek, farklı alanlarda yetişmiş insan gücü oluşturmak, ülkenin gelişimi açısından uygun bir ortamı yaratmak istemiştir. Bunları yaparken de çalışmaların daha verimli olmasına çalışmış, plan ve program dahilinde 9 kola ayrılarak, çalışmalarını sürdürmüştür. Bu durum Avukat Kemal Sirmen tarafından şu şekilde dile getirilmiştir: *“Halkevleri cemiyetin iç varlığını açıp yükseltecek vazifelerle dolu 9 kol ile çalışır. İki el bir baş içindir, derler. Halkevindeki 9 kol ise yurda sahip olan Millet içindir.”* (Sirmen, 1935:28)

Halkevlerinin 9 şubeye ayrılması halkın yeteneğine göre, şubelerden daha hızlı ve daha faydalı yararlanması amacıyla. Ne iş yaparsanız yapın her şeyin başında planlı ve programlı hareket etmek gelir. İşte halkevleri de çalışma esaslarını 9 şubeye göre ayırmış, bu şekilde halkın daha fazla yarar sağlayacağını düşünmüştür.

Tüm Halkevleri gibi Samsun Halkevi de dokuz şubeye ayrılmıştır. Bu Şubeler şunlardır:

1. Dil Tarih Edebiyat Şubesi
2. Güzel Sanatlar (Ar) Şubesi
3. Temsil (Gösterit)
4. Spor Şubesi
5. Sosyal Yardım Şubesi
6. Halk Dershaneleri ve Kurslar
7. Kütüphane ve Yayın
8. Köycülük Şubesi

9. Müze ve Sergi Şubesi (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebeti Nedeniyle Samsun Halkevi, 1934:20–52)

1.1 Dil Tarih Edebiyat Şubesi

Dil Tarih Edebiyat Şubesi, dilimizin gelişimini sağlayan adımlar atmak Türkçenin iyi bir olduğunu, başka dillerin boyunduruğundan kurtulup öz benliğine kavuşmasını sağlamak amacıyla kurulmuştur. Tarihsel görevi ise geçmişten gelen şanlı tarihimizi, gelenek ve göreneklerimizi geleceğe aktarmak, insanların bunların farkına varmasını ve tarihsel gerçekliklere göre hareket etmesini sağlamaktır. Edebiyat alanında önemli eserlerin korunup kollanması ve geleceğe aktarılması amacıyla çalışmalar yapmıştır. Dil Tarih Şubesi'nin dil konusundaki en önemli amacını Mustafa Kemal Atatürk şu şekilde açıklamıştır.

“Milli his ile Dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir, Dilin; Milli ve zengin olması Milli hissin inkişafında başlıca müessirdir, Türk Dili Dillerin en zenginlerindedir. Yeter ki bu Dil şuurla işlensin; ülkesini, yüksek istiklalini korumasını bilen Türk Milleti; Dilini de yabancı dillerin boyunduruğundan kurtarılmalıdır” (Gültekin, Öz Dile Doğru, 1935:16)

Dil insanların en önemli anlaşma aracıdır. Dilimizin diğer dillerin egemenliği altından çıkartılıp bağımsızlaşması ve sadeleştirilmesi, öz benliğine kavuşması, halkın rahatça anlaması, zorlanmadan konuşabilmesi; hislerini, duygularını kendi öz kelimeleriyle ifade etmesi modern toplumun vazgeçilmez özelliklerindedir. Halkevleri, Dil Tarih Şubeleri tüm bunları görevi bilmiş, bu yönde çalışmalar yapmıştır.

Türkler her zaman tarih sahnesinde etkin bir biçimde var olmuş, dünya uygarlıklarını etkileyerek, çeşitli bölgelerde izler bırakmıştır. Türklerin ilk zamanlar göçebe olması, göçebe hayatın bazı dönemlerde göçü zorunlu kılması, Türklerin geniş coğrafyaya yayılmasına neden olmuştur. İşte bu nedenle Dil Edebiyat Tarih Şubesi'nin tarihsel ödevi; dünya tarihine yön veren biz Türklerin, çeşitli coğrafyalarda yaşamış olduğu döneme ait belgelerin ortaya çıkarılması, bu belgelerin korunup kollanmasıdır. Mustafa Kemal Atatürk Dil Tarih Edebiyat Şubesinin tarihsel ödevini şu şekilde özetlemiştir:

“Mustafa Kemal Atatürk'ün yüce himayelerinde ve ondan aldığı ilham ile çalışan Türk Tarih Kurumu'nun incelediği, derinleştirdiği, yaydığı ve her gün yeni belgelerle isabeti beliren Tarih Tezimize, her üyesinin candan çalışması ile elden geldiği kadar, bir yeni

yayıcı, bir yeni malzeme ve delil toplayıcı daha katabilmek; akla geldikçe şöyle bir tekrarlanan bir güzel malumat gibi değil, her zaman akılda kalan, her anda kalpte yeri olan bir iman gibi milletimizin eskiliğini, büyüklüğünü ve üstatlığını tanımak ve tanıtmaktır.” (Halkevleri1932-1935, 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı, 1935:15)

Dil Tarih Şubesi edebi açıdan önemli konuları ortaya çıkarmak, eski dönemlerde yaşamış Türk Edebiyatçılarının eserlerini bulup halkın huzuruna çıkarmak, Türk Edebiyatı'nın gelişimini sağlayacak konferanslar, söyleşiler düzenlemek; kendi öz benliğimizin hüküm sürmesini sağlayacak çalışmalarda bulunmak en önemli görevleri olmuştur. Gerçekten de Samsun Halkevi Dil Tarih Şubesi, Samsun civarında etkili çalışmalar yapmış, yerel unsurların ortaya çıkması hususunda başarılı çalışmalar yürütmüştür.

Diğer yandan Dil Tarih Edebiyat Şubesi'nin, Edebiyat alanındaki görevi şu esaslara dayanmaktadır. Edebiyat alanında yeni buluşlara ve canlı bir kıvılcığa müsait hava ve heyecan uyandırmak; edebi yazılarda Öz Türkçe kelimeleri kullanmak ve yaymak, edebiyatta çağdaş ulusların tekâmülü yolundan ayrılmamakla beraber Milli hüviyeti bozacak zararlı tesirlerden korunmak, edebi eserlerle Türk Devrimini yaymak; Türklüğün tarihi onurunu ve ulusal savaş hatıralarını göz önüne koymak, işlemeye ve çoğaltmaya çalışmak şeklinde açıklanabilir. Bu amacı gerçekleştirmek için edebi konferanslar vermek, şiir geceleri yapmak, mecmualara yazı hazırlamak, edebi eserler için müsabakalar açmak ve dereceye girenleri ödüllendirmek, yabancı dillerdeki çeşitli eserleri dilimize çevirmek, büyük sanatkârlar için günler tertip etmek ve onların hatırlanmasını sağlamaktır. (Halkevleri1932-1935, 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı, 1935:20)

19 Mayıs Dergisine baktığımızda nerede bir Samsun Halkevi etkinliği görsek Dil Tarih Şubesi görev almaktadır. Bunda Dil Tarih Edebiyat Şubesi'nin her şube ile bağlantısı olmasının da etkisi kaçınılmazdır. Bu durumu Reşit Galip şu şekilde açıklamıştır:

“Milli benliği terkip eden, Milli ruhu şekillendiren ve kudretlendiren kültür unsurları içinde Dil Edebiyat ve Tarih Şubesi ilk sıraya girer. Dil Edebiyat ve Tarih Şubesi memleketin uzak ve yakın bütün köşelerinde bu sahalarda çalışanları birleştirmek maksadını güdecektir. Bilhassa her işin yeni başlanmış sayılabileceği bugünkü şartlar içinde Dilcilerin, Edebiyatçıların ve Tarihçilerin en sıkı çalışma birliği gütmeleri elzemdir. Milli Dil'in, Milli Edebiyat'ın, Milli Tarih'in sağlam temeller üzerine yükselmesi için bu çalışma birliği ve onu temin edecek teşkilatlanma şarttır.” (Halkevleri1932-1935, 103 Halkevi geçen Yıllarda nasıl çalıştı, 1935:14)

Dil, Tarih, Edebiyat kavramlarının bir şube olarak adlandırılmasındaki sebepler, bu kavramların çok önemli olması, geçmişten geleceğe beraber hareket etmesi; tarihi, edebiyatı anlatırken de dilin kullanılmasının zorunluluk olduğu görülmektedir. Çünkü geçmiş geleceğe dil sayesinde aktarılır ve onun sayesinde canlı kalır. Halkevi'ne gönül veren insanlar da bu durumu görmüş, şubeleri kollara ayırırken Dil, Tarih, Edebiyat kavramlarını birleştirerek aynı çatıya koymuştur. Atatürk bu durumu şu şekilde açıklık getirmiştir:

Atatürk'ün çocuğu; elbette ki Atatürk'ün iki kültür davasını güdecekti: Tarih ve Dil. Ve O biliyordu ki medeniliğin belli başlı farikalarından birini, güzel sanatlara olan alaka, güzel sanatlarda gösterilen kabiliyet teşkil ediyor. Güzel Sanatların insan yaratılışı ile bir denebilecek kadar eski ve köklü şubesi Edebiyat: söz ve yazı sanatı, elbette ki bu çalışmaların başında geliyordu. Edebiyatı geliştirmek ve değerlendirmek için iki ana unsur, iki esas malzeme lazımdı: Dil ve Mevzu. Dili işlemek, Millileştirmek, ikilikten kurtarmak, harcı tam ve mütecanis, makbul ve metotlu yoğurduktan sonra binaya geçmek lazımdı; Dil çalışmalarının Halkevlerinde aynı şube mesaisi içine alınamaması: Edebiyat çalışmaları ile kaynaşması bu suretle musib görüldü. Mevzuların en güzeli, en göz alıcısı, Edebiyatın en güzel eserlerini verdiren Menkıbeler, Destanlar, Hurafeler, bir kelime ile "Tarih" idi. Bu Tarih mevzusunu biz her türlü Milli benlik şubemizi kurmak isterken ilk safta ele almalıydık. Çünkü tarihimiz her sahada şerefler, üstünlükler, rehberlikler ve mürebbiliklerle dolu idi. (Halkevleri1932-1935, 103 Halkevi geçen Yıllarda nasıl çalıştı, 1935:14)

Dil Edebiyat Tarih Şubesi, çevrenin genel bilgisini yükseltmeye yarayacak konularda söyleşiler, konferanslar yapar ve bu çalışmalarında Cumhuriyet ve İnkılap ilkelerinin kökleşmesini, memleket sevgisinin ve vatandaşlık vazifesi duyguların yükselmesini amaç edinir. (CHF Halkevleri Talimatnamesi, 1932:10-11) Bu bağlamda Cumhuriyet Hükümeti'nin Halkevlerini kurmasında temel amaçta buydu. Sadece kendini düşünen bir toplum değil, bütüncü var olmanın adresi ve gençlerin kendilerini gösterebildiği bir alanı, sosyalleşmiş bir toplumu, Atatürk Devrimlerinin tüm yurda yayılıp insanların benliğine sindirilmesini, memleket sevgisini, ülkenin her anlamda kalkınmasını amaç edinmiş bir toplum yaratmaktı.

Dil Edebiyat Tarih Şubesi'nin çalışma alanları, geçmişteki Türk büyüklerini anma, edebi konularda müsabakaları açmak, Milli günleri şiirler ve sözlerle heyecanlı bir şekilde yaşatmak, daha önceden kutlanan gelenekselleşmiş halk bayramlarını kutlamak, konferanslar ve münazaralar düzenlemek, aile toplantıları yapmak, Kitapsaray ve Yayın Şubesi ile dergiler

ve kitaplar yayımlamak, çevrenin folklorik yapısını incelemek, Öz Türkçe kelimeleri anlamlarıyla birlikte verip derlemeler yapmaktır. (CHP, XVI. Yıl Dönümünde Halkevleri ve Halkodaları, 1948:10)

Samsun tarihi ile ilgili Dil Edebiyat Tarih alanında verilmiş eserleri bulmak ve onlardan yararlanmak, bölge de yer alan manilerden, koşmalardan yararlanıp halkın bilgilenmesini sağlamak, Atasözlerini bulmak ve Samsun'da bulunan yayın kuruluşlarında yer almasını sağlamak olarak nitelendirebiliriz.

Samsun Halkevi Dil Edebiyat Tarih Şubesi, dili oldukça sade ve anlaşılır hale getirmek için çalışmalarına başlamış, dili yabancı kelimelerden arındırma faaliyetlerine girişmiştir. Özellikle dergilerde, kitaplarda, tüm yayınlarda Öz Türkçe kelimelerin kullanılmasına çalışmış. Karşılığı olmayan kelimelere ise türetmeler yapmıştır. Halkın kullandığı gramer ve şive yapısı incelenmiş, Milli bir Dil için çaba gösterilmiştir. (Halkevleri 1932-1935, 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı, 1935:17)

Samsun Halkevi faaliyetlerine yediden yetmişe tüm insanlar katılmış, ancak hepsi de üye olmuş değillerdir. Her şubenin üye sayısı farklı olmakla beraber, meslek grupları da farklılık göstermiştir. 1932 senesi üyelerine baktığımızda; meslek guruplarından en fazla kişi sayısı, diğer meslek guruplarına ait olduğu görülmektedir. Samsun Halkevi 1932 senesi Dil Edebiyat Tarih Şubesi meslek guruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: 1 avukat, doktor 0, öğretmen 36, tüccar 0, işçi 0, çiftçi 1, g. sanatlar 0, diğer meslekler 59 ve bunlardan 27'si kadın 70 erkek 97 kişi bulunmaktadır. (Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Samsun Halkevi Dil Tarih Edebiyat Şubesi 1932:490-01/846-346-1-14)

Samsun Halkevi Dil Tarih Edebiyat Şubesi üyeleri de farklı meslekten insanlardan oluşmaktadır. Yıllar geçtikçe üye sayısı artmaktadır. 1933 senesi üyelerine baktığımızda; meslek guruplarında en fazla kişi sayısı diğer meslek guruplarına ait olduğu görülmektedir. Samsun Halkevi 1933 senesi Dil Edebiyat Tarih şubesi üye nitelikleri şu şekildedir: 1 avukat, doktor 0, öğretmen 69, tüccar 0, işçi 0, çiftçi 1, güzel sanatlar 5, diğer meslekler 76 ve bunlardan 56'sı kadın 96 erkek 152 kişi bulunmaktadır. (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, Hakimiyet-i Milliye Matbaası, 1934: 82-117)

1933 senesi Samsun Halkevi faaliyetleri raporları hülasasına göre; Samsun Halkevinde 26 genel toplantı yapılmış, bu toplantılarda ise 2600 kişi bulunmuştur. 1 yıl içinde 15 konferans, 6 konser, 7 temsil verilmiş; 13450 kişi bu etkinliklerde yer almıştır. Halkevi

kütüphanesinde 688 kitap barındırmış, kitap okuyan kişi sayısı ise 1850'dir. (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, 1934:122-123)

Samsun Halkevine 1934 senesinde 242 bayan, 1760 bay olmak üzere toplam 2002 kişi kayıtlıdır. (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, 1935:136)

1934 senesinde Samsun Halkevinde 68 konferans, 7 konser, 12 temsil verilmiş, bunlara katılan kişi sayısı 44500 olmuştur. Samsun Halkevi kütüphanesinde 866 kitap bulunurken, bunları okuyan kişi sayısı ise 3012'dir. (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası,1935:200-201)

Samsun Halkevi 1934 senesi Dil Edebiyat Tarih Şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: 1 avukat, doktor 0, öğretmen 86, tüccar 0, işçi 1, çiftçi 0, g. sanatlar 5, diğer meslekler 91 ve bunlardan 67'si kadın 117 erkek 184 kişi bulunmaktadır. (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, Ulus Basımevi, 1935)

Samsun İl Milli Eğitim Müdürü Cemal Gültekin Bey tarafından çalışmalarına başlamıştır. Bu şube Samsun Halkevinin en aktif şubesidir. 24 bayan 56 erkek olmak üzere 80 üye kayıtlıdır.1934 senesinde kadar 35 özel, 15 genel olmak üzere 50 toplantı yapılmıştır. Bu toplantılarda ortalama 1500 üye bulunmuştur. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi, 1934:24)

Şube faaliyetlerini dört esas üzerinde toplar. Bunlar;

1. Konuşma ve konferans
2. Dil aramaları
3. Yayın işleri
4. Genç kapasitelerin korunması. (Samsun Halkevi 1932–1939, 1939 :11)

Dil Edebiyat Tarih Şubesi, 1934'e kadar faaliyetlerini Tarih ve Dil kolu olmak üzere iki koldan yürütmüştür. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi, 1934:24) Tarih kolu faaliyetlerine baktığımızda;

Tarih kolunun faaliyeti,

- 1.Samsun tarihini araştırmak, yazılacak bir eserin ana hatlarına malzeme toplamak üzere

Beş kişilik heyet seçmiş ve bu heyet liderliğinde çalışmalarına devam etmiştir.

2. Samsun'un Milli Mücadele tarihine ait vesikaların, fotoğrafların toplanması ve bu belgelerle eserler hazırlanması

3.Eski bir medeniyet bakiyesi olan “Kara Samsun’a” seyahatler düzenlemiştir. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi, 1934:24

Dil Kolu faaliyetleri;

1. İl söz derleme heyeti ile birlikte çalışarak 2500 kelime derlemiş ve Ankara'daki Türk Dili Kurumuna göndermiştir.

2. Halk ve köylü dilinden 1000'den fazla mani ve birçok masal, destan, koşma toplayarak tasnif etmiş, bunların bir kısmı Samsun gazetelerinde yayınlanmıştır.

3. Çeşitli konularda konferanslar verilmiştir. Şube ilerleyen zamanlarda çalışmalarını arttıracığı halkevinin kendisine ait dergi üzerine çalışmalar yapacağı belirtilmiştir.

(Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi, 1934:25)

Konferanslar yapıış amaçlarına göre 3 gruba ayrılmıştır.

- a- Cumhuriyet Halk Partisi tarafından profesörlere ve doçentlere verdirilen konferanslar.
- b- Halkevleri üyelerinin konularını kendileri seçerek üyelerine verdirdiği konferanslar.
- c- Halkevleri çalışma planına göre 1939 senesinden sonra tüm halkevlerinde verilmesi istenen konferanslar. (CHP Halkevleri 1940, Ulusal Matbaa, Ankara, s:10)

Halkevlerinde zengin fakir ayrımı olmayacağı, herkesin kendinden bir şeyler bulacağı, insanların kendi düşüncelerini rahatça açıklayacağı bir ortam oluşumu için her zaman çalışılmış; kendini ifade etmekte sıkıntı çeken insanların zamanla kendilerine güvenleri gelmiş; kendine güveninin en önemli adresi bu şube olmuştur. Bundan dolayıdır ki:

Halkevi'nin en önemli amaçlarından biri konuşmak ve konuşturmadır. Her meslek ve sanattan insanların konferanslara katılması, genç insanlara konuşma fırsatı verilmesi bu şube'nin önemseddiği konular arasındadır. (Samsun Halkevi,1932–1939, 1939:11)

Dil Edebiyat Şubesi'nin başarılı olduğu alanlardan biri de konferanslardır. Konferanslar sayesinde önemli günler hakkında bilgi edinilmiş, lal olmuş yürekler açığa çıkmıştır. Samsun Halkevi verdiği konferanslar açısından ve konferansların niteliği açısından çok zengin bir yapıya sahiptir.

Samsun Halkevi'nin konferanslarla Samsun halkının aydınlanması, soran sorgulayan bir nesil yetiştirme gayesini güttüğünü görüyoruz. Konferanslarda işlenen konular ise: İnkılâp, istiklal, sanat ve cemiyet, halk ve halkçılık, altı ok ilkeleri, spor terbiyesi, köycülük, köy terbiyesi, su meselesi, kadın ve kültür, dil meselesi, halk edebiyatı, tütüncülük, zührevi hastalıklar, tifo, sıtma, çocuk bakımı, çocuk terbiyesi, belediye seçimi, zehirli gazlar, memleket müdafaası, iş Kanunu'dur. (Samsun Halkevi,1932–1939, 1939:12) Halkın tamamını ilgilendiren konulardan oluşmaktadır.

Samsun Halkevi'nde 1932–1939 yılleri arasında konferans anlamında 180 sayısına ulaşılmıştır. Ortalama her konferansa gelen kişi sayısını 200 düşündüğümüzde 36000 sayısına ulaşmış oluyoruz. Bu sayı da neredeyse şehir nüfusuna yakındır. (Samsun Halkevi, 1932–1939, 1939:11)

Toplum olarak bizim için önemli şahsiyetleri ve olayları unutmamız. O şahsiyetlerin anılması ve olayların hatırlanması için bir takım etkinlikler düzenleriz. Samsun Halkevi'de bundan dolayı Türk Milleti'nin kalbinde müşterek yer edinmiş; sanatçı, edebiyatçı, tarihçileri ve olayları unutmamış; ölüm yıl dönümlerinde şiirleriyle, eserleriyle bunları anarken, önemli olayları da yeniymiş gibi yaşamıştır. Bunlara örnek verecek olursak şu şekilde belirtebiliriz:

Cumhuriyet Bayramı, Ebedi Şef Atatürk' ün Samsuna çıkış günü 19 Mayıs, İnkılâp Şehidi Kubilay, Edebiyat Tarihi açısından önemli Namık Kemal, Yunus Emre, Karacaoğlan, Abdülhak Hamit geceleri ve Türk mimarisinin önemli ismi Mimar Sinan günü; Dil, Tarih Edebiyat şubesinin hazırladığı önemli günlerdir.

Cemal Gültekin 1935'te Samsun Halkevi, Dil Edebiyat Tarih Şubesi yayınlarından ilki olan "Öz Dile Doğru" adlı eserde 26 Eylül'de açılan Türk Dili Kurultay Nizamnamesi'nin 19. maddesi 26 Eylül'ü Dil bayramı olarak kutlanacağını belirtmiştir. "26 Eylül 1922 tarihi Türk Dilinin yabancı dillerden kurtulduğu, Arap ve Acem kültürlerine yol verdiği, kendi başına kaldığı; ben de varım, yaşıyorum, soyum uludur, dil köklerim ve kaynaklarım çoktur, dediği bir gündür,"(Gültekin, Öz Dile Doğru, 1935:8) diyerek Dil Bayramı'nın neye göre 26 Eylül'de kutlanacağını açıklamıştır.

Samsun Halkevi, Dil Tarih Edebiyat Şubesi 26 Eylül'ü Dil Bayramı olarak kutlamış, her 26 Eylül'ler konferanslar, söyleşiler yapan hatipler, Öz dilimizle yazılmış şiir ve düz yazılar okuyan gençlerin heyecanlı halleri ile önemli bir tören şeklini almıştır. Dil Bayramı halkın kendisi tarafından sevilen ve istenerek kutlanan bir bayram haline gelmiştir. (Samsun Halkevi,1932–1939, 1939:12) Diğer yandan İstanbul Dolmabahçe Sarayında toplanan 1934 ve 1936 Dil Kurultayları ile 1937 Tarih Kurultayına bu şube tarafından bir delege gönderilmek suretiyle Samsun Halkevi, bu kurultayların Dil, Edebiyat, Tarih çalışmalarına katılmıştır.

Samsun Halkevi sadece Samsun merkezinde çalışmalar yapmamış, diğer şubelerinin de yardımıyla hem gezi hem de yörenin kültürel özelliklerini, bölgenin konuşma biçimlerini kayda geçirmiş, bunları bir araya getirerek derlemeler yapmıştır. Kuruluşundan itibaren yedi yıllık süreçte derleme faaliyetleri şu seviyeye ulaşmıştır:

Samsun Halkevi, Dil Tarih Şubesi şehirden ve çevre köylerden derlenen 5000'e yakın kelime, çevrede bulunan inanış ve adetler, mani, masal, koşma, tekerleme gibi kıymetli folklor derlemelerini Türk Dil Kurumuna göndermiştir. (Samsun Halkevi, 1932–1939, 1939: 12)

1935 Senesinde Dil, Tarih ve Edebiyat şubesi 30 konferans vermiş, Dil Bayramını 1000 kişi ile kutlamış, bir broşür ve aylık bir dergi çıkartmaya başlamış; bu süreçte 4 tane de tören düzenlemiştir. (1935 Halkevleri Faaliyetleri Raporları Hülasesi, 1935:94)

Samsun Halkevi'nin resmi yayın organı 19 Mayıs Halkevi Dergisi Kasım 1935'te yayın hayatına başlamış ve açılışı Cumhuriyetimizin 12. yıl dönümüne denk getirilmiştir. "Aydınların elinde Samsun ilinin bir kültür ve folklor aracı olarak; çevrenin, bölgenin sosyal, tarihsel, yöresel incelemelerin aracı olarak yürüyecektir" denmektedir. Ulusal savaşta Samsun şehrinin elde ettiği yüksek onuru düşünerek 19 Mayıs isminin verildiği söylenmektedir. 19 Mayıs Türk Milleti'nin kurtuluşa erdiği günün başlangıcıdır. Samsun Halkevi gençleri; bu güzel adı taşıyan derginin altında toplanmışlardır. Bu kutsal yürüyüşte Samsun, ilim ve bilimin yanında olacaktır. (19 Mayıs, 1935:1)

1935'te yayınlanmaya başlayan Samsun Halkevi dergisi; 19 Mayıs'ın üçüncü yılının sonunda 36 sayısından ibaret 18000 mecmua parasız olarak halka ve köy odalarına dağıtılmıştır. Dil inkılâp hareketlerinin belirtmek için Öz Dile Doğru adlı broşürle, Altı okun Dilinden ve 15 Yıl isimli iki şiir kitabı basılmıştır. (Samsun Halkevi,1932–1939, 1939: 12)

Dil Tarih Edebiyat Şubesi'nin Yayın Müdürü ve en etkin çalışmanı Cemal Gültekin, dil konusunda çok önemli açıklamalarda bulunmuş, Öz Türkçemizin gelişimine katkı sunmuştur. Özellikle bu anlamda yazdığı şiirler gerçekten dikkat çekicidir: *Cemal Gültekin 19 Mayıs Halkevi Dergisindeki "Dilimiz" adlı yazısında, Türk Dil Kurumu'nun çalışmalarına değinerek Türk Dili'nin yabancı dillerden kurtulduğu, Arap ve Acem kültürlerine yol verdiği, özgürlüğünü, özgenliğini elde ettiği bende varım yaşıyorum dediğini belirtmiştir. Dil köklerim kaynaklarım çoktur. Zengindir. Birçok dillerin anasıyım dediği gündür diyerek kurumun faaliyetlerinden bahsetmiştir. (19 Mayıs, 1935:3)*

Samsun Halkevi resmi yayın organı 19 Mayıs Dergisi, dilin sadeleştirilmesi ve özümüze dönülmesi konusunda çaba göstermiş, dilimizin inceliklerini sıralamıştır. 19 Mayıs Dergisinde bizim dil açısından aydınlanmamızı sağlayacak kısım şu şekilde belirtilmiştir. *"Dilimiz Türk olmadıkça düşüncülerimizin Türk olamayacağı, düşünümüz Türk olmadıkça da bir Türk kültürünün varlığına imkan bulunamayacağı artık canlı, özlü bir hakikat olarak ortaya konulmuştur. Bu sebeple dilimizdeki yabancı kelimeler atılmalı yerlerine Türkçe karşılık bulunmalıdır. Ayrıca halk ile aydın arasındaki iki dil farkı ortadan kaldırılmalıdır. Türkçe herkesin kullandığı bir dil haline getirilmelidir. Osmanlı devletinde halk zaten Öz Türkçe konuşmakta idi. Ancak okumuş kesim Osmanlıca görüşüyor bunu da ayrıcalık sanıyordu. İşte bu aldatmaca idi."* (19 Mayıs, 1935:3-4)

1935 Senesinde Samsun Halkevi Dil Edebiyat Tarih Şubesi neşriyatından birincisi, "Öz Dile Doğru" adlı eser de Cemal Gültekin , "Nihayet Türkün dilini anlayan, dertlerini sezen, acılarını duyan Atatürk'ünü buldu. O Atatürk nasıl on yıl evvel halka dayanarak, halka inanarak toprağı, yurdu kurtarmışsa, bugün de yine o halka onun yüksek ruhuna, kültür kuvvetine güvenerek dili yabancılardan temizleyecek, onu zengin kaynaklarına götürecektir" demiştir. (Gültekin, Öz Dile Doğru, 1935:8)

"Osmanlı döneminde halk Osmanlıca görüşmemiş, hiçbir zaman kendi benliğinden, kendi dilinden kıl kadar fedakârlık etmemiştir. Bunun içindir ki halk öz Türkçe kelimeler kullanmış. Sicil yerine kütük, makbuz yerine kulak, taksim etmek yerine üleşmek demiştir. İyi fikirler yaymak için konuşma dili ile yazı dili yakın olmalıdır. Türkçe halk edebiyatında korunmuş, diğerlerinden ise bozulmaya yüz tutmuştur. 600 yıldan önce söylenmiş Aşık Paşa mısralarında bu durumdan dolayı dert yanmıştır. Aşık Paşa şöyle diyor:

Türk diline kimseler bakmaz idi

Türklere her giz gönül akmaz idi. (Gültekin, Öz Dile Doğru, 1935:12-13)

Halk edebiyatında Öz Türkçenin korunduğu görülmektedir. Yıllar önce yazılan eserlerin günümüzde yazılmış gibi kolayca anlaşıldığına şahit olmaktayız. Osmanlı İmparatorluğu zamanda; Aşık Ruhsatı'nın yıllar önce yazdığı eser, o kadar sade ve anlaşılır ki günümüzde yazılmış gibidir.

Bir vatka erdi ki bizim günümüz
Yiğit belli değil mert belli değil
Herkes yarasına derman arıyor
Deva belli değil dert belli değil

Fark eyledik ahır vaktin yettiğin
Merhamet çekilip göğe gittiğin
Gücü yeten soyar gücü yettiğin
Papak belli değil kürk belli değil

Adalet kalmadı hep zulüm doldu
Geçti şu baharın gülleri soldu
Dünyanın gidişi acayip oldu
Koyun belli değil kurt belli değil (Gültekin, Öz Dile Doğru, 1935:14)

Dil Tarih Edebiyat Şubesi Başkanı, Cemal Gültekin bir yandan dil çalışmalarına bakarken diğer yandan da tarih konuları üzerine kafa yormuş, "Tarihte Türk" adlı eserinde şu konulara değinmiştir.

"Arkeoloji, Antropoloji, Etnoğrafi araştırmalar sonunda Türklerin Yontma Taş dönemini Hz. İsa'dan 12 bin yıl önce yaşadıklarını, Avrupalıların ise ancak 500 yıl sonra yaşadıklarını; Avrupalılar ağaç kovuklarında yaşarken, Türkler hayvanları evcilleştirmiş ve kendilerini koruma yolunu bulmuştur." (Gültekin, Öz Dile Doğru, 1935:25)

Cemal Gültekin'in de dediği gibi son bulgulara da baktığımızda Türklerin Eskiçağın ileri kavimlerinden olduğu, Uygarlığın batı da doğmadığı esasen Orta Asya'da Türklerin olduğu yerde doğduğunu; Türklerin batıya göç etmesiyle beraber uygarlığın da batıya doğru kaydığı kaynaklarda görülmektedir. Cemal Gültekin, Atatürk'ün Türk Tarih Tezi üzerinde durmuş, bu düşüncenin her geçen gün netlik kazandığını belirtmiştir. Osmanlı Devleti'nin topraklarını kaybedip çok az bir toprak parçasıyla kalınca, her yıkımda kendine gelen büyük ulusumuz, Atatürk'ünü doğurmuştur. Ulusun bağımsızlığı ve uygarlığını sağladı, tarihimizi aydınlattırdı, dilimizi özleştirdi diyerek kurtarıcımız Atatürk'ü anlatmıştır.

Türkler eskiden beri kadına değer vermiş, meclislerinde söz hakkı tanımış bir toplumdur. Bu durum bir süre sekteye uğrasa da Cumhuriyet'in kuruluşu ile beraber kaldığı

yerden devam etmiştir. Cemal Gültekin bu duruma parmak basmış, Atatürk'ün kadınlarımıza verdiği değeri şu şekilde açıklamıştır:

“Kadınlarımızın milletvekili seçme ve seçilme hakkını kazanabilmesi ve bunu halkın da benimsemesi Türk Ulusu ve onun Baş Önderi “Atatürk” sayesinde olmuştur. Türk kadını erdemlidir, Türk kadını acılar acısına dayanan, üzüntülere katlanan, darlıklara alışan bir kadındır. Onun ve çok yüksek olan benliğidir. Türk kadını savaş kadınıdır. Tarihte olan savaşlarda erkeğinin yanından ayrılmamış, o da silahlanmış, görevini layıkıyla yapmıştır. Ulusal obalar içinde en değerlisi Türk obasıdır. Birçok uluslarda kadınlar erkeğin yeri ayrıken, fakat Türk bütündür. O toplumunda kadın erkek ayrımı gözetmemiş, göstermemiş ve böyle bir ayrılığı tanımamıştır.” (Gültekin, Öz Dile Doğru, 1935:19-21)

Samsun Halkevi, Dil Tarih Şubesi'nin önemli isimlerinden bir tanesi de Ali Ertan'dır. Ali Ertan'a ait çok sayıda şiir bulunmaktadır. Şiirlerinin konusu yeni kurulan devletin temelleri olan Atatürk İlke ve Devrimleri, Öz Türkçemiz ve Halkevleri konuları üzerinedir. Samsun Halkevi yayınlarından “15 yıl” adlı eserinde Ali Ertan, “Benim Türkülerim” adlı şiirler, sözler yazmıştır. Bunlardan birinde şöyle seslenmiştir:

On beş yıldır yolcuyum, hayat dolu bir hızım,
Yükledim bir emanet ömrümün kanadına
İleriyi durmadan çeken bir mıknatısım
Ebediyet tek hedef...
Doyulur mu haz veren, zafer sunan tadına? (Ertan,15 Yıl, 1936:8)

Ali Ertan adlı imzalı, Samsun Halkevi yayınlarından çıkan “Altı Okun Dilinden” adlı eserde; Atatürk, Cumhuriyet, İnkılâplar konusunda şiirler yer almaktadır. Şiirlerde Samsun halkının heyecanı etkili bir biçimde yansıtılmıştır. (Ertan, Altı Okun Dilinden, 1938:5)

Ali Ertan, “Halkevlerimiz” adlı şiirinde, halkevlerinin hangi amaçla kurulduğu, işleyişi, yaptıkları ve yapacakları hakkında bilgiler vermiş, şube faaliyetlerini, Cumhuriyet ideolojisini hedeflerini, halkevlerinden umulan yararları açıkça belirtmiştir:

HALKEVLERİ

Tutuşun inkılâbın içinde kavrulunuz,
Ülkünün ateşinde erir, demir, kaya, buz.
Ululuğa bakarken sevgide yoktur sınır,
İnanan, gönül veren, bu çatıda ısınır
Gökten yere indirdi, asrımız mucizeyi

Türk onu isteğine alet etti pek iyi.
İlerlemek, durmadan, durmadan ilerlemek
Zafere kavuşacak, zaferleşen her emek
Halkevleri yuvamız, kültür evimiz bizim,
Nurunu parlatıyor burada Kemalizm

Arkadaş halkevleri temiz iman taşıyor,
Kalpler tek hedefine buradan yanaşiyor
Mümkün mü aynı hissi birbirinden ayırmak
Halkevleri: bunları toplayan büyük ırmak
Dokuz kola ayrılır irade bir oluktan,
Ülkümüze hayattır bu kollar ululuktan.
Halkevleri iyilik güzellik ocağıdır,
Halkevleri: ulusal duygunun kucağıdır.
Halkevleri: hız verir tortulaşan kanlara.
Doğru bir yol gösterir boş dolaşan kanlara.
Halkevleri: bu yurdun inkılâp kaynağıdır,
Üşüyen yüreklere kızgın inan dağıtır.
Kötü duygular burada verilir çelik örse,
Bu ışığın altında açılır gözler körse

Geçer ayağımızdan yalan, riya ve gurur
Yüreğimiz iyilik, doğruluk diye vurur.
Hülyamızı bürümüş üzüntü gibi tasa
Burada bağlı değiliz, ne altına ne elmasa.
Hiçbir sınıf farkı yok, bu tavanın altında,
Artık durmuyor kültür cehalet denen kında.

Dokuz renkten ışığı yaktıkça karanlığı
Değişiyor zamanın dün ki bozuk kılığı.
Yeni bir atılışla, yeni bir programla,
Hızını önlendiren yepyeni bir meramla;
Birer kanadı olduk, işte ulu varlığın
Birer örneği olduk, her işte uygarlığın,
Kemalizm'e aykırı ne varsa kıracağız
Kötü düşüncelere her gün haykıracağız.
Yürüyoruz hedefe sınır bilmeyen hızla,
El ele vereceğiz burada aşkımızla.

Sonra şahlanacağız kadın, erkek, oğuz, kız
Bizi yalnız ayıran kapasite farkımız.
Her yıl artacak daha sayısı bu evlerin,
Gözlerde bir mana var, saadet kadar derin
İyilik kadar yumuşak, bir zafer kadar üstün
Toplandık bir kalp gibi yaptığımız bu düğün
Dünden yarına aşan dönümü bir sevincin

Arkadaş bu uğurda seferber olsun için
Canla bağlandığın bu senin biricik evin,
Yarına hazırlanmak, en birinci ödevin

Çalışmak için gene burada ant ediyoruz,
Dokuz koldan, oklarla hedefe gidiyoruz. (Ertan, Altı Okun Dilinden 1936:10-12)

Ali Ertan, Türkçenin gelişimini ise “Dil İçin “ adlı şiirinde açıklamıştır. Tarihi süreçte dil gelişimini ve Türklerin kendi Öz Diline sahip çıkılmasını anlatmıştır. Şiir şöyledir:

DİL İÇİN

Ey bir coşkun pınardan süzülüp akan devrim...
Geriliği bir hızda, kökünden yakan devrim...
Şimdi de bin yılların üstünden bakan devrim...
Kapanan geçmişin buldun her kaynağını...

Bozkırlardan hız alan, Ey Türk! Bir ünlü Ay' dın
Bölgeleri çiğnedin, sonra bu yurda kaydın,
Her akının sonunda başın dik, gözün aydın,
Gösterdim anadilim yüksek kültür çağını...

Orhun'dan yankılandı sesimiz bir ar gibi,
Duygular, heyecanlar taşıtı bir bütün pınar gibi,
Dilimiz, tarihimiz ulu bir çınar gibi,
Acuna saldı bütün kültürel şu ağını...

Her dilde kök gibidir, geniş, olgun dilimiz
Kanımıza bağlıdır bu sonsuz sevgimiz,
Atatürk'ün eliyle devamız oldu temiz,
Kırdı yabancı dilin, öz dilimde bağını...

Yıktı yuvayı artık, bizden olmayan esin,
Kavuştuk Atatürk ile öz dilimize kesin,
Bu devrimin içinde ey gençlik! Senin sesin,
Asırların yüzünden kaldırdı yaşmağını...

Ey yüce Türk Ulusu önderi arıyorum,
Bağlılık inanıyla bir ülkü tanıyorum,
Ona Atatürk derler, ona inanıyorum
Geçer onun dik başı evrenin her dağını... (Ertan, Altı Okun Dilinden 1936:23-24)

Halkevinin 5. Açılış yıl dönümü 23 Şubat Pazar günü kutlanmıştır. Gece Kazım Paşa sinemasında, içeriği çok zengin programlı gösteri sunulmuştur. Ar Şubesi gençlerinin söylediği İstiklal Marşı ile gece başlamış, Halkevi Başkanı Dr. Ertuğrul Baykal açılış konuşmasını yaptıktan sonra sıra kültür direktörü Cemal Gültekin'e gelmiş. Cemal Gültekin'in söylevinin ardından Öğretmen Galip Arı ve Ali Ertan tarafından şiirler okunmuş, Gösterit Şubesi Ergenekon piyesini temsil etmiş, ortaokul öğrencileri “Yuva” adlı piyesi

sergilemişlerdir. Sonunda ise ortaokul öğrenci korusu türküler söylemiştir. (19 Mayıs, Mart 1936:27)

1935 senesi Samsun Halkevi faaliyetleri raporları hülasasına göre Dil Tarih Edebiyat Şubesinde 1935 senesine kadar yapılan Samsun Halkevi çalışmaları şu şekildedir: bir yıl içinde çeşitli konularda toplam 30 konferans verilmiş, konferans konuları büyük Türk Devrimi'nin her yöndeki başarısı, sosyal ve ekonomik gidişe, sağlık ve dil çalışmalarına aittir. Konferanslar genelde öğretmenler, doktorlar ve yöneticiler tarafından verilmiştir. Yunus Emre Karacaoğlan, Mimar Sinan, Namık Kemal gibi önemli şahsiyetler için geceler düzenlenmiş, bu önemli şahsiyetler törenlerle anılmışlardır. 26 Eylül Dil Bayramı coşkuyla kutlanmış, toplantı da Dil üzerine konuşmalar yapılmış; konu üzerinde 8 önemli söz söylenmiş. Öz Dilimizle yazılmış şiirler okunmuştur. 19 Mayıs Dergisi yayınlanmaya başlamış, derginin haricinde küçük broşürler çıkartılmıştır. Cemal Gültekin'e ait Öz Dile Doğru adlı broşür bunlardan biridir. (19 Mayıs, 1936:30-31)

Samsun Halkevi çalışmaları zamanla artarken üye sayısı da buna paralel olarak artmıştır. Halkevi üyeliklerinde; meslek gruplarından en fazla kişi sayısı Öğretmenlere ait olduğu görülmektedir. 1935 senesi Dil Tarih Edebiyat Şubesi, meslek grupları üye nitelikleri şu şekildedir:

Samsun Halkevi 1935 senesi Dil Edebiyat Tarih şubesi üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 1, doktor 2, öğretmen 100, tüccar 0, işçi 99, çiftçi 1, g. sanatlar 5, bunlardan 135'i kadın 73 erkek 152 kişi bulunmaktadır.(Samsun Halkevi, 19 Mayıs Dergisi, C:1, S:5, s:32)

1936 senesinde Dil Tarih Edebiyat Şubesi'nin uzun zamandır hazırladığı Samsun gecesi 26 Mart akşamı yapılmıştır. Gece, Kazım Paşa sinemasında 1000 kişiden fazla seçkin ve aydın karşısında başarılı geçmiştir. Program kültür direktörü Cemal Gültekin tarafından "Folklorun Önemi" adlı söyleşi ile başlamış. Öğretmen Şinasi Önal Samsun Tarihi ile bilgi aktarmış, Öğretmen Ali Ertan Samsunda yetişen şairleri, Galip Naşit Arı ise Samsun'da düğün adet ve törenlerini anlatmıştır. (19 Mayıs, Nisan 1936: 32)

Samsun Halkevi, Dil Tarih Edebiyat Şubesi önemli şahsiyetleri her yıl dönümlerinde, eserleriyle, bıraktıklarıyla anmaya devam etmiş; konferanslar, Samsun Halkevi'nin yararına yardım amaçlı balolar ve geceler düzenlenmiştir.

Dil Tarih Edebiyat Şubesi Kazım Paşa sinemasında halk gecesi yapmıştır. Cemal Gültekin Halk Edebiyatı'nın önemini anlatan konferans vermiş, Galip Naşit Arı ve Ali Ertan

Halk şiirinden eserler okumuştur. Fahri öğretmen bağlama ile söylediği türkü ve öğretmen Selahattin'in yetiştirdiği koro heyetinin söylediği şarkılar zevkle dinlenmiştir. Mimar Sinan için 9 Nisan'da halkevi radyosu önünde Köycüler Şubesi Başkanı Cudi Gürsoy ve Mimar Bedri Uçar tarafından söyleni verilmiş. Mimar Sinan ve sanatı üzerine konuşmalar yapılmıştır. (19 Mayıs, 7 Mayıs 1936:32)

Halkevi öğretmenlerinin çabalarıyla Faruk Nafiz Çamlıbel'e ait Öz yurt piyesi 19 Mayıs gecesi Kazım Paşa sinemasında temsil edilmiştir. Piyenin bestelerini Fikret İnsel, müziği ise Ahmet Sonat yapmıştır. Ali Kazanoğlu, Demirhan rolündedir. Suna ışık; söğüt rollerini yapan Rabia, Ganimet, Suphiye alkışlandılar. Ali Ertan, Bilgiç; Hayri İmre Akın; Ahmet Ergün Yalçın rolünü almışlardı. (19 Mayıs, Haziran 1936:30)

Yunus Emre'yi anmak için Dil Tarih Edebiyat Şubesi tarafından yapılan toplantıda Cemal Gültekin bir konferans vermiş Galip Naşit Arı, Ali Ertan, Süha Ulaş şiirler okumuştur. Arı kolu toplantı sonunda konser vermiştir. (19 Mayıs, Mayıs 1936:32)

26 Eylül Dil Bayramı kalabalık bir grup eşliğinde kutlanmıştır. İlk olarak Kültür Direktörü ve Dil Tarih Şubesi Başkanı Cemal Gültekin'in Dil ile ilgili söyleşisi olmuş. Atatürk'ün Güneş Dil Teorisi hakkındaki görüşlerini etkili bir şekilde anlatmıştır. Galip Naşit Arı, TDK Sekreteri Necmi Dilmen'in iki yıllık çalışma programını okuduktan sonra Galip Naşit Arı Güneş Dil Teorisinden bahsetmiş, ardından "Güneş" adlı bir şiir okumuştur. Öğretmen Pervin Başaran, Nezahat Özkiper ve Ali Ertan Öz Dille yazılmış şiirler okumuştur. Fahri Aytekin; çay kenarı, ezmeler, Urfa şivesiyle halk türküleri söylemiştir. Öğretmen Fikret İnsel'in hazırladığı koro Ulusal Marşlar söylemiştir. Dil Tarih Edebiyat Şubesi Cumartesi ve Pazar günleri radyo yayınları yapmaya başlamış olduğu belirtilmiştir. (19 Mayıs, 11 Eylül 1936:32)

Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin imzalanması Samsun halkı tarafından bayram gibi kutlanmış ve 20 Temmuz Pazartesi gecesi saat 12.00'ye kadar radyo yayını hoparlörle Samsunlulara dinletilmiştir. 22 Temmuz Salı günü yapılan mitingde Cemal Gültekin, Naşit Fırat, Ethem Veysi söylevlerde bulunmuş. Ali Ertan ise bu konu üzerine bir şiir okumuştur. Aynı gün akşamı da Boğazlar konulu bir konferans verilmiştir. (19 Mayıs, Temmuz 1936:31)

Birkaç gün kalmak üzere Samsun'a gelen Manisa Milletvekili Kazım Duru "Altı Ok ve Yurtseverlik" isimli iki konferans vermiştir. (19 Mayıs, 10 Ağustos 1936:31)

26 Eylül Dil Bayramı kalabalık bir grup eşliğinde kutlanmıştır. İlk olarak Kültür Direktörü ve Dil Tarih Şubesi başkanı Cemal Gültekin, Dil ile ilgili söyleşisi olmuş. Atatürk'ün Güneş Dil Teorisi hakkındaki görüşlerini anlatmış. Galip Naşit Arı, Türk Dil Kurumu Sekreteri Necmi Dilmen'in iki yıllık çalışma programını okudu. Galip Naşit Arı; Güneş Dil Teorisinden bahsetmiş, ardından Güneş adlı bir şiir okumuştur. Öğretmen Pervin Başaran, Nezahat Özkiper ve Ali Ertan Öz Dille yazılmış şiirler okumuştur. Fahri Aytekin; çay kenarı, ezmeler, Urfa konulu halk türküleri söylemiş. Öğretmen F. İnselin hazırladığı koro Ulusal Marşlar söylemiştir.

3. Dil Kurultayı münasebetiyle Ali Ertan ve Ethem Veysi evimiz radyosu önünde konferans vermiştir. Büyük Dil İnkılâbının önemi konuludur. Dil Tarih Edebiyat Şubesi Cumartesi ve Pazar günleri radyo yayınları yapmaya başlamış.

26 Eylül Cumartesi günü radyo yayınları şu şekildedir:

1-Marş 2- Şiir 3- Gösterit 4- Folklor derlemeleri 5- Beyaz Zambaklar 6- Ajans ve Şehir Haberleri 7- Müzik.

27 Eylül Pazar günü radyo yayınları şu şekildedir:

1- Marş 2- Vecizeler 3- Şiir 4- Gösterit 5- Konferans 6- Ajans ve Şehir Haberleri plak neşriyatı şeklinde yayınlara devam etmiştir. (19 Mayıs, Eylül 1936:32)

Açılışın 6. yıl dönümü nedeniyle 21 Şubat'ta toplantı ve tören yapılmıştır. Vali Fuat Tuksal, Belediye Başkanı Naşit Fırat, öğretmenler, memurlar, kalabalık grup katılmıştır. Tören İstiklal Marşı ve Genel Sekreter Şükrü Kaya'nın nutkuyla devam etmiştir. Belediye Yazı İşleri Müdürü Rasim Ozantürk tarafından Halkevlerinin verimleri ve faydaları anlatılmıştır. Galip Naşit Arı ve Ali Kazanoğlu şiirler okumuştur. Dil Tarih Edebiyat Şubesi Perşembe günleri halk konferansları devam etmektedir. Belediye Yazı İşleri Müdürü Rasim Ozantürk Türk İnkılâbı ve İnkılâbın ilmi izahları, Çocuk Bakımevi Direktörü Dr. Kenan ise çocuklarımızın sağlığı konulu konferanslar vermiştir. (19 Mayıs, Şubat 1937:28-29)

Büyük Türk Şairi Abdülhak Hamit Tarhan için anma töreni düzenlenmiş, törene Samsun Valisi Fuat Tuksal'da katılmıştır. Ayrıca Abdülhak Hamit'e ait eserlerin fotoğrafların toplanması ve cilt haline getirilmesi düşünülmüştür. Böyle eserleri olanların CHP Genel Sekreterliğine göndermesi istenmiştir. (19 Mayıs, Nisan 1937:32)

1938 Şubat'ında Samsun Valisi Fuat Tuksal, aynı zamanda Samsun Halkevi Başkanı olmuştur. Ardından komite seçimleri yapılmış Dil Tarih Edebiyat Şubesinde Galip Naşit Arı, Meliha Oktav, Necdet Diniz, F. Kuğay, Şevket Berkman yeni komite üyeleri olmuşlardır. (19 Mayıs, Mart 1938:28)

Samsun Halkevi'nin 6. yıl dönümü büyük heyecanla kutlanmıştır. Saat 15.00'te İstiklal Marşı'nın ardından Genel Sekreter Şükrü Kaya'nın Nutku ve Kültür Direktörü Hamza Hızal'ın Türk İnkılâbının önemi söylevi ile devam etmiştir. Öğretmen Suphiye Varol ve Ali Ertan şiirler okumuş, Ar Şubesi müzik grubu klasik eserler söylemiştir. Gece ise müsamere düzenlenmiş, Belediye Yazı İşleri Müdürü Rasim Ozantürk Halkevi konulu konferans vermiş, Öğretmen Meliha Oktav ve Galip Naşit Arı şiirler okumuştur. Ar Şubesi müzik grubu milli eserler söylemiş. Gösterit Şubesi ise İstiklal piyesini canlandırmıştır. (19 Mayıs, Mart 1938: 28)

Samsun Halkevi 1932 senesinde açılan 14 Halkevinden birisidir. 1939'da yedi yaşını dolduran halkevinde; Samsun halkının isteyerek, büyük bir zevkle katıldığı 180 konferans, 32 temsil, 39 konser, 5 sergi, 23 Ulusal Bayram kutlaması yapılmıştır. Bu etkinliklere toplamda 120,000 vatandaşımız katılmıştır. Bu sayı Samsun nüfusunun toplamının dörtte biri kadar olduğu belirtilmiştir. Buradan da anlıyoruz ki Samsun halkı, halkevi faaliyetlerine yoğun ilgi göstermiştir. (Samsun Halkevi 1932-1939, 1939:10)

Milli Şef İsmet İnönü Halkevlerini; "bütün vatandaşların, bu vatanda ülkü sahibi, çalışmak ve çalıştırmak isteyen bütün güzide unsurların toplanma yeridir" diyerek halkevlerinin amaçlarından bir tanesini belirtmiştir. Konuşmak ve konuşturmak halkevlerinin en önemli gayelerinden bir tanesidir. Samsun Halkevinde 180 konferans verilmiş, her konferansa 200 kişinin katıldığı düşünüldüğünde, her Samsunlu konferans dinlemiştir. Konferanslarda: İnkılâp, İstiklal, Sanat ve Cemiyet, Halk ve Halkçılık, Altı ok, Spor terbiyesi, Köycülük, Köy terbiyesi, Su meselesi, Kadın ve kültür, Dil meselesi, Halk edebiyatı, Tütüncülük, Zührevi hastalıklar, Tifo, Sıtma, Çocuk bakımı, Çocuk terbiyesi, Belediye seçimi, Zehirli gazlar, Memleket müdafaası, İş kanunu gibi halkın tüm sorunlarına değinilen konular işlenmiştir. (Samsun Halkevi 1932-1939, 1939:11)

Dil Edebiyat Şubesi; Dil Bayramları'nı ve büyük şahsiyetleri anma günlerini geleneksel hale getirmiş, bu günlere ait konferanslar ve söylevler vermiştir. 26 Eylülde dil'le ilgili konferanslar ve söyleşiler düzenlemiş, şiirler okunmuştur. Mustafa Kemal Atatürk'ün Samsun'a çıkış günü 19 Mayıs anması yapılmış, devrim şehidi Kubilay anılmış,

edebi alanda ise Namık Kemal, Yunus Emre, Karacaoğlan, Abdülhak Hamit ve büyük Türk Mimarı Mimar Sinan için geceler düzenlenmiş, konferanslar ve söylevler verilmiştir. Şube faaliyetlerinden bir tanesi de dil ve folklor derlemeleri olmuş; Samsun ve köylerinden 5000'e yakın kelime, mahalli inanışlar ve adetler, mani, masal, koşma, tekerleme ve önemli derlemeler Türk Dil Kurumu'na gönderilmiştir. Türk Dil Kurumu Kurultayları'na 1934, 1936 ve 1937 senesindeki Türk Tarih Kurumu Kurultayına birer delege gönderilmiştir. 19 Mayıs Dergisi şimdiye kadar 36 sayı çıkarmış, bu sayılardan 18000 mecmua parasız olarak halka ve köy odalarına dağıtılmıştır. (19 Mayıs, 1939 Şubat: 10-12)

Halkevi bandosu'nun çaldığı İstiklal Marşı ve CHP Genel Başkanvekili Başbakan Refik Saydam'n Ankara Halkevinde verdiği nutuk radyo ile dinletilmiştir. Samsun Halkevi Başkanı Naşit Fırat Halkevi çalışmaları ile ilgili bir söylev vermiştir. Ali Ertan ve Galip Naşit Arı şiirler okumuştur. Ar şubesi gençleri klasik müzik çalarak halkı eğlendirmiştir. (19 Mayıs, Şubat 1939: 27)

İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi Sara Akdik tarafından 29 Mayıs 1939 tarihinde, Samsun Halkevi salonunda “Nebatlarda His ve Hareket” konulu konferans verilmiştir. Konferansa başta vali ve aynı zamanda CHP İl başkanı olan Fuat Tuksal, askeri ve sivil erkan katılmıştır. Vedat Ürfi Bengü tarafından “Halk Partisinin Yüksek Varlığı ve Kongrelere Bakış” isimli konferans verilmiştir. (19 Mayıs, Haziran 1939 :21) CHP 5. Kurultayı yapılmış ve burada bazı kararlar alınmıştır. Bu kararlardan bazıları, Samsun şehrinde şu şekilde yansıma bulmuştur: “*Samsun Valisi 5. Büyük Kurultay Nizamnameleri'ne göre CHP Genel Sekreterliği tebliği üzerine İl Yönetim Kurulu Başkanlığından ayrılmıştır.*” (19 Mayıs, Temmuz 1939:29) Buradan da anlaşılacağı üzere valilik makamının parti başkanlığından ayrılması Demokrasi'nin gereği olarak görülmüş ve ayrı tutulmuştur. Zaten valilerin yeteri kadar yoğun olduğu, hemde parti faaliyetlerini yaparken halkın, valilerin yanında istediği gibi rahatça hareket edemediği, bu da samimiyetsiz bir ortamın doğmasına neden olduğu görülmüştür.

Hatay'ın Anavatana katılması ve Lozan Antlaşması yıl dönümü nedeniyle halkevinde kutlama yapılmıştır. Halkevi bandosu İstiklal Marşını çalmış, Dil Tarih Edebiyat Şubesi Başkanı Galip Naşit Arı toplantı amacıyla ile ilgili sözler söylemiş ardından Tarih Öğretmeni Kazım Dilcimen, Hatay'ın Anavatana katılması konulu bir konferans vermiştir.(19 Mayıs, Temmuz 1939:30)

Samsun Halkevi'nde; 1939 yılı içinde 26 Eylül Dil Bayramı Salı günü kutlandı. İstiklal Marşı canlı bir şekilde okunmuş ardından Halkevi Başkanı Cudi Gürsoy konuşma yapmıştır. Vefki Ertur Türk Dili üzerine konuşma yapmış, öğretmen Kadri Çağatay Türk Dili hakkında konferans vermiş ve Halkevi gençleri, Milli duyguları coşturan şiirler okumuştur. (19 Mayıs Dergisi, Eylül 1939:32)

1940 Şubat ayında iki yıllık görev süresi dolan şubeler; seçimlerini yapmıştır. Halkevi Başkanı Cudi Gürsoy'dur. İdare heyeti üyeleri Abdülkadir Karahan, Dr. Sırrı Reşit, Lütfü Tekin, Recai İlçaytuğ, Mümtaz Gün, Saffet İrtenk, Doğan Budur, Hadi Tuna, Kazım Kaptanoğlu; Dil Tarih Edebiyat Şubesi üyeleri ise: Reis Ziya Karamuk, Abdülkadir Karahan, Kazım Dilcimen, Emin Hekimgil, Mucip Tanju olmuştur. Ayda en az iki konferans verilmekte ayrıca her ayın 21'i akşamı birer edebiyat gecesi düzenlenmektedir. Fuzuli ve Namık Kemal'in eserlerinden gösteriler sunulmaktadır. 21 Nisan'da Abdülhak Hamit Tarhan gecesi yapılmıştır. 19 Mayıs Dergisi yayın hayatına devam etmekte, Gazi kütüphanesinde bulunan Eski bir yazma olan Garipname'nin neşri düşünülmektedir. Samsun sözlüğü oluşturulacağı söylenmektedir. (19 Mayıs, Şubat 1940:30)

Samsun şehrindeki halkevleri ve halkodalarının aylık faaliyetlerini sunmak için halkevleri postası adlı bir bölüm açılmasına karar verilmiştir.

Mayıs 1940 Dil Tarih Edebiyat Şubesi çalışmaları şu şekildedir:

- Edebiyat gecesi düzenlenmiş ve bu gece istiklal şairi Mehmet Akif Ersoy'a atfedilmiştir. Ar Şubesinde 100 genç Fikret İnel önderliğinde İstiklal Marşı okunmuş ardından Dil Tarih Edebiyat Komitesinden Kadri Songun Mehmet Akif konulu konferans vermiştir. Müze ve Sergi Şubesi Başkanı Hayri Engin Çanakkale adlı şiiri okumuştur. Dil Tarih Edebiyat Şubesi Başkanı Ziya Karamuk, Mehmet Akif'in edebi hayatını anlatmış. Ankara Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Danyal Bediz "Zelzele ve Neticeleri" konulu konferans vermiştir. (19 Mayıs, Mayıs 1940:29)

- 26 Eylül 1940'da Dil Bayramı canlı bir şekilde kutlanmıştır. Dil Tarih Edebiyat Şubesi Komitesinden Emin Hekimgil "Dil İnkılâbımız" isimli konferans vermiştir. Konferans sonrasında Temsil Şubesi gençleri "Yaşayan Ölü" piyesini canlandırmışlardır. Saat 18.00'de Ankara'da Türk Dil Kurumu Genel Sekreteri İbrahim Dilmen'in verdiği konferans halkevi radyosunda dinletilmiştir. (19 Mayıs, Eylül 1940:23)

- Dil Tarih Edebiyat Şubesi, Edebiyat gecesi yapmış ve bu geceyi Yunus Emre'ye adanmıştır. Dil Tarih Edebiyat Şubesi Başkanı Ziya Karamuk; Yunus Emre hakkında bir

konferans vermiştir. Yunus Emre'nin hayatı ve tüm yönleri anlatılmıştır. Dil Tarih Edebiyat Şubesi "Canik Beyleri" isimli yayını basmıştır. (19 Mayıs, Birinci Teşrin 1940:29)

- Dil Tarih Edebiyat Şubesi, Namık Kemal'in doğumunun 100. yılı anma programı hazırlamıştır. Lise Tarih Öğretmeni Emin Hekimgil yaşadığı devir, Lise Türkçe Öğretmeni Kadri Sungun Namık Kemal'in hayatı, Lise Müdürü ve Edebiyat Öğretmeni Ziya Karamuk edebi şahsiyeti ve Vatan Yahut Slistre'yi anlatmıştır. (19 Mayıs, Birinci Kanun 1940:22)

- İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Tarih Prof. Ahmet Caferoğlu, Türk Şair Ali Şir Nevai'nin doğumunun 500. yıl dönümü konulu konferans vermiştir. (19 Mayıs, Şubat 1941:31)

- 17 Mart'ta Doç. Dr. Arif Hikmet Pamukoğlu tarafından "Devletin İktisadi Sahadaki Müdahalesi " konulu konferans verilmiştir. 26 Mart'ta İçel Milletvekili ve Ankara Halkevi Başkanı Celal Güven'in; Cumhuriyet meydanında verdiği konferans çok sayıda halkın katılımına sahne olmuştur. 9 Nisan'da Mimar Sinan hakkında bir konferans verilmiştir. 23 Nisan'da Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı nedeniyle Alanos köyüne ziyaret yapılmış; köyde konferans verilmiştir.24 Nisan'da Parazitolog Nevzat Özdil tarafından parazitlerin hayatı konulu bir konferans verilmiştir. Çocuk haftası nedeniyle Emin Hekimgil, Faruk Togay, Osman Cudi Gürsoy tarafından 23-24-25 Nisan tarihlerinde konferanslar verilmiştir. (19 Mayıs, Mart-Nisan 1941:31)

- Prof. Mazhar Osman 7-8 Haziran'da "Devletin Nüfus Siyaseti" üzerine konferans vermiştir. Gündüz keyif veren içkiler ve nesil üzerindeki tahribatı hakkında iki konferans verilmiştir. Emin Hekimgil Kabotaj Kanunu hakkında konferans vermiştir. 7 Temmuz'da Mahmut Esat Bozkurt "Türkiye'mizin Bugünkü Siyaseti" , Emin Hekimgil tarafından da 21 Temmuz Montrö Antlaşması'nın yıl dönümü nedeniyle konferans verilmiştir. 23 Temmuz Lozan günü halkevi salonunda kutlanmış, konferanslar verilmiştir. Temsil kolu "Bir Adam Yaratmak" piyesini sergilenmiştir. Bu piyes ay sonuna kadar tekrarlanmış ve halk tarafından beğenilmiştir. (19 Mayıs, Haziran-Temmuz 1941:31)

1942 Dil Tarih Edebiyat Şubesi çalışmaları şu şekildedir:

- Halkevi açılışının 10. yıl dönümünde; İnönü Zaferleri kutlaması, 23 Nisan Ulusal Egemenlik Çocuk Bayramı olmak üzere 3 tören düzenlendiği belirtilmektedir. Biri Mimar, Sinan ikisi şairler adına olmak üzere toplam 3 anma töreni yapıldığı belirtilmektedir. Edebiyat

gecesi büyük Türk düşünürü Ziya Gökalp'e ve Türk Halk Edebiyatına tahsis edildiği, Bafra da "Türk Milliyetçiliği" isimli konferans verildiği belirtilmektedir. Bütün etkinliklerde toplam 17 söylev verilmiş; Lise Edebiyat Öğretmeni Abdülkadir Karahan 5, Lise Tarih Öğretmeni Emin Hekimgil, 3, Lise Müdürü Ziya Karamuk 2, geriye kalanların verdikleri ile sayı15'i bulmuştur. (19 Mayıs, Temmuz 1942:46)

- 1 Temmuz Kabotaj Bayramı nedeniyle tören yapılmış, Atatürk Anıtına çelenk konulmuş ve bando takımı tören boyunca şarkılar çalmıştır. Lise Öğretmeni Emin Hekimgil Halkevi Hoparlörüyle Kabotaj hakkının bize geçmesi dolayısıyla konferans vermiştir. Türkçe Öğretmeni Hasan Çekli, Montrö Zaferi nedeniyle hoparlörle konuşma yapmıştır. 24 Temmuz'da Lozan gününde Emin Hekimgil Lozan Antlaşmasıyla ilgili konferans vermiştir. Samsun'a gelen Oxford üniversitesi Öğretim Üyesi Mr. Syme, halkevinde; Anadolu Tarihine ait iki konferans vermiştir. Birincisi "Anadolu'nun İngiliz kâşifleri", ikincisi ise "Eski Zamanlarda Karadeniz'dir". Emin Hekimgil bu konferansları Türkçeye çevirmiştir. (19 Mayıs, Birinci Teşrin 1942:48)

- 30 Ağustos Zafer Bayramı nedeniyle Temsil şubesi radyofonik olarak İstiklal piyesini sergilemiştir. Yüksek Lisans öğrencisi Rahmi Drama konuyla alakalı bir konferans vermiştir. Hüsamettin Atlı halkevi hoparlöründe "Halk Edebiyatı" isimli konferans vermiştir. Öğretmen Orhan Çaplı hoparlörle çocukta tembellik sebepleri ve terbiye çareleri adlı iki konferans vermiştir. Dil Bayramı nedeniyle sözler söylenmiş, halk şiirleri okunmuştur. (19 Mayıs, B. Teşrin 1942:31)

1943 Dil Tarih Edebiyat Şubesi çalışmaları şu şekildedir:

- Halkevlerinin 11. yıl dönümü coşkuyla kutlanmıştır. Başvekilin konuşması sonrası İstiklal Marşı çalınmış ardından Galip Naşit Arı bir konuşma yapmıştır. Sonrasında halkevleri konulu şiir okumuştur. Resim öğretmeni Hayri Engin halkevleri konulu söylevde bulunmuş ve sonrasında harman dalı oynamıştır. Dil Edebiyat Kolu tarafından yapılan edebiyat gecesi Süleyman Nazif'in aziz hatıralarına tahsis edilmiştir. Hava tehlikesinden korunma yolları konulu 2 konferans verilmiştir. Seçim nedeniyle Orhan Çaplı seçim hakkı konusunda hoparlöre konuşma yapmıştır. (19 Mayıs, Mart 1943:32)

- İkinci İnönü Zaferininin 22. yıl dönümü 1 Nisan Perşembe günü akşamı kutlanmıştır. Halkevi Başkanı Ahmet Hakkı Kuzucu söylevde bulunmuş, ardından halkevine bağlı öğretmenlerin bu konu üzerine konuşmalar yaptığı belirtilmiştir. 9 Nisan gecesi Mimar Sinan törenlerle anılmıştır. Mimar Sinan'ın hayatı, eserleri anlatılmıştır. 10 Nisan'da hemşireler okulu öğretmeni Esmâ Deniz "Kadına En Çok Yakışan Meslek" adlı bir konferans vermiştir.

16 Nisan'da Ziya Karamuk tarafından Abdülhak Hamit gecesi düzenlenmiştir. 23 Nisan Milli Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlanmış bugüne ait özel konuşmalar yapılmıştır. Dil Edebiyat Komitesi tarafından 14 konferans verilmiştir. Bu konferansları veren kişiler ve konferans isimleri şunlardır: Lise Müdürü Ziya Karamuk İlkbahar, Ş. Alışık Türkçülük, Galip Naşir Arı Halk Edebiyatı, Lise öğretmeni İ. Yaver Türk Tarihi, Samsun Halkevi Başkanı Dr. Ahmet Hakkı Kuzucu Tifo, Ethem Veysi Aksan Tütün, Öğretmen Kemal Demirsoy Nüfus Davası, Orhan Çaplı Okul ve Çocuk, Orhan Çaplı Hava Şehitleri, Emin Hekimgil İstanbul'un Fethinin 490. Yıl Dönümü, Ahmet Hakkı Kuzucu Tifüs, Dr. Kenan Aker Tifüs, Dr. Binbaşı. Müslim Gür Tifüs, Dr. Besim Altan Tifüs'tür. (19 Mayıs, Temmuz 1943:31)

- Dil Edebiyat Komitesi Başkanı, Trabzon'a tayin olmuş, yerine Emin Hekimgil, komite üyeliğine ise Orhan Çaplı seçilmiştir. Spor Komitesi başkanının istifası üzerine de Zeki Tunç başkanlık koltuğuna oturmuştur. (19 Mayıs, Temmuz 1943:31)

- CHP Genel Sekreterliğince kendilerine izin verilen İngiliz Kültür Heyeti Öğretmenleri, Şekspir ve Bernard Şov hakkındaki konferans vermiş, bu konferansları Dr. Liç Türkçeye çevirmiştir Diğer altı konferansı da Emin Hekimgil Türkçeye çevirmiştir. İngiliz kadınları, Bernard Şov'un oyunları, İngilizcenin telaffuzu, Britanya'nın coğrafyası ve iklimi, futbol tekniği, İngiliz tedris usulleri ve teşkilatı gibi konular üzerine konferanslardır. (19 Mayıs, B. Teşrin 1943:46-48)

- Lozan Antlaşması'nın 20.yıl dönümü kutlanmıştır. Sevr Antlaşması'ndan Lozan Antlaşması'na giden süreç üzerine konuşmalar yapılmış. 26 Ağustos günü Yüzbaşı Cevdet Ymanoğlu'nun Başkomutanlık Meydan Muharebesi adlı konuşması Halkevi hoparlöründen dinletilmiştir. 30 Ağustos Zafer Bayramı töreni yapılmış, Emin Hekimgil'de "Büyük Zafer" isimli konuşmasını yapmıştır. Dil Bayramı 26 Eylül günü kutlanmıştır. Orhan Çaplı bir konferans vermiştir. Emin Hekimgil, Cumhuriyet Halk Partisi'nin kuruluşunun 20. yıl dönümü nedeniyle bir konferans vermiştir. Toprak Mahsulleri Ofisi Müfettişlerinden Mühendis Cengiz" Zelzeleden Korunma" isimli konferans vermiştir. Üniversite haftası 4.yıl dönümü Samsun'da açılmıştır. Rektör General Profesör Tefvik Sağlam ve diğer öğretim üyeleri konferans vermiştir. (19 Mayıs, B. Teşrin 1943:46-48)

- Köycüler Şubesi Başkanı Tefvik İleri Halkevi radyosunda Kızılay konulu bir konferans vermiştir. 1943 Birinci Kanununda CHP Genel Sekreterliğinden gönderilen Alman Türkoloji Doç. Dr. Von Gaben " Göktürklerin Göçebe Hayattan Şehirli Hayata Geçişleri" adlı bir konferans vermiştir. Kazım Dilcimen İkinci Kanun Cuma günü 20.30 da Kavra- Bafra

beyliği adlı konferans vermiştir. Bafra adının anlamı ve nereden geldiği konulu aydınlatıcı bir konferans olmuştur.

1944 Dil Tarih Edebiyat şubesi çalışmaları şu şekildedir:

- 10 Kasım, 09.05 de Ebedi şef Atatürk'ü, beşinci anma yılı Halkevi salonunda yapılmıştır. Törende Halkevi Başkanı Dr. Ahmet Hakkı Kuzucu kürsüde Atatürk hakkında konuşma yapmıştır. Dil Edebiyat şube Başkanı Emin Hekimgil; Atatürk'ün gençliği, komutanlığı gibi konularda söylevde bulunmuş, Dil Edebiyat Komitesi üyesi Öğretmen Orhan çaplı halkevi radyosunda Atatürk hatıraları hakkında bilgi vermiş, Burhanettin şarbalkan ve Naci Dilmen yabancıların Atatürk hakkındaki düşüncelerini anlatmış ve şiirlerini okumuştur. 19 Birinci kanun 1943 günü 14. tasarruf ve yerli malı haftası nedeniyle halkevi salonunda toplanıldı. Burada Muhittin Özkefeli Yerli Malı haftasının önemi hakkında konuşma yapmıştır. İkinci kanun 1944'te Mehmet Emin Yurdakul anılmış, Yurdakul'un hayatı düşünceleri, Türkçülüğu anlatılmıştır. Yurdakul'a ait şiirler okunmuştur. (19 Mayıs, Son Kanun1944:46-48)

- Halkevi gençlerinin hazırladığı edebiyat Gecesinde, Dil Edebiyat şubesi Başkanı Emin Hekimgil gecenin anlam ve önemini anlatmıştır. Ünlü Türk düşünürü Ziya Gökalp'ın hayatı ve eserleri okunmuş sonunda ise şiirleri de yüksek sesle söylenmiştir.. Halkevlerinin açılışının 12. yıl dönümünde Köycüler şubesi Başkanı Tevfik İleri günün anlamıyla ilgili konuşma yapmış ardından şiirler okunmuştur. Orhan aplı, Milli kıyafet giymiş gençlere türküler söyletmiş böylelikle gece sona ermiştir. 25 Mart 1944'te halk şairleri gecesinde Karacaoğlan, Aşık Ömeri, Gevheri gibi önemli insanların yaşadığı dönemler hakkında bilgi verilmiş, bu şahsiyetlerin şiirleri okunmuştur.

- 1 Nisan 1944'te II. İnönü Zaferinin 23. yıl dönümü kutlanmış. Emin Hekimgil Londra Konferansının siyasi tarihini, Kurmay Yüzbaşı Cemal Akbay askeri harekâtı, Orhan çaplı zafer duygularını anlatmıştır.

- 9 Nisan'da Mimar Sinan, 12 Nisan'da Abdülhak Hamit Tarhan törenlerle yad edilmiş, sonunda ise yaşayışları ve eserleri hakkında söylevler verilmiştir. 15 Mayıs'ta ülkemizin istikbali hava şehitleri anılmıştır. (19 Mayıs, Mayıs 1944:66)

- Tapu Kadastro Müdürü Celal Agah, "Tapu ve Kadastro ve Tatbiki " , Yüksek Mimar Necmi Ateş'te"Samsun'un Planı" adlı bir konferans vermiştir. 1 Temmuz'da Kabotaj Bayramı canlı bir şekilde kutlanmış. Emin Hekimgil konuyla alakalı hoparlörden konferans vermiştir. Lozan Antlaşması'nın yıl dönümü coşkuyla kutlanmıştır. Emin Hekimgil konuyla

ilgili bilgilendirme konuşması yapmıştır. Ayrıca konuyla ilgili farklı nitelikte söylevlerde bulunulmuştur.

- CHP Genel Sekreterliği'nin kontrolünde British Konsül Öğretmenleri tarafından; 25 Haziran 1944'te Mersin Halkevi İngilizce Öğretmeni Mr. Tomlin "İngiliz Edebiyatının Ruhu" adlı bir konferans vermiştir. 27 Haziran 1944'te Mr. Tomlin "İngiltere de İçtimai Yardım Teşkilatı" adlı konferans vermiştir. 14 Temmuz 1944'te "İngiliz Kültür Heyeti Tıp Müşaviri ve İngiltere'nin tanınmış doğum ve kadın hastalıkları uzmanı Dr. Nixon " İngiltere Tababetinde Son Terakkiler" isimli konferans vermiştir. 23 Temmuz 1944'te Halkevi İngilizce Öğretmeni Mr. Jago "İskoçya projeksiyonlu" bir konferans vermiştir. İskoçya'nın tarihi ve kültürü anlatılmıştır. 27 Temmuz 1944'te İngiliz Kültür Heyeti Ziraat Müşaviri ve Tarih Coğrafya Dil Fakültesi Rektörü Mr. Brander "İngilterede Ziraat" adlı bir konferans vermiştir. 31 Temmuz'da Halkevi İngilizce Öğretmeni Mr. Jago İngiltere Tarihi adlı projeksiyonlu bir konferans vermiştir. 4 Ağustos 1944'te Profesör Gatenby'in yazmış olduğu "Pedagoji Psikolojisi" adlı konferansı Mr. Jago okumuştur. 9 Ağustos 1944'te Fenerbahçe kulübü eski antrenörü Mr. Prior "Futbol ve Vücut Kusurlarını Doğrultma" isimli iki konferans vermiştir. Bu konferanslar Emin Hekimgil tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir. (19 Mayıs, 19 Ağustos 1944: 67)

- Üç ayda beş kol toplantısı yapılmıştır. 30 Ağustos Zafer Bayramı'nın 22. yıl dönümü, Kurmay Yüzbaşı Refik İlgın bir konferans vermiştir. 26 Eylül Dil Bayramı 12. yıl dönümünde Emin Hekimgil, Kazım Dilcimen, Fuat Pınardağ bir konuşma yapmıştır. Cumhuriyetin 21. yıl dönümü nedeniyle Ruhi Turfan ve Emin Hekimgil konferans vermiştir. (19 Mayıs, Birinci Teşrin-İkinci Teşrin1944: 41)

- Üç Ay İçinde 4 Toplantı Yapılmıştır. 10 Kasım'da büyük önder Atatürk anılmıştır. 25 yıldan fazla öğretmenlik yapanlar için emeklilik eğlencesi düzenlenmiştir. (19 Mayıs, Ocak-Şubat 1945: 38)

- Toprak Kanununun kabul edilmesi nedeniyle bir tören yapılmış ve Toprak Kanununun toplum açısından önemi ve faydaları üzerine konuşmalar yapılmıştır. Kabotaj hakkını elde etmemizin yıl dönümünde Dil Edebiyat Kolu üyelerinden Vecihi İbak söylev vermiştir. Lozan Antlaşması'nın 22. yıl dönümü nedeniyle tören düzenlenmiş sonunda ise Lozan Antlaşması üzerine konuşmalar yapılmıştır. 30 Ağustos Zafer Bayramı nedeniyle bir tören yapılmıştır. 29 Mayıs'ta Emin Hekimgil İstanbul'un Fethi'nin 492. yıl dönümü nedeniyle bir konferans vermiştir.

1945 Dil Tarih Edebiyat Şubesi çalışmaları şu şekildedir:

- Lise Fransızca Öğretmeni Celal Gündüz Alp “Romantizm ve Etkisi “konusunda bir konferans vermiştir. Romantizmin edebiyatımıza etkisinden bahsetmiştir. Dil Edebiyat Kolu üyelerinden Sulh Yargıcı Celal Çumralı “Evlenmeksizin Karıkoca Gibi Yaşamının Fenalıkları ve Terbiye” konusunda büyük bir konferans vermiştir. Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Profesörlerinden Davies” Kitaplar “ konusunda konferans vermiştir. Kitapların önemi, okuma zevki, kitap sevgisi gibi konulardan bahsedilmiştir. Davies” Bugünkü İngiliz Tiyatrosu” adlı konferansında İngiliz tiyatrosu ve etkilerinden bahsetmiştir. İngiliz Kültür Heyeti üyelerinden Jago, İngiliz müziği konusunda bir konferans vermiştir. Emin Hekimgil Türkçeye tercüme etmiştir. Yine İngiliz Kültür Heyetinden Jeoloji Profesörü Maecallyen’in yazdığı “Modern Jeoloji” konulu konferansı Mr. Jago okumuş Emin Hekimgil Türkçeye tercüme etmiştir. (19 Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos 1945: 38)

- 26 Eylül Dil Bayramının 13. yıl dönümü kutlanmıştır. Emin Hekimgil ve Kazım Dilcimen bir konuşma yapmıştır. Ardından türküler söylenmiştir. Cumhuriyet bayramının 22. yıl dönümü nedeniyle Emin Hekimgil ve Nebahaddin Kırmacı Cumhuriyetimizin başarılarını anlatan bir konferans vermiştir. Dil Edebiyat Şubesi gençleri “Bugün ki Şiirimiz” adlı bir gece düzenlemişlerdir. Dr. Kenan Aker “Salgın Çocuk Hastalıkları” konusunda bir konferans vermiştir. Mustafa Kemal Atatürk; ölüm yıl dönümünde anılmıştır. Saygı duruşunda bulunulmuş ve ardından Atatürk’ün hayatı anlatılmıştır. (19 Mayıs, Eylül-Ekim-Kasım 1945:39)

1946 Dil Tarih Edebiyat Şubesi çalışmaları şu şekildedir:

- Memduh Akaslan kadın ve erkek arasında anlaşma arzusu, Rüknüddin Nasuhioğlu ise lise son sınıf öğrencilerine eğitim ve öğretimin hayatımızdaki önemi konulu konferans vermiştir. Mehmet Akif gecesi düzenlenmiş ve eserleriyle hafızamızda yer almasına çalışılmıştır. Namık Kemal gecesi düzenlenmiş, Namık Kemal’in yaşadığı dönem hakkında bilgilendirme yapılmış, eserleri ve düşünceleri anlatılmıştır. (19 Mayıs, Ocak-Şubat1946: 39)

- Cemil Sena Ogun “Partiler ve Siyasi Terbiye” , Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişlerinden Ali Teoman’ın “Türk Dilinin Sentaksı” , Tapu Sicil Müdürü Celal Ağah Uyanık tarafından “Kadastro Konferansları” verilmiştir. 358. ölüm yıl dönümü nedeniyle Mimar Sinan törenle anılmıştır. Abdülhak Hamit Tarhan’ın hayatı ve eserleri okunarak, bilgilendirme yapılmıştır. Lise öğretmeni Kemal Yener Tevfik Fikret’in hayatı eserleri gibi konularda konferans vermiştir. Konferans sonunda sorular sorulmuştur. Halk şairleri ve saz gecesi düzenlenmiştir. Bu konuda edebiyat konuşmaları yapılmıştır. Yunus Emre, Ahmet

Erhamza, Kaygusuz Abdal, Dede Korkut, Pir Sultan, Köroğlu Karacaoğlan, Erzurumlu Emrah farklı kişiler tarafından canlandırılmıştır. (19 Mayıs, Mart-Nisan1946: 37)

- Halkevi Başkanı Emin Hekimgil, 19 Mayıs'ın önemi konusunda bir konferans vermiştir. Dil Edebiyat Kolu Başkanı Cemil Sena Ongun dünya durumu ve yurdumuzun içinde bulunduğu meselelerle; Avukat Kamil Sirmen İş Kanunu, İşçi Sigortası ve Mili Ödevlerimiz; Avukat Rasim Ozantürk Milli ve Medeni Hak ve Görevlerimiz; Diş Hekimi Adnan Serter günün işleri; Emin Hekimgil aynı konular üzerinde farklı gecelerde konuşmalar yapmıştır.

- Halk Dershaneleri Komite Üyesi Nebahattin Kırmacı “ Terbiye ve Karakter”, Matematik Öğretmeni M. Cura Halkevi hoparlöründen farklı zamanlarda “ Kooperatifçilik” , “Yapı Kooperatifleri”, “Kooperatif Teşkilatı” , ”Küçük Sanatlar Kooperatifi” konularında konferans vermiştir. İngiliz kültür heyetinden Mr. Jago “İngiltere’de Kara Yoluyla Seyahat” , “İngiliz Eğitiminin Amaçları” konulu iki konferans vermiştir. (19 Mayıs, Mayıs-Haziran 1946: 31)

- Fuzuli, Köroğlu, Nedim geceleri düzenlenerek bu dönemi yansıtan bir canlandırma yapılmıştır. Vedat Nedim Tör’ün “Kör “adlı piyesi sergilenmiştir. Sigorta müfettişi Reşat Akın tarafından iş kazaları, meslek hastalıkları ve analık sigortaları gibi konularda konferans verilmiştir. İngiliz kültür heyeti öğretmeni Mr. Hunter “İngiltere de resim” konulu konferans vermiş, konferansı Emin Hekimgil Türkçeye tercüme etmiştir. İstanbul Üniversitesi Astronomi Profesörü Royds tarafından “Kuyruklu Yıldızlar ve Meteorlar” konulu konferans verilmiştir. Lozan Antlaşmasının yıl dönümünde Yılmaz Onurhan “ Lozan Antlaşması”, Cahit Ünal “Lozan Antlaşması nasıl yapıldı” konularında konferans vermişlerdir. (19 Mayıs, 1946 Temmuz-Ağustos: 28-30)

- Naci Dilmen radyo ile “Büyük Zafer Nasıl Hazırlandı” adlı bir konuşma yapmıştır. Dil Bayramının 14.yıl dönümü kutlanmıştır. Emin Hekimgil Dil Bayramı üzerine bir konuşma yapmıştır. (19 Mayıs, Eylül-Ekim 1946:31-32)

- Mustafa Kemal Atatürk kaybedişimizin 8.yılında, büyük bir törenle anılmıştır. Şair Şinasi anılmıştır. Şinasi'nin hayatı ve eserleri anlatılmıştır. Büyük Şair Mehmet Akif Ersoy'un ölümünün 10. yıl dönümünde anılmıştır. Mehmet Akif'in eserlerinden birkaçı temsil edilmiştir. (19 Mayıs, Kasım-Aralık 1946: 30)

1947 Dil Tarih Edebiyat Şubesi çalışmaları şu şekildedir:

- Mimar Sinan hakkında Öğretmen Kemal Giritli halkevi radyosunda bir konferans vermiş, konferans hoparlörden Samsunlulara dinletilmiştir. Ölümünün 10. Yıl dönümünde anılmıştır. Abdülhak Hamit'in edebiyatımızdaki eserleri okunmuş, ayrıca "Eşler" iki perde halinde temsil edilmiştir. (19 Mayıs, Nisan 1947:15)
- Tapu Sicil Müdürü Celal Agah Uyanık tarafından "Kamu Hizmetleri, Memurların Tabi Oldukları Mükellefiyet ve Takyitler Sorunları" konularında konferanslar verilmiştir. Ortaokul Tarih Öğretmeni Ömer Orhun Samsun Tarihine ait bir konferans vermiştir. (19 Mayıs, Mayıs 1947: 15)
- İngiliz Kültür Heyeti Üyesi Mr. Delagrange, halkevi salonunda "İngiltere'de Sosyal Yardım Teşkilatı" konulu konferans vermiştir. Amerika'dan yeni alınan Samsun şehrinin adını taşıyan Samsun Şilebi'nin limanımıza ilk gelişi nedeniyle gemi kaptanı Zeki Derinsu bir konuşma yapmıştır. Gemiyle alakalı bilgiler verilmiştir. (19 Mayıs, Haziran 1947: 14)
- Bayındırlık ve İskan Bakanı Cevdet Kerim İncedayı "Karadeniz Bölgesi'nin Bayındırlığı ve Samsun Limanı" konusunda bir konferans vermiştir. (19 Mayıs, Ağustos 1947: 16) Samsun şehrinin bayındırlık alanında gelişimi, nasıl bir yapılaşmaya gidilmesi gerektiği konusu üzerinde konuşmaları içermektedir.
- Cumhurbaşkanı İsmet İnönü 24 Eylül 1947'de Samsun'u ziyaret etmiştir. Önce il konağı, belediye ve partileri ziyaret ettikten sonra Halkevini ziyaret etmiş; Halkevleri ve faaliyetleri üzerine konuşma yapmıştır.
- Yeşilay kurum müdürü Prof. Fahrettin Kerim Gökay "Mesut Olmanın Şartları" konusunda bir konferans vermiştir. (19 Mayıs, Eylül 1947:16)
- Dil bayramı Samsun Halkevinde canlı bir şekilde kutlanmış, Kazım Dilcimen "Devrimin Manası" isimli konferans vermiştir. Gençler arasında "Yeni Şiir Öz Şiirimiz" Olabilir mi?" konusu üzerinde bir münazara yapılmıştır. Cumhuriyet bayramının 24. yıl dönümü coşkuyla kutlanmış ve Samsun Halkevi gençleri arasında hitabet müsabakası düzenlenmiştir. Ebedi Şefimiz Atatürk'ün aramızdan ayrılışının 9. yıl dönümünde halkevinde anma töreni yapılmıştır. (19 Mayıs, Ekim-Kasım 1947:16)
- Bölge Ticaret Müdür Yardımcısı Kamil Büyükyazıcı tarafından "Sigortanın Tarifi ve Yurdumuzda Sigortanın Kuruluşundan Bugüne kadar gelişmesi ve faydaları konusunda konferans verilmiştir.

1948 Dil Tarih Edebiyat Şubesi çalışmaları şu şekildedir:

- Namık Kemal gecesi düzenlenmiştir. Hayatı, eserleri anlatılmıştır. (19 Mayıs, Aralık-Ocak 1948:17)
- Halkevlerinin kuruluş yıl dönümü 16. yılı kutlanmıştır. Halkevleri seçimleri yapılmış hemen hemen bir değişiklik olmamıştır. Dil Edebiyat Şubesi şiir yarışması düzenleyecektir. (19 Mayıs, Nisan 1948:17)
- 19 Mayıs gecesi düzenlenmiştir.19 Mayıs'ın anlamı üzerine konuşmalar yapılmıştır. Dil Edebiyat Şubesi'nin 19 Mayıs'ın anlamı üzerine yaptığı hikaye yarışması sonuçlanmıştır. (19 Mayıs, Haziran 1948:17)
- İngiliz Kültür Heyeti "Londra Radyosu" hakkında bir konferans vermiştir. Konferansı üye Mr. Hunter vermiştir. (19 Mayıs, Temmuz1948:17)

1949 Dil Tarih Edebiyat Şubesi çalışmaları şu şekildedir:

- Samsun Liman projesini hazırlayan Hollanda şirketi mühendisi Jan Sleman, Hollanda hakkında İngilizce bir konuşma yapmış, Hollanda'nın tarihi, coğrafyası gibi konulara değinmiştir. Emin Hekimgil konuşmaları Türkçeye çevirmiştir. Verem'e karşı mücadele için Halkevi hoparlöründen bilgi verilmiştir. (19 Mayıs, Ocak 1949: 15)
- Halkevi Başkanı Emin Hekimgil "İngiltere İntibaları" isimli konferans vermiştir. Birinci ve İkinci Dünya Savaşı sırasında İngiltere'nin durumunu ve bir yıllık İngiltere macerasını anlatmıştır. Halkevinde şairler gecesi düzenlenmiştir. Halkevlerinin 17. yıl dönümü kutlanmış, bu zamana kadar Halkevlerinin yaptıkları anlatılmıştır. (19 Mayıs, Şubat 1949:25)
- CHP Samsun Bölge Müfettişi Niyazi Aksu tarafından öğretmenlere "Eğitim" konulu bir konferans vermiştir. Halkevi Başkanı Emin Hekimgil'in Milli Eğitim Bakanlığı yüksek öğretim UNESCO Şube Müdürlüğüne atanması nedeniyle boşalan halkevi başkanlığına CHP İl İdare Kurulunca Necmi Memişyazıcı getirilmiştir. (19 Mayıs, Mart 1949: 14)

I.2 Güzel (Ar) Sanatlar Şubesi

Bir toplumun gelişmişliği sanata, müziğe, resme önem vermesiyle doğru orantılıdır. Gelişmiş ülkelere baktığımızda bu durum rahatça görülmektedir. Osmanlı İmparatorluğunda sanatsal açıdan çok geri kaldığımız bilinmektedir. Osmanlı İmparatorluğunda bu işi daha çok Gayri Müslim vatandaşlarımızın yaptığı su götürmez bir gerçektir. Atatürk Cumhuriyeti

kurarken, bu durumu görmüş, sanatsal faaliyetleri desteklemiştir. Esasında halkevlerinde Güzel Sanatlar Şubesi'nin olmasının nedeni de budur. ”

Türk Milleti'ne tarihsel açıdan baktığımızda sanatın toplum katmanında var olduğu görülmektedir. Sanat bir toplumun gelişimi ve sosyalleşmesi açısından çok önemlidir. Gelişmiş devletlerin en önemli özelliği sanata değer vermesidir.

Cumhuriyet Halk Partisi, yığınların terbiye ve yükselmesinde Güzel Sanatların birinci planda geldiğini çoktan kabul etmiş ve Halkevlerinde bu işin ele alınıp işlenmesini Güzel Sanatlar Şubesine bırakmıştır. Merkezden en çok yardım alan, en çok direktif alan ve en verimli Şubelerden birisi de Güzel Sanatlar Şubesi olmuştur. (CHP Halkevleri Halkodaları 1932–1942,1942:4)

Büyük şehirlerdeki saygın ressamlarla beraber çeşitli illere turneler düzenlenmiş. Sanatın sadece belli bir zümre de kalmasını önlemek için halka inilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda her halkevinde en az yılda bir sergi açılması amaçlanmıştır. Ayrıca batı müziği ve halk müziği çalışmaları başlatılmış. Büyük şehirlerdeki insanlar çeşitli yörelerin halk türkülerini öğrenmiş, kırsal kesimdeki insanların da batı müziği ile tanışması sağlanmıştır.

Her açıdan gelişmişliğin dar bir çevrede kalmasının önüne geçilmesi halkevlerinin en büyük ve en önemli amacıdır. Samsun Halkevi'de esas olarak bu amacı gütmüş. Samsun'un en ücra köşelerine kadar gitmiştir. Bu nedenle bazı çalışmalarda bulunmuştur. Bunlardan bazıları şu şekilde gerçekleşmiştir:

Radyo'dan 15 günde bir yapılan “Halkevleri Sanat ve Folklor Geceleri” halk müziğinin, halk adetlerinin incelenmesine bunlardan sanatkarların haberdar olmasını sağlamıştır. Vaktiyle yalnız Zeybek bilen büyük şehir çocukları şimdi Halay'ı, Horon'u, Bar'ı, birbirinden daha güzel, daha usta oynar olmuşlardır. (CHP, Halkevleri Halkodaları 1932–1942,1942:4-5)

Samsun Halkevi 1932 senesi Güzel Sanatlar şubesi üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 0, doktor 1, öğretmen 9, tüccar 3, işçi 1, çiftçi 23, g. sanatlar 11, diğer meslekler 81 ve bunlardan 10'u kadın 119 erkek 129 kişi bulunmaktadır. (Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Samsun Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi 1932, 490-01-846-346-1-11)

Samsun Halkevi 1933 senesi Güzel Sanatlar şubesi üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 0, doktor 1, öğretmen 9, tüccar 3, işçi 29, çiftçi 1, g. sanatlar 15, diğer meslekler 81 ve

bunlardan 15'i kadın 124 erkek 139 kişi bulunmaktadır. (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, Hakimiyet-i Milliye Matbaası, 1934, s: 82-117)

Güzel Sanatlar Şubesi: müzik üzerinde çalışmış, 12 konser verilmiş, haftada iki gün piyano ve keman dersi verilmiş, ulusal marşlar gençlere öğretilmiş, resim kursu verilmiş, resim sergisi ve caz takımı oluşturma faaliyetlerine girişilmiştir. Koro oluşturma çalışmaları da hız kazanmıştır. (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, 1935:103-104)

Samsun Halkevi 1934 senesi Güzel Sanatlar şubesi üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 0, doktor 1, öğretmen 10, tüccar 3, işçi 31, çiftçi 1, g. sanatlar 28, diğer meslekler 95 ve bunlardan 18'i kadın 151 erkek 169 kişi bulunmaktadır. (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, Ulus Basımevi, 1935)

Samsun Halkevi 1935 senesi Güzel Sanatlar şubesi üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 0, doktor 1, öğretmen 17, tüccar 3, işçi 138, çiftçi 1, g. sanatlar 34, diğer meslekler 0 ve bunlardan 24'ü kadın 170 erkek 194 kişi bulunmaktadır. (Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, Ulus Basımevi, 1936, s: 122-193)

1936 Güzel Sanatlar Şubesi Komitelerine üye seçimleri yapılmış. Seçimler sonucunda yeni üyeler: Öğretmen Fikret İnsel Başkan, Eczacı Kalfası Sabri Nuri Doğançay Delege, Öğretmen Kılıç Kökten, İş Adamı Ahmet Sunat, Mustafa Ant yeni üyeler olmuşlardır. Müzik kolunun keman, piyano dersanelerinde 36 kadın, 59 erkek olmak üzere 95 öğrencisi vardır. Bir yıl içinde 6 konser verilmiştir. Ortalama 300 kişi konserde bulunmuş. Tüm konserleri dinleyen kişi sayısı 1800'dir. Bafra ilçesine gezi yapılmış burada 300 kişiye konser verilmiştir. Resim kolu bir sergi açmış, 350 eser sergilemiş, 850 kişi sergiyi gezmiştir. (19 Mayıs, Mart 1936:28-30)

1938 Güzel Sanatlar Şubesi Komitelerine üye seçimleri yapılmış. Seçimler sonucunda, Kemal Sezen, İhsan Bengü, Rahmi Güneri, Şahin Özgür, Reşat sezer yeni üyeler olmuştur. (19 Mayıs, Mart 1938: 28)

1940 Güzel Sanatlar Şubesi Komitelerine üye seçimleri yapılmış, seçim sonuçlarına göre: Başkan Kemal Sezen, Dr. Sırrı Reşit, Fikret İnsel, İlyas Altan, Rıza Akpınarlı Güzel Sanatlar Şubesinin yeni üyeleri olmuştur. Orkestra 6 ay da 30 ekiple 5 konser vermiştir. Haftada 2 gün piyano dersi verilmektedir. 25 kişilik bando takımı Öğretmen Süreyya eşliğinde son 6 ayda 20 defa hastane de 20 defa parkta 40 konser vermiştir. Ayrıca resim atölyesi açılmıştır. (19 Mayıs, Nisan 1940: 44)

1942 Güzel Sanatlar Şubesi Komitelerine üye seçimleri yapılmış, seçim sonuçlarına göre: Güzel Sanatlar Şubesi: Başkan Kemal Sezen, İlyas Altan, Fikret İnsel, Rahmi Göncü, Kadri Bulgay; bu şubenin yeni üyeleri olmuşlardır. (19 Mayıs, 19 Şubat 1942:44)

1946 senesi Samsun Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi Komite seçimleri yapmış, seçim sonuçlarına göre: Dr. Reşit Sorgun, Fikret insel, İlyas Altan, Rahmi Güneri, Emin Tarakçı; yeni komite üyeleri olmuşlardır.(Samsun, 8 Şubat 1946:2)

Güzel Sanatlar Şubesi, giyim sektörü üzerinde de durmuş. Samsun'da faaliyette olan Uzel tekstil atölyesinin bir defile düzenlemesine katkıda bulunmuş, bu defile halkın ilgisini çekmiştir. (19 Mayıs , Haziran 1947:83)

Samsun Halkevi de Halkevi faaliyetlerinin daha hızlı ve etkin yapılabilmesi için kollara ayrılmıştır. Amaç toplumun kendini hangi alana yakın gördüğü ve o alanda yoğunlaşmasıdır.

I.2.1 Müzik Şubesi

Şube bugüne kadar halk türküleri ve batı müziği uğraşmaktadır. Yetişmiş öğrencilerden oluşan orkestra heyeti vardır. 16 konser verilmiştir. Verilen konser ve konferanslar memleket gençliğinde büyük bir istek uyandırmıştır. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi, ,1934:26) Haftanın belirli günlerinde 19 öğrenci keman, 10 öğrenci piyano dersi verilmektedir. Ayrıca zamanla kendini geliştiren, milli gün ve törenlerde halkı coşturan 16 kişilik bir bando takımı vardır. (Samsun Halkevi,1932–1939, 1939 :13)

Şehrin uygun yerlerinde iki hoparlörlerle akşam ajans haberleri ve dünya musikisi dinletilmektedir. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi, 1934:26) Ayrıca caz takımı hazırlığına başlanmıştır. Caz takımı daha sonra balolarda, halkevi çaylı toplantılarında, nişan ve düğünlerde hareketli müzikleriyle herkese neşe veren bu şubenin etkili çalışmasından biri olmuştur. (Samsun Halkevi,1932–1939, 1939 :14)

1935 senesinde 95 yurttaşa keman, piyano ve bando dersleri, 1800 kişiye 6 konser vermiştir. (1935 Halkevleri Faaliyetleri Raporları Hülasesi, 1935:94) Her geçen gün etkinlik sayısı ve bununla doğru orantılı olarak da katılım sayısı da artmıştır. Bir ilçede 800 kişiye konser verilmiştir.

Ar şubesi geçen ay bir konser vermiş, müzik dersi keman öğretmeni Kılıç Kökten'in yönettiği konserde batı ve halk müziği söylenmiş bu konser halkın büyük beğenisiyle sonuçlanmıştır. Ar Şubesi üyelerinden ortaokul müzik öğretmeni Faik Kısa hayatını kaybetmiştir. Öğretmenler tarafından cenazesi kaldırılmıştır. (19 Mayıs, İlk Kanun 1935:31)

Halkevinde Filarmonik orkestra üzerine çalışılmaktadır. Bandonun geliştirilmesine başlanmış, ayrıca pazar günleri gazi parkında bando konserler verecektir. İstanbul'dan bando öğretmeni getirilmesi istenmektedir. (19 Mayıs, Mayıs 1939: 39)

Konseri Fikret İnel idare etmiş ve ekipte 28 kişi daima bulunmuştur. Ayrıca Şan Resitali de sunulmuştur. (19 Mayıs, Temmuz 1940: 47)

Güzel Sanatlar Şubesi mandolin kursu açmış. Piyano kursuna son 1 ayda 14 genç devam etmiştir. (19 Mayıs, Birinci Teşrin 1940:50) Güzel Sanatlar Şubesi 30 kişiden oluşan orkestra ile bir konser vermiştir. Milli saz grubu tarafından halk oyunları oynandı ve ardından halk türküleri söylenmiştir. (19 Mayıs, Şubat 1941: 53)

Halkevlerinin 10. yıl dönümünde bir konser verilmiştir. Nisan 1942'de gençlerin verdiği konser çok beğenilmiştir. (19 Mayıs, Temmuz 1942: 58)

Toprak bayramı nedeniyle verilen söylevden sonra halkevi saz ekibi bölgenin en güzel türkülerini söylemişlerdir. Ardından milli kıyafetlerle Sivas halayları oynanmıştır. Emin Tarakçı, İstanbul'dan mandolin getirterek 15 kişiye mandolin kursu vermiştir. (19 Mayıs, Haziran- Temmuz- Ağustos 1945: 44)

Halk şairleri ve saz gecesi düzenlenmiştir. Bu konuda edebiyat konuşmaları yapılmıştır. Yunus Emre, Ahmet Erhamza, Kaygusuz Abdal, Dede Korkut, Pir Sultan, Köroğlu Karacaoğlan, Erzurumlu Emrah farklı kişiler tarafından canlandırılmıştır. (19 Mayıs, Mart- Nisan 1946: 40)

Samsunlulara Halk müziği konseri ve ayrıca Fikret İnel'in başkanlığında koro ve orkestra konser vermiştir. (19 Mayıs, Ocak- Şubat 1947: 24)

1.2.2 Resim Şubesi

Samsun Halkevi'nin yeteri kadar uygun genişliğe sahip olmaması nedeniyle toplu bir çalışma gösterememiştir. Sehpa, sandık, kağıt ve boya ihtiyacı halkevi tarafından temin

edilmiştir. Alçı ve resim bölümlerinde dersler verilmeye başlanacak denmiştir. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi, 1934:27)

Resim Şubesi; 5 resim sergisi düzenlemiştir. 1000 tane resim, Samsunluların huzuruna sunulmuştur. İstanbul Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği tarafından açılan resim sergisinde Güzel Sanatların teşviki açısından çok önemlidir. (Samsun Halkevi, 1932-1939, 1939:14)

1935 senesinde açılan sergilerde; 850 yurttaşımızın bu sergiyi gezdiğini görmekteyiz. (1935 Halkevleri Faaliyetleri Raporları Hülasesi, 1935:94). Sergi çalışmaları titizlikle yürütülmüştür.

Güzel Sanatlar Şubesi üyesi ve Keman Öğretmeni Kılıç Bey tarafından Cumhuriyet Bayramı için bina önünde ampullerle Gazi'nin büyük bir resmi yapılmıştır. Geceleri bu ampuller yakılarak Samsun Halkevi önünde Atatürk resmi sergilenmektedir. Broşürün kabındaki Gazi Klişesi yapılmış 20 metre kırmızı bez üzerine iri yazılarla "Halkevleri Türk Birliğinin Kültür Kaynağıdır" cümlesi yazılmıştır. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi, 1934:27)

19 Mayıs'a ithafen Samsun günü için Sevr Antlaşmasını Türkiye'nin bölünmesini ve Gazi'nin Samsundan güneş gibi doğduğunu gösterir büyük bir harita yapılmıştır. Bu durum Samsun halkı üzerinde büyük tesirler yaratmıştır. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi, 1934:28)

Serbest ressam Sadık Durusal tarafından bir resim sergisi açılmıştır. Porte, peyzaj ve natüremort olarak elli kadar yağlı ve sulu boya tablodan ibaret sergidir. (19 Mayıs, 10 Ağustos 1936:31)

Fotoğraf sergisinde birinci olan ve Ankara'ya gönderilen Mehmet Başar'ın "Sokak" fotosu dördüncü olmuştur. (19 Mayıs, Mayıs 1940:29-30)

26 Mart 1941'de resim sergisi açılmıştır. 8-9-11 Mart geceleri Güzel Sanatlar Şubesi orkestrası halkevi salonunda; halkevi bandosu da hastane de konser vermiş, (19 Mayıs, Mart-Nisan 1941: 31)

Lise Resim Öğretmeni Hayri Engin resim sergisi açmış ve sergiye yoğun katılım olmuştur. (19 Mayıs, Birinci Teşrin 1942: 60) Ressam Behiç Atabek karikatür sergisi

düzenlemiştir. Ayrıca kitap sergisi de açılmıştır. İngiliz Kültür Heyeti tarafından Britanya'nın Beş Büyük Eseri" adlı bir sergi açılmıştır. (19 Mayıs, Temmuz 1943: 31)

İngiliz gençler Samsun Halkevinde resim sergisi açmıştır. Bizim gençlerimiz de daha önceleri Londra'da resim sergisi açmıştır. (19 Mayıs, Temmuz- Ağustos 1946:30)

1.2.3 Heykeltıraşlık;

Samsun Halkevi heykeltıraşlık sanatına önem vermiş, bunun için de heykeltıraşlık için büyük bir çamur sandığı yapılmıştır. Buradaki gençler tarafından Kurt Başlı Gazi'nin büstleri yapılacağı, ayrıca birde sergi hazırlığı yapılmaya başlandığı belirtilmiştir. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi 1934:28)

Samsun Halkevi, heykeltıraşlık anlamında pek faaliyet gösterememiştir. O dönem açısından bakıldığında normal gelmektedir.

1.3 Temsil (Gösterit) Şubesi

Temsil Şubesi, Samsun Halkevi'nin en başarılı olduğu şubelerden bir tanesidir. İnsanlar gördüklerini unutamazlar. İşte bu nedenle Samsun Halkevi'de önemli günleri unutmamış, onları temsillerle canlandırmaya çalışmıştır. Özellikle temsillerin konusu, insanlara fayda sağlayacak nitelikte olmuş, halkın bilinçlenmesini sağlamıştır. Mustafa Kemal Atatürk, Temsil Şubesi'nin açılış nedenini şu şekilde açıklamıştır:

“Memleketin bütün ıııklı evlatları bu toplantılarda bulunarak; zevklenmeli ve halkevine hizmet etmeyi yurda karşı bir ödev telakki eylemelidir”. (Samsun Halkevi,1932–1939, 1939 :15) Milli Şef, Temsil Şubesine katılımın gerekliliğini bu şekilde anlatmıştır. Halkevlerinde Temsil faaliyetlerini başıboş bırakmamak, piyesten alınacak dersin ve telkinin insanı daima iyi ye, güzel'e ve doğruya sevk etmesi çok önemli bir konu olmuştur.

Temsil Şubesinde sergilenen piyesler, toplum yararına olmuş, halkın bunlara etkin katılarak kaynaşma duygusunun sağlanması esas amaçtır. Cumhuriyet Halk Partisi yöneticilerinden Recep Peker durumu şu şekilde açıklamıştır;

“Ulusal birlik ve beraberlik terbiyesi vermeğe, halkımızı derin bir halk ruhunun heyecanı içinde yeni hayatta yükseltmeğe çalışan Halkevlerinde vazife almamız lazımdır. Bu vazifenin bütün zorluğu nihayet haftada birkaç saatimizi bu işe vermekten ibarettir.” (1935

Halkevleri, Halkevleri 1932–1935, 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı, 1935:50) diyerek halkevlerinin faaliyetlerine katılmamızı önermiştir. Bu faaliyetlere katılım insanımızın sosyalleşmesi, kendine güvenmesi için çok önemli atılım olmuştur.

Samsun Halkevi 1932 senesi Temsil Şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 1, doktor 0, öğretmen 11, tüccar 2, işçi 0, çiftçi 15, g. sanatlar 0, diğer meslekler 22 ve bunlardan 6'sı kadın 45 erkek 51 kişi bulunmaktadır.(Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Samsun Halkevi Temsil Şubesi 1932, 490-01-846-346-1-17)

Samsun Halkevi 1933 senesi Temsil Şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 1, doktor 0, öğretmen 14, tüccar 2, işçi 17, çiftçi 0, g. sanatlar 0, diğer meslekler 39 ve bunlardan 8'i kadın 65 erkek 73 kişi bulunmaktadır. (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, Hakimiyet-i Milliye Matbaası, 1934, s: 82-117)

Bu şube, 1933 Eylül'e kadar 3 genel ve 50 özel olmak üzere 53 toplantı yapmış ve bu toplantılarda çeşitli kararlar almıştır. 60 erkek 7 bayan olmak üzere toplam 67 kişiden oluşan üyesi vardır. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi, 1934, S:29)

1935 senesinde 4000 yurttaşa 4 temsil verilmiştir. (1935 Halkevleri Faaliyetleri Raporları Hülasası, 1935:94) 1939 senesinde kadar 15000 yurttaşın temsillere katıldığını ve 30 temsil gerçekleştiğini görmekteyiz. (Samsun Halkevi,1932–1939, 1939 :15)

Temsil şubesinin faaliyetleri;

1932'den 1933 sonuna kadar 11 piyes temsil edilmiştir. Bunlardan biri Samsun Mektepler Himaye Heyetleri biri de Sosyal Yardım Şubesi adına temsil edilmiştir. Temsil Şubesi'nin faaliyetlerde geri kalma sebebi olarak kadın üyelerin azlığı gösterilmiştir. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi, 1934:29)

1933 Temsil Şubesi Piyesleri:

1. 24.02.1933 Halkevlerinin yıldönümü münasebeti ile temsil
2. 19.05.1933 Kazım Paşa sinemasında Mete piyesi temsil edilmiştir.
3. 08.06.1933 Şule-i İrfan mektebi menfaatine yağ kandili, Kibir ve İnat ve Kumarbaz
4. 26.07.1933 Alay 45 Menfaatine Has Bahçe
5. 28.07.1933 Salonda temsil

6. 29.10.1933 Mete piyesi sinemada
7. 11.11.1933 Tasarruf Gecesi Birkaç Monolog
8. 12.12.1933 Tasarruf Gecesi Sinemada Piyesi. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi, 1934:30)

Samsun Halkevi'nin 1934 Faaliyetleri Raporları Hülasası'na göre: Temsil Şubesi bir yıl da 7 temsil vermiştir. Temsil edilen piyesler; Himmetin Oğlu, Kozanoğlu, İstiklal, Şeriye Mahkemesi gibi eserlerdir. (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, Ulus Basımevi, 1935:103-104)

Samsun Halkevi 1934 Temsil Şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 1, doktor 1, öğretmen 15, tüccar 2, işçi 1, çiftçi 17, g. sanatlar 0, diğer meslekler 60 ve bunlardan 9'u kadın 88 erkek 97 kişi bulunmaktadır. (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, Ulus Basımevi, 1935)

Samsun Halkevi 1935 Temsil Şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 1, doktor 1, öğretmen 15, tüccar 2, işçi 87, çiftçi 1, g. sanatlar 0, diğer meslekler 0 ve bunlardan 10'u kadın 97 erkek 107 kişi bulunmaktadır. (Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, Ulus Basımevi, 1936, s: 122-193)

1936 senesi Temsil Şubesi komitesi üye seçimi yapılmış; İş adamı Lütfi Tekin Başkan, Tüccar Hamdi Akalın delege, işçi Osman Ulcay, Mithat Canik, İş adamı Mazlum İnce yeni üyeler olmuşlardır. (19 Mayıs Mart 1936: 28)

Bir yıl içinde 4 temsil verilmiştir. İstiklal ve Himmetin oğlu iki piyes ikişer defa gösterilmiştir. Temsiller Kazım Paşa sinemasında verilmiş.2000 kişi tarafından hayranlıkla izlenmiştir. (19 Mayıs, Mart 1936: 30)

Halkevindeki öğretmenlerin çabalarıyla Faruk Nafiz Çamlıbel'e ait Özyurt piyesi 19 Mayıs gecesi Kazım Paşa sinemasında temsil edilmiştir. Piyesin bestelerini Fikret İnsel, müziği ise Ahmet Sonat yapmıştır. Ali Kazanoğlu Demirhan rolündedir. Suna ışık, söğüt rollerini yapan Rabia, Ganimet, Suphiye alkışlandılar. Ali Ertan, bilgiç, Hayri İmre Akın, Ahmet Ergün; Yalçın rolünü almışlardı. (19 Mayıs, Haziran 1936:30)

Özyurt sonrası Canavar piyesi sergilenmiştir. Ardından 3. piyes hazırlıkları başlamıştır. Fransızca'dan Türkçeye tercüme edilen "yalnız bir kelime" adlı piyes hazin ruh

macerasını hakiki hayattan alınmış vakalar arasına gizleyerek kuvvetli mevzu taşımaktadır. (19 Mayıs, 1. Kanun 1936: 32)

Halkevlerinin merkeze gönderdikleri raporlarda, bazı halkevlerinin rakamları defterlere yazarken gerekli önemi göstermediği, bu nedenle karışıklıkların olduğu, defterlere bakıldığında rakamların bazen birbirine uymadığı görülmektedir.(CHP, 1937 Yıl Dönümü Broşürü Geçen Yıllarda Halkevleri Nasıl Çalıştı, s:23)

1936 senesinde Samsun Halkevi 7 temsil vermiştir.(CHP Genel Sekreterliği, Geçen Yılda Halkevleri Nasıl Çalıştı 1937 Yıl Dönümü Broşürü, s:28)

1938 senesi Temsil Şubesi komitesi üye seçimi yapılmış; Rasim Ozantürk, Suphiye Varol, Didar Demirgüç, Lütfü Tekin, Adnan Bey yeni üyeler olmuşlardır. (19 Mayıs, Mart 1938: 28)

Son 6 ay içinde Tipi, Kanun Adamı, Yalnız Bir Kelime piyesleri; Zor Nikah, Yorgaki Dandini, Mahcuplar, Bir Azizlik gibi komediler sergilenmiştir. Başkan Vedat Ürfi Bengüdür. Vedat Ürfi Bengü Beyaz Baykuş ardından Bir Doktorun Ödevi adlı eserini sunacaktır. (19 Mayıs, Mayıs 1939: 16)

1939 senesine kadar ise Akın, Özyurt, Kahraman, Canavar, Kozanoğlu, İstiklal, Yarım Osman, Mavi Yıldırım, Şeriye Mahkemesi, Himemet'in oğlu temsilleri birkaç kez halka sunulmuştur. (Samsun Halkevi, 1932–1939, 1939:16)

1940 senesi Temsil Şubesi komitesi üye seçimi yapılmış seçim sonuçlarına göre; Başkan Vedat Ürfi Bengü'dür. Üyeleri Lütfü Tekin, Osman Şensoy, Diş Hekimi Adnan Serter, Orhan Kobak yeni üyeler olmuşlardır. Samsun Halkevinde 6 ayda 17 temsil ve ayrıca 37 radyofonik temsil verilmiştir. Salona bir sahne yapılmıştır. (19 Mayıs, Nisan 1940: 26)

Gösterit Şubesi 5 radyofonik temsil vermiş. Ortaokul öğrencileri müsamere hazırlamış halkevi salonlarında dört defa tekrarlanmış. Her seferinde 500 yurttaş izlemiştir. (19 Mayıs, Mayıs 1940: 29)

Temsil Şubesi CHP Genel Sekreterliğince neşredilen Vedat Ürfi Bengü'nün "Kanun Adamı " temsil edilmiştir. (19 Mayıs, Temmuz 1940: 23)

CHP Genel Sekreterliği tarafından sinema makinesi Samsun Halkevine hediye edilmiştir.

Temsil edilecek eserler Şekspirin “Otello”su, Alfons Dodo’dan Ali Süha’nın tercüme ettiği “Şehirli Kız”, Kle Manso’dan Kemal Emin Bora’nın tercüme ettiği “Bir Saadet Perdesi” adlı Çin dramı’dır. Bu eserler CHP Genel Sekreterliği neşriyatlarındandır. Ancak CHP Genel Sekreterliği, Samsun Halkevine sadece “Otello” için izin vermiştir. (19 Mayıs, Ağustos 1940: 23)

Temsil Şubesi 4 temsil vermiş ve Yaşayan Ölü piyesini 2100 yurttaş izlemiştir. (19 Mayıs, Eylül 1940: 23)

Temsil Şubesi Vedat Nedim Tör’ün “Kör” adlı piyesini üç gece temsil etmiştir. (19 Mayıs, İkinci Teşrin 1940: 22)

Temsil Şubesi şehirli kız piyesini 4 defa, Kafa Tamirci’ sini 3defa temsil etmiştir. (19 Mayıs, İkinci Kanun-Şubat 1941: 31)

26 Nisan da “Mavi Yıldırım “ piyesi temsil edilmiştir. (19 Mayıs, Mart-Nisan 1941: 31)

Çorum Halkevi Temsil Şubesi gençleri 3 temsil vermişler ve milli Çorum oyunları oynandığı belirtilmiştir. 23 Temmuz Lozan günü Samsun Halkevi salonunda kutlanmış, konferanslar verilmiştir. Temsil kolu “Bir Adam Yaratmak” piyesi sergilenmiştir. Ay sonuna kadar tekrarlanmış ve izleyenler tarafından beğenilmiştir. (19 Mayıs, Haziran-Temmuz 1941: 31)

1942 senesi Samsun Halkevi şubeleri komitelerine üye seçimi yapılmış, Temsil komitesine şu üyeler seçilmiştir: Başkan Lütfi Tekin, üyeleri Adnan Serter, M. Dobada, M.Adalı, Behiç Atabek (19 Mayıs, Şubat1942: 44)

Son 3 ayda 6 temsil verilmiştir. Bu temsilleri 2700 kişi izlemiştir. Ayrıca 6 tane de film gösterimi olmuştur.Çarşamba Halkevine de iki temsil verilmiştir. (19 Mayıs, Mayıs 1942: 47)

17 Ağustos’ta Temsil kolu Orkestra Ve Bandosu Temsil ve konser Vermek İçin Sinop’a Gitmiştir. (19 Mayıs, Ağustos 1942: 48)

Yapışkanlar komedisi temsil edilmiştir. Bozkurt ilkokulu öğrencileri radyofonik temsil vermiştir. (19 Mayıs, Temmuz 1943: 32)

Temsil kolu genç üyeleri Muallim Naci’nin “Zafer İçin” adlı piyesini sergilemişlerdir. (19 Mayıs, Son Kanun 1944: 41)

Zafer İçin ve Kanun Adamı adlı piyesler ikişer defa gösterilmiştir. Sancak ve İstiklal piyesleri ise radyofonik olarak sunulmuştur. (19 Mayıs, Mayıs 1944: 40)

19 Mayıs'ta Halkevi gençleri "Ana"piyesini oynamışlardır. Sinop Halkevi üyeleri "Yalnız Bir Kelime" ve "İnsan Sarrafı" oynanmıştır. (19 Mayıs, Ağustos 1944: 39)

"Bir Gönül Masalı" piyes sergilenmiştir. CHP Genel Sekreterliği tarafından Halkevi sahnelerini düzenlemek için Ercüment Behzat Lav gönderilmiştir. (19 Mayıs, Birinci-İkinci Teşrin1944: 41)

Halkevinin açılışının 13.yıl dönümü kutlanmıştır. Halkevi başkanı Emin Hekimgil halkevi hakkında konuşma yapmıştır. Temsil Şubesi üyeleri tarafından "Zor Nikah" ve "Yaşayan Ölü" piyesleri sergilenmiştir. Temsil kolu üyeleri "okumuş adam" ve "yağ kandili" piyeslerini temsil etmiştir. (19 Mayıs, Mart- Mayıs 1945: 40)

Kız sanat enstitüsü öğrencileri bir temsil vermiştir. Halkevi gençlerinden Salih Sencer karagöz oynatmıştır. Halkevinde aile toplantısında "okumuş adam" temsil kolu tarafından sergilenmiştir. (19 Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos 1945: 39)

Halkevi açılışının 14. yıl dönümü kutlanmıştır. Ahmet Vefik Paşa'nın Molyer'den çevirisi "Merak" komedisi temsil edilmiştir. Trabzon Halkevi oyun ekibi Ankara dönüşünde Samsun Halkevinde Karadeniz oyunlarını oynamış büyük beğeni almıştır. (19 Mayıs, Mart-Nisan 1946: 39)

"Babürşahın seccadesi" temsil kolu gençleri tarafından sergilenmiştir. "Andaval Palas"piyesi tekrar edilmiştir. (19 Mayıs, Mayıs-Haziran 1946: 31)

Akıl Ticarethanesi" adlı radyofonik bir temsil hoparlörden dinletilmiştir. Fuzuli, Köroğlu, Nedim geceleri düzenlenmiştir. Bu dönemi yansıtan bir canlandırma yapılmıştır. (19 Mayıs, Temmuz-Ağustos 1946: 28)

Temsil Kolu gençleri Anton Çehov'un "Teklif" adlı komedisini halkevi radyosundan yayınlamışlardır. Hediye Ünal ve Esat Erondor "Bir Ses" ve "Dirlik ve Düzenlik" adlı komediyi radyo ile yayınlamışlardır. Reşit Baran'ın "Mahçuplar" ve Ali Zühtü Altaylı'nın "Züğürtler" adlı komedisi temsil edilmiştir. (19 Mayıs, Eylül-Ekim 1946: 31)

Samsun'a gelen Atıf Kaptan tiyatrosu Halkevi salonunda CHP Genel Sekreterliği'nin izin verdiği program dahilinde milli meselerle ilgili piyesleri sergilemiştir. Çoruh milli

oyunlar ekibi Samsun'a gelmiştir. Halkevi salonunda milli oyunlar oynanmıştır. Ardından iki perdelik komediyi halkevi gençleri temsil etmişlerdir. (19 Mayıs, Mart 1947: 16)

Yeşilay'ın Bafra şubesi gençleri "Cellat" ve Oduncunun Marifetleri" adlı iki piyes sergilenmiştir. (19 Mayıs, Eylül 1947: 16)

Halkevinin 17. yıl dönümü nedeniyle "Yaşayan Ölüler" ve "Mahçuplar" adlı piyesler sergilenmiştir. Daha sonra Çarşamba ilçesinde de sergilenmiştir. (19 Mayıs Dergisi, Mart 1949: 25)

1.4 Spor Şubesi

Bir toplum spor faaliyetlerine ne kadar çok katılırsa o kadar da sağlıklı olur. Sağlıklı olan insanlar da sağlıklı düşünür. Bu bağlamda Samsun Halkevi'de diğer halkevleri gibi spor faaliyetlerine önem vermiş, bu açıdan Karadeniz Bölgesi'nin parlayan yıldızı olmuştur. Samsun Halkevi; futbol, güreş, boks, deniz sporları gibi branşlarda faaliyet göstermiş, çevre illerdeki kulüplerle müsabakalar yapmıştır.

Milli Şef İsmet İnönü Spor Şubesi amacını şu şekilde açıklamıştır: "Halkevi yeni Türkiye hayatının başlı başına bir unsuru başlı başına bir remzidir. Yeni nesil, açık havada spor meydanında ve dam altında Halkevinde toplanıyor." (Samsun Halkevi, 1932-1939, 1939 :17)

Cumhuriyet nesli modern kültürle kafalarını beslerken programlı ve disiplinli bir spor terbiyesi ile de vücut güzelliği ve adele kudretine ehemmiyet verdiğini göstermektedir. Milli törenlerde halkevi bayrağı adı altında geçit resmine giren sporcularımız asil tavırları ve muntazam formlarıyla göz alıcı ve göğüs kabartıcı bir durum taşımaktadırlar. (Samsun Halkevi, 1932-1939, 1939 :17)

Halkevleri Samsun Spor şubesi, Samsun'da bulunan spor kulüpleri ile el ele vererek bir amaç etrafında toplanmışlardır. Buradaki kulüpler güreş, futbol, voleybol, atletizm ve deniz sporları ile meşgul olmaktadır. (Samsun Halkevi, 1932-1939, 1939:16)

Samsun Halkevi'nin açılmasıyla beraber, şehirde bulunan kulüplerin birlik beraberlik düşüncesine daha çok yaklaştığı görülmektedir. Çevre il futbol takımlarıyla turnuvalar düzenlenmiş neşeli bir ortam yaratılmıştır. İstanbul'dan gelen bazı takımlarla maçlar yapılmış.

Galatasaray takımı Samsun İdman Yurdu'nu bir maçta yenmiş bir maçta da beraber kalmıştır. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi, 1934:37)

Samsun Halkevi 1932 senesi Spor şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 0, doktor 3, öğretmen 10, tüccar 14, işçi 5, çiftçi 132, g. sanatlar 2, diğer meslekler 92 ve bunlardan 3'ü kadın 255 erkek 258 kişi bulunmaktadır. (Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Samsun Halkevi Spor Şubesi 1932, 490-01-846-346-1-8)

19 Mayıs 1933'te Gazi günü dolayısıyla 250 genç; törene spor kıyafetiyle, bayraklarıyla ve temsili tablolarla katılmış ve Türk büyüklerini anma töreni düzenlemişlerdir. Amasya'dan ve Bafra'dan spor kulüpleri davet edilerek müsabakalar yapılmıştır. Cumhuriyetin 10.yıl dönümünde Ankara'da yapılacak büyük bayrama ve resmi geçide katılmak üzere İdman Yurdundan 20 kişilik kafiye Ankara'da Kırıkkale Gücü ile maç yapmış ve berabere kalmıştır. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi, 1934:37)

Samsun Halkevi 1933 senesi Spor şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 0, doktor 3, öğretmen 10, tüccar 14, işçi 160, çiftçi 5, g. sanatlar 2, diğer meslekler 92 ve bunlardan 3'ü kadın 283 erkek 286 kişi bulunmaktadır. (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, Hakimiyet-i Milliye Matbaası, 1934, s: 82-117)

Spor Şubesi bulunduğu yerlerdeki köylere geziler yapmış, köyleri tanımış; halk ile arasında yakınlık kurmuştur. Köylerde bazı dönemlerde doğa yürüyüşü yapılmış, hem sağlık açısından faydalı bir yürüyüş olmuş, hemde insanların yaşadığı çevrenin farkına varmasına yarar sağlamıştır.

Sahil şehri olan Samsun'da 1932'de kısmen deniz sporları yapılmaya başlanmış ilerleyen senelerde deniz topu müsabakası yapıldığı belirtilmektedir. 3 defa atletizm bayramı yapılmış, voleybol, disk, cirit, gülle, muhtelif koşular uzun atlamalar, sıırıkla atlamalar gibi birçok spor dalında faaliyette bulunulmuştur. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi, 1934:37)

Samsun Halkevi'nin 1934 faaliyetleri raporları hülasasına göre Spor Şubesi faaliyetleri şu şekildedir: Samsun ve çevresinde kara ve deniz sporlarıyla uğraşanlar teşvik edilmekte, bu kişilere yardımda bulunulmakta ve yeni bir spor merkezi yapıldığı belirtilmektedir. (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, 1935:103-104)

Samsun Halkevi 1934 senesi Spor şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 0, doktor 3, öğretmen 10, tüccar 14, işçi 5, çiftçi 160, g. sanatlar 2, diğer meslekler 177 ve bunlardan 3'ü kadın 283 erkek 286 kişi bulunmaktadır. (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, Ulus basımevi, 1935)

Samsun Halkevi 1935 senesi Spor Şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 0, doktor 3, öğretmen 10, tüccar 14, işçi 366, çiftçi 5, g. sanatlar 2, diğer meslekler 0 ve bunlardan 3'ü kadın 397 erkek 400 kişi bulunmaktadır. 1935 itibariyle, 6 Spor kulübünü Samsun Halkevi Spor Şubesi çatısı altına katmış. 1 tane Güreş salonu ve bir spor alanı yapılmıştır. (Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, Ulus Basımevi, 1936, s: 122-193)

Bafra, Çarşamba Halkevi sporcuları ile Ankara, İstanbul, Adana Halkevi futbol takımları ile yapılan temaslarla karşılıklı yakınlık kurulmuş, güzel hatıralar bırakılmıştır. (Samsun Halkevi,1932-1939, 1939:17)

Güreş kolu, amatör güreşçiler için hazırlanan çalışma alanı törenle açılmıştır. 1936 senesinde halkevleri şubeleri komitelerine üye seçimleri yapılmış. Seçim sonuçlarına göre: Öğretmen İhsan Başkan, İşyar Eşref Demirağ delege, İş adamı Mehmet Eren Ali Rifat Salcı, Lütfi Deveci yeni üyeler olmuşlardır.

Halkevleri Spor Şubesi bir yılda neler yapmıştır. Bunu 1935 çalışmaları olarak sunduğumuzda;

Halkevi kurağının küçük gelmesi sebebiyle Spor Şubesi ayrı bir binaya taşınmıştır. Şehirde mevcut 6 spor kulübü, halkevinin himayesi altına alınmıştır. Bu şubenin üyeleri bu kulüplerde de üyedir. Halkevi spor şubesi vasıtasıyla yılda 1000 lira yardımda bulunulmuş, güreşçilerin antrenman yapması için yer ve 11 bin lira harcanarak stat yapılmıştır. (19 Mayıs, Mart 1936:28-31)

Spor Şubeleri tarafından; dağcılık, spor terbiyesi, deniz sporları, spor tekniği hakkında konferanslar verilmiş halk bundan oldukça yararlanmış. Spor şubesi etkin çalışanlardan bir tanesidir. Şehir merkezlerini de aşarak köylere gezileri düzenlenmiş. Halkın faaliyetlerden haberdar olması ve şehirli köylü kaynaşması sağlanmıştır.

1938 senesi Samsun Halkevi Spor Şubesi komite seçimleri yapılmış; seçim sonuçlarına göre: Necdet Merey, Hulusi Tokay, Ahmet Ergün, Naim Erim, Naci Duru yeni üyeler olmuşlardır. (19 Mayıs, Mart 1938:28)

1940 senesi Halkevi Spor Şubesi komite seçimleri yapılmış; seçim sonuçlarına göre: Başkan Recai İlcaytuğ olmuştur. Şeref Özduymuş Mithat Olcay, Rahmi Draman, Hayri Ertaş yeni üyeler olmuşlardır.

Köylerde koşular, güreşler, Dağcılık şubesi, şehir koşusu birincilikleri, gençlere salon tenisi, zeybek raksları faaliyetlerinde bulunulmuştur.

Spor Şubesi gençleri, halkın zor durumlarında yardım severliklerini göstermişlerdir.1939 senesinde çok sayıda can kaybının olduğu Erbaa ve Reşadiye'de meydana gelen depreme, yardım amaçlı gitmişlerdir. Bu hareket Samsun halkı tarafından takdirle karşılanmıştır. (19 Mayıs, 1940:26)

Spor Şubesi, köy gezilerine devam etmektedir. Burada hem doğa sporları yapılmakta hemde yeni yerler görülmektedir. 1940 senesinde Kirazlık köyüne spor gezisi düzenlenmiştir. Ayrıca deniz sporları hazırlıkları yoğun bir şekilde devam etmektedir. (19 Mayıs, 1940:29)

Samsun'un deniz şehri olması, deniz sporlarına yönelmesinde etkili olmuştur. Spor Şubesi, yüzmede beş birincilik almıştır. Deniz sporlarının geliştirilmesine çalışılmaktadır. (19 Mayıs, Temmuz 1940:30)

Spor Şubesi sağlıklı yaşam ve doğaya saygı için bisiklet gezileri tertip etmiştir. Bu geziler Samsunluların ilgisini çekmiş, çok sayıda vatandaş bisikletiyle geziye eşlik etmiştir. (19 Mayıs, İkinci Teşrin 1940: 22)

Spor Şubesi Çırakman köyünde müsabaka düzenlemiş kazananlar ödüllendirilmiştir. Atatürk koşusu düzenlenmiş birinci Mehmet Güler olmuş ve kupa ve madalya verilmiştir. (19 Mayıs, Birinci Kanun, 1942: 22)

1942 senesi Halkevi Şube Komite seçimleri yapılmış; seçim sonuçlarına göre:

Spor Komitesi Başkanı Selahattin Altaylı, Macit Dikmen, Hakkı Gürsoy, Hasan Dikmen, Ahmet Kefeli yeni üyeler olmuşlardır. (19 Mayıs, Şubat 1942: 44)

Güreşçi Hamdi Topsakal halkevi gençlerine güreş eğitimi vermektedir. (19 Mayıs, 19 Ağustos 1944: 39)

24 Temmuz Pazar günü itibariyle Samsun'da iki aydan beri güreş turnuvası düzenlenmiş, 14 güreşçinin katıldığı müsabakalar halkın yoğun ilgisi içinde çok heyecanlı geçmiştir. 56 kiloda Vedat Çelik birinci, M. Ali Sözkeseen ikinci, Nejat Bozan üçüncü olmuş; ardından 61 kiloda Hüseyin Tongal birinci, Muzaffer Muslu ikinci, Arif Gökdağ üçüncü olmuş; 72 kiloda Mehmet Koç ve İsmail Tongal berabere kalmış, Mehmet Yıldırım ikinci olmuşlardır. Müsabakalar sonunda Emin Hekimgil güreşçilere teşekkür ederek dereceye girenlere madalyalarını vermiştir. (19 Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos 1945:41)

Spor Şubesi faaliyetleri arasında boks da bulunmaktadır. Bu spor dalında bir süredir eğitim alan gençler boks müsabakası düzenlemişlerdir. Bu Samsun'da yapılan ilk kez boks gösterileri olmuştur. Çok sayıda Samsunlu bu gösterileri izlemiştir. Müsabaka sonunda katılımcı gençleri Halkevi Başkanı Emin Hekimgil tebrik ederek; kitap, albüm, resimlik, para çantası ve not defteri hediye etmiştir. (19 Mayıs, Temmuz-Ağustos 1946: 30)

Samsun Halkevi gençleri spor faaliyetleri yanı sıra eğlenceler, balolar düzenlemiştir. Bunlardan biride 1946 senesinde yapılan danslı balo eğlencesidir. (19 Mayıs Dergisi, Eylül-Ekim 1946: 32)

Ramazan Bayramı ikinci ve üçüncü günü 19-20 Ağustos 1947'de Karakucak Güreşleri yapılmış, bu güreşe yakın bölgelerden güreşçiler de katılmıştır. Yaşar Doğu Güreş Federasyonu adına hazır bulunmuş ve güreşleri idare etmiştir. (19 Mayıs, Ağustos 1947: 16)

1.5 Sosyal (İçtimai) Yardım Şubesi

Türkiye Cumhuriyeti Devleti Anayasasında yer alan Sosyal bir devlet olma özelliği, Samsun Halkevinde Sosyal Yardım Şubesi tarafından sağlanmıştır. Gerçek anlamda bu şube, yardıma muhtaçların gözü, kulağı olmuş, darda kalanların ekmek kapısı olmuştur. Özellikle fakir öğrencilere maddi yardımda bulunmuş, öğrencilerin barınma sorunlarına çözmüştür. Köylerdeki hastaların muayene edilmesi, reçete bedellerinin karşılanması işi Samsun Halkevi tarafından başarılı bir şekilde yürütülmüştür. Samsun Halkevi'nin etkili çalışmalar yapan bu şubesinin esas amacını Milli Şef İsmet İnönü şu şekilde açıklamıştır:

“Halkevleri, içtimai mevzularda vatani yükseltmek için sarf ettikleri gayret kadar müspet ilimleri vatanda sade ve umumi şekilleriyle yaymak için hususi bir dikkat göstermelidirler.” (Samsun Halkevi,1932–1939, 1939 :19)

Sosyal Yardım Şubesi halkevlerinin şefkat koludur. Her yoksula ve her düşküne uzanan halkevlerinin okşayıcı şefkatini uzatan bu el evin açıldığı günden beri yorulmaz bir ısrarla çalışmasına devam etmektedir 1939:19) Burada bu şubenin amacının ne olduğu, hangi tür faaliyetlerde bulunacağını açıklanmıştır. Bunlar: öğrencilere sıcak öğle yemeği, fakir hastalara doktor ve ilaç, kimsesizlere ekmek, yoksullara kömür, çorbalık un dağıtımı, işsizlere iş, memleketten uzaktakilere yol parası vererek gurbet sıkıntısından kurtarıyor denmiştir. (Samsun Halkevi,1932–1939, 1939 :19)

Samsun Halkevi Sosyal Yardım Şubesi üye sayısı her yıl bir öncekine göre artmış. Meslek gruplarında kişi sayısı buna paralel olarak değişmiştir. Samsun Halkevi Sosyal Yardım Şubesi'nde görev alan kişilerin meslek gruplarını yıllara göre incelediğimizde şunlar karşımıza çıkmaktadır.

Samsun Halkevi 1932 senesi Sosyal Yardım Şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 1, doktor 21, öğretmen 6, tüccar 8, işçi 0, çiftçi 36, g. sanatlar 0, diğer meslekler 29 ve bunlardan 10'u kadın 151 erkek 261 kişi bulunmaktadır. (Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Samsun Halkevi Müze ve Sergi Şubesi 1932, 490-01-846-346-1-5)

Samsun Halkevi 1933 senesi Sosyal Yardım Şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 1, doktor 21, öğretmen 6, tüccar 8, işçi 348, çiftçi 0, g. sanatlar 0, diğer meslekler 93 ve bunlardan 120'si kadın 357 erkek 477 kişi bulunmaktadır. (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasesi, Hâkimiyet-i Milliye Matbaası, 1934, s: 82-117)

1934 senesinde, 22 yoksula para yiyecek ve giyecek yardımında bulunmuş, kimsesiz öğrencilere okul gereçleri dağıtmış, eve başvuran hastaların tedavisini üstlenmiştir. (1935 Halkevleri Faaliyetleri Raporları Hülasesi, s:94)

Sosyal Yardım Şubesi 1934'e kadar 4 kez genel, 28 kez de özel olmak üzere 32 toplantı yapmıştır. 120 kadın, 328 erkek olmak üzere 448 üyesi vardır. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi, 1934:40)

Yapılan İşler:

- 1.Halkevleri idare heyetini memleketin sosyal ve sıhhi hususları konusunda bilgilendirir.
2. Okul idare heyetlerine; fakir öğrencilere verilmesi için 100 lira verilmiştir.

- 3.Köycüler şubesine 20 Lira nakit yardımda bulunuldu.
- 4.Hapishanelerdeki fakirlere 20 adet ot minder yaptırıldı.
- 5.Lise öğrencisine bir elbise ve ayakkabı verildi.
- 6.Yeni doğan çocuklara verilmek üzere 46 kundak yapılmıştır.
- 7.Samsun ili içerisinde yaşayan garibanlara farklı zamanlarda toplamda 3610 okka yardım yapılmıştır.
- 8.Halkevi şehir bandosu üyelerine elbise yapımı için 75 lira verilmiştir.
- 9.Bazı fakir hastalar önemli sağlık kuruluşlarına gönderilmiştir.
- 10.Hapishanedeki mahkumların diş hekimleri tarafından tedavisi yapılmıştır.
- 11.Halkevleri tarafından Kamalos köyüne yapılan seyahatle, Sosyal Yardım Şubesi doktorları tarafından 54 hastaya bakılmış ve hastaların ilaçları belediye tarafından karşılanmıştır. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi,1934:40–41)

Halkevleri gönüllü yardımlaşmanın dayanışmanın adresidir. Yaptıkları para ile ölçülemeyecek kadar özel ve güzeldir. Samsun Halkevi bunları karşılık beklemeden yapmış, insanların kara gün dostu olmuştur. Amaç her anlamda gelişen bir toplum yaratmaktadır. Bu da öncelikle muhtaçların korunması ve topluma kazandırılmasıdır.

Samsun Halkevi'nin 1934 Faaliyetleri Raporları Hülasesi Sosyal Yardım Şubesi: yardıma muhtaç Türk çocukları ve ailelerine yardım edilmiş, yoksulların muayene ve ilaç masraflarını üstlenmiştir. (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasesi,1935:103-104)

Samsun Halkevi 1934 senesi Sosyal Yardım Şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 3, doktor 21, öğretmen 6, tüccar 8, işçi 0, çiftçi 548, g. sanatlar 0, diğer meslekler 95 ve bunlardan 121'i kadın 560 erkek 681 kişi bulunmaktadır. (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasesi, Ulus Basımevi, 1935)

Samsun Halkevi 1934 senesi Sosyal Yardım Şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 4, doktor 22, öğretmen 6, tüccar 10, işçi 653, çiftçi 0, g. sanatlar 0, diğer meslekler 0 ve bunlardan 121'i kadın 574 erkek 695 kişi bulunmaktadır. (Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasesi, Ulus basımevi, 1936, s: 122-193)

1936 senesinde halkevi şube komitelerine üye seçimleri yapılmış: seçim sonuçlarına göre: Sosyal Yardım Şubesi'nin yeni üyeleri Kevser Tuksal Başkan, İlköğretim Müdürü Ali Kazanoğlu Delege, Sacide Şahin, Dr. Rafet, Öğretmen Hayrı Özer olmuştur. 1 Yılda kadın erkek 22 yoksula 174 lira para, yiyecek ve içecek yardımında bulunulmuş. Yoksul öğrencilere kitap temin edilmiş ve şubeye başvuran hastalar tedavi edilerek reçete bedelleri karşılanmıştır (19 Mayıs Dergisi, Mart 1936: 28-31)

Martın beşi ve altısında 80 yoksul çocuğa Samsun Halkevi bahçesinde şölen yapılmıştır. Bu şube 32 yoksul çocuğa öğleleri sıcak yemek vermektedir. (19 Mayıs, Nisan 1936: 32)

Sosyal Yardım Şubesi çok sayıda balo düzenlemiştir. Balo düzenlemesindeki amaç fakirlere yardım sağlamak amaçlı para biriktirmektir. 1937 senesinde, kostümlü balo belediye salonunda verilmiştir. Samsun'un eski dönemlerdeki kıyafetleri ve insanları canlandırılmıştır. (19 Mayıs, Şubat 1937: 28-29)

1938 senesinde halkevi şube komitelerine üye seçimleri yapılmış: seçim sonuçlarına göre: Sosyal Yardım Şubesi'nin yeni üyeleri Dr. Necmettin Divitçioğlu, Ayşe Yeğen, Aliye Olgaç, Şemsettin Yavuz, Zihni Zerrin olmuştur. (19 Mayıs, Mart 1938: 28)

Sosyal Yardım Şubesi, poliklinik açmak için çalışmaya başlamıştır. Haftanın bir gününde doktorlardan bazıları çalışacaktır. (19 Mayıs, Mayıs 1939: 16)

1940 senesinde halkevi şube komitelerine üye seçimleri yapılmış: seçim sonuçlarına göre: Sosyal Yardım Şubesi'nin yeni üyeleri: Başkan, Nebahat Erker'dir. Üyeleri Server Eğercin, Mümtaz Gün, Sami Oruz, Dr. Nizamettin olmuştur.

Sosyal Yardım Şubesi tarafından muhtaçlara bakılmakta, fakir hastalar muayene edilmekte, fakir öğrenciler okutulmaktadır.(19 Mayıs, Nisan 1940: 26)

1940 senesi Sosyal Yardım Şubesinin çalışmaları şu şekilde gerçekleşmiştir. 90 Kişiye ilaç yardımında bulunulmuş, fakir öğrencilere 19 Mayıs bayramında yardımda bulunulmuştur. (19 Mayıs, Mayıs 1940: 30)

Sosyal Yardım Şubesi, vatanımız için görev alan askerlerimizi unutmamış, askerlerimizin kış mevsiminde yararlanabileceği hediyeleri toplayarak Kızılay aracılığıyla askerlerimize ulaştırmıştır. (19 Mayıs, İkinci Teşrin 1940: 22)

1942 senesinde halkevi şube komitelerine üye seçimleri yapılmış: seçim sonuçlarına göre: Sosyal Yardım Şubesi'nin üyeleri: Başkan Nebahat Erker, Abdullah Enis Arın, Dr. İhsan özgen, Server Ekincin, Yusuf Tekin yeni üyeler olmuşlardır. (19 Mayıs, Şubat 1942: 44)

Sosyal Yardım Şubesi yardımlarına devam etmektedir. 1942 senesinde yoksullara 315 lira 95 kuruş değerinde ekmek markası dağıtılmıştır. Ayrıca 35 aileye 129 lira 90 kuruş para yardımı yapılmıştır. Muayene ettirilen 267 fakir aileye 275 lira 75 kuruşluk yardımda bulunulmuştur. Halkevi salonunda Sosyal Yardım Şubesi yararına bir balo düzenlenmiş, balonun çok etkileyici olduğu belirtilmiştir.(19 Mayıs Dergisi, Mayıs 1942:47-48)

Halkevinde Sosyal Yardım Şubesi yararına balo düzenlenmiş, gelirleri garibanlar için kullanılmıştır. (19 Mayıs, Birinci Teşrin 1942: 31)

Cumhuriyet bayramından bu zamana kadar 86 fakir öğrenciye ayakkabı, iki fakir öğrenciye elbise, 11 aileye de para yardımında bulunmuştur. Samsun zenginlerinden toplanan; mısır unu, fasulye, odun gibi ürünlerin fakirlere dağıtılmasına çalışılmıştır. Ayrıca fakir hastalar muayene ettirilmiş ve reçete masrafları karşılanmıştır. Bir aileye yakacak temin edilmiş, Samsun'da yaşayan fakirlere yeni yardım yolları aramaya çalışılmıştır. (19 Mayıs, İkinci Kanun 1943:32)

Avrupa'ya öğrenim görmek için giden iki öğrenciye 80 lira verilmiştir. 11 fakir öğrenciye ayakkabı, muhtaç ve dul kadına 188 lira, 33 fakir hastanın reçete bedeli, 3 fakir kadına 17 metre bez verilmiştir. İki öğrenciye de öğlen ve akşam yemekleri bedava verilmiştir. (19 Mayıs, Mayıs 1944: 40)

Samsun'da tedavi olamayanlar Ankara ve İstanbul'daki hastanelere gönderilmiştir. Yoksul çocuklar himaye altına alınmıştır. (19 Mayıs, İkinci Teşrin 1944: 41)

Fakirlere yardım devam etmektedir. Sadi Tek tiyatrosu tarafından fakirler yararına "Kuyruklu Yıldız" isimli komedi oyunu oynanmıştır. (19 Mayıs, Ocak-Şubat 1945:39)

Samsun Halkevi Sosyal Yardım Şubesi geçen yıllar içinde 1400 liralık yardımda bulunmuştur. Fakirlere para yardımı, yol parası, nakit para, reçete bedeli, ilaç temini, takım elbise, ayakkabı yardımında bulunmuştur. Yine Ankara ve İstanbul da yüksek tahsil yapan çalışkan öğrencilere para yardımında bulunmuştur. (19 Mayıs Haziran-Temmuz-Ağustos 1945: 39)

Sosyal Yardım Şubesi 1946 ilk altı ayında 11 toplantı yapmış 17 kişiye 157 lira vermiştir. Hastalara para yardımında bulunmuş, reçete bedelleri karşılanmıştır. İşsizlere iş bulmuş, elbise konusunda yardımcı olunmuştur. 6 lise öğrencisine devamlı yardımda bulunmuş, 4 öğrencinin yol parası karşılanmış, yüksek mimarlıkta okuyan l öğrenciye her ay 20 lira gönderilmiş, ebelik okuyan iki öğrenciye yardım edilmiş, Amerika'ya giden bir öğrenci yardım edilenler arasında yerini almıştır. (19 Mayıs, Temmuz-Ağustos 1946:31-32)

1.6 Halk Dershaneleri Ve Kurslar Şubesi

Türkiye Cumhuriyeti kurulmadan önce büyük savaşlar olmuş, eğitilmiş kesimin çoğunluğu bu savaşlarda şehit olmuştur. Buda yeni kurulan Cumhuriyetin eğitim alanında sıkıntı çekmesine neden olmuştur. Örgün eğitim ile çocuklarımız eğitim alırken, kemal ermiş insanların da bir şeyler öğreneceği alanlara ihtiyaç duyulmuştur. Şube'nin amacı, büyük Türk inkılâbını yaymak ve kökleştirmek her şeyden evvel halk seviyesini yükseltmek olarak açıklanmıştır. Yurttaşa okuduğunu anlayacak ve istediğini yazacak bir toplum yaratmak için çalışacak, isteyenlere batı dillerini de öğretecektir. İşte bu ihtiyacı karşılayacak alan halkevlerinde, Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi olmuştur. Milli Şef bu şubenin amacını şu şekilde açıklamıştır:

“Yeni nesiller bizim bulunduğumuz şartlardan daha muğlak şartlar içinde yaşamak için hazırlanıyorlar. Müspet ilimlerin ve her türlü hayat bilgilerinin tatbikatını bilenler bütün Halkevlerinde toplananlara söylüyorum her vesile ile ilmi seviyesi mahdut olanların bile kavrayabilecekleri sade şekillerde anlatmağa çalışmalıdırlar” demiştir. (Samsun Halkevi,1932–1939, 1939 :21)

Şube, ilkokulu bulunmayan köylerde ve şehir içinde millet mektebi dershaneleri açmakla görevine başlamıştır. Kursları başarı ile bitirenlere sertifika verilmiş, hapishanelerdeki mahkumlara okuma yazma öğretilmiş bu durum hem mahkumlara meşgale olmuş hem de mahkumların bir şeyler öğrenmesine vesile olmuştur. (Samsun Halkevi,1932–1939, 1939:21–22)

Samsun Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nin faaliyetleri her geçen gün artmakta, yeni kurslar açılmakta, halkın okuma yazma konusunda gelişimi sağlanmaktadır. Halk Dershaneleri Kurslar Şubesi'nin 1932 senesi üye niteliklerine baktığımızda şunları görmekteyiz.

Samsun Halkevi 1932 senesi Halk Dershaneleri ve Kurslar şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 0, doktor 0, öğretmen 24, tüccar 1, işçi 0, çiftçi 3, g. sanatlar 0, diğer meslekler 46 ve bunlardan 11'i kadın 63 erkek 74 kişi bulunmaktadır. (Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Samsun Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi 1932, 490-01/ 846-346-1-26)

Samsun Halkevi 1933 senesi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 0, doktor 0, öğretmen 31, tüccar 1, işçi 3, çiftçi 0, g. sanatlar 0, diğer meslekler 46 ve bunlardan 11'i kadın 70 erkek 81 kişi bulunmaktadır. (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasesi, Hakimiyet-i Milliye Matbaası, 1934, s: 82-117)

Samsun Halkevi, Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi aktif şubelerden biridir.1934 yılı itibariyle 14 kadın 64 erkek olmak üzere 78 üyesi vardır. İki buçuk yıl süre zarfında genel ve özel olmak üzere 72 toplantı yapmış ve bu toplantılarda 674 üye bulunmuştur. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi, 1934:42)

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi: 3 köyde okullar açarak köy çocuklarına ve köylülere okuma yazma öğretmeye çalışmış, Fransızca ve Almanca Dil kursları açmıştır. (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasesi, 1935:103-104)

Samsun Halkevi 1934 senesi Halk Dershaneleri ve Kurslar şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 0, doktor 0, öğretmen 33, tüccar 1, işçi 0, çiftçi 3, g. sanatlar 0, diğer meslekler 48 ve bunlardan 12'si kadın 73 erkek 85 kişi bulunmaktadır. (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasesi, Ulus Basımevi, 1935)

1935 senesinde ise bu şube, dört kurs açmış ve 74 öğrenci yetiştirmiş 2 köyde halk dershaneleri açarak 85 yurttaşı okutmuştur. (1935 Halkevleri Faaliyetleri Raporları Hülasesi, 1935:94)

Şube iki yabancı dil kursu açmış. Bunlardan biri Almanca biri de Fransızcadır. Fransızca kursuna 57, Almanca kursuna 55 kişi katılmıştır. Muhasebe ve daktilo kursu açma girişimi vardır. Yeni harfleri bilmeyen ve okul olmayan köyde millet mektebi açılmış ücretli öğretmen görevlendirerek kadın erkek 642 vatandaşa okuma yazma öğretilmiştir. Okuma yazma öğrenenlere kitap, defter, kalem hediye edilmiştir. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi, 1934:42-43)

Samsun Halkevi 1935 senesi Halk Dershaneleri ve Kurslar şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 0, doktor 0, öğretmen 38, tüccar 1, işçi 51, çiftçi 0, g. sanatlar 0, diğer meslekler 0 ve şubede bayan bulunmazken erkek sayısı 90'dır. (Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, 1936: 122-193)

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi tarafından Fransızca, Almanca kursları açılmış. Ayrıca pratik hayat bilgisi kursları Samsun bölgesinde yoğun ilgi görmüştür. (19 Mayıs, İkinci Kanun 1936:30)

1936 senesi Samsun Halkevi Şubeleri Komite üye seçimleri yapılmış; seçim sonuçlarına göre; Öğretmen Avni Ayata Başkan, Öğretmen Falih Atlı Delege, Öğretmen Hulusi Sürmen, Hamdi Ünal, Hakkı Eren yeni üyeler olmuşlardır.

Yabancı dil kurslarından 74 öğrenci faydalanmıştır. Samsun cezaevinde bir Ulus dershanesi açmış, kıran ve mevrek köylerinde açılan Ulus okullarında 85 yurttaş okuma yazma öğrenmiştir. (19 Mayıs, Mart 1936: 28-31)

1936 senesinde eğitim dersleri verilmemiş ancak 30 adet kurs açılmıştır. (CHP Genel Sekreterliği, Geçen Yılda Halkevleri Nasıl Çalıştı, 1937 Yıl Dönümü Broşürü, s:28)

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi; kurslar açmaya devam etmekte, bu kurslara katılım şartlarını da ona göre belirlemektedir. 01.11.1937 tarihinden itibaren kurslara katılmak isteyenlerin tecim okuluna kayıt yapmaları istenmiştir.

1.Lisan: Almanca ve Fransızca iki sınıf üzerinden

2. Ticaret: Muhasebe ve Riyaziye

3.Daktilografi: en az ilkokul mezunu olma şartı

4-.Riyaziye ve tabii bilgiler: ortaokul mezuniyet sınavlarına dışarıdan katılanlar için. (19 Mayıs, İkinci Teşrin 1937:32)

1938 senesi Samsun Halkevi Şube Komite üye seçimleri yapılmış; seçim sonuçlarına göre; Saffet İrtenk, Hulusi Sürmen, Halil Seven, Latif Gökçöl, Hüseyin Bey yeni üyeler olmuştur. (19 Mayıs, Mart 1938:28)

Samsun Halkevi, Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi ; ilkokulu bulunmayan yakın köylerde ve şehir içinde Millet Mektebi dershaneleri açmakla görevine başlamış, burada hem

okuma yazma öğretmiş hem de kursun sonunda sertifika vermiştir. Ayrıca Almanca ve Fransızca Kursları'nın devam ettiği; daktilo kursu alan öğrencilerin ,devlet dairelerinde çalışmaya başladığı belirtilmiştir. (19 Mayıs, Şubat 1939:21)

1940 senesi Samsun Halkevi Şube Komite üye seçimleri yapılmış; seçim sonuçlarına göre; Başkan Saffet İrtenk olmuştur. Üyeleri Latif Gökgül, Haluk Seven, Ali Uyak yeni üyeler olmuştur. Daktilo kursuna 24 bayan, 4 okuma yazma kursuna 99 bayan, 61 erkek devam etmektedir. Pasif korunma ve zehirli gazlar kursuna da 150 kişi devam etmektedir. (19 Mayıs, Nisan 1940:26)

1940 senesi Samsun Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nin faaliyetlerine baktığımızda şunları görmekteyiz: daktilo kursu devam etmiş ayrıca suni çiçekçilik kursu açılmıştır. 10 gün süren kursa 450 genç katılmıştır. Gaz ve pasif korunma kursları devam etmektedir. (19 Mayıs, Mayıs 1940:30)

Halk dershaneleri ve kurslar şubesinden 22 bayan daktilo sertifikası (ehliyet) almıştır. (19 Mayıs, Temmuz 1940:23)

Halk Dershaneleri Şube Başkanı Saffet İrtenk, Bafra ve Alaçam'da bugünkü dünya vaziyeti karşısında memleketimiz" konulu konferans vermiştir. (19 Mayıs, Birinci Teşrin 1940:30)

1942 senesi Samsun Halkevi Şube Komite üye seçimleri yapılmış; seçim sonuçlarına göre;Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi Başkanı Saffet İrtenk, üyeler ise Ali Uyak, Adil Erdener, Latif Gökgül, Halil Seven olmuşlardır. (19 Mayıs, Şubat 1942:44)

İngilizce ve daktilo kursları devam etmektedir. Genel Sekreterlik halkın izlemesi için eğitim amaçlı filmler göndermiştir. (19 Mayıs, Ağustos 1942:48)

Seferberlik Müdürlüğünce Yüzbaşı Cemal Soley'in öncülüğünde "Hava Taaruzlarına Karşı Korunma "kursu açılmıştır. İngilizce kursları devam etmiş. İngiliz Kültür Heyeti Öğretmeni I. Jago'nun İngilizce kursunda ders vermekte olduğu belirtilmiştir. (19 Mayıs, Temmuz 1943:32)

İngilizce kursları kurlar şeklinde devam etmiştir. 3 ay içindeki öğrenci sayısı 64'dür. Daktilo kursları devam etmektedir. (19 Mayıs, Mayıs 1944:40)

İngilizce kursları devam etmektedir. Mr. Jago, Emin Hekimgil, Naylor ders veren kişilerdir. (19 Mayıs, Ağustos 1944:39)

Halkevi'nin çalışkan ismi Emin Hekimgil başkanlığında kurslar devam etmektedir. Bu dönemde yine Almanca kursu açılmıştır. Fransızca kurs hazırlıkları da devam etmektedir. (19 Mayıs, Ocak-Şubat 1945:39)

Almanca ve İngilizce kursları daha etkili bir şekilde devam etmektedir. 75 öğrenci bu kurslardan yararlanmıştı. (19 Mayıs, Mart-Mayıs 1945:41)

Okul öğrencileri için okul zamanı dışında kurslar açılmıştır. Emin Hekimgil ve Bay Jago kursları veren kişilerdir. Fransızca, Matematik, Geometri kursları açılmıştır. (19 Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos 1945, C:40)

Halk Dershanesi Kurslar Şubesi ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ortaklaşa cezaevinde okuma yazma kursu açılmıştır. Resim, mandolin, bayanlara jimnastik kursları devam etmektedir. (19 Mayıs, Mart-Nisan:39)

Halk dershaneleri komite üyesi Nebahattin Kırmacı “ terbiye ve karakter” konulu bir konferans vermiştir. (19 Mayıs, Mayıs-Haziran 1946:31)

Samsun Halkevi, Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi tarafından açılan muhasebe kursu sona ermiştir. Üç ay süren kursa iş adamları ve bu alanda çalışanlar katılmış; başarılı olanlara sertifika verilmiştir. (19 Mayıs, Nisan 1947:16)

1.7 Kütüphane ve Neşriyat Şubesi

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, akli ve bilimi şiar edinmiş, Aklin yolundan ilerleyen bir toplum için kütüphaneler eğitim merkezleridir. Gelişmiş toplumlara baktığımızda da görülmektedir ki kütüphane ve yayın sayısı bir hayli fazladır. İşte bu nedenle Atatürk, bu durumu görmüş halkevlerinde bu şubenin kurulmasını sağlamıştır. Milli Şef İsmet İnönü ise Kütüphane ve Yayın Şubesi'nin gerekliliğini ve amacını şu şekilde açıklamıştır.

“Halkevleri memleketin ekonomik ve kültürel yaşayışında her bakımdan tarla ekmekten büyük bir fabrikayı işletmeğe kadar bütün işlerde iyi hazırlanmış özel bilgiye ihtiyaç olduğuna inanmayı yaymalıdır. Okuma hevesini çoğaltma Halkevinin başlıca

işlerindedir” diyerek bu şubenin amacının ne olduğunu ve okuma yazmanın önemli olduğunu vurgulamıştır.

Samsun Halkevi kütüphanesine her geçen gün yeni kitaplar eklemiş, bu kitapların Samsunlular tarafından okunmasını sağlamıştır. Ayrıca Halkevi olarak yayınlar çıkarmış, Samsun’un genel sorunları anlatılmıştır.

Samsun Halkevi 1932 senesi Kütüphane ve Neşriyat şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 0, doktor 0, öğretmen 24, tüccar 0, işçi 1, çiftçi 1, g. sanatlar 0, diğer meslekler 16 ve 6’sı bayan 36 erkek toplam kişi sayısı 90’dır. (Devlet arşivleri genel müdürlüğü, Samsun Halkevi Kütüphane ve Neşriyat Şubesi 1932, 490-01-846-346-1-23)

Samsun Halkevi 1933 senesi Kütüphane ve Neşriyat şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 0, doktor 0, öğretmen 24, tüccar 0, işçi 1, çiftçi 1, g. sanatlar 0, diğer meslekler 19 ve 6’sı bayan 39 erkek toplam kişi sayısı 45’tir. (Ülkü’nün küçük kitapları 3, halkevlerinin 1933 senesi faaliyetleri raporları hülasası, hakimiyet-i milliye matbaası, 1934, s: 82-117)

Şubemizde 1934 senesinde kadar 6 hanım, 42 erkek olmak üzere 48 üyesi vardır. Genel ve özel 19 toplantı yapılmıştır. Ve toplamda 250 üyesi vardır. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi,1934:42-43)

Samsun Halkevi 1934 senesi Kütüphane ve Neşriyat şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 2, doktor 1, öğretmen 23, tüccar 0, işçi 1, çiftçi 1, g. sanatlar 0, diğer meslekler 35 ve 6’sı bayan 57 erkek toplam kişi sayısı 63’dür. (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, Ulus basımevi, 1935)

1935 yılı şube faaliyetlerine baktığımızda 2590 yurttaşımız faydalanmış, radyo ile Ankara konferans ve devrim derslerini halka dinletmiş ve bir broşür çıkarmış gazetelerle köylüler için yayında bulunmuştur. (1935 Halkevleri Faaliyetleri Raporları Hülasası, 1935:94)

Samsun Halkevi 1935 senesi Kütüphane ve Neşriyat şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 3, doktor 1, öğretmen 30, tüccar 0, işçi 42, çiftçi 0, g. sanatlar 0, diğer meslekler 0 ve 6’sı bayan 70 erkek toplam kişi sayısı 76’dır. (Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, Ulus basımevi, 1936, s: 122-193)

İnsanlarda en önemli şeylerden biri de okuma sevgisi uyandırmaktır. Bu şubenin en önemli amacı da budur. İnsanlara faydalı eserler sunmuş olan bu şube bünyesinde 1612 kitap

mevcuttur. Her yıl da 400 den fazla yeni eser kitaphaneye eklenmektedir. Ayrıca 59 tane aylık ve haftalık mecmua ile İstanbul, Ankara ve Samsun'da çıkan gazeteler vardır. Bir yıl içinde okuyucu sayısı 6000 kişi olmuştur. (Samsun Halkevi,1932–1939,1939:23)

Yapılan İşlerin Ana Hatları:

1.Elde bulunan eserler tasnif edilmiş, gençlere yönelik kitaplar temin edilerek kitap sayısı arttırılmış ve kitap mevcudu 700 cildi bulmuştur.

2.Her hafta memleket gazetelerinde cumhuriyet ve inkılabımızın yüksek hedefi üzerine makaleler yazılmış, ilim ve spor faaliyetlerinin beraber yürütmesi gibi konular telkin edilmiştir.

3.Köylünün ürünlerini vahşi hayvanlardan korumak için tedbirler alınmıştır.

4.Anadolu Ajansı'nın radyo ile gazi parkında her gün halka dinlettirilmesi sağlanmıştır

5.Öz dil çalışmaları karşılık bulmuş. Bunlar Dil Edebiyat Tarih Şubesi ve Vilayet

Gazetesinde yayınlanmıştır.

6.Yeni harflerin öğretilmesi çerçevesinde hapisanelerdeki 114 kişiye okuyup yazma öğretilmiştir. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi, 1934:44–45)

1936 senesi Samsun Halkevi Şube Komite üye seçimleri yapılmış; seçim sonuçlarına göre İş adamı Şefik Alışık Başkan, Necdet Dinizli Delege, İş adamı Reşat Aşar, Tercimer Cemal Erlik, Ahmet Rauf yeni üyeler olmuşlardır. Her branştan 590 yurttaş kitap okumuş, günlük ajanslar ve diğer yayınlar radyo ile halka dinletilmiştir. İnkılap hareketleri isimi broşür basılmış, Samsun gazetesinde köylünün sosyal bilgisini artıracak yazılar yayınlanmıştır. (19 Mayıs, Mart1936:28-31)

1936 senesinde Samsun Halkevi kütüphanesindeki kitap sayısı 1514 iken okuyan kişi sayısı 1655'tir. (CHP Genel Sekreterliği, Geçen Yılda Halkevleri Nasıl Çalıştı 1937 Yıl Dönümü Broşürü, s:28)

1938 senesi Samsun Halkevi Şubeleri Komite üye seçimleri yapılmış; seçim sonuçlarına göre Ali Ertan, Rıfat Akar, Şefik Alışık, Hüsnü Hasekioğlu, Zarifi Atamer yeni üyeler olmuşlardır. (19 Mayıs, Mart 1938:28)

Kütüphane ve Neşriyat Şubesi'nin asıl amacı okuma yazma seviyesini yükseltmektir.1939 senesinde çeşitli konularda yazılmış 1612 kitap bulunmaktadır. Her yıl 400 den fazla yeni eser kütüphane kitaplığına eklenmektedir. Kitapsarayın bir yıl içindeki okuyucu sayısı 6000 kişiyi bulduğu belirtilmiştir. (19 Mayıs, Şubat 1939:23)

Kütüphane ve Neşriyat Şubesi'nin görevlerinden biri de kütüphane de bulunan kitapların korunmasıdır. Bu amaçla cildi olmayan kitaplar ciltleştirilmiştir. Kütüphane'de bulunmayan kitaplar ise satın alınmaktadır. Böylece kütüphane de kaynak sayısı artmaktadır. (19 Mayıs, Şubat 1939:23)

1940 senesi Samsun Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi Komite üye seçimleri yapılmış; seçim sonuçlarına göre Başkanı Şefik Alışık'tır. Doğan Budur, Behiç Atabey, Reşat Yücekent, Rıfat Kar yeni üyeler olmuşlardır. Okuma odası, hoparlör ve halkevi neşriyatlarından sorumludurlar. Bu dönemde kitap sayısı artmış, Nisan başında kitap sergisi açılmıştır. 2615 kişi bu şubenin faaliyetlerinden yararlanmışır. (19 Mayıs, Nisan 1940:26)

Kitap sergisi düzenlenmiş 11 binden fazla insan sergiyi gezmiştir. Kitap sayısı 3000'i bulmuştur. (19 Mayıs, Mayıs 1940:30)

1942 senesi Samsun Halkevi Şube Komite üye seçimleri yapılmış; seçim sonuçlarına göre Kütüphane ve Yayın Şubesi başkanı: Şefik Alışık olmuştur. Rıfat Akar, Avukat Kamil Sirmen, Rufai Aktan, Sedat Yücekent yeni üyeleri olmuştur. (19 Mayıs, Şubat 1942:44)

Samsun halkının yeni çıkan yayınlardan haberi olması için Ankara Halkevi söyleşileri radyodan Samsun halkına dinletilmektedir. Yeni çıkan yayınlar vatandaşlara bu şube tarafından duyurulmaktadır. (19 Mayıs, Temmuz 1942:28)

Üç Ayda 600 vatandaş halkevi kütüphanesinden yararlanmışır. Yeni kitaplar kütüphaneye getirilmiştir. (19 Mayıs, Mayıs 1944:40)

Halkevi okuma odası açılmıştır. İngiliz Kültür Heyeti 44 cilt İngilizce kitabı hediye etmiştir. (19 Mayıs, Ağustos 1944:39)

1942 senesi Samsun Halkevi Şube Komite üye seçimleri yapılmış; seçim sonuçlarına göre Kütüphane ve Yayın Şubesi başkanı Şefik Alışık'tır. Necmi Memişyazıcıoğlu, Sami Akman, Naci Tanrıkulu, İhsan Gündoğar; yeni komite üyeleri olmuşlardır. (Samsun, 1 Mart 1946:2)

1.8 Köycülük Şubesi

Bir ülkenin gelişmişliğinin en büyük göstergesi köyler ve köylülerdir. Çünkü köylüler bir toplumun üreten kemsidir. Köylünün sıkıntı yaşadığı bir ortamda güçlü bir ekonomik yapının olması imkansızdır. Mustafa Kemal Atatürk “Köylü Milletın Efendisidir” diyerek köylülerin ne kadar önemli olduğunu belirtmiştir. Samsun Halkevi’de köylü vatandaşları korumuş kollamış, onlara yardım etmiş, köylülerin şehir merkezlerinde her zaman uğrayacağı bir yuva olarak halkevlerini görmüştür. Milli Şef İsmet İnönü, Köycülük Şubesi’nin amacını şu şekilde dile getirmiştir:

“Halkevleri Türk Cemiyetini yükseltmek, inceltmek, moralini arttırmak, verimini çoğaltmak için çalışmıştır.” (Samsun Halkevi,1932–1939, 1939:24) Köycülük Şubesi, köylerde tarım ve ziraat faaliyetlerinin yürütülmesi ve halkın bilinçlenmesi amacıyla köylerde faaliyet göstermiş, esas kalkınmanın köylerden başlayacağı fikrini şiar edinmiştir.

Samsun Halkevi, Köycülük Şubesi aktif çalışan şubelerden biri olmuştur. Üyeleri farklı meslekten insanlardan oluşmaktadır.

Samsun Halkevi 1932 senesi Köycülük şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 3, doktor 6, öğretmen 7, tüccar 9, işçi 53, çiftçi 15, g. sanatlar 1, diğer meslekler 101 ve 1’i bayan 194 erkek toplam kişi sayısı 195’tir. (Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Samsun Halkevi Köycüler Şubesi 1932, 490-01-846-346-1-20)

Samsun Halkevi 1933 senesi Köycülük şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 3, doktor 6, öğretmen 7, tüccar 9, işçi 15, çiftçi 135, g. sanatlar 1, diğer meslekler 101 ve 1’i bayan 276 erkek toplam kişi sayısı 277’dir. (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, Hakimiyet-i Milliye Matbaası, 1934, s: 82-117)

Halkevleriyle köyler arasında bağlantı kurmak amacını sağlayan şubedir. Halkevi, köy gezileri yaparak köylü şehirli yakınlaşmasını sağlamıştır. 1934’e kadar 1 tanesi bayan olmak üzere 260 üye kaydı vardır. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi, 1934:46)

Milli bayram ve törenlerde şehre gelen köylülerin uğramadan köyelerine dönmedikleri yer halkevidir. Kardeşçe karşılayış ve candan misafir ediş köylüye “bu ev benim” fikrini ortaya çıkarmıştır. (Samsun Halkevi,1932–1939, 1939:24)

Halkevi 1932–1939 arasında civar köylere şimdiye kadar 10000'e yakın akasya fidanı ile 5000 den fazla asma çubuğu ve Amasya'dan gelen meyve fidanları dağıtılmıştır. Cins tavuk yumurtası, erken yetişen tütün fidesi, Paris yeşili adlı fide de parasız dağıtılmıştır. (Samsun Halkevi,1932–1939, 1939:25)

Erken fide yetiştirme ve tütün ziraatını öğretmek üzere halkevlerinde bir kurs açılmış, tütüncülük dersi verilmiş ve kurstakilere fideler ücretsiz dağıtılmıştır. Ayrıca kurs sonucunda pekiyi derecesi alan 3 köylüye 40 lira değerindeki fidelikler bedava verilmiştir. Arıcılık kursu açılmış, köylüye göz ve yaprak aşısını öğretmek için ziraatçılar kurs vermiştir. (Samsun Halkevi,1932–1939,1939:25)

Köycüler şubesi: Samsun ve çevresinde tütüncülüğün geliştirilmesine çalışmış, bu amaçla tütün konusunda 4 konferans verilmiştir. Erken fide yetiştirme kursu açılmış, 3 köyde akasya ağaçları dikilmiştir. 2 köye gezi düzenlenmiş, köylerdekilerle bilgi alışverişinde bulunulmuştur. Köy gezilerinde bulunan doktorlar, fakir hastaları muayene etmiş, köylülere cins tavuk ve horoz dağıtılmış, ağaç aşılama işi öğretilmiş, ağaç dikilmesi teşvik edilmiştir. (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasesi,1935:103-104)

Samsun Halkevi 1934 senesi Köycülük şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 5, doktor 7, öğretmen 7, tüccar 9, işçi 142, çiftçi 19, g. sanatlar 1, diğer meslekler 112 ve 1'i bayan 301 erkek toplam kişi sayısı 302'dir. (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasesi, Ulus Basımevi, 1935)

1935 senesinde kadar tütün üreticisine erken tütün fideleri yetiştirmek usulünü öğretmek için bir kurs açmış, bu kursa 36 köyden gelen 187 kişi devam etmiştir. Hazırlanan bir broşürle köylüye 3000 akasya ve 1200 bağ çubuğu dağıtılmış, yapılan gezilerde türlü aşılar göstermiş, arıcılık öğütleri vermiş, tütüncülüğe zarar veren danaburnunu öldürmek için parasız zehir dağıtılmıştır. (1935 Halkevleri Faaliyetleri Raporları Hülasesi,1935:95)

Samsun Halkevi köylerdeki faaliyetlerini kollarını ayırmış. Bu kollar sayesinde daha planlı ve programlı çalışılmıştır.

1.8.1 Zirai Faaliyet

Köycülük Şubesi zirai faaliyetler konusunda şu çalışmaları yapmıştır:

1.Çok iyi üzüm bağları olmakla beraber Amasya'dan getirilen asma çubukları iki köye

dikilmiştir. Ziraat mühendisleri bu konularda köylüye bilgi vermiştir.

2.Hububat tohumlarının ıslahına çalışılmış kalbur makinesi alınmış, Papas köyüne gönderilmiştir.

3.Her cinsten ağaçlar dikilmiştir.

4.Toprak çeşidine göre hangi ürünün uygun olup olmadığı belirlenecektir. Ay çiçeği belirlenen ürünlerden biridir.

5-Şehirdeki sabun fabrikası sahipleri ile temas ederek onlara getirilen ayçiçeği tohumunu köylülere bedava dağıtılmıştır.

6-Hint yağı tohumu araştırmaları yapılmıştır. Samsun topraklarına uygun olup olmadığı araştırılmaktadır. Turhal ve Çarşamba şeker fabrikaları açılınca şekerpancarı üretimi artacaktır.

7-Hayvan hastalığı olan köyler gerekli makamlara bildirilmiş ve önlemler alınmıştır

1.8.2 Sıhhi ve İctimai Faaliyet

Köycülük Şubesi'nin sağlık alanında ve sosyal alanda yaptıklarına baktığımızda şunları görmekteyiz:

1.Hastalıkların gizlenmemesi için çalışmalar başlatılmış. Hastaların ilaçları belediye tarafından karşılanmıştır.

2.Serbest doktorlardan oldukça yararlanılmıştır.

3. Köylerdeki şehit aileleri ve yakınları için 40 kişiye nakit yardımda bulunulmuştur

4.Çatalarmut, Gölalan, Kertme ve bazı köylerin muhtarları hakkındaki yolsuzlukları hakkında şubemize bildirilen konular takip edilmiştir.

5.Köylülerden kimsesiz ve şehit aile ve yakınlarına şehirdeki resmi işlerinin takibi için baroda bir büro tesis edilmiştir.

6.Dini nikahlı evlilerin çocuklarının nüfusa kayıt olmasına izin verilmiştir.

- 7.Boğa güreşi yasaklanmış ardından boğasını iyi yetiştirenlere ödül verilmiştir.
- 8.Gayr-i resmi yapılan tavukçuluğun resmi şekilde ve düzenli yapılması için tavukçuluk cemiyetinin kurulması kararlaştırılmıştır. Ankara’da merkezi olan tavukçuluk Cemiyeti’ne Samsun’da şube açmak için başvuru yapılmıştır.
- 9.Köylülerin borçlarından kurtulması için bir rapor düzenlenmiştir.
- 10.Köylülerin Milli bayramlara katılması için çalışılmıştır. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi, 1934:49–50)

1.8.3 Bilgilendirme Heyeti

Köycülük Şubesi’nin halkın bilinçlenmesi açısından yaptıklarına baktığımızda şunları görmekteyiz:

- 1-Kıran ve Badırlı köylerinde halk dershanesi ile 70 kadar köylüye okuma yazma öğretilmiştir. Kalem, defter, tebeşir, silgi karşılıksız verilmiştir. Bitirenlere belge verilmiştir.
- 2- Köylerde okutma odaları açılmış. Tayyare cemiyetinin köylü gazetesi ile ziraat bankasının çıkardığı küçük risaleler gönderilmiştir.
- 3- Veteriner Müdürlüğü’nün tavuk hastalıkları hakkındaki broşürleri köylülere dağıtılmıştır.
- 4- Eskiden kalma aletlerle tarımın iyi yapılmadığı bu anlamda yeni aletlerin yapımına başlandığı belirtilmiştir.
- 5-Köylülere toprak, hava, su, tohum, gübre ve ağaçlarla aşılama işini öğretmek için bilgiler çoğaltılarak dağıtılmış ayrıca uygulamalı olarak ne yapılacağı gösterilmiştir. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi, 1934:49–50)

1.8.4 İktisadi Faaliyetler

1.Köylülerin özellikle tütün ekenlerin borçlu hallerinden kurtulması için raporlar hazırlanmıştır.

2.Zirai kredi kooperatiflerinin çoğalması için köylerde toplantılar yapılmış konferanslar düzenlenmiştir. Kıran ve Dereler köyünde bu anlamda örnek köylerdir.

3.Köylerde köy sandıkları için çalışılmakta fayda edinildikçe sandıkların artacağı söylenilmiştir. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi, 1934:51)

Samsun Halkevi 1935 senesi Köycülük Şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 5, doktor 7, öğretmen 8, tüccar 9, işçi 133, çiftçi 142, g. sanatlar 2, diğer meslekler 0 ve 1'i bayan 305 erkek toplam kişi sayısı 306'dır. (Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, Ulus Basımevi, 1936: 122-193)

Tütün çiftçisine fide yetiştirme usulünü öğretmek için kurs açılmış, evin arka bahçesine fenni fidelik yapılmıştır. 36 köyden gelen 187 kişi kursa devam etmiş. Köylüye 3000 akasya fidanı, Amasya'dan getirilen 1200 bağ çubuğu dağıtılmıştır. Köylüye; göz, kalem, yaprak aşuları öğretilmiştir. Arıcılık hakkında bilgiler verilmiştir. Modern kovan örnekleri verilmiş. Tütüncülüğün düşmanı dana burnu böceği için köylüye bedava zehir dağıtılmıştır.(19 Mayıs, Mart 1936:28-31)

Samsun köy muhtarları toplantı yaparak; soyadlarının verilmesi hakkında Vali Fuat Tuksal tarafından verilen direktifleri dinlemiştir. (19 Mayıs, Temmuz 1936:31)

Samsun Köycüler Şubesi'nin tertibiyle Samsun yakın köylerinden 200'e yakın kişi halkevinde köylü gecesi yapılmış. Vali muavini köy kalkınması ile ilgili konuşma yapmış. Ziraat fen memuru lütfü deveci arıcılık ve fenni kovan hakkında bir konferans vermiş. Sonrasında konuklar çaya davet edilmiş. Fenni kovanlar köylülere hediye edilmiştir. (19 Mayıs, 1. Kanun 1936:32)

1936 senesinde 40 köy gezisi yapılmıştır.(CHP Genel Sekreterliği, Geçen yılda halkevleri nasıl çalıştı 1937 yıl dönümü broşürü, s:28)

1938 senesinde Samsun Halkevi Köycülük Şubesi komite seçimleri yapılmış; seçim sonuçlarına göre: başkan Cudi Gürsoy, Sait Coşkun, Rıza Kiper, Münir Kemal, Lütfü Devenci bu şubenin yeni üyeleri olmuşlardır. (19 Mayıs, Mart 1938:28)

Köycülük Şubesi Samsun Halkevi ile köyler arasında bağlantı sağlayan çalışmalarıyla çok yararlı işler yapmaktadır. Köy gezileri sayesinde şehirdeki insanlarla; köydeki insanları birbirine yaklaştırmış; her iki tarafında birbirini tanıyarak anlamasını sağlamıştır. Her mevsimde geziler yapılmış, köylerdeki durumun mevsimlere göre farklılıkları böylece görülmüştür. Bu tarihe kadar 50'ye yakın köy gezisi atlı ya da yaya olarak yapılmış, köylülere sağlık ve zirai faaliyetler konusunda bilgiler verilmiştir. Köylüye ilaç yardımında bulunulmuş, zirai alanda ise ağaç dikimi ve aşılması öğretilmiştir.

Erken fide yetiştirme ve tütün ziraatını öğretmek amaçlı ziraat mühendisleri tarafından kurslar açılmış, ayrıca kurs çevresinde fide yetiştirilmiş ve köylüye parasız dağıtılmıştır. arıcılık kursu açılmış, göz ve yaprak aşısı öğretilmiştir. Köylülerin tedavi ve reçete bedeli karşılanmış, yoksullara yiyecek ve tohumluk buğday dağıtılmıştır. Cumhuriyet Bayramı'nın köylerde nasıl kutlanacağı üzerine, tütüncülük işlerinin nasıl yapılacağı ve çeşitli konularda broşürler köylere gönderilmiştir. Milli bayram ve törenlerde şehre gelen köylülerin uğrak alanı halkevleridir. Samsun Halkevi'de bu görevini layıkıyla yaptığı belirtilmiştir. Halkevinde köylülere ikram da bulunulmuştur. (19 Mayıs, 19 Şubat 1937:24-25)

Köycülük şubesi, Tekkeköy, Çınaralan, Ant yeri köyüne gezide bulunmuştur. Geziye 20 kişiden oluşan bando takımı eşlik etmiştir. Köy çocukları milli oyunlar oynamış ve bunlara hediyeler dağıtılmıştır. Halkevi başkanı Cudi Gürsoy partinin varlığı ile ilgili söylevi köylüler tarafından dilenmiştir. (19 Mayıs, Mayıs 1939:16)

19 Eylül Salı günü Mamados, Büyük Oyumca, Kara Oyumca, Aksu, Müzmüllü, Çakırlar ve Canikli köyelerine; 21Eylül perşembe Alanos, Kamalos, Afanlı, Köseli, Ahulla, 23 Eylül'de Balac'a gidilmiştir. Köylülerle samimi sohbetler edilmiştir. (19 Mayıs, Eylül 1939:32)

1940 senesinde Samsun Halkevi Köycülük Şubesi komite üyeliği seçimi yapılmış; seçim sonuçlarına göre: Başkan Hadi Tuna'dır. Üyeleri ise Dr. Rıfat, Eczacı Münir Kemal, Rıza Kiper, Ahmet Bey yeni üyeler olmuşlardır. 6 ayda 6 köy gezisi yapılmıştır. 17 köyde 3000 meyve aşısı yaptırılmış ve çok sayıda kavak ağacı diktirilmiştir. Köylünün spor, ziraat, sağlık

alanlarında bilgilenmesine çalışmıştır. Fakir köylü çocuklarına okul malzemesi dağıtılmıştır. (19 Mayıs, Nisan 1940:26)

1940 senesi Samsun Halkevi çalışmaları şu şekilde devam etmiştir: köylerde öğütler verilmiş, Halkevi Başkanı Cudi Gürsoy liderliğinde köylerde irşad toplantıları yapılmış Köycülük Şubesi Başkanı Doğan Budur tarafından köylerde 29 konferans verilmiştir. (19 Mayıs, Mayıs 1940:30)

Papas köyüne gezi düzenlenmiştir. Halkevinin 15 kişilik bandosu da geziye eşlik etmiştir. Köy çocuklarına canlı kukla temsil edilmiştir. Vedat Ürfi Bengü nüfus sayımı hakkında söylev vermiştir. (19 Mayıs, Eylül 1940:23)

Köycüler kolumuz Aşağı Çınık köyüne gezi düzenlemiş, köydeki hastalar muayene edilmiş, fakirlere yardımda bulunulmuştur. (19 Mayıs, Şubat 1941:31)

1942 senesinde Samsun Halkevi Köycülük şubesi komite üyeliği seçimi yapılmış; seçim sonuçlarına göre: Başkan Şevket Özelti, Üyeleri: Dr. Necmettin, Avukat Ali Amir, Hazım Gürsu, Ahmet Timaroğlu yeni üyeler olmuşlardır. (19 Mayıs , Şubat 1942:44)

Hacı İsmail köyüne bir gezi yapılmış ve bu köye 100 tane fidan dikilmiştir. Sosyal yardım kolu fakirlere dağıtmak için sabun götürmüş, köy sorunları dinlenilmiştir. (19 Mayıs, Mart-Nisan 1946:39)

Köycülük Şubesi Engiz köyüne gezi düzenlenmiştir. Köyün durumu ihtiyaçları belirlenmiştir. Buradan Badırlı köyüne geçilmiş buradaki eksiklikler araştırılmıştır. (19 Mayıs, Nisan 1947:16)

Koymat köylüleri düğün nedeniyle halkevlileri köyelerine davet etmişlerdir. Ziraat mühendisi, veteriner gibi meslek sahipleri gezide bulunmuşlardır. Oradan Balaç ve Beypınar köyelerine de gitmişlerdir. (19 Mayıs, Mayıs 1947:16)

1.9 Müze ve Sergi Şubesi

Bir toplum, tarihsel geçmiş konusunda zenginse ve bu tür zenginlikleri geleceğe aktarmak istiyorsa bunları korunaklı yerde saklamalı, yeni nesillerin bunlardan ders almalarını sağlamalıdır. Türk Milleti’de bu anlamda çok zengin bir mirasa sahiptir. Samsun Halkevi Müze ve Sergi Şubesi, Samsun civarındaki tarihe kaynaklık edecek bulguların çıkartılması ve

korunması amacını taşımaktadır. Sergi kısmı ise sanatsal anlamda var olan eserlerin halkevlerinde halkın huzuruna çıkartılarak sergilenmesini görevini yerine getirmektedir. Milli Şef Müze ve Sergi Şubesi'nin kurulma amacını şu şekilde açıklamıştır:

“Halkevleri tekemmül ettikçe bir mektebin laboratuvarı gibi vasıtalar toplayarak vatandaşlara müspet ilimlerin tatbikatını ve memleketini varlığın göstermelidirler.” Müze ve Sergi Şubesi, modern bilimleri kullanarak Türk Milleti'nin geçmişteki yaşayışları, hayat tarzları, yaşadıkları yerleri insanlara göstererek buradan ders çıkarmalarını sağlamaktadır.

Samsun Halkevi, Müze ve Sergi şubesi, çalışmaları diğer şubeler kadar aktif olamamış, bunda tarihi eserlere ulaşmanın maliyetinin yüksek olması ve bu işten anlayacak insanların az olmasının etkisi vardır. Zaten bakıldığında görülecektir ki üye sayısı az olan şubelerden bir tanesi Müze ve Sergi Şubesi'dir. Samsun Halkevi Müze ve Sergi Şubesi üyelerinin meslek gruplarına baktığımızda şunları görmekteyiz:

Samsun Halkevi 1932 senesi Müze ve Sergi şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 0, doktor 2, öğretmen 1, tüccar 7, işçi 1, çiftçi 2, g. sanatlar 0, diğer meslekler 9 ve 4'ü bayan 18 erkek toplam kişi sayısı 22'dir. (Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Müze ve Sergi Şubesi 1932, 490-01/846-346-1-4)

Müze ve Sergi Şubesi Samsun'un tarihi ve kültürel eserlerini toplamak için çalışmaktadır. Toplanan eserler vilayet müzesinde camekan'da sergilenmektedir. Samsun tarihi ile ilgili eski silahlar, kadın ve erkek elbiseleri, örtüler, kavuklar sancaklar bulunmaktadır. Bu şube, köylere geziler yaparak tarihe mal olmuş eserleri toplamış merkezine getirmiştir. Kara Samsun ve Hacı İsmail köyündeki mağaralara gidilmiş buralar gezilmiştir. (Samsun Halkevi,1932–1939, 1939:25)

1933 yılı içerisinde 2 defa toplantı yapmış bunlardan birinde 22 diğerinde 23 üye bulunmuştur.1934 yılı itibariyle üye sayısı 40 kişidir. Bunlardan 3 tanesi kadın 37 tanesi erkektir. (Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebetiyle Samsun Halkevi,1934:52)

1935 senesinde ise 2 eski eserler koleksiyonu hazırlamıştır .(1935 Halkevleri Faaliyetleri Raporları Hülasası,1935:95)

Samsun Halkevi 1933 senesi Müze ve Sergi Şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 0, doktor 2, öğretmen 4, tüccar 7, işçi 7, çiftçi 1, g. sanatlar 0,

diğer meslekler 9 ve 4'ü bayan 26 erkek toplam kişi sayısı 30'dur. (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, Hakimiyet-i Milliye Matbaası, 1934, s: 82-117)

Müze ve Sergi Şubesi: Samsun ve çevresinde tarihi eserleri bulmaya çalışmakta, buldukları eserlerin de fotoğraflarını çekmektedir. Ayrıca Eski eserlerin korunması konusunda iki konferans verilmiştir. (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, 1935:103-104)

Samsun Halkevi 1934 senesi Müze ve Sergi şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 0, doktor 2, öğretmen 18, tüccar 8, işçi 1, çiftçi 7, g. sanatlar 0, diğer meslekler 14 ve 5'i bayan 45 erkek toplam kişi sayısı 50'dir. (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, Ulus Basımevi, 1935)

Samsun Halkevi 1935 senesi Müze ve Sergi şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 0, doktor 2, öğretmen 20, tüccar 8, işçi 24, çiftçi 1, g. sanatlar 0, diğer meslekler 0 ve 5'i bayan 50 erkek toplam kişi sayısı 55'tir. (Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, Ulus Basımevi, 1936, s: 122-193)

1936 senesi Samsun Halkevi Müze ve Sergi Şubesi komite seçimleri yapılmış; seçim sonuçlarına göre: Öğretmen Lebip Konuksever başkan, Nebahat Erker delege, Öğretmen Şükrü Soykan, Abdullah Enis, Tüccar Osman Zeybek yeni üyeler olmuşlardır.

Samsun Halkevinde 1934-1935 arası şu çalışmalar yapılmıştır. Yerli tarla ürünleri ile tarihsel incelemeler sonucu ele geçen para, testi ve saireden birleşik iki koleksiyon hazırlanmıştır. (19 Mayıs, Mart 1936:28)

1938 yılı Samsun Halkevi Müze ve Sergi Şubesi komite seçimleri yapılmış; seçim sonuçlarına göre: Lebip Konuksever başkan olmuştur. , Nebahat Erker, Şinasi Önal, İsmail Yaver, Abdullah Enis Arım ise yeni üyeler olmuşlardır. (19 Mayıs, Mart 1938:28)

Müze ve Sergi Şubesi Samsun'un tarihi ve kültürel eserlerini toplamak için çalışmalar yürütmüştür. Samsun ve çevresinde elde edilen eserler, İl Müzesinde sergilenmekte ve burada korunmaktadır. Eserler içerisinde Samsun'u anımsatan eski silahlar, kadın ve erkek elbiseleri, işlemeli örtüler, kavuklar, sancaklar, havlular bulunmaktadır.

Müze ve Sergi Şubesi üyeleri halkevi gezilerine katılarak köylerde araştırmalar yapmışlardır. Ve bu gezilerde köylülere tarihi eserlerin korunması hakkında bilgiler vermiş

oldukları belirtilmektedir. Kara Samsun ve Hacı İsmail köyündeki mağaralarda araştırmalar yapılmıştır.

Samsun Halkevinde Samsun tarihine ait konferanslar ve 19 Mayıs Dergisinde yer alan tarihi araştırmalar ve eserler bu şubenin etkinlik alanı içerisinde yer almaktadır. (19 Mayıs, 19 Şubat 1937:26)

1940 senesi Samsun Halkevi Müze ve Sergi Şubesi komite seçimleri yapılmış; seçim sonuçlarına göre:başkanı Hayri Engin, üyeleri Kazım Kaptanoğlu, Şinasi Oral, Hasan Şecaattin yeni üyeler olmuşlardır.

Samsun'un eski kıyafetlerini toplamış, bir fotoğraf sergisi açmıştır. Resim ve kıyafet müzesi açma çalışmalarına başlamıştır. (19 Mayıs, Nisan 1940:27)

Emin Hekimgil, Havza ve Vezirköprü'de Tarih, Müze şubesinden Vefki Ertür Çarşamba ve Terme de Tarih konulu konferans vermiştir. Konferansların yoğun katılımı olduğu belirtilmektedir. (19 Mayıs, 19 Birinci Teşrin 1940:30)

1942 senesi Samsun Halkevi Müze ve Sergi Şubesi komite seçimleri yapılmış; seçim sonuçlarına göre başkan Kazım Dilcimen, İsmail Yaver, Hasan Çekli, Macit Karakum, Kani Sarıgöllü yeni üyeler olmuşlardır. (19 Mayıs, 19 Şubat 1942:44)

Tarih ve Müze kolu üyesi Kani Sarıgüllü R. Vadala'nın Samsun adlı eserini Türkçeye çevirmiştir. (19 Mayıs, Birinci Teşrin 1942:48)

Samsun'un tarihi yerlerinde kazılar yapılmaya başlanmış sonunda Samsun ve Bafra'da tarihi eserler kazılarla gün yüzüne çıkartılmıştır. (19 Mayıs, Mayıs 1944:40)

Samsun şehrinin tarihi güzellikleri araştırılmakta ve gün yüzüne çıkartılması sağlanmaktadır. Bafra ve Vezirköprü'ye araştırma gezisi yapılmıştır. (19 Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos 1945: 41)

Terme'nin Yarpu kalesini incelemek için bir gezi yapılmıştır. Buraya yapılan gezi; eğitim ve sanatsal açıdan merakımızı gidermektedir. (19 Mayıs, Temmuz-Ağustos 1946: 32)

1946 senesi Samsun Halkevi Müze ve Sergi Şubesi komite üyeleri seçimleri yapılmış; seçim sonuçlarına göre Tarih ve Müze Şubesi başkanı: Kazım Dilcimen olmuştur. Ömer Orhun, Macit Karakum, Lütfi Peksöz, Seyfi Beşe ise yeni komite üyeleri olmuşlardır. (Samsun, 1 Mart 1946:2)

2.SAMSUN HALKEVİ'NİN KATILMIŞ OLDUĞU FAALİYETLER

Samsun Halkevi Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra kabul edilen tüm Milli Bayramları etkili bir şekilde kutlamış bazı anma törenlerini layıkıyla yerine getirmiştir. Bizim için tarihsel, sanatsal ve edebi açıdan önemli şahsiyetler üzerine konuşmalar yapılmış, bu şahsiyetler etkinliklerle anılmıştır. Toplum yararına çalışan bazı kuruluşların bilinmesi, faaliyetlerine katılımı arttırmak adına etkinlikler düzenlenmiştir.

Samsun Halkevinde 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı, 30 Ağustos Zafer Bayramı, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı etkinliklerle kutlanmıştır. I. ve II. İnönü Savaşları hakkında konferanslar, söyleşiler verilmiştir. Dil Bayramı her 26 Eylülde Samsun Halkevi'nde etkili bir şekilde kutlanmıştır. Lozan ve Montrö Antlaşması yıl dönümlerinde konferanslar, söyleşiler düzenlenmiştir. Hatay'ın Anavatana katılması neşe içinde eğlencelerle kutlanmıştır. Kızılay haftası, Yerli Malı haftası manalarına göre etkinlikler düzenlenmiş; 29 Mayıs'ta İstanbul'un Fethi konferanslarla kutlanmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk'ü kaybedişimizin yıl dönümleri; yurttta büyük hüznülene sahne olmuş, bu günün anlamı ve önemi hakkında konuşmalar yapılmıştır. Ayrıca tarihsel, sanatsal, edebi açıdan önemli yere sahip: Fuzuli, Nedim, Yunus Emre, Mimar Sinan, Namık Kemal, Abdülhak Hamit Tarhan, Mehmet Akif Ersoy, Mehmet Emin Yurdakul, Ziya Gökalp, Tevfik Fikret gibi şahsiyetlerin hayatı, eserleri, düşünceleri aktarılmıştır. Samsun şehrinin önde gelen şairi H. Rüştü için anma gecesi düzenlenmiştir.

2.1 Milli Bayramlar

2.1.1 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı

Cumhuriyet Yönetimi'nin ve Türk Milleti'nin, milli günlere her zaman önem vermiş olduğu yapılan etkinliklerden görülmektedir. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı tüm yurttta her yıl kutlandığı gibi, Samsunda da her yıl etkinliklerle kutlanmıştır. Samsun Halkevi'de bu kutlamaların merkezinde yer almış, her yıl artan coşku ve farklı etkinliklerin merkezi olmuştur. Törenlere Samsun Valisi ve resmi yetkililerin öncülüğünde başlanılmış, tüm şehitlerimiz için saygı duruşunda bulunulduktan sonra İstiklal Marşı okunmuştur. Daha

sonra 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın anlam ve önemini belirten konuşmalar yapılmıştır.

23 Nisan 1941 tarihinde Milli Şef'in Samsun Halkévine armağanı olan fotoğraflarının Halkevleri salonunda önemli bir bölüme konulduğu belirtilmiştir. Ayrıca 23 Nisan da Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı nedeniyle Alanos köyüne ziyaret yapılmış, köyde konferans verilmiştir.(19 Mayıs, Mart-Nisan 1941:31) Samsun Halkevi her 23 Nisan'da bugüne özel kutlamalar yapmış, bazen günün anlam ve önemine dönük konferansla, söyleşiler şeklinde devam etmiş bazen de yarışmalar, eğlenceler, çocukları ilgilendirecek etkinlikler düzenlemiştir.

2.1.2 19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik Spor Bayramı

Türk Milleti'nin var olma mücadelesinin başladığı tarih olan 19 Mayıs, Samsun şehri için ayrı bir öneme sahiptir. Bu şehir Milli Mücadele hareketinin başlangıcıdır. Bu nedenle Samsun şehri için çok daha önemlidir. Samsun Halkevi'de bunu bilerek hareket etmiştir. Hatta Samsun Halkevi resmi yayın organının ismidde 19 Mayıs olmuştur.

19 Mayıs Dergisinin ilk sayfasında “ 19 Mayıs 1919 Samsun'un Ulusal Kurtuluş Savaşında kazandığı onurun canlı bir imgesidir, 19 Mayıs 1919 tarihte baş döndürücü devrimler yaratan ve yaşatan, dünya uluslarını şaşırtan büyük izlerin ilk yaprağıdır, 19 Mayıs Atatürk'ün; tarihleri durduran, büyük devrime yol açan bir hareketin ilk andacıdır” denilmektedir.19 Mayıs Samsun'da en hareketli geçen bayramlardan bir tanesidir. Halkevinde gündüz başka gece başka etkinlikler düzenlenmektedir. (19 Mayıs, 19 Ağustos 1944:39)

19 Mayıs Spor ve Gençlik Bayramı geniş ve zengin bir programla kutlanmıştır. Hazırlanan programa göre gündüz ve gece gösteriler olmuş, Samsun Halkevi'de bunlara katılmıştır. (19 Mayıs, Mayıs Haziran 1946:31)

19 Mayıs bayramı nedeniyle halkevinde balo düzenlenmiştir. Balo'nun çok eğlenceli ve Samsun halkı tarafından katılımın yoğun olduğu belirtilmiştir. (19 Mayıs, Mayıs 1947:31)

Atatürk'ün Samsun'a ayak bastığı günün derin hatırasını anmak üzere, 19 Mayıs gecesi düzenlenmiştir. Gece 21.00'de başlamış, günün anlam ve önemine yakışır şekilde geçmiştir. Ayrıca Samsun halkı faaliyetlerde etkin rol almaya başlamıştır. Tarih ve Müze şubesi başkanı Kazım Dilcimen 19 Mayıs 1919'dan bu döneme kadar olan Türkiye'nin genel durumunu tarih ve politika yönünden aktarmıştır. Atatürk'ün Samsun'a hareket etmek için

yaptığı hazırlıklar ve Samsun'a ikinci gelişindeki belediyedeki durumları anlatmıştır. (19 Mayıs, Haziran 1948:17)

2.1.3 30 Ağustos Zafer Bayramı

Atatürk liderliğinde Türk Milleti düşmanı yurttan kovmuş, Mudanya Mütarekesi ve en sonunda da Lozan Antlaşmasıyla taçlandırdığı bu zafer sonunda Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur. Türk Milleti'nin en mutlu günlerinden biri olduğundan coşkuyla kutlanmıştır. Samsun halkı da zaten zafere en başından inanmış ve Atatürk'ün yanında yer almıştır.

30 Ağustos Zafer Bayramı nedeniyle Temsil Şubesi radyofonik olarak "İstiklal" piyesini temsil etmiştir. Yüksek Lisans öğrencisi Rahmi Drama bugünün anlam ve önemini belirten bir konferans vermiştir. Zafer Bayramı nedeniyle "İnsan Sarrafı" adlı komedi temsil edilmiştir. (19 Mayıs, Birinci Teşrin 1942:31)

30 Ağustos Zafer Bayramı töreni coşkulu kalabalıkla beraber yapılmış, Emin Hekimgil'de "Büyük Zafer" adlı konuşmasını etkili bir şekilde sunmuştur. (19 Mayıs, 1943:47)

30 Ağustos Zafer Bayramı'nın 22. yıl dönümünde, Kurmay Yüzbaşı Refik İlgin Zafer Bayramı konulu bir konferans vermiştir. (19 Mayıs, Birinci-İkinci Teşrin 1944: 41)

2.1.4 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı

Mustafa Kemal Atatürk Türk Milletine en uygun rejim olarak Cumhuriyeti görmüş, öncelikle de Cumhuriyet için gerekli değişiklikleri yapmış, sistemin hazır hale gelmesini sağlamıştır. 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilan edilmiştir. Daha önceden olmayan Millet İradesi her şeyin başı olacaktır, halk kendi kendini yönetmiş olacaktır. Tabiki bu durumu Samsun şehri için daha gurur vericidir, Cumhuriyete giden yol buradan geçmiştir.

Cumhuriyet bayramının 22. yıl dönümü nedeniyle Emin Hekimgil ve Nebahaddin Kırmacı Cumhuriyetimizin başarılarını anlatan bir konferans vermiştir. (19 Mayıs, Eylül-Ekim -Kasım 1945:39)

2.2 Kutlaması yapılan Savaşlar ve Barış Antlaşmaları

2.2.1 I. ve II. İnönü Savaşları

I. İnönü Savaşı TBMM tarafından kurulmuş düzenli ordunun Batı Cephesi'ndeki ilk başarısıdır. Türk Hükümetinin Anadolu'daki otoritesi artmıştır. Hükümet, I. İnönü Savaşı'yla güven kazanmıştır. Bunun sonucunda vergi ve askere alma işlemleri belirli bir düzen içinde uygulanabilmiştir. İsmet Paşa, TBMM tarafından, Albaylıktan Tuğgeneralliğe yükseltilmiştir. Birinci İnönü Zaferi, yeni Türk devletinin uluslararası kamuoyundaki itibarını da arttırmıştır. Bunun bir sonucu olarak Sovyet Rusya ile Moskova Antlaşması imzalanmıştır. İtilaf Devletleri I. İnönü Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan yeni durumu görüşmek üzere Londra Konferansı'nı düzenlemişler ve TBMM'yi de bu konferansa davet etmişlerdir. Afganistan ile bir dostluk antlaşması imzalanmıştır. Bu dostluk antlaşması, TBMM'nin Müslüman bir ülke ile yaptığı ilk antlaşma olması bakımından önemlidir. Birinci İnönü Savaşı'nın ardından yeni Türk devletinin ilk anayasası olan Teşkilat-ı Esasiye kabul edilmiştir.

Bu anlamda çok önemli bir savaş olan I. İnönü Savaşı Samsun Halkevi tarafından büyük etkinliklerle kutlanmıştır. Öncelik saygı duruşunda bulunulmuş ardından İstiklal Marşı okunmuş, Samsun Valisi ve resmi yetkililer bir konuşma yapmış, ardından savaşla ilgili söyleşiler düzenlenmiştir.

İtilaf devletleri yıkıcı emellerinden vazgeçmemiş Londra Konferansı kararlarını uygulatmak için çalışmalarında bulunmuş ancak TBMM Hükümeti bunları kabul etmeyerek Yunanlıların hareketini püskürtmüştür. Savaş sonucunda Yunanlılar yenilmiş ve geri çekilmeye başlamışlardır. TBMM Hükümeti bu anlamda İtilaf Devletlerine varlığını kabul ettirmiş, Fransızlar ve İtalyanlar Anadolu'yu terk etmek zorunda kalmıştır.

II. İnönü Zaferi'nin 22. yıl dönümü 1 Nisan Perşembe günü akşamı kutlanmıştır. Halkevi başkanı Ahmet Hakkı Kuzucu söylev vermiş ardından halkevine bağlı öğretmenler de bu konu üzerine konuşmalar yaptığı belirtilmiştir.. (19 Mayıs, Temmuz 1943:31)

1 Nisan 1944'te II. İnönü zaferinin 23. yıl dönümü kutlanmıştır. Önce İstiklal Marşı okunmuş ardından Emin Hekimgil Londra Konferansı'nın siyasi tarihini, Kurmay Yüzbaşı Cemal Akbay askeri harekâtı, Orhan Çaplı zafer duygularını anlatmıştır. Halkevi gençleri konuyla alakalı şiirler okumuş, askeri bando marşlar çalmıştır. (19 Mayıs, Mayıs 1944:40)

II. İnönü Zaferinin yıl dönümü kutlanmıştır. Kurmay Yüzbaşı Cemal Akbay savaşın öneminden bahsetmiştir. Emin Hekimgil de Birinci ve İkinci İnönü savaşları arasındaki siyasi olayları anlatmıştır. . (19 Mayıs, Mart-Mayıs 1945: 40)

II. İnönü Savaşı'nın 26. Yıl dönümü 1 Nisan 1947 Salı günü halkevi salonunda büyük bir coşkuyla kutlanmıştır. Samsun'da bulunan Tekel Bakanı Tahsin Coşkun'da törene katılanlar arasındadır. Tören Halkevi Başkanı Emin Hekimgil öncülüğünde başlamış, Samsun halkının yoğun ilgisi ve neşeli bir ortam içinde geçtiği belirtilmiştir.(BCA, 490-01-842/330-2-58)

2.2.2 Lozan Antlaşması

24 Temmuz 1923'te TBMM temsilcileri ile Fransa, Japonya, İngiltere, Yunanistan, Bulgaristan, Romanya, Belçika, Portekiz, Yugoslavya ve S.S.C.B. temsilcileriyle imzalanmış olan bir barış antlaşmasıdır. Konferans döneminde yapılan görüşmeler, Türk Milleti'nin kayıtsız ve şartsız bağımsızlığını elde etmesi amacına dönüktür. Yapılan görüşmelerde ülkemizin temsilcisi İsmet Paşa'dır.

TBMM Hükümeti'nin Lozan'a gitme sebebi Misak-ı Milliye gerçekleştirmek, ülkede Ermenilerin zararlı faaliyetlerinin önüne geçmek, kapitülasyonlara son vermek, Yunanistan ile olan sorunları çözmektir. Görüşmeler sonucu anlaşma sağlanamaması durumunda masayı terkedip geri dönüleceği belirtilmiştir. Sonuçlarına baktığımızda ise birkaç madde dışında bizim için hayati bir barış antlaşması olmuştur. Samsun Halkevi'de Lozan Antlaşmasının yıl dönümlerinde çeşitlik etkinlikler düzenlemiş, Samsun halkının bu anlamda bilinçlenmesi sağlanmıştır.

24 Temmuz' da Lozan gününde Samsun Halkevi'nin çalışan ismi Emin Hekimgil Lozan Anlaşmasıyla ilgili konferans düzenlemiştir. Konferansta, Lozan Antlaşması'nın imzalanması sırasında siyasi durum, antlaşma maddelerinin neleri içerdiği konuları mevzu bahis olmuştur. Çok sayıda Samsunlu bu konferansı dinlemiştir. (19 Mayıs, Birinci Teşrin 1942: 48)

Lozan Antlaşması'nın 20.yıl dönümü yoğun katılım eşliğinde kutlanmıştır. Bu dönemde diğerlerinden farklı olarak daha çok etkinlik düzenlenmiş, siyasi görevlilerin de daha çok katıldığı bir etkinlik olmuştur. Samsun Valisi, Parti temsilcileri, Samsun halkı törende hazır bulunmuş, öncelikle İstiklal Marşı okunmuş Samsun Halkevi Başkanı Ahmet Hakkı Kuzucu Lozan Antlaşması'nın önemi hakkında söylev vermiş; Samsun Bayındırlık Müdürü Tefik İleri Lozan Nedir, Vatanımıza karşı görevlerimiz, Türk Milliyeti hakkında konuşmalar yapmıştır. Hüsamettin Atlı hukuk bakımından Lozan üzerine söylev verirken,

Sevr Antlaşması'ndan Lozan Antlaşması'na giden süreç konuşulmuştur (19 Mayıs, Birinci Teşrin 1943: 46)

Samsun Halkevi Lozan Antlaşması'nın her yıl dönümünde çeşitli etkinlikler düzenlemiş Samsunlular bu etkinliklere yoğun katılım göstermiştir. Emin Hekimgil konuyla ilgili konuşma yapmıştır. Lozan Antlaşması ile ilgili farklı nitelikte konular da anlatılmıştır.(19 Mayıs, Ağustos 1944: 38)

24 Temmuz 1946'da Lozan Antlaşması'nın 23. yıl dönümü Samsun Halkevi salonunda çok sayıda gencin katılımıyla kutlanmıştır. Halkevi başkanı Emin Hekimgil konuşma yaptıktan sonra Yılmaz Onurhan “ Lozan Antlaşması”, Cahit Ünal “Lozan Antlaşması Nasıl Yapıldı” konularında konferans vermişlerdir. (19 Mayıs, Temmuz-Ağustos 1946: 30)

2.2.3 Montrö Sözleşmesi

Osmanlı Devleti Birinci Dünya Savaşını kaybedince Mondros Ateşkes Antlaşması uyarınca tarihinde ilk kez boğazları teslim etmek zorunda kalmıştır. Anlaşma Devletleri, Boğazları işgal ederek ortak yönetimlerine almışlardır. Bu sorun Lozan Antlaşmasında da Türk temsilcileri tarafından dikkatle dillendirilmiş, Boğazlardaki egemenliğimizin sınırsız olması için çok çalışılmış ancak sorun tüm dünyayı ilgilendirdiği için bu konuda tam bir başarı elde edilememiştir. Daha sonra II. Dünya Savaşına giden bir süreçte Türkiye Boğazlar meselesini hep gündeme getirerek sorunun çözümüne çalışmıştır. Süreç lehimize işlemiş ve İsviçre'nin Montrö kentinde Boğazlar Konferansı yapılmış. 20 Temmuz 1936'da sözleşme imzalanmıştır. Böylelikle Lozan'da Boğazlara konulan bütün sınırlamalar kaldırılmıştır. Bu başarı da Mustafa Kemal Atatürk ısrarcı olmuş ve meselenin çözüme kavuşmasını sağlamıştır. Sözleşme sonunda:

1. Türkiye'nin Boğazlar üzerindeki egemenlik hakkını sınırlayıcı hükümler kaldırılmış ve tam egemenlik sağlanmıştır.
2. Türk-Sovyet ilişkilerinde sarsılma olmuştur.
- 3.Boğazlarda asker bulundurmasına olanak sağlanması ile Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki durumu güçlendirilmiştir.
- 4.Türkiye'nin uluslar arası alanda saygınlığı artmıştır.

Samsun Halkevi’de bugünün anlam ve önemine dönük etkinlikler düzenlemiştir. Montrö Boğazlar Sözleşmesi’nin imzalanması halkın bayramına dönmüştür. 20 Temmuz pazartesi gecesi saat 12’ye kadar radyo yayını hoparlörle duyurulmuştur. 22 Temmuz Salı günü yapılan mitingde Cemal Güntekin, Naşit Fırat, Ethem Veysi söylevleri olmuş. Ali Ertan ise bu konu üzerine bir şiir okumuştur. Aynı gün akşamı da Boğazlar konulu bir konferans verilmiştir. (19 Mayıs, Temmuz 1936: 31)

21 Temmuz Montrö günü nedeniyle Emin Hekimgil tarafından bir konferans verilmiştir. (19 Mayıs, Haziran-Temmuz 1941: 31)

2.3 Belirli Haftalar ve Anma Günleri

Samsun Halkevi, Türk Milleti’nin yararına olan, ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda gelişmesine yardımcı olacak, Milli duyguları perçinleyecek önemli haftaları unutmamış; bu haftaları layıkıyla kutlamıştır. Bu haftalar şu şekilde özetlenmiştir.

2.3.1 Kızılay Haftası

1947 senesinde Türkiye Kızılay Derneği olarak bugünkü adını almıştır. Türk Milleti’nin hatta yabancı vatandaşların da zor durumlarda yanında olmuş, kara gün dostudur. Bu önemli kurumun hatırlanması ve öneminin korunması nedeniyle 29 Ekim 4 Kasım tarihleri arası Kızılay Haftası olarak kutlanmaktadır. Samsun Halkevi’de bu tarihler de, etkinliklerle bu önemli kurumun tanınması, faaliyetlerinden haberdar olunmasını sağlamıştır.

Köycüler Şubesi Başkanı ve Bayındırlık İl Müdürü Tevfik İleri Samsun Halkevi radyosunda Kızılay konulu bir konferans vermiştir. Konferansla Kızılay’ın ne olduğu ve faaliyetleri konusunda Samsun halkı bilgilendirilmiştir. (19 Mayıs, 1944: 40)

2.3.2 Tasarruf ve Yerli Malı Haftası

Yerli Malı Haftası her yılın 12-18 Aralık tarihleri arasında kutlanır. Amaç, tüketimin artırılması ve tüketimde yerli mallarının tercih edilmesinin sağlanmasıdır. Ayrıca insanların parasını, eşyasını ve zamanını tutumlu kullanması hedeflenir.

Samsun Halkevi’de bu günler de yerli ürünlerin desteklenmesi ve kullanılması amacıyla etkinlikler ve halkevinde yerli ürünlerin kullanıldığı gece eğlenceleri düzenlenmiştir.

12 Aralık’ta başlayıp 1 hafta süren Yerli Malı haftası canlı bir şekilde kutlanmıştır. Haftanın ilk gününde Vali Fuat Tuksal bir nutuk söylemiş. Nutkunda Başkan İsmet İnönü’nin Ankara Radyosunda söylenen söyleviyle Yerli Malı Haftasını açtığını, Samsun halkının da bu görüşlere katıldığını, yerli malının kullanımının ulusal borç olduğunu belirtmiştir. Avni Ayta da 1933’ten önce ve sonraki durumu rakamlara dayanarak anlatmıştır. (19 Mayıs, B irinci Kanun 1936: 30)

19 Aralık 1943 günü 14. Tasarruf ve Yerli Malı haftası nedeniyle Samsun Halkevi salonunda toplanılmış, burada Muhittin Özkefeli Yerli Malı Haftası’nın önemi üzerine söyleşiler yapılmış, halkın yerli malı kullanmasına çalışılmıştır. (19 Mayıs, 1944: 40)

2.3.3 Hatay’ın Anavatana Katılması

23 Haziran 1939’da Türkiye ve Fransa arasında yapılan bir antlaşma ile Fransa Hatay’ın Türkiye’ye katılmasını kabul etmiştir. 29 Haziran 1939’da Hatay Türk Devleti Meclisi’nin oy birliği ile aldığı kararla Hatay, Türkiye Cumhuriyeti’nin sınırlarına katılmıştır. Hatay’ın Türkiye’ye katılması Atatürk’ün dış politikada gerçekleştirdiği ancak sonucunu göremediği son büyük başarıdır.

Türk Milleti bu milli meselenin çözüme kavuşmasıyla büyük mutluluk yaşamış, Samsun yerelinde de bu durum sevinçle karşılanmıştır. Daha sonra Samsun Halkevi bu anlamlı olayı her yıl dönümünde etkinliklerle kutlamıştır. Günün anlam ve önemine dönük söyleşiler, konferanslar düzenlenmiş; bu uğurda mücadele eden insanlara şükranlarını sunmuşlardır.

Hatay’ın Anavatana katılması yıl dönümü nedeniyle halkevinde kutlama yapılmıştır. Törene Samsun Valisi ve yardımcıları ile eşleri de katılmıştır. Halkevi bandosu İstiklal Marşını çalmış, Dil Tarih Edebiyat Şubesi Başkanı Galip Naşit Arı Hatay’ın Anavatana katılmasıyla ilgili düşüncelerini belirtmiş; ardından Tarih Öğretmeni Kazım Dalcimen, Hatay’ın Anavatana katılması konulu konferans vermiştir. Samsun Halkevi gençleri bu konu

üzerine şiirler okumuş, Mustafa Kemal Atatürk Samsun Halkevi gençleri tarafından unutulmamış, gençler kalplerinde yaşatmışlar. (19 Mayıs, Temmuz 1939: 30)

2.3.4 29 Mayıs İstanbul'un Fethi

Samsun Halkevi'nde 29 Mayıs'ta Emin Hekimgil; İstanbul'un Fethinin 492. yıl dönümü nedeniyle bir konferans vermiştir. Konferansta İstanbul'un Fethi için nasıl hazırlık yapıldığı, siyasi ve askeri alanda yapılan eylemler, Fatih Sultan Mehmet'in 52 günlük savaşı ve sonucunun da dünyada bir devri kapatıp açması çeşitli kaynaklardan aktararak Samsunluların bilinçlenmesini sağlamıştır. (19 Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos 1945: 38)

2.3.5 Büyük Önder Atatürk'ün Aramızdan Ayrılışı

Mustafa Kemal Atatürk 10 Kasım 1938 tarihinde, saat 09.05'te hayata gözlerini yummuş, bu haberi alan Türk Milleti büyük üzüntü duymuştur. Samsun halkıda bu anda büyük üzüntü yaşamış, halk halkevi civarında toplanarak acılarını dile getirmiştir. Daha sonraları her 10 Kasım'da Büyük Önder, saygı duruşu ile anılmış ardından Atatürk'ün hayatını ve eserlerini anlatan konferanslar, söyleşiler düzenlenmiştir. Samsun halkı Milli Mücadele'nin lideri Atatürk'ü hiçbir zaman yalnız bırakmamış, onu fikirleriyle yaşatmaya çalışmış, kaybediliş yıl dönümlerinde Anıtı'nın önünde saygı duruşunda bulunmuştur.

10 Kasım'da 09.05'te Atatürk beşinci anma yılı Samsun Halkevi salonunda yapılmıştır. Törende Halkevi Başkanı Dr. Ahmet Hakkı Kuzucu kürsüde Atatürk hakkında konuşma yapmıştır. Dil Edebiyat Şube Başkanı Emin Hekimgil, Atatürk'ün gençliği, komutanlığı gibi konularda konuşma yapmıştır. Dil Edebiyat Tarih komitesi üyesi öğretmen Orhan Çaplı Halkevi radyosunda Atatürk hatıraları hakkında bilgi vermiş, Burhanettin Şarbalkan ve Naci Dilmen yabancıların Atatürk hakkındaki düşüncelerini ve şiirlerini okumuştur. En sonunda Samsun Valisi Rüknettin Nasuhioğlu eşliğinde meydanda bulunan Atatürk Anıtına gidilerek çelenk konulmuştur. (19 Mayıs, 1944:40)

2.4 Türk Kültürüne Katkısı Olan Şair ve Sanatçıları Anma

Samsun Halkevi, Türk tarihi ve Türk kültürü açısından önemli şair ve sanatçıları her ölüm yıl dönümlerinde, bazende doğum günlerinde çeşitli etkinliklerle ve gecelerle anmış ve bu bağlamda törenler düzenlemiştir. Bu şahsiyetleri sıralayacak olursak:

2.4.1 Yunus Emre

Tarihi ve tasavvufi anlamda gönlümüze taht kuran Yunus Emre anılmış, eserleri hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Neredeyse her ölüm yıl dönümünde halkevinde törenlerle anılmış, eserleri okunmuş, şiirleri söylenmiştir.

Yunus Emre'yi anmak için Dil Tarih Edebiyat Şubesi tarafından yapılan toplantıda Cemal Gültekin bir konferans vermiş Galip Naşit Arı, Ali Ertan, Süha Ulaş şiirler okumuştur. Sonunda da Ar kolu toplantı sonunda konser vermiştir. (19 Mayıs, Mayıs 1936:32)

2.4.2 Mimar Sinan

Mimar Sinan için 9 Nisan'da halkevi radyosu önünde Köycüler Şubesi Başkanı Cudi Gürsoy ve Mimar Bedri Uçar tarafından söyleni verilmiş. Mimar Sinan ve sanatı anılmıştır. (19 Mayıs, Mayıs 1936:32)

9 Nisan'da Mimar Sinan anılmıştır. Mimar Sinan'ın eserleri Türk kültürü ve Türk sanatı için çok önemlidir. Büyük bir usta olduğu, Samsun Halkevinin de bu önemli günde hatırlayarak anılarla yaşatmaya çalışmış olduğu görülmektedir. (19 Mayıs, Mayıs 1944:40)

2.4.3 Namık Kemal

Samsun Halkevi, Türk Edebiyatına gönül vermiş şair ve yazarları unutmamış, unutulmayanlardan biri de Namık Kemal'dir. Namık Kemal'i anmak için Dil Edebiyat Tarih Şubesi'nin hazırladığı gece heyecanlı ve gösterişli olmuştur. Cemal Gültekin Namık Kemal'in hayatını, eserlerini, ideallerini, kazandırdıklarını anlatmış. Bazı öğretmenlerde onların eserlerini okuyarak Namık Kemal'i farklı yönleriyle anmışlardır. . (19 Mayıs, Birinci Kanun 1936: 30)

Samsun Halkevi Namık Kemal'i anmaya ölüm yıl dönümünde devam etmiş. Bu bağlamda Namık Kemal gecesi düzenlenmiş, Namık Kemal'in yaşadığı dönem hakkında bilgilendirme yapılmış, eserleri ve düşünceleri anlatılmıştır. . (19 Mayıs, Ocak-Şubat 1946:40)

2.4.4 Abdülhak Hamit Tarhan

Samsun Halkevi, önemli şairlerimizden Abdülhak Hamit Tarhan'ı da unutmamış, büyük Türk Şairi Abdülhak Hamit Tarhan için yıl dönümlerinde anma törenleri düzenlemiştir. Vali Fuat Tuksal'da bu etkinliğe katılmıştır. Ayrıca Abdülhak Hamit'e ait eserlerin

fotoğrafların toplanması ve cilt haline getirilmesi düşünülmüştür. Böyle eserleri olanların CHP Genel Sekreterliğine göndermesi istenmiştir. (19 Mayıs, Nisan 1944:32)

12 Nisan'da Abdülhak Hamit Tarhan için anma töreni düzenlenmiş. Tarhan'a ait eserler okunmuştur (19 Mayıs, Mayıs 1944:40)

Abdülhak Hamit yine unutulmamış ölümünün 10. Yıl dönümünde anılmıştır. Hamit'in edebiyatımızdaki eserleri okunmuş, ayrıca "Eşber" adlı eseri iki perde halinde gösterime sunulmuştur. (19 Mayıs, Nisan 1947:15)

2.4.5 Mehmet Akif Ersoy

İstiklal Marşımızın şairi Mehmet Akif Ersoy Samsun Halkevi tarafından hiçbir zaman unutulmamış, ölüm yıl dönümlerinde çeşitlik etkinliklerle anılmıştır.

Bazı dönemlerde anma etkinlikleri geceler şeklinde devam etmiş. Gece, Samsun Halkevi Başkanı Emin Hekimgil tarafından açılmış, Cemil Sena Ongun Mehmet Akif'in yaşadığı devir ve milliyet, Naci Tanrıkuşu şairin hayatını ve şahsiyetini, Namık Özalın İstiklal Marşını, Cemal Güney hayatından fıkraları, Mehmet Ali Ertan Akif'e yapılan eleştirilere cevap vermiş. Böylece Mehmet Akif Ersoy her açıdan anılmış; hayatı ve eserleri hakkında konuşmalar yapılmıştır. (19 Mayıs, Ocak-Şubat 1946:40)

2.4.6 Mehmet Emin Yurdakul

İkinci kanun 1944 de Mehmet Emin Yurdakul için Samsun Halkevi Dil Edebiyat Komitesi tarafından bir gece düzenlenmiş, ilk olarak Samsun Halkevi Başkanı Dr. Ahmet Hakkı Kuzucu salondakileri 1 dakikalık saygı duruşuna davet etmiş Emin Hekimgil ise Yurdakul'un yetiştiği devri anlatmıştır. Dr. Fethi Tevetoğlu'da Milli Şairin hayatını, düşüncelerini, Türkçülüğünü anlatmıştır. Orhan Çaplı ise Yurdakul'un hatırlarını aktarmış, Yurdakul'a ait şiirler lise son sınıf öğrencileri tarafından okunmuştur. Gece sonunda ise Samsun Valisi Rüknettın Nasuhioğlu Mehmet Emin Yurdakul hakkında bildiklerini anlatmıştır. (19 Mayıs, Son Kanun 1944:40)

2.4.7 Ziya Gökalp

Türk dünyası düşünürleri arasında önemli yere sahip olan Ziya Gökalp, Samsun Halkevinde törenle anılmıştır. Halkevi gençlerinin hazırladığı edebiyat gecesinde Dil

Edebiyat Kolu Başkanı Emin Hekimgil gecenin önemini anlatmış ayrıca Ziya Gökalp'ın hayatı ve eserleri anlatılmış daha sonra ise şiirleri de okunmuştur. (19 Mayıs, Mayıs 1944:39)

2.4.8 Tefik Fikret

Lise Müdürü Ziya Karamuk, Tefik Fikret'in ölüm yıl dönümünde hayatı ve eserleri hakkında konferans vermiştir. Samsun Halkevi Başkanı Atuf Olgaç konferansı çok beğenmiş ve tekrarını istemiştir. (Ahali, 11 Mart 1942:1)

Lise öğretmeni Kemal Yener tarafından lise öğrencilerine hazırlatılan Tefik Fikret'in hayatı eserleri gibi konuları içeren konferansı Necati Tanrikulu vermiştir. Konferans sonunda sorular sorulmuş ve bu sayede eğlenceli geçtiği belirtilmiştir. (19 Mayıs, Mart-Nisan 1946:38)

2.4.9 Samsun Yerel Şairlerinden H. Rüştü Coşkun

Samsun şehrinin önde gelen şairi H.Rüştü Coşkun için anma gecesi düzenlenmiştir. Samsun çevresi bu usta şairi çok sevmiş, bu nedenle kendisine layık bir gece düzenlemiştir. (19 Mayıs, Nisan1947)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1. SAMSUN İLÇELERİNDE KURULAN HALKEVLERİ VE FAALİYETLERİ

Samsun Halkevi araştırmalarını yaparken, yerel basın kaynaklarından elde edilen bilgilere göre; Samsun ilçelerinde de halkevlerinin açıldığı görülmektedir. Halkevlerinin kuruluş amacı Atatürk İlke ve İnkılâplarını anlayan, özümseyen bir toplum yaratmaktır. Bu bağlamda halkın her türlü bilgiyi elde etmesini sağlamak amacıyla en ücra köşelere ulaşmaya çalışmıştır. Samsun ilçelerinde açılanlar arasında Bafra, Çarşamba, Havza, Vezirköprü, Kavak, Ladik, Terme, Alaçam Halkevlerini görmekteyiz. Her halkevinde olduğu gibi Samsun ilçelerinde açılan Halkevlerinin de amacı, halkı çeşitli konularda bilgilendirmek, Atatürk İlke ve İnkılâplarını özümsemiş bireyler yaratmaktır. İlçelerde kurulan Halkevleri ile merkez Samsun Halkevi arasında her daim bilgi alışverişinin devam ettiğini, temsilin diğer halkevlerine gönderildiğini, Samsun Halkevinden ilçelere konferans vermek için gelenleri, milli bayramlarda ve spor faaliyetlerinde birlikte hareket edildiğini kısaca Samsun Halkevi'nin ilçe halkevlerine maddi manevi anlamda her zaman destek olduğu görülmektedir. Ayrıca halkın gezilere katılımını sağlayarak birbirlerini anlamalarını, yeni yerler görme konusundaki faaliyetlerini görmezden gelemeyiz.

1.1 Ladik Halkevi

Ladik Samsun'un küçük ilçelerinden biridir. Ancak o dönemlerde eğitim faaliyetleri açısından önemli bir ilçedir. CHP 1939'da Halkevleri yayınına göre Ladik Halkevi'nin 19 Şubat 1939'da açılacağı belirtilmiştir. (CHP 1939 da Halkevleri, 1939:23)

Hatay'ın Anavatana katılması nedeniyle kalabalık grup eşliğinde toplantı yapılmıştır. Gösterit Şubesi; Vedat Ürfi Bengü'nün "Bir Doktorun Ödevi" adlı piyes üst üste iki defa sergilenmiştir. Gençlerin bu temsile katılımı yoğun olmuştur. Temsilleri 1200 vatandaşımız izlemiştir. Aynı gece de milli oyunlar oynanmış, spor hareketleri yapılmış sonuç olarak da Ladikliler çok neşeli bir gün geçirmişlerdir. (19 Mayıs, Temmuz 1939: 31)

Samsun Halkevi Başkanı Osman Cudi Gürsoy, Ladik'te "Bugünkü Dünya Vaziyeti Karşısında Memleketimiz" konulu konferans vermiş ve yüzlerce yurttaş bu konferanslara katılmıştır. (19 Mayıs, B.Teşrin 1940: 30)

Temsil Şubesi Vedat Nedim Tör'ün, "İmralı'nın İnsanları" ve "Sancağın Şerefi" adlı piyesi sergilemiştir. "Ziraat ve Ekin Seferberliği" konuları üzerine konferanslar ve konuşmalar yapılmıştır. Halk geceleri düzenlenmiş, milli oyunlar oynanmış, halk şiirleri okunmuştur. Halkevi köyü olarak seçilen Aşağı İnöz köyünde okuma odası kurulmuş ve buraya radyo ile okuma dolabı temin edilmiştir. Halkevi yanında voleybol sahası yapılmış, voleybol oynama araçları tedarik edilmiştir. (19 Mayıs, Mayıs 1942: 48)

1944 senesinde gerçekleşen deprem sonucunda Ladik'te, Bülbül Hatun Cami hasar görmüştür. Avcı Sultan Mehmet'in yaptırdığı İki Minerali Cami hasar görmüş ve onarılmıştır. Eski kervansaraylardan Taşhan yıkılmıştır. Selçuklulara ait kümbet te harap olmuştur. Kapalı çarşı kısmen yıkılmıştır. Kaymakam Reşit B. tarafından yaptırılan Saat Kulesinin üst kısmı yıkılmıştır. (19 Mayıs, 19 Son Kanun1944: 41)

Ladik Halkevi depremde zarar görmüş, halkevi faaliyetleri ise depremde zarar görmeyen tek yer olan ilk okulda yapılmıştır. Burası 200 kişiyi alacak kapasiteye sahip bir yerdir. Kimisi ilkokul mezunu kimisi liselerde okuyan gençler "Kanun Adamı" piyesini sergilemişlerdir. Daha sonra "Karagöz Oyunu" sergilenmiştir. Sonunda ise Halk türküleri söylenmiş, halk oyunları oynanmıştır. (19 Mayıs, 19 Mayıs 1944: 33-34)

Halkevlerinin 7. yıl dönümünde Havza Ladik, Terme ilçeleriyle Alaçam nahiyesi halkevine kavuşmuştur. (Ahali, 22 Şubat 1939:1)

1.2 Vezirköprü Halkevi

Vezirköprü Halkevi çeşitli toplantılar yapmış, spor faaliyetlerinde bulunmuş, kurslar açılmış ve milli günler coşkulu bir şekilde kutlanmıştır. Bağcılık ve dokumacılık konularında halka işin uzmanları tarafından eğitimler verilmiştir. 2 Nisan'da Adatepe köyüne gezi düzenlenmiş; gezi esnasında at yarışları, spor gösterileri düzenlenmiş ve Vezirköprü halkı neşeli bir gün geçirmiştir. Bu ayda yine çocuk balosu düzenlenmiş, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı etkili bir şekilde kutlanmıştır. (19 Mayıs, Temmuz 1939:31)

01.01.1940-01.06.1940 tarihleri arası Vezirköprü Halkevi Şubeleri çalışmalarına baktığımızda şunları görmekteyiz.

Kitapsaray ve Yayın Şubesi: 983 Kitap bulunmaktadır. 184 erkek, 77 kadın çeşitli türlerde kitap, 173 erkek 62 kadın gazete ve mecmua okumuştur.

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi: Köy imamaları, köy muhtarları, katipleri kursu ve cezaevi dershanesini bu şube açmıştır.

Dil Tarih Edebiyat Şubesi: Milli Birlik, Darüşşafaka, Türk Hava Kurumu, Salih Zeki, Çocuk Sayımı, Toprak ve Ağaç, Hastalıklar ve Hastalıklardan Korunma Tedbirleri, İnönü zaferleri, Çocuk Terbiyesi, Pasif Korunma, Sıhhat Meselesi, Halkevi Faaliyetleri konuları üzerine konferanslar verilmiştir. Vezirköprü tarihi ve Abideleri incelenmektedir. Vezirköprü Halkevi Şubeleri çalışmaları şunlardır:

Ar Şubesi: Her cumartesi akşamı bando konseri verilmektedir. Törenler de ve aile toplantılarında caz konseri de verilmektedir.

Spor Şubesi: Futbol, voleybol maçları yapılmaktadır. Satranç oyunu ve pinpon masası bulunmaktadır. Gençlik bayramı geçit törenine katıldıkları belirtilmektedir.

Sosyal Yardım Şubesi: Fakir öğrencilere yemek temin etmiş, 1 nişan töreni, 19 Mayıs şükran töreni, 3 aile toplantısı düzenlemişlerdir.

Gösterit Şubesi: Köy gezileri düzenlenmiş, bu gezilerde karagöz ve orta oyunları sergilenmiştir.

Köycülük Şubesi: Toprak ve ağaç bayramı kutlanmış, 1 köye gezi düzenlenmiş. Köylerde ağaç dikme ve aşılama usulleri öğretilmiştir.

Müze ve Sergi Şubesi: Fotoğraf, resim, kitap sergisi açılmıştır. Ressam Mustafa Güral'ın Köprülü Mehmet ve Fazıl Ahmet Paşa resimleri çokça beğenilmiştir. 23 Nisan'da Çocuk Balosu düzenlenmiştir.

Vezirköprü Halkevi 1940 yılı bütçesi ve komitelerin seçimleri, çalışma programları düzenlendikten sonra onaylama işlemi yapıldığı belirtilmiştir. Köy kalkınması için toplantılar yapılmıştır. Köylüler halkevine davet edilerek Karagöz, Orta Oyunu izlettirilmiş ardından da köylülere konser verilmiştir. (19 Mayıs, Haziran 1940: 23)

Samsun Halkevi Dil Tarih Edebiyat Komitesi üyesi Emin Hekimgil Vezirköprü'de "Tarih" konferansı vermiştir. Çok sayıda Vezirköprülünün bu konferansa katılmış olduğu belirtilmiştir. (19 Mayıs Dergisi, B.Teşrin 1940:30)

Vezirköprü Halkevi Başkanı Fuat Pınardağ'dan alınan bilgilere göre Vezirköprü Halkevi 9 şubesi faal olarak çalışmaktadır. (Ahali, 13 Mart 1940:2) Fuat Pınardağ Vezirköprü Halkevi'nin çalışkan insanlarından. Vezirköprü kaynaklarında ismi sıkça geçmektedir.

Vezirköprü Halkevi, Mahmut Teker başkanlığında, Lozan ve Montrö günü'nü büyük heyecan içinde kutlanmış, ardından şiirler okunmuş, söylevler verilmiştir.(BCA, 490-01-842/330-2-70)

Vezirköprü Halkevi Voleybol takımı, Ladik Akpınar Köy Enstitüsü, Enstitüler Bayramına katılarak, burada bir voleybol maçı yapmışlardır. Daha sonra 30 Haziran 1945'de Havza Halkevi ile hem futbol hemde voleybol maçı yapılmış, böylece Havzalılar ve Vezirköprüler arasında dostluk pekişmiş, hemde halk için iyi bir seyir olmuştur. Voleybol maçını Havza Halkevi, futbol maçını Vezirköprü Halkevi kazanmıştır. Kızılay yararına Vezirköprü Halkevinde bir temsil verilmiştir. Haftada iki gün dikiş nakış kursu açılmış, kursa 65 kadın katılmıştır. Ladik Halkevi Temsil ve Spor Şubesi'nden gelenler olmuş, Spor Şubesiyle voleybol ve futbol maçı yapılmış, Vezirköprü Halkevi ikisini de kazanmıştır. Daha sonra Ladik Temsil Şubesi, "Beyaz Baykuş" piyesini temsil etmiştir. Böylece Ladik ve Vezirköprü Halkevleri arasında kaynaşma olmuş, dostluklar pekişmiştir. .(BCA, 490-01-842/330-2-71)

Vezirköprü Halkevi depremde zarar görmüş bu nedenle Vezirköprü gençlerinin gideceği bir yer olmayınca kahvelere gittikleri belirtilmiş, Halkevinin plandaki yerine yapılması gerektiği üzerinde durulmuştur. (Ali Baba, 21 Eylül 1949:2)

1.3 Havza Halkevi

Havza, Milli Mücadele'nin etkili merkezlerinden bir tanesidir. Mustafa Kemal Atatürk, Havza'da bir süre kalmış, buradan Anadolu'ya geçerek Kurtuluş Mücadelesi'ni başlatmıştır.

CHP, 1939'da Halkevleri yayınına göre Havza Halkevi'nin 19 Şubat 1939'da açılacağı belirtilmiştir. (CHP 1939 da Halkevleri, 1939:23)

Havza Halkevi "Kahraman" piyesini temsil etme çalışmalarına girişmiştir. Diğer şubelerde bir program dahilinde çalışmalara başlamıştır. (19 Mayıs, Temmuz 1939:31)

Havza Halkevi Başkanı İbrahim Cebecioğlu, 1886 Havza doğumludur. Ortaokul mezunu çiftçilik ve ticaretle uğraşmaktadır. (CHP Halkevleri ve Halkodaları 1940:66)

Samsun Halkevi Dil Tarih Edebiyat Şubesi komite üyesi Emin Hekimgil Havza'da "Tarih" konferansı vermiştir. Bu konferansa Havzalılar etkili bir şekilde katılmıştır. (19 Mayıs, B. Teşrin1940: 30)

Havza Halkevi Kütüphanesi'nin kitap okumak isteyenlere gündüz ve akşam açık olduğu belirtilmiştir. Dil Tarih Edebiyat Şubesi 5 konferans ve 6 söylev vermiştir. Çocuk haftasında Temsil Şubesi ile beraber aile toplantısı düzenlemiştir. Spor Şubesi toplu halde 3 kez av faaliyetine katılmıştır. Sosyal Yardım Şubesi, 81 kişi köyde, 139'u Havza merkez de olmak üzere 220 hasta muayenesi gerçekleştirmiştir. Köycülük Şubesi Susavcı köyüne 4 gezi düzenlemiştir. Ardından köyde ağaç bayramı tertip etmiş ve elma fidanlığı, arpa numune tarlası, tavuk cinsinin ıslahı, arıcılık üzerinde çalışmalar yapmıştır. (19 Mayıs, Mayıs 1942: 48) Halkevlerinin 7. yıl dönümünde Havza Ladik, Terme ilçeleriyle Alaçam nahiyesi Halkevine kavuşmuştur. (Ahali, 22 Şubat 1939:1) Havza Halkevi Başkanı Fuat Pınardağ öncülüğünde Türk Bayrağı, Yunus Emre, Montrö Antlaşması konulu 3 konferans verilmiş olduğu; konferansın Havza halkı tarafından büyük beğeniyle dinlendiği belirtilmektedir. ((BCA, 490-01-842/80363-2854-162)

Havza Halkevi Başkanı Fuat Pınardağ öncülüğünde çeşitli konularda konferanslar verilmiştir. Bu konferanslar:

Nefsine hakim olmak ve karakter konulu konferans

Havzaya getirilmek istenen höyük suyu hakkında

Dil Bayramı nedeniyle

Yeni belediye seçimi

Milli Korunma ve İstikrar konuludur. (BCA, 490-01-842/36644-176-62)

1.4 Bafra Halkevi

Bafra Halkevi 24.02.1933 tarihinde; Dil Tarih Edebiyat, Ar, Gösterit, Spor, Sosyal Yardım, Halk Dershaneleri ve Kurslar, Kitapsaray ve Yayın, Köycülük Şubeleriyle beraber kurulmuştur. Bafra Halkevi Başkanı 1905 yılı doğumlu Yenipazar nüfusuna kayıtlı, ortaokul mezunu muhasebeci; Nesimi Barkın'dır. Bu dönemde Bafra nüfusu toplamı 10260'dır. Halkevine üye sayısı toplamı ise 755'tir. (CHP Halkevleri ve Halkodaları 1940:9)

Samsun ilçeleri içerisinde en aktif çalışanı diyebileceğimiz Bafra Halkevi, Bafra halkının takdirini toplamış, çalışmalarıyla bölgede örnek olduğu belirtilmiştir.

Bafra Halkevi'nin Şube çalışmaları, 1933 faaliyetleri raporları hülasasına baktığımızda şunları görmekteyiz: Dil Tarih Edebiyat Şubesi: söz derlemeleriyle Bafra tarihine ait bilgi ve vesaik toplamakla, halkın genel seviyesini yükseltecek konferanslar ve muhasebeler vermek suretiyle çalışmalarda bulunmuştur.

Güzel Sanatlar Şubesi: müzik üzerinde çalışmış, aile geceleri düzenlemiş ve bu gecelerde konserler vererek memleketin içtimai hayatının ilerlemesine önlemler olarak çalışmışlarda bulunmuştur.

Temsil Şubesi: Bafra Halkevi Temsil Şubesi açılmamıştır.

Spor Şubesi: mevcut bulunan 3 spor şubesinin faaliyetlerini düzenlemiş ve Bafra'da spor faaliyetlerinin gelişimine katkıda bulunmuştur.

Sosyal Yardım Şubesi: işsizlere iş bulmak, köycüler şubesiyle beraber köylere geziler yaparak buradaki durumu iyi olmayanlara yardımda bulunmak şehirlerde de yoksullara yardım etmek muayene ve ilaç masraflarını üstlenmek, diğer yardım kuruluşlarıyla ortak bir faaliyette bulunmak.

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi: alman vatandaşı öğretmen tarafından almanca kursu verilmesini sağlamıştır.

Kütüphane ve Neşriyat Şubesi: 540 cilt kitabı kütüphanede okuyuculara sunmuş, birçok gazete ve dergiye abone olarak halkın bunları okuması sağlanmıştır.

Köycüler Şubesi: köylülerin şehirlerdeki işlerini takip etmişler ve onlara bu anlamda yardımda bulunmuşlar, bir şehit ailesine maaş verilmesini sağlamışlar, köylü hastaların muayene edilmesi ve ilaç temin edilmesini gerçekleştirmişler, köylere geziler yaparak onların aydınlanmasını sağlamışlardır. (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasası, 1934:15-16)

Bafra Halkevi 1933 senesi şubelere göre meslek gruplarına baktığımızda çoğunluğu diğer meslek grupları, tüccar ve çiftçilerden oluştuğu; üyelerin çoğunluğunda erkek olduğunu görülmektedir. Bafra Halkevi 1934 Dil Tarih Şubesi meslek gruplarına göre üye nitelikleri şu şekildedir: avukat 1, doktor 1, öğretmen 15, tüccar 2, işçi 1, çiftçi 17, g. sanatlar 0, diğer meslekler 60 ve bunlardan 9'u kadın 88 erkek 97 kişi bulunmaktadır

Bafra Halkevi 1933 senesi şubelerinin meslek gruplarına göre dağılımına baktığımızda Dil Tarih Edebiyat Şubesinde; 1 avukat, doktor 0, öğretmen 4, tüccar 2, çiftçi 2, işçi 0, güzel sanatlar 0, diğer mesleklerden 5 kişi, kadın üyesi bulunmazken toplamda 14 erkek bulunmaktadır. Güzel Sanatlar şubesinde; avukat 1, doktor 1, öğretmen 4, tüccar 10, çiftçi 7, işçi 1, güzel sanatlar 2, diğer mesleklerden 30 kişi olmak üzere 12 kadın 44 erkek 56 kişi bulunmaktadır. Temsil şubesinde; avukat 0, doktor 2, öğretmen 2, tüccar 5, çiftçi 1, işçi 2, güzel sanatlar 13, diğer mesleklerden 15 kişi olmak üzere 4 kadın 36 erkek 40 kişi bulunmaktadır. Spor şubesinde; avukat 0, doktor 0, öğretmen 4, tüccar 42, çiftçi 14, işçi 7, güzel sanatlar 8, diğer mesleklerden 42 kişi vardır. Bu şubede kadın üye bulunmazken 117 erkek bulunmaktadır. Sosyal Yardım şubesinde; avukat 3, doktor 5, öğretmen 0, tüccar 18, çiftçi 14, işçi 0, güzel sanatlar 0, diğer mesleklerden 48 kişi olmak üzere 1 kadın 87 erkek 88 kişi bulunmaktadır. Halk Dershaneleri ve Kurslar şubesinde; avukat 0, doktor 0, öğretmen 16, tüccar 6, işçi 1, çiftçi 0, güzel sanatlar 0, diğer mesleklerden 11 kişi olmak üzere 1 kadın 33 erkek 34 kişi bulunmaktadır. Kütüphane ve Neşriyat şubesinde, avukat 1, doktor 5, öğretmen 5, tüccar 31, çiftçi 3, işçi 2, güzel sanatlar 1, diğer mesleklerden 38 kişi olmak üzere 19 kadın 67 erkek 86 kişi bulunmaktadır. Köycüler şubesinde avukat 2, doktor 3, öğretmen 5, tüccar 14, çiftçi 98, işçi 16, güzel sanatlar 8, diğer mesleklerden 30 kişi olmak üzere bayan üye yokken 176 erkek üye bulunmaktadır. (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasesi,1934:120-121)

Bafra Halkevi'nin 1934 faaliyetleri raporları hülasesına baktığımızda şunları görmekteyiz: Bafra Halkevi yıllık çalışmalarını her şubeye göre ayrı ayrı değil dağınık göstermiştir. 1934 senesinde çalışmalar şu şekildedir.

Bir genel toplantı yapılmış ardından da bir konser verilmiştir.

Çeşitli konularda 4 konferans verilmiş, bir temsil sergilenmiş, bir balo düzenlenmiştir.

Alaçam nahiyesine gezi düzenlenmiş, buradakilerde görüş alışverişinde bulunulmuştur.

30 fakir hasta parasız muayene edilmiştir.

Almanca kursu 4 yıl boyunca devam etmiş, kütüphanesi ise daima açık bulundurulmuştur. (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasesı, 1935:17)

Bafra Halkevi 1934 senesi şubelerinin meslek gruplarına göre dağılımına baktığımızda Dil Tarih Edebiyat şubesinde; 1 avukat, doktor 0, öğretmen 4, tüccar 2, çiftçi 2, işçi 0, güzel sanatlar 0, diğer mesleklerden 5 kişi, kadın üyesi bulunmazken toplamda 14 erkek

bulunmaktadır. Güzel Sanatlar şubesinde; avukat 1, doktor 1, öğretmen 4, tüccar 10, çiftçi 7, işçi 1, güzel sanatlar 2, diğer mesleklerden 30 kişi olmak üzere 12 kadın 44 erkek 56 kişi bulunmaktadır. Temsil şubesinde; avukat 0, doktor 2, öğretmen 2, tüccar 5, çiftçi 1, işçi 2, güzel sanatlar 13, diğer mesleklerden 15 kişi olmak üzere 4 kadın 36 erkek 40 kişi bulunmaktadır. Spor şubesinde; avukat 0, doktor 0, öğretmen 4, tüccar 42, çiftçi 14, işçi 7, güzel sanatlar 8, diğer mesleklerden 42 kişi vardır. Bu şubede kadın üye bulunmazken 117 erkek bulunmaktadır. Sosyal Yardım şubesinde; avukat 3, doktor 5, öğretmen 0, tüccar 18, çiftçi 14, işçi 0, güzel sanatlar 0, diğer mesleklerden 48 kişi olmak üzere 1 kadın 87 erkek 88 kişi bulunmaktadır. Halk Dershaneleri ve Kurslar şubesinde; avukat 0, doktor 0, öğretmen 16, tüccar 6, işçi 1, çiftçi 0, güzel sanatlar 0, diğer mesleklerden 11 kişi olmak üzere 1 kadın 33 erkek 34 kişi bulunmaktadır. Kütüphane ve Neşriyat şubesinde, avukat 1, doktor 5, öğretmen 5, tüccar 31, çiftçi 3, işçi 2, güzel sanatlar 1, diğer mesleklerden 38 kişi olmak üzere 19 kadın 67 erkek 86 kişi bulunmaktadır. Köycüler şubesinde avukat 2, doktor 3, öğretmen 5, tüccar 14, çiftçi 98, işçi 16, güzel sanatlar 8, diğer mesleklerden 30 kişi olmak üzere bayan üye yokken 176 erkek üye bulunmaktadır.

Bafra Halkevinin 1935 yılı faaliyet raporları hülasasına baktığımızda kurulu şubeler; Dil Tarih Edebiyat, Ar, Gösterit, Spor, Sosyal Yardım, Halk Dershaneleri ve Kurslar, Kitapsaray ve Yayın, Köycülük Şubeleridir. Kurulu şubelere baktığımızda sadece Müze ve Sergi Şubesinin açılmadığını görmekteyiz. (CHP Halkevleri ve Halkodaları 1940:63)

Dil Tarih ve Edebiyat Şubesi: 26 Eylül Dil bayramında 400 kişi ile bir tören yapmış, 3 söylev vermiş, bir cami üzerinde incelemelerde bulunarak, bulduğu değerli bir eseri, Samsun Atatürk kitapsarayına göndermiş, köycülük şubesiyle bir gezi yaparak, köylerde rastladığı halk türküsü ve oyun havalarını halka dinletmiştir.

Ar Şubesi: Keman dersleri vermiş ve müzik yayınında bulunmuştur.

Gösterit Şubesi 830 yurttaşa 3 temsil vermiştir.

Spor Şubesi: Spor alanına bakım yapmış 9000 kişi önünde iki futbol maçı, bir de gösteriş müsabakaları düzenlemiştir.

Sosyal Yardım Şubesi: haftanın belli günlerinde hastaları muayene etmiş, bir yoksulun evini tamir ettirmiş, kimsesizlere para yardımında bulunmuştur.

Halk Dershaneleri ve Kurslar şubesi: bir yabancı dil kursu ve cezaevinde de 70 yurttaşa bir dersane açmıştır.

Kitap Saray ve Yayın şubesi: On beş (15) günde bir dergi çıkartmağa başlamış, hoparlörlerle her gün halka Anadolu Ajansının yayını dinletmiş, yaptığı köy gezilerinde köylüye kitap, gazete ve dergiler dağıtmış, 1990 yurttaşa kitap, gazete ve dergi okutmuştur.

Köycülük Şubesi: 12 atlı ile köy gezisi yapmış ayrıca yaptığı iki köy gezisinde köylüye 70 yorgan dağıtmış, bütün gezilerinde çeşitli söylevler vermiş, yoksullara yiyecekler dağıtmıştır. (Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hülasesi, Bafra Halkevi:18-19)

Bafra Halkevi 1935 senesi şubelerinin meslek gruplarına göre dağılımına baktığımızda Dil Tarih Edebiyat şubesinde; avukat 0, doktor 0, öğretmen 7, tüccar 4, işçi 1, çiftçi 3 güzel sanatlar 0, diğer mesleklerden 0 kişi; 1 kadın 14 erkek olmak üzere toplam 15 üye bulunmaktadır. Güzel Sanatlar şubesinde; avukat 0, doktor 1, öğretmen 1, tüccar 1, çiftçi 4, işçi 0, güzel sanatlar 13, diğer mesleklerden 7 kişi olmak üzere; 4 kadın 23 erkek 27 kişi bulunmaktadır. Temsil şubesinde; avukat 1, doktor 1, öğretmen 11, tüccar 7, çiftçi 3, işçi 0, güzel sanatlar 3, diğer mesleklerden 13 kişi olmak üzere; 10 kadın 29 erkek 39 kişi bulunmaktadır. Spor şubesinde; avukat 0, doktor 1, öğretmen 2, tüccar 30, çiftçi 3, işçi 6, güzel sanatlar 28, diğer mesleklerden 9 kişi vardır. Bu şubede kadın üye bulunmazken 79 erkek üye bulunmaktadır. Sosyal Yardım şubesinde; avukat 2, doktor 2, öğretmen 0, tüccar 9, çiftçi 7, işçi 2, güzel sanatlar 4, diğer mesleklerden 16 kişi olmak üzere 6 kadın 36 erkek 42 kişi bulunmaktadır. Halk Dershaneleri ve Kurslar şubesinde; avukat 0, doktor 0, öğretmen 8, tüccar 1, işçi 2, çiftçi 0, güzel sanatlar 0, diğer mesleklerden 3 kişi olmak üzere 2 kadın 12 erkek 14 kişi bulunmaktadır. Kütüphane ve Neşriyat şubesinde, avukat 0, doktor 0, öğretmen 2, tüccar 15, çiftçi 6, işçi 1, güzel sanatlar 8, diğer mesleklerden 13 kişi olmak üzere 5 kadın 40 erkek 45 kişi bulunmaktadır. Köycüler şubesinde avukat 0, doktor 0, öğretmen 4, tüccar 12, çiftçi 0, işçi 105, güzel sanatlar 14, diğer mesleklerden 17 kişi olmak üzere bayan üye yokken 152 erkek üye bulunmaktadır. (Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasesi, Ulus basımevi,1936:122-193)

1935 senesi Bafra Halkevi faaliyetleri raporları hülasesına göre; Bafra Halkevi yönetim kurulu 41 toplantı yapmış, toplantıya 246 kişi katılmış. Komiteler 37 toplantı yapmış 118 kişi katılmış, Bafra Halkevinde şubelerde 15 genel toplantı yapılmış, bu toplantılarda ise 348 kişi yer almıştır. Şubelerin birlikte yaptığı toplantı sayısı 2, toplantıya katılım sayısı 515'dir 1 yıl içinde 3 konferans 3230, 3 temsil 1830 kişi izlemiştir.. Kütüphanesinde kitap okuyan kişi sayısı ise 1990 kişidir. Bafra Halkevi 3 şölen düzenlemiş 155 kişi katılmıştır. 5 gezi düzenlemiş 9320 kişi katılmıştır. 3 bayram düzenlemiş 2400 katılmıştır. (Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyetleri Raporları Hülasesi,1936:195-203)

1936 senesinde Bafra Halkevi'nin yapmış olduğu faaliyetler ve bu faaliyetlere katılan kişi sayısına baktığımızda şunları görmekteyiz: temsil 10, konser 5, sinema 0, konferans 7, resim sergisi 2, y. m sergisi 6, v. S. Sergiler 0, spor gezisi 2, köy gezisi 5, kadın 28, erkek 396, okuyucu 4018, kitap 0, ders 0, kurs 120, gelenler 6663 (CHP, Geçen Yılda Halkevleri Nasıl Çalıştı 1937 Yıl Dönümü Broşürü, 1937:24)

Bafra Halkevinin resmi yayın organı olan Altın Yaprak dergisi 1936 senesinde kadar faaliyetlerini sürdürmüştür. Dergide Cumhuriyet yazısından sonra ulusal ekonomi, Cumhuriyet'te kültürel verim, dağ ve ova köylerinde, Kızıl Irmaktan Yeşil Irmağa, Öz Dilden derlemeler, Bafra tarihi, sıtma öğütleri gibi yazılar yer almıştır. Dergi, "Türk Devrimi" isimli piyes, "Melek Namına" bir romanı ve şiirleri içermektedir. (Ülkü, Şubat 1937:480)

Bafra Halkevi tarihi değerlerimize önem vermiş ve gün yüzüne çıkartılmasına çalışılmıştır. Dergi'de İstiklal savaşına ait belgelerin, ortaya çıkartıldığı belirtilmiştir. (Ülkü, 21 Mart 1937:78)

Bafra Halkevi Köycülük Şubesi; Bafra köylerine bir gezi düzenlemiş bu gezide iki doktor, iki eczacı ve yetecek kadar da ilaç bulunmuş, elli kasket, 10 kg şeker, 200'den fazla kitap, CHP Halkevleri yayınları ve broşürleri, çeşitli gazete ve dergiler bulunmuş kafileye Köycüler Şubesi Başkanı Fehmi Yağcı başkanlık etmiştir. Köylerde hastalar muayene edilmiş; fakir hastaların reçeteleri karşılanmış, halkın eksikleri not edilmiştir. (Ahali, 11 Eylül 1935:2)

Bafra Halkevi Köycülük Şubesi bundan sonra bir kez daha köy gezisi düzenlemiş; bu geziler daha detaylı ve yoğun katılımlı olmuştur. Geziye Samsun Valisi Fuat Tuksal da katılmış; Dede Dağı gidilen ilk yer olmuş, halk ellerinde bayraklarla gezi kafilesini karşılamıştır. Köylüye; kitap, dergi, şeker, kumaş, kasket dağıtılmıştır. Buradan Darboğaz köyüne geçilmiş, burada köye okul yapılması konuşulmuş; buradan da Nebiyan yaylasına geçilmiş yayla da yaşayan insanların sorunları dinlenilmiş ve bu sorunlara çözüm aranmıştır. Samsun Valisi Fuat Tuksal bu gezilerin hepsinde bulunmuştur. (Ahali, 11 Eylül 1935:3)

Daha önce Bafra'ya gelen Sinop Halkevi'nin gezisine karşılık olarak Bafra Halkevi; Temsil ve Spor Şubesi'nin Sinop'a bir gezi düzenleyeceği ve burada bir temsil ve bir spor müsabakasının yapılacağı belirtilmiştir. (Ahali, 26 Eylül 1935:3)

Bafra Halkevi 4.yıl dönümü 21 Şubat 1937'de coşkuyla kutlanmıştır. CHP Genel Sekreteri Şükrü Kaya'nın açılış nutkundan sonra Halkevi Bandosu İstiklal Marşını çalmış daha sonra Halkevi Başkanı Zihni Lokman, Halkevleri faaliyetleri hakkında bilgi vermiştir.

Sait Gürpınar “Türklük” şiirini okumuş, İlköğretim müfettişi Halil Seven Halkevlerinin amaçları konusunda etkili bir söylev vermiştir. Kaşif Başkaya “Açılırken” adlı şiiri okumuş; Ortaokul Direktörü İsmail Oğuz Bafra Halkevi’nin 5 yıllık faaliyetleri hakkında bir konferans vermiştir. Gösterit Şubesi “Himmetin Oğlu” adlı piyesi sergilemiştir. (Ahali, 4 Mart 1937:2)

Bafra Halkevi Çalışmaları

Bafra Halkevi Şubeleri etkin çalışmalarda bulunmuş. Bu çalışmalara şubelere göre baktığımızda şunlar görülmektedir:

1.Dil Tarih Edebiyat Şubesi tarafından hazırlanan “Çocuk Bakımı ve Terbiyesi” konusunda bir konferans verilmiştir. Ayrıca Halk Bilgisi ve Atasözleri derlemeleri yapılmıştır.

2. Ar Şubesi, tören ve temsillerde müzik şubesi yer almıştır.

3.Gösterit Şubesi, Konferanslara katılımı arttırmak amacıyla bir etkinlik düzenlenmiş, bu etkinliğe 600’den fazla kişi katılmıştır. Lozan Antlaşması’nın yıl dönümünde hazırlanan etkinliğe ise 1000’e yakın vatandaş katılmıştır. Lozan Antlaşması konulu bir konferans ve söylev verilmiş ardından konu ile alakalı şiirler okunmuştur

4.Spor Şubesi, Bafra Spor Birliği Samsun çevresinde birincilik kazanmış ardından Karadeniz bölgesi turnuvasına çalışmalara başlamıştır. Trabzon’dan misafir gelen Necmiati Spor Kulübüyle iki maç yapmış ikisini de Bafra Spor Birliği takımı kazanmıştır.

5. Sosyal Yardım Şubesi, her salı günü yapılan sağlık muayeneleri devam etmiş, 33 fakir köylünün reçete masrafları karşılanmış ve ilaçları temin edilmiştir.

6. Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, okuma odası ve kütüphane Bafra halkını beklemektedir.

7.Köycülük Şubesi, köylerde çekirge mücadelesi çalışmalarına katılmıştır.

8.Temmuz ayı sonlarında yağın şiddetli yağmurdan zarar gören vatandaşlarımıza; Bafra Halkevi ulaşmış, devlet ile vatandaşlar arasında bağlantı kurarak gerekli çalışmaları başlatmıştır.

9. Hatay’ın Anavatana kavuştuğu 23 Temmuz günü Cumhuriyet alanında büyük bir tören yapılmış, resmi ve hususi binalar ışıklandırılmış, çeşitli bölgelerde toplanan halk milli oyunlarla geç saatlere kadar eğlenmiştir. (19 Mayıs, Ağustos 1939:32)

Samsun Halkevi İdare Heyeti üyelerinden Halk Dershaneleri Başkanı Saffet İrtenk “Bugünkü Dünya Vaziyeti Karşısında Memleketimiz” konulu konferans vermiş ve yüzlerce Bafralı bu konferansa katılmıştır. (19 Mayıs, B. Teşrin 1940:30)

19 Mayıs Dergisi, 19 Mayıs 1942 58. sayısında Son iki ayda 3 aile toplantısı yapıldığı belirtilmiştir. Bafra Halkevi Başkanı Necmettin Esin, Partide ve Halkevinde Çalışma Zevki ve Milli Borcu; Samsun Halkevi Dil Edebiyat Kolu Başkanı Abdülkadir Karahan, Türk Milliyetçiliği; Samsun Ortaokul Öğretmeni Mehmet Dobado, Türk Dili; Tüccar Süleyman Türk ve Bafra Ortaokul Tarih Öğretmeni Doğan Süerdem, iki kez İnönü Savaşları; Bafra Ortaokul Matematik Öğretmeni Haydar Aktaş, 23 Nisan Bayramı konulu olmak üzere 6 konferans vermiştir. (19 Mayıs, Mayıs 1942:48)

İkinci İnönü zaferinin 25. yıl dönümü Bafra Halkevinde coşkuyla kutlanmıştır. İstiklal Marşı'nın okunmasının ardından Bafra Halkevi Başkanı Necmettin Esin; İnönü savaşlarının önemi ve toplumuza kazandırdıklarını anlatmıştır. Tarih Öğretmeni Mustafa Alev savaşın önemini, tarihimizde nelere yol açtığı konusunda bilgilendirme yapmıştır. Necmettin Esin'in tarihten alıntı yaptığı “Cumhuriyet” piyesi temsil edilmiştir. (19 Mayıs, Mart-Nisan 1946:40)

Bafra Halkevi çevresindeki halkevleriyle karşılıklı etkinlikler yapmış, bunlardan bir tanesi de Çarşamba Halkevi gençlerinin 1947 Mart ayı içerisinde Bafra Halkevi'ne gelerek müsamere düzenlemesidir. (19 Mayıs, Nisan 1947:17)

1.5 Kavak Halkevi

Kavak Halkevi ile alakalı, Samsun yerel basınında yeteri kadar bilgiye rastlanmamıştır. Dolayısıyla yapmış olduğu çalışmalar hakkında bilgi aktarılamamıştır.

Kavak Halkevi Başkanı Niyazi Tüne 1910 yılı İstanbul doğumludur. Ortaokul mezunu memurdur ve Bayındırlık müdürüdür. (CHP Halkevleri ve Halkodaları 1940:82) Samsun Halkevi Başkanı Osman Cudi Gürsoy, Kavak'ta “Bugünkü Dünya Vaziyeti Karşısında Memleketimiz” konulu konferans vermiş ve yüzlerce yurttaş bu konferanslara katılmıştır. (19 Mayıs, B. Teşrin 1940:30)

1.6 Alaçam Halkevi

Samsun'un bir beldesi olan Alaçam, beldede açılan tek halkevi olma özelliğini taşımaktadır. Alaçam Halkevi ile alakalı Samsun yerel basınında yeteri kadar bilgiye rastlanmamıştır. Bafra ilçesine bağlı bir belediye olan Alaçam'da 19 Şubat 1939'da Halkevi açılacağı belirtilmiştir. (CHP, 1939 da Halkevleri, 1939:21)

Samsun Halkevi İdare Heyeti Üyelerinden Halk Dershaneleri Başkanı Saffet İrtenk Alaçam Halkevinde "Bugünkü Dünya Vaziyeti Karşısında Memleketimiz" konulu konferans vermiş ve yüzlerce yurttaş bu konferansa katılmıştır. (19 Mayıs, B.Teşrin1940:30)

1.7 Çarşamba Halkevi

Halkevlerinin 5. yıl dönümü olan 23 Şubat Pazar günü Çarşamba Halkevi açılmıştır. Açılıшта Samsun Valisi Fuat Tuksal ve CHP adına İl Yönetim Kurulu Üyesi Mustafa Aldıkaçtı bulunmuştur. Çarşamba halkı yoğun bir katılım göstermiştir. (Ahali, 27 Şubat 1936:3)

Çarşamba Halkevi Başkanı Süleyman Bilge, 1901 yılı İstanbul doğumlu, üniversite mezunu eczacıdır. (CHP Halkevleri ve Halkodaları 1940:63)

Müze Şubesi üyelerinden Vefki Ertür Çarşamba'da konferans vermiştir. Çarşamba halkı büyük ilgi göstermiştir. (19 Mayıs, B.Teşrin, Cilt 1940:30)

Samsun Halkevi sineması, Trakya Manevraları ve Uludağ'da Kış Sporları, Barajın Açılışı filmlerini Çarşamba halkevinde izlettirmiştir. (19 Mayıs, İkinci Teşrin 1940: 22)

24 Temmuz 1946 akşamı Lozan Antlaşması'nın 23. yıl dönümü kutlanmıştır. Lozan Antlaşmasının önemi konusunda söylevler verilmiş, şiirler okunmuştur. 25 Temmuz 1946 gecesi Temsil Kolu tarafından "Kızıl Çağlayan" isimli piyesle, "Yapışkanlar" isimli komedi sergilenmiştir. Fransızcadan bütünlemeye kalan öğrenciler için Ali Sevgen tarafından haftada 3 gün olmak üzere Fransızca kursu açılmıştır. Kursu 28 öğrenci katılmıştır. 19 Ağustos 1946 gecesi Tevfik Fikret 31. ölüm yıl dönümünde törenle anılmıştır. Dil Edebiyat Kolu tarafından şairin hayatı, eserleri hakkında konuşmalar yapılmıştır. 23 Eylül 1946 akşamı halk şairleri ve saz gecesi düzenlenmiştir. Bu gece de Yunus Emre, Kaygısız Abdal, Köroğlu, Karacaoğlan, Gevheri, Aşık Ömer, Erzurumlu Emrah, Dertli gibi tanınmış halk şairleri'nin dönemlerindeki kıyafetler giyilerek; şiirler ve halk türküleri okunmuştur. (19 Mayıs, Eylül-Ekim 1946:33)

12–13 Nisan 1947 tarihlerinde Çarşamba Halkevinde merkez ilkokulunda müsamere düzenlendiği belirtilmiştir. Bu müsamerayı öğretmen Mekarim Küran ve Ayşe Ergül hazırlamıştır. (19 Mayıs, Nisan 1947:17)

20 Mart 1949 Pazar günü Samsun Halkevi Temsil Kolu Çarşamba Halkevinde “Mahçuplar” ve “Yaşayan Ölüler” piyesini sergilemişlerdir. (19 Mayıs, Mart 1949:25)

Çarşamba Halkevinde Tay ve Kısraqlarla alakalı bir sergi açılmıştır. Sergide dereceye girenlere 1500 lira ödül verileceği Samsun Halkevi bandosunun da bu sergiye katılarak halkı şenlendirdiği belirtilmiştir. (Ahali, 27 Eylül 1939:1)

Çarşamba Halkevi Başkanı Dr. Ferhan Kut’un açılış söylevini takiben nüfus memuru Muharrem Dünder’in idaresinde İncesaz; İdris Yaman, Feridun Aksoy, Turan Yılmazlar tarafından solo şarkılar ve Yusuf Güner, Neşet Afacan tarafından halk türküleri, Fahrettin Günaydın, Memduh Tıglu tarafından kahramanlık şiirleri söylenmiş; temsil kolu üyeleri tarafından da Kozanoğlu isimli piyes sergilenmiştir. (Ali Baba, 22 Aralık 1948:3)

1.8 Terme Halkevi

CHP, 1939’da Halkevleri yayınına göre Terme Halkevi’nin 19 Şubat 1939 da açılacağı belirtilmiştir. (CHP, 1939’da Halkevleri 1939:24) Ahali gazetesinde ise durum şu şekilde belirtilmiştir. Halkevlerinin 7. yıl dönümünde Havza Ladik, Terme ilçeleriyle Alaçam nahiyesi Halkevine kavuşmuştur. (Ahali, 22 Şubat 1939:1)

Terme Halkevi Başkanı M. Rasih Uysal 1887 Ünye doğumlu lise mezunu ticaretle uğraşan çiftçidir. (CHP, Halkevleri ve Halkodaları 1940:74)

Müze Şubesi üyelerinden Vefki Ertür Çarşamba’da konferans vermiştir. Terme halkı yoğun bir ilgi göstermiştir. (19 Mayıs, B.Teşrin 1940: 30)

Dr. Hakkı Derman’ın halkevi başkanı olmasıyla beraber halkevinde her akşam samimi toplantıların yapıldığı ve şimdiye kadar 3 şube ile devam eden Terme Halkevi’nin bugün 5 şube halinde çalışmalarına devam ettiği belirtilmiştir. Cuma günleri hastaların muayene ve tedavi günüdür. Vezirköprü Kaymakamı Mazlum Bölüker’in de Terme Halkevi faaliyetlerini yakından takip ettiği belirtilmiştir. (Ahali, 19 Şubat 1941:1)

Terme Halkevi Şubeleri ile bu dönemlerde canlılık gösterdiği; Temsil, Spor, Kitapsaray, Sosyal Yardım ve Köycülük Şubelerinden Temsil ve Sosyal Yardım Şubesi

faaliyetlerinin daha etkin olduğu belirtilmektedir. Sosyal Yardım Şubesi hasta muayenesi, spor kolu malzeme sağlanması, Köycülük Şubesi köylerde seyyar kütüphane temin etmek ve temsil, konferans verme faaliyetlerine girişmiştir. Samsun Milletvekili Hüseyin Berk ve Terme Hükümet Konağı doktoru Muzaffer Kesim Terme Halkevi faaliyetlerinin düzenlenmesi ve geliştirilmesinde söz sahibi olmuşlardır. (Ali Baba, 15 Aralık 1948:2)

2.SAMSUN 19 MAYIS HALKEVİ DERGİSİNDE TANITILAN DERGİLER

Samsun Halkevi resmi yayın organı olan 19 Mayıs Dergisi, elinden geldiği kadar dergi tanıtımı yapmış, Samsun Halkı'nın bunlardan yararlanmasına çalışmıştır. Tüm Halkevlerinin faaliyetleri resmi yayın organı olan dergilerinde yayınlandığını biliyoruz bu nedenle incelenmesinin faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Bozok: Yozgat Halkevi dergisinin resmi yayın organı olan Bozok dergisi yayın hayatına başlamıştır. (19 Mayıs, Şubat 1938:32) Bozok dergisinin 3. sayısında Vehbi Ulusoy, Turgut Tarhan, Fazıl Erim, Fazıl Plümer'in yazıları şair fenni'nin gazelleri, Yozgat Halkevi'nin çalışmaları anlatılmıştır.

Derme: Malatya Halkevi dergisinin resmi yayın organıdır. Derme dergisi 6. sayısı ikinci teşrin dergisine bakılmış, meyvecilik üzerinde durulmuştur. (19 Mayıs, Şubat 1938: 32)

Gediz: Manisa Halkevi'nin resmi yayın organıdır. Yazılar ve şiirler içermektedir. (19 Mayıs, Şubat 1938: 32) Nisan 12. sayısı ile tam bir yıl yayın hayatında dolmuş bulunmaktadır. Bu sayı da M. Dümer, A. Önakın, M. C. Gürsoy, N. Baycın, N.İ. Berk, A. Altınır imzalı yazılar bulunmaktadır. (19 Mayıs, Nisan 1938: 31)

Görüşler: Adana Halkevi dergisidir. Çok sayı da şiir yer almıştır. (19 Mayıs, Şubat 1938: 32) Mart ayı 9. sayısından itibaren sayfa sayısını arttırmaya, konularını çeşitlendirmeye, Çukurova'nın düşünce hayatını etkili bir şekilde anlatmaya çalışmıştır. (19 Mayıs, Nisan 1938: 32)

İçel (Mersin): Mersin Halkevi'nin resmi yayın organıdır. Çok sayıda resim ve özlü yazılar bulunmaktadır. (19 Mayıs, Şubat 1938: 32) İçel'in 3.sayısı bol yazılı ve resimlidir. Taha Torus'un Velut kalemi dikkat çekicidir. (19 Mayıs, Mart 1938: 30-31)

İnan (Trabzon): Trabzon Halkevi dergisidir. Edip Rıfat Necdet Evirme'nin kültür konulu yazıları yer almıştır. (19 Mayıs, Şubat 1938: 32)

Konya: Konya Halkevi'nin resmi yayın organıdır. Timur, Karamanlılara, Selçuklu devletine, Hitit kültürüne, eski belgelerle alakalı yazılar bulunmaktadır. (19 Mayıs, Şubat 1938: 32)

14 ve 15. sayısı bir arada çıkan dergi de H. F. Turgal, N. F. Baştak, A. Erdoğan, İ.H. Konyalı, Cevat, Çelebioğlu imzalı Konya yöresine ait kıymetli yazılar bulunmaktadır.(19 Mayıs, Nisan 1938: 32) I. Kanun 1941 tarihinde 38. sayısını yayınlayan Konya dergisi içerik anlamında çok iyi bir durumdadır. Çok sayı da araştırma ve buluşlarla dergi içeriği canlanmıştır. M. Ferit Uğur, Ali Rıza Özkut, M. Mesut Koman, Naci Fikret Baştak gibi şahsiyetler bu anlamda önemlidir.

38. sayısında Ali Rıza Özkut'un "Yalancıya Öğüt, Yılda On İki Ay ve Gözyaşlarım" isimli şiirleri önemlidir. Bunlardan "Göz Yaşlarım" şiiri samimi ve en etkileyici olanıdır. (19 Mayıs, Şubat1942: 41) Konya Halkevi dergisi, 64-65 sayısı, halkevi başkanı Muhlis Koner tarafından "Samimi Gençliği Himaye" makalesiyle başladığı belirtilmiştir. Namdar Rahmi Karatay'ın "Cemiyette Felsefe Eğitiminin Rolü",İ. H. Aladağ'ın "Köy Kadını Dolayısıyla", Gaffar Totaysalır'ın "Mut Kazası ve Baba Hocant", Muzaffer Erdoğan'ın "Konya sevgisi", S. Uzluk'un "Mevlana'nın Ressamları", Mithat Şakir Altan'ın "Konya Nüfusunun Statik Durumuna Ait Bazı Sayılar", Mahmut R.Gazi Mihal'ın "Konya da Musiki", Sait Sungur'un "Mevleviler Şehri Konya", Naci Fikret Baştak'ın "Konya", M. Yavuz Süslü'nün "Konya Vilayetinde Türkmenler" makaleleri bölüm bölüm devam etmektedir. (19 Mayıs, Birinci-İkinci teşrin 1944: 39)

Taşan: Merzifon Halkevi'nin resmi yayın organıdır. Bu derginin faaliyetlerine Merzifon gençliğinin aktif katılımı olmuştur. (19 Mayıs, Şubat 1938: 32) 22. sayısı gelmiştir. Dergi de Kadircan Kafı, Ş. Erdoğan, E. M. Yalnız, V. C. Aşkun, F. Alkan, Ş. Kutkan, S. Günel, B. Aşkun imzalı şiir ve makaleler yer almaktadır. (19 Mayıs, Nisan 1938: 31)

Taşpınar: Afyon Halkevi'nin resmi yayın organıdır. (19 Mayıs, Şubat 1938: 32) E. A. Bakı, M. Tükkan, N. Arıkan, C. A. Kansu, B. S. Sençer, V. Çizmecici, Ş. Berker imzalı yazılar bulunmaktadır. (19 Mayıs, Nisan 1938: 32)

Ün: Isparta Halkevi'nin resmi yayın organıdır. Isparta coğrafyası, Isparta düğünleri, Isparta İdari durumu ve Isparta da Hıristiyan Türklere ait yazılar bulunmaktadır. (19 Mayıs, Şubat 1938: 32) 47. Şubat sayısında Nazım Örenşun, Fehmi Aksa, Tahir Erdem, Na. Kip, Bekir Türk imzalı şiir ve makale içeren dergi Samsun Halkevine gelmiştir. (19 Mayıs, Mart 1938: 31)

Akpınar: Niğde Halkevi resmi yayın organıdır. 33. sayısı mevcuttur. Bu sayıda S. Yalvacı, M. Zeki Oral, a. Rasim Kocabaş, Meliha Tanalp, Cevat İdil, Kemal Alptekin, A. Turan, Halit Organ tarafından yazılmış makale, şiir ve araştırma yazıları bulunmaktadır. (19 Mayıs, Mart 1938: 31)

Altan: Elazığ Halkevi dergisi olan Altan'da Atatürk'ün Elazığ'ı ziyaretine ait yazılar bulunmaktadır. (19 Mayıs, Mart 1938: 31)

Çoruh: Artvin Halkevinin iki ayda bir çıkarılan resmi yayın organıdır. Artvin çevresinin inkılâp ve kültür hareketlerini kıymetli yazılarla anlatmıştır. Artvin Halkevi çalışmalarını anlatan yazılar bulunmaktadır. (19 Mayıs, Mart 1938: 31)

Dranaz: Sinop Halkevi'nin resmi yayın organıdır. 25. sayısında Sinop bölgesinin kültür hareketlerini anlatan yazılar bulunmaktadır. (19 Mayıs, Mart 1938: 31) 26. Mart sayısında C. H. P. Genel Sekreteri Şükrü Kaya'nın 20 Şubat'ta Halkevleri yıl dönümünde söylediği nutukla; Behçet Kemal Çağlar'ın, M. N. Öngay'ın şiirleri ve N. Tengirşenk, F. Dikmen'in yazıları bulunmaktadır. (19 Mayıs, Nisan 1938: 31)

Doğuş: Kars Halkevi'nin resmi yayın organıdır.(19 Mayıs, Mart 1938: 31) Kars Halkevi dergisi Doğuşun 2. sayısı da Samsun Halkevi'ne ulaşmıştır. Nasip Yağmurdereli, H. N. Zorlutuna, R.Kağan, R. F. Sağnak imzalı şiir ve yazılar dergi de yer almıştır. (19 Mayıs, Nisan 1938: 31)

Fikirler: İzmir Halkevi'nin resmi yayın organıdır. 155. sayısında Rahmi Balaban, M. Okşancak, H. B. Pars, Mehmet Tolun, Dr. Suat Soyer, Seyit Tunçyürek, E. H. Akman tarafından yazılar yazılmıştır. (19 Mayıs, Mart 1938: 31)

Görüşler: Adana Halkevi dergisidir. On şiir, on iki nesir ve makale bulunmaktadır. (19 Mayıs, Mart 1938: 31) Görüşler Halkevi dergisi teknik imkanlar ve yazar kadrosu'nun fazla olması nedeniyle yayın açısından zenginlik göstermiştir. Arif Nihat Asya gibi önemli şair ve edebiyatçının yayın başında olması da çok çok önemlidir. Ayrıca Adana Türk basımevi de bu

anlamda çok önemlidir. Tek nüsha halinde çıkan, son birinci ve ikinci kanun 40–41 sayısı sayfalarının büyük kısmı 5 Ocak 1922 Adana'nın kurtuluşunun 20. yıl dönümüne ayrılmıştır. Arif Nihat Asya 5 Ocak başsözlü nesri; üslup, dil, samimiyet ve milli duygu açısından çok etkileyicidir. Telkin ve ilham verme konusunda önemlidir. (19 Mayıs, 1942 Şubat:40–41)

İnanç: Denizli Halkevi'ne ait bir dergidir. (19 Mayıs, Mart 1938:31)

Karacadağ: Diyarbakır Halkevi'nin resmi yayın organıdır. (19 Mayıs, Mart 1938:31)

Muğla: Muğla Halkevi'nin resmi yayın organıdır. Dergi'nin 11.sayısı Samsun Halkevi'ne gelmiştir. Birkaç kişiye ait yazılar bulunmaktadır. (19 Mayıs, Mart 1938: 31) dergi'nin 12. sayısında C. Aker, E. İzdem, D.Tula, S. Yatağan, Z. Eroğlu, M.H. Bayrı, V. Bişko'nun yazıları bulunmaktadır. (19 Mayıs, Nisan 1938:32)

Ülkü: Prof. Dr. Fuat Köprülü direktörlüğü yönetiminde çıkan Ankara Halkevi resmi yayın organı olan Ülkü dergisi en aktif olan dergilerdendir.10. Cilt Şubat sayısında Samsun Halkevi bahsi olmuş, Samsun Halkevi faaliyetleri üzerinde değerlendirmelerde bulunmuştur. Burada eleştiri istendiğini ancak ölçülü seviye de olması üzerinde durulmuştur. (19 Mayıs, Mart 1938:31)

Erciyes: Kayseri Halkevi'nin resmi yayın organıdır. Faydalı yazılar ve resimlerle Kayseri civarında ilgi odağı olmuştur. (19 Mayıs, Nisan 1938:31)

Halkevi: Eskişehir Halkevi'nin resmi yayın organıdır. Şubat sayısında C. Duruş, Dr. S.Alıçlı, M. Türkmenoğlu, Hayati, M.K. ,A. Akif, M. Potoğlu, S.N. Keskinli, K. İncesulu imzalı şiir ve makalelerle iyi bir başlangıç yapmıştır. Ayrıca Andre Maurois'in İngiliz karakteri adlı yazısını; Dr. Ş. Atala çevirmiştir. (19 Mayıs, Nisan 1938: 32)

Kaynak: Balıkesir Halkevi'nin resmi yayın organıdır. Şubat'ta derginin 61. sayısında M.K. Su, A.K. Balkan, A. Ağabeyoğlu, H. Işın, İ. H. Akay, A.Z. Ökmen imzalı yazılar ve şiirler bulunmaktadır. (19 Mayıs, Nisan 1938: 32)

Orta yayla: Sivas Halkevi'nin resmi yayın organıdır. İkinci kanun ve Şubat aylarının birlikte çıktığı derginin 13. sayısında daha önce de Samsun Halkevinde etkili çalışmaları olan kültür direktörü Cemal Gültekin'i görmekteyiz. Cemal Gültekin etkili bir söylev de bulunmuştur. B. Tan, G.O. , F. Kutlu, T. Tekin, R. Apak, R. Tuncel, K. Gürpınar, H. Özen gibi kişilerin imzalı makaleleri ve şiirleri vardır. (19 Mayıs, Nisan1938: 31)

Belleten: Türk Dil Kurumu'nun yayınladığı bu dergi makaleler, araştırmalar içermektedir. Dergi; Türkçenin dil yapısı, kökeni, kelimeleri ve diğer dillerle kıyaslama üzerinde durmaktadır. Türklerin kullandığı alfabeler üzerinde durulmuş, Arapça ve Farsçadan farklı olan kısımları irdelenmiştir. Türkçenin gramer yapısı ve bu konuda eski dönemde uğraş veren kişilerin eserleri ve sözleri incelenmiştir.

Ahmet Cevat Emre'nin "Tarihi Gramerimize Hazırlık Etütleri" serisi altında "14. asır da bizde Türkçe fiillerin sıra ve zamanları" yazısı önemli bir araştırma ve inceleme yazısı olduğu vurgulanmıştır. İlk Türkçe gramer üzerinde çalışan Abdurrahman Fevzi'nin, 1217-1281 tarihleri arasında sarfettiği düşünceleri bugün bile kabul edilmektedir. Gand Üniversitesi Ordinaryüs Profesörü Georj Van Langahove'nin çalışmaları da Türk bilim adamlarının çalışmasını destekleyici niteliktedir. Aydınoglu Mehmet Bey'in Arapçadan çevirdiği "kasası enbiya" 14. Asır Batı Anadolu lehçesini içeren mühim bir eser olduğu belirtilmiştir. Dil araştırmacıları için bulunmaz bir eserdir. Ali Ulvi Elöve'nin "Yenisey Yazıtlarının Yanlış Tanınmış Bir Harfine dair " bir yazısı, Celal Arıkdemir'in İlyada tercümesi aslı ile" Rum harfleri yerine Latin harfleri, Orhan Şamhal'ın "Türklerin Asya'da Yayılışı" konferans tercümesi önemli dil edebiyat eserleridir. Doktorasını Sosyoloji üzerine yapan Afet İnan'ın 1939 da Cenova'da yayınlanan "Anatolie, Le Pays De La Race Turque" , "Anadolu Türk Irkı'nın Yurdu" anlamına gelen eseri incelenmiştir. Türkiye 10 bölgeye ayrılarak 64.000 kişi üzerinde incelemeler yapılmış, bu incelemeler sonunda Anadolu Türkleri'nin antropolojik özellikleri tespit edilmiştir. Samsun lisesi tarih öğretmeni Kazım Dilcimen'in "Samsun Türkçesi Üzerine Küçük Bir İrdem" yazısı basılmıştır. Kazım Dilcimen'in bu eseri Samsun ve çevresi'nde konuşulan Türkçe üzerine önemli bir yazı olduğu belirtilmiştir. Kazım Dilcimen'in hataları da belirtilmiş daha sonraki yazısında düzeltereği temennisinde bulunulmuştur. (19 Mayıs, Mayıs 1940:29)

Ülkü: Ankara Halkevi'nin resmi yayın organı olan Ülkü dergisi, Halkevi dergileri içerisinde yayın hayatına, en uzun süre devam eden dergi olma özelliğine sahiptir. Esasında Halkevlerinin merkez yayın organı görevini görmektedir. 1 Şubat 1942 tarihli 9. sayısı da diğerleri gibi ilgi çekici yazılar, makaleler, şiirlerle doludur. Ahmet Kutsi Tecer'in "Gerçek Edebiyat" başlıklı konuşmaları oldukça önemlidir. Yaşadığımız hayat ile edebiyatın ilişkisini, iyi ve kötü'nün karışık bir yapı da olduğunu detaylıca anlatmıştır.(19 Mayıs, Şubat 1942:40)

1 Mayıs 1942 tarihli 15. sayısı 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ağırlıklı yazılar ve resimlerle doludur. Ülkü'de çıkan Atatürk'ün 23 Nisan konuşması; 19 Mayıs

1919'da Samsun'a ayak basmasıyla başlamakta 23 Nisan 1920 tarihine kadar geçen sürede Nutuk'ta yer alan bölümler üzerinedir. Faik Reşit Unat'ın "23 Nisan 1920 Tarihli İki Gazete"; adlı yazısı, aynı günde Hâkimiyet-i Milliye ve Peyam Sabah da aynı konuya dair yazılanları karşılaştırmak suretiyle o dönem Ankara ve İstanbul'un psikolojik durumunu açıkça göstermektedir. İstanbul hükümetinin acizliğini, Ankara hükümetinin kahramanlıklarını tarihin büyük bir zaferle kaydettiğini belirtmişlerdir.

Sefer AYTEKİN'in "Bayramdan Çizgiler" ve Kadri KEMAL KOP'un "Keçiören Ana Kucağında Bir Saat" eserleri de 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı için kaleme alınmış yazılardır. Suat Kemal YETKİN'in "Büyük sanatçı üzerinde düşünceler" makalesi üslup anlamında çok dikkat çekicidir. Bu makalede yazar, olaylar üzerinde düşünmez, hüküm vermez, onlara sempati ile bakar, yazar; kendi uzmanlık alanını ilgilendiren derin mevzuları kavramaktadır. (19 Mayıs, Mayıs 1942: 45)

1 Ağustos 1942 tarihli 21. sayısında Ethem MENEMENCİOĞLU "Lozan" başlıklı yazısında, Türk milleti Paris Barış Konferansı'nın ölü doğurduğu Sevr Antlaşması'nı İzmir kıyılarında Ege Denizine fırlattıktan sonra Türk Yurdu sınırları içerisinde Cumhuriyeti kurmuş, Kapitülasyonları kaldırmış ve Emperyalizme darbe vurmuş olduğunu belirtmiştir.(19 Mayıs, Mayıs1942:46)

Ülkü Birinci Teşrin 1942 kapağı Ercüment KALMIK'ın sepetli kadın resmi ile süslenerek ilgi çekici hale geldiği belirtilmiştir. Ahmet KUTSİ TECER'in "Türkçe de Yeni Gelişmeler" konuşması da önemli görülmektedir. Ahmet Kutsi Tecer bu yazısında Türkçe'nin son Yıllarda gelişimini anlatmıştır.(19 Mayıs, 29 Birinci Teşrin 1942:29) Ülkü'nün daimi yazarları Ahmet Hamdi TANPINAR, Ahmet Kutsi Tecer, Tezer TAŞKIRAN, Suat Kemal Yetkin, Bedri Rahmi EYÜBOĞLU, Emin ERİŞGİL, Tahsin BANGUOĞLU bulunmaktadır. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Mahur Beste", "Allaha Ismarladık", "Sokaktan Gelen Kadın" gibi çok etkili eserleri bulunmaktadır. Ayrıca Tanpınar'ın "Abdullah Efendinin Rüyaları" adlı hikayelerden oluşan eseri, tecrübelenmenin başlangıcı olduğu bundan sonra daha güzel eserlerin geleceğini bildirmektedir. (19 Mayıs, 19 Ağustos 1944:40)

Notlar: Yozgat Halkevi adına çıkarılmaya başlanan Notlar dergisi, 1 Şubat 1942 tarihli 3. sayısı da nitelik açısından doludur. Bunda yazı işleri müdürü'nün Kenan AKYÜZ olması etkindir. Kenan Akyüz'ün edebiyat ve sanat'tan anlayan bir kişilik olduğu belirtilmiştir. Notlar dergisinde neredeyse her sayısında isimleri geçen, Şinasi ONURKAN, Fazlı BİLECAN, Saib OKAY gibi kişilerin de gayreti yadırganamayacak düzeydedir. Kenan Akyüz'ün "Milli Sanat

ve Şahsiyet”,Şinasi Onurkan’ın “Tarihte Boğazlar”, Cemal Bingöl’ün “Osman Hamdi ve Sanatı”, Sezai Öneroğlu’nun “Yozgat ta Yüzük Oyunu” yazılarının etkileyici olduğu belirtilmiştir. (19 Mayıs, Şubat 1942:40)

Varlık: Milliyetçi ve memleketçi fikir dergisi’dir. 1 Şubat 1942 tarihli 206. sayısı Yeni Türk Şiiri bakımından çok önemlidir. Cahit Sıtkı Tarancı, Ziya Osman Saba, Mustafa Seyidin şiirleri; Öz Dilimizle yazılan etkili şiirler arasındadır. Abdülhak Şinasi Hisarın birkaç sayıdır süren, “Boğaziçi Mehtapları” isimli nesir önemlidir. (19 Mayıs, Şubat1942:41)

Çınaraltı: Haftalık fikir, sanat mecmuasıdır. 7 Şubat 1942 tarihli 27. sayısı ziya gökalp’in Türkçülük fikirlerinin kutsal bir bayrak gibi dalgalarından milliyetçi kültür dergisinden daha etkili olma beklentisi dile getirilmiştir. Orhan Seyfi Orhun’un, , Yusuf Ziya Ortaç’ın etkili faaliyetlerini göz ardı edemeyiz. Ziya Gökalp gibi yazarlar arttıkça dergi; daha da etkili olacaktır denilmektedir. (19 Mayıs, Şubat1942:42)

İnkılapçı Gençlik: 19 Mayıs 1938 de yayın hayatına başlayan gençlik dergisi 7 Şubat 1942 de 56–32. sayısını yayınlamıştır. Zaman zaman kapanan ve kapatılan bu dergi, her şeye rağmen yayın hayatına devam etmiştir. Milli meseleler üzerinde durulmuş, İ.Orhon’un askere alınmasıyla eski yazıların tekrar yayınlandığını görmekteyiz. (19 Mayıs, Şubat 1942:42)

Yeni Adam: Haftalık fikir gazetesidir. İsmail Hakkı Baltacıoğlu bu dergiyi çıkaran kişidir. 5 Şubat 1942 de 371. sayısı yayınlanmıştır. İsmail hakkı Baltacıoğlu memleketimiz için akademi kurmanın gerekliliğini belirtmiştir. S. Nahit Bilga’nın, Rezaizade Ekrem hakkında yazdıkları önemlidir. Fevzi Selen’in “Güzel Yazı Yazmak” başlıklı yazısı da üzerinde durulmaya değerdir. Yeni adam denildiğinde İsmail Hakkı Baltacıoğlu’nun akla geleceği, hayatın bütün zorluklarına göğüs gerdiğini, yıllerce bu dergiyi aksatmadan yayınına devam ettirdiğini, “ Her Şeyde Türk’e Doğru” şiarı için de sevgi ve hürmete yakın olduğu belirtilmiştir. . (19 Mayıs, Şubat 1942:42)

Serveti Fünun, Uyanış: 29 İkinci Kanun 1942 tarih ve 5. yıl 237 sayısında dikkat çeken önemli şiirler vardır. Halit Fahri Ozansoy’un “Sesler” , Ziya Yazgan’ın “Son Kar” manzumeleri ile Gavsî Ozansoy’un “Eylül”,Cahit Kulebi’nin “Sevda” şiirleri farklı anlayışlarla sıcak, samimi bir şekilde yazılmıştır.(19 Mayıs, Şubat1942: 43)

Radyo: Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğünce her ayın on beşinde çıkarılan bu dergi 15 Şubat 1942 de 3. açık mavi kapakla çıkarmıştır. Radyo severler için güzel resimler vardır. (19 Mayıs Dergisi, Şubat1942: 43) 15 Nisan 1942’de çıkan 5. sayısı “Kahraman Türk

Ordusuna Armağan” şeklinde ortaya çıkmıştır. Bu sayısının hem baskı anlamında hem de içerik anlamında harika olduğu belirtilmektedir.(19 Mayıs, Mayıs1942:46)

Millet: İlim-Fikir- Sanat dergisidir. Kendisini Milletin dergisi olarak tanıtmaktadır. Türk Milleti'nin önemli askeri ve siyasi kurumunun Ortaçağ'dan beri durmadan devam ettiğini, bu devamlılığın Türk Cemiyeti'nin dünyadaki medeni devletler yanında yer almasında etken olduğunu, bu nedenle dünya devletleri tarafından kabul gördüğü belirtilmiştir. Dr. Mümtaz Turhan'ın “Şahsiyet Üzerine Düşünceler”, Remzi Oğuz Arık'ın “Türk Sanat ve Arkeolojisi”, Prof. Dr. H. Avni Göktürk'ün “Hukukla Hayat Arasındaki Ahenk” isimli yazıları bu dergi'nin kalitesini göstermektedir ve gelecek dönemlerde daha iyi olacağı beklentisi düşünülmektedir. (19 Mayıs, Mayıs 1942:46)

Yurt Ve Dünya: 1942 Eylülünde 18. sayısını çıkaran dergi, daha çok köy ve köylü sorunlarıyla ilgilenmiştir. Halk edebiyatı üzerinde durmuşlardır. Pertev N. Boratay'ın “Dilimizin Gelişmesi”, Hüseyin Avni'nin “Şehre Doğru”, Enver Berkes'in “Yurdumuzda Sulama İşleri” gibi önemli yazılar bulunmaktadır. (19 Mayıs, 29 Birinci Teşrin 1942:29)

İnan: Trabzon Halkevi kültür dergisidir, iki ayda bir çıkmaktadır. Abdullah Gülen'in “Kendimizden Olmak” yazısında; “İnsani zevk ve gururun erişilmez mertebesini, mensup olduğumuz cemiyetin ilahi yükselişinde, bir nefes bir zerre olup ebediyetlere doğru ulaşma sırrına ermektir” diyerek kendimizden olmayı açıklamıştır. Gülen; Milli ve Kutsal Türkiye yoluna, benliğimizi vermekle yüksek maneviyata erişeceğimizi belirtmiştir. Ayrıca dergi de Kemal Yanbeg'in “Bir Rüya Alemi ” yazısı ve başka yazıları da bulunmaktadır.(19 Mayıs, 29 Birinci Teşrin 1942:30)

Dikmen: İsmi Ankara, Çankaya yakınındaki Dikmen bölgesinden alır. On Beş günlük, fikir edebiyat ve sanat dergisidir. Dergi de Ziya İlhan'ın “Şair Porteleri” edebiyat tarihçileri için kaynak niteliğindedir. Sefer Aytakin'in hikayeleri bulunmaktadır. (19 Mayıs, 29 Birinci Teşrin 1942: 30)

Uludağ: 1942 Haziran ve Temmuz sayısı Samsun Halkevinde bulunmaktadır. Daha çok mahalli yazılara önem veren dergi, Bursa çevresinin ihtiyaçlarını karşılama görevini üstlenmiş başarılı bir dergidir. (19 Mayıs, 29 Birinci Teşrin 1942: 31)

Kopuz: Türkçü bir dergidir. Fethi Tevetoğlu'nun "Üç Meslek" başlıklı makalesi yer almaktadır. Fiyatı 25 kuruş olan bu dergi Türkçü fikirlerin merkezidir. (19 Mayıs, Son Kanun 1944: 1)

Çorumlu: Folklorcu olarak tanınan bu dergi çorumu yakında tanıtmıştır. (19 Mayıs, Son Kanun 1944: 1)

Hatay: Hatay halkevi dergisinin 11-12. sayısı çıkmıştır. Hatay dergisi baskı ve kapak işlerine, içindekilerin düzenine özen gösterirse mahalli yazılarla ortaya çıkan az sayıda dergilerimizden biri olacaktır denilmektedir. (19 Mayıs, Ocak-Şubat 1945:40)

Kara Elmas: Zonguldak halkevi dil edebiyat kolu tarafından çıkarılan bu dergi, 26-27. sayısı çıkmıştır. Temiz baskısı ile önemli bir yere sahiptir. (19 Mayıs, Ocak-Şubat 1945:40)

Nafia Dergisi: Bayındırlık Bakanlığı Yayın Müdürlüğü tarafından üç ayda bir çıkarılmaktadır. Cumhuriyet döneminde yapılan köprüler, yollar ve imar işleri bu dergi de yayınlanmıştır. (19 Mayıs, Ocak-Şubat 1945:40)

İktisadi Yürüyüş: Ayda iki defa yayınlanan iktisadi, ticari, sınaî, zirai, mali ve içtimai konularına değinen dergidir. 122. sayısının çıktığı belirtilmiştir. (19 Mayıs, Ocak-Şubat 1945:40)

Adalet: Adalet bakanlığı tarafından ayda bir çıkarılmaktadır. Genel de adalet konularına değinilmiştir. (19 Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos 1945:36)

3.19 MAYIS DERGİSİNDE YER ALAN KİTAP TANITIMLARI

Samsun Halkevi resmi yayın organı 19 Mayıs Dergisi eğitsel ve kültürel açıdan insanın gelişimine faydalı eserlere önem vermiş; bu özelliğiyle Samsun Halkevi kitap tanıtımları yaparak Samsun ve çevresinin eğitim ve kültürel açıdan gelişmesini sağlamak istemiştir. Halkevlerinin esas amacı; okuyan, sorgulayan, modern bireyler yetiştirmektir. Bu amaçla Samsun Halkevinde kitap tanıtımları yapılmıştır.

Diyarbakır Folkloru: Bu kitabı S. Beysanoğlu çıkarmıştır. Beş ciltte tamamlanacağı söylenen bu kitabın,1.cildi çıkmıştır. Fiyatı 130 kuruştur. (19 Mayıs, Son Kanun 1944:1)

Ağtlar: Adana Halkevi'nin Çukurova Folklor Derlemeleri'nin Birinci Cildini teşkil eden bu kitap, K. Sadık Göğçeli tarafından çıkarılmıştır. (19 Mayıs, Son Kanun 1944:1)

Kutadgu Bilig: Türk Dil Kumru tarafından Viyana'da 3 lira, Fergana 4 lira, Mısır 4 lira nüshaları 3 ayrı cilt halinde çıkarılmıştır. Tarihçiler için önemli bir eserdir. (19 Mayıs, Son Kanun 1944:1)

Maarif Tarihi: İstanbul mektupçusu Osman Erkin tarafından hazırlanan eğitim tarihinin 5.cildi Cumhuriyet Devri mekteplerini, değişme ve yükselmelerini, İstanbul'daki ilim, terbiye ve sanat kurumlarını belirterek yayınlamıştır. (19 Mayıs, Birinci-İkinci teşrin 1944:40)

Türkiye'de Merinos: Bakırköy halkevi yayınlarından Ziya Orhun'un kaleme aldığı bu yazı Merinosçulukla uğraşanların başvuracağı kaynaklardandır. (19 Mayıs, Birinci-İkinci Teşrin 1944:39)

İstanbul ve Dolayı Coğrafyası: Şeref Kayaboğaz'ın yazdığı eser, İstanbul'un tabii, beşeri ve iktisadi bakımdan incelemesini yapmaktadır. (19 Mayıs, Birinci-İkinci Teşrin 1944:40)

Temyiz Mahkemesi: Nejat Oğuz'un bu eseri temyiz mahkemelerinin kuruluşu, karakteri, gidişatı, teşkilatı, görevleri, başvurma yollarını anlatmaktadır.(19 Mayıs, Birinci-İkinci Teşrin 1944: 40)

Sapanca Çayı: (ay üzümü yaprağı) Yüksek Orman Mühendisi Baki Kasaplıgil tarafından ortaya konuş, orman içerisinde kalmış birçok orman ürünlerini belirtmek için yazılmıştır.(19 Mayıs, Birinci-İkinci Teşrin1944:40)

Kadı Burhanettin Divanı: Türk dil kurumu tarafından fotokopi olarak yayınlanmıştır. Kadı Burhanettin Edebiyat Tarihinde ve Devlet İdaresinde önemli yere sahip bir şahsiyettir.(19 Mayıs, Birinci-İkinci Teşrin1944: 40)

Fransa İnkılabının Siyasi Tarihi: Cilt 2, 1789–1804 demokrasininin ve Cumhuriyetin gelişmesi ve kaynakları Tokat milletvekili Nazım Poray tarafından tercüme edilmiştir.(19 Mayıs, Ocak-Şubat 1945:40)

Hümayünname: Abdurrahman Yegâr tarafından Farsçadan çevrilmiştir. Osmanlı devleti teşkilatından kapıkulu ocakları cilt1, Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı tarafından yazılmıştır. (19 Mayıs, Ocak-Şubat 1945:40)

Müsameret Üi Ahbar: Moğollar zamanında Türkiye Selçukluları tarihi: Aksaraylı Mehmet oğlu Kerimüddin Mahmut tarafından yazılmış ve tarih Doçenti Dr. Osman Turan tarafından tashih edilmiştir. Bu eserleri Türk Tarih Kurumu yayınlamıştır.(19 Mayıs, Ocak-Şubat 1945:40)

Halkevleri Bibliyografyası: Halkevleri yayınlarını topluca gösteren bu eser Hasan Taner tarafından yayınlanmıştır.(19 Mayıs,Ocak-Şubat 1945:40)

En Eski Türk Savları: Harp okulu öğretmeni Ferit Birtek tarafından Divan-ı Lügati Türk'ten çevrilmiştir.(19 Mayıs, Ocak-Şubat 1945:40)

Türk Medeni Hukuku: iki ciltten oluşan ve siyasal bilgiler yayınlarından olan bu kitap Prof. Dr. Hüseyin Avni Göktürk tarafından hazırlanmıştır. Kişi Hukuku ve Aile Hukuku olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Eser, Bern Üniversitesi profesörü Pierre Tuor'un "İsviçre Medeni Kanunu " eserinden yararlanılarak genişletilmesiyle oluşturulmuştur.(19 Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos 1945:34)

İş Hukuku: Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi İş Hukuku Öğretmeni Dr. Muammer Vessaf Tolga tarafından bu konu ele alınarak kitap haline getirilmiştir.(19 Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos 1945:34)

Para Kıymeti: Mustafa Elmalı tarafından "para kıymeti ve iktisadi mesele" adında bastırılan kitap vakıalar ve vakıalar karşısında teori şeklinde ikiye ayrılmıştır.(19 Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos 1945:34)

Türk Tarih Kurumu Yayınları: Türk Tarih Kurumu'nun X Serisi, Türk Tarihi ile ilgili konular içermemektedir. A. Aulard'ın Tokat Milletvekili Nazım Poray tarafından çevrilen "Fransa İnkılabı'nın Siyasi Tarihi" adlı eseri de bunların ilkidir. Fransız devrimini anlatan bu eser kaliteli bir kağıda basılmıştır.(19 Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos1945:34)

Celalettin Karatay: Konya halkevi yayınlarındandır. Mesut Koman ve eski halkevi reisi M. Ferit Uğur tarafından yazılmıştır. Selçuklu büyüklerinden Celalettin Karatay'ın kendisi ile kardeşlerinin hayatı ve eserleri anlatılmaktadır.(19 Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos 1945:35)

Son Sadrazamlar: Mehmet Zeki Pakalı'nın yayınladığı 4. Cildi Mehmet Esat Saffet Paşa, Tunuslu Hayrettin Paşa, Ahmet Arifi Paşa'ya ayrılmış, Paşalar anlatılmıştır.(19 Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos 1945:35)

Mülkiyetin Tarihi: Felicien Challaye tarafından yazılan bu eser Turgut Aytuğ tarafından Türkçeye çevrilmiş Remzi Kitapevi yayınlarındandır. Yunan, Roma ve Ortaçağ devirleriyle; son zamanlarda ki mülkiyet meselelerinin incelenmesi gibi konular araştırılmıştır.(19 Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos 1945:35)

Urfa kahramanları: Kerim Fırat tarafından toplanıp yazılan bu eser Urfa açısından önemli bir yere sahiptir.(19 Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos 1945:35)

Bursa Sıcak Suları: bursa halkevi yayınlarındandır. Belediye Su İşleri Müdürü İhsan Özer tarafından yazılan bu eserde bursa da yer alan çeşitli suların faydaları, tahlil sonuçları belirtilmiştir.(19 Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos 1945:35)

Türk Milliyetçiliği: Hans Kohn tarafından “A History National In The East” yazılan eserini Afyon Milletvekili Ali Çetinkaya Türkçeye çevirmiştir. Hilmi kitapevi yayınlamıştır. (19 Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos 1945:36)

W. Churchill’in Siyasi Hayatı: yazarı Lewis Broad’dır. Charly Guyot tarafından Fransızcaya, Cihan Baban tarafından da Türkçeye çevrilmiştir. Churchill’in hayatı anlatılmaktadır. (19 Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos 1945:36)

İnsan ve Sanat: Selahattin Batu; Yunan Mitolojisinden ve Türk Halk hikayelerinden örnekler vermiştir. Bu eser Remzi kitapevi tarafından yayınlanmıştır. (19 Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos 1945:36)

Torak İnsanları: İbrahim Zeki Burdurlunun zevkle okunacak şiir kitabıdır. (19 Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos 1945:36)

Efenin Şakası: A. Rıza Oktay tarafından yazılmıştır ve eser içinde 10 tane yurt hikayesi bulunmaktadır. (19 Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos 1945:36)

Peri Kızı: Naki Tezel çocuk hikayeleri ve folklor eserleri sunmaktadır. Peri Kızı eserinde toplam 6 tane hikaye bulunmaktadır. (19 Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos 1945:36)

Samsun 19 Mayıs Halkevi Dergisi Samsun çevresinde eğitim öğretimin gelişmesi ve halka okuma sevgisinin aşılması kapsamında faydalı kitap tanıtımlarında bulunmuştur. Tanıtılan kitaplar tablo çevresinde aşağıda sunulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1.SAMSUN HALKEVİ'NİN KAPATILMASI

1.1 Halkevleri Kapatılması Öncesi Genel Durum

Türkiye’de çok partili hayata geçme girişimleri olmuş ancak başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Daha sonra dünyadaki değişimler ve İkinci Dünya Savaşı çok partili hayata geçişin kaçınılmaz olduğunu göstermiştir. İsmet İnönü, İkinci Dünya Savaşı sırasında batılı devletlerle ilişkileri artırmak istemiş, bu nedenle Avrupa ile ilişki kuran devletlerde olmazsa olmaz olan demokrasi ve onun kaçınılmaz yansıması, çok partili hayatın olduğunu görmüştür.

İsmet İnönü’nün demokrasiye önem verdiğini farklı ideolojilerden partilerin kurulmasında görüyoruz. 1945 senesinde “Milli Kalkınma Partisi” , 7 Ocak 1946’da DP kurulmuştur. 21 Temmuz seçimlerinde 66 milletvekili sayısı ile TBMM de yerini almıştır. Kısa bir sürede hızlı bir gelişim içine girmiştir. (Zeyrek, 2006: 100-101)

Anıl Çeçen; “ İkinci Dünya Savaşı’nu batılı ülkeler kazanmış sonrasında demokrasi rüzgarları esmeye başlamıştı. Batılı ülkeler kendi rejimlerinin üstünlüğünü diğer ülkelere gösterirken demokrasi kampanyasına girişiyorlardı. Türkiye’de bu komşu ülkelerde olup bitenden etkileniyordu. Atatürk, çok partili yaşamın gelmesi için çok uğraşmış, ancak Cumhuriyet karşıtı güçlerin zararlı çalışmalarından dolayı önlem olarak çok partili hayat çalışmalarına son verilmesi gerekiyordu. Cumhuriyet karşıtı güçler Atatürk’e doğrudan karşı çıkmak yerine onun kurumlarına saldırıyordu. Kemalist Devrimin en yaygın kitle örgütü halkevleri olduğu için bu tür tepkilerin merkezi Halkevleri oluyordu.”(Çeçen, 2000:195)

Anıl Çeçen’in bu görüşü zamanla haklılık kazanmıştı. Türklerin sosyo-kültürel yaşantısına renk getirmiş, insanlar kendilerini rahatça ifade edecek bir ortam bulmuştu. Diğer yandan halkevlerinin aksaklıkları yok değil miydi? Tabiki vardı. Siyasetle tamamen iç içe girmesi, CHP’nin yan kuruluşu gibi görülmesi olumsuz yanları arasındaydı. Tek parti’li bir sistemin olduğu bir dönemde de ister istemez aynı ortamlarda buluşuyorlardı.

Bununla beraber Halkevleri, CHP’nin tek parti olduğu dönemde Halkevlerin’de CHP’den bağımsız bir kuruluş gibi düşünülmesi imkânsızdır. Halkevleri; halkın içinde olduğu, en ücra köşelere kadar ulaştığı CHP’nin en önemli kültür kurumudur. Demokrasinin

oluşumuna ortam sağlayan Halkevleri; demokratik ortama uyum sağlayacak biçimde oluşturulamamıştır. Tek partili hayat ve sonrasında çok partili hayatta da CHP ile halkevlerinin bağlantısı sürmüştür. Parti kongreleri, toplantıları, konferansları halkevi salonlarında yapılmaktadır. CHP parti binaları ve halkevleri merkezleri neredeyse iç içe geçmiş durumdadır. Parti binaları, halkevi yapılarından maddi anlamda yararlanmaktadır. Ayrıca halkevlerinin bütçesi devlet ve yerel yönetimler tarafından sağlanmaktadır. Ancak muhalefet partileri bu durumdan yararlanamamaktadır. DP'nin de en çok eleştirdiği konular arasında bunlar bulunmaktadır. Esasında kapatılmak istenmesinin en büyük nedeni de bu durumdur.

Şerafettin Zeyrek, çok partili hayata geçilmesiyle seçim sonuçlarına da katlanılması gerektiğini; tersi bir durumda CHP'nin bu duruma nasıl bakacağını, devletin de tüm partilere ödenek verecek durumda olmadığını o nedenle halkevlerinin tarafsız bir kurum haline getirilmesi gerektiğini belirtmiştir. (Zeyrek, 2006: 100-102)

Halkevlerinden gelen DP'li üyeler; halkevlerinden yeterince yararlanamadıkları gerekçesiyle halkevlerini eleştirmeye başlamış, hatta Maliye Bakanı Hasan Polatkan, 1946 senesinde bütçe tartışmaları sırasında halkevlerini eleştirdiklerini, bunun üzerine CHP'lilerin kendilerinden Halkevlerine verilen ödeneği kabul etmelerini, halkevlerinin çökmesine engel olmalarını, ayrıca ilk kongrede de halkevlerini parti bünyesinden ayırma sözü verdiğini anlatmaktadır. CHP'nin 7. Büyük kurultayında halkevleri ile Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ilgilenmiş, kurultayda şunları söylemiştir. Halkevlerini siyasi partilerin ortak olarak sevebileceği ve ortak olarak yararlanabileceği önemli bir kurum olduğunu, DP Genel Başkanından bir proje vermelerini rica ettiği belirtilmektedir.

İsmet İnönü'nün olumlu tutumu üzerine İstanbul Delegesi F. Kerim Gökay tüzük hükümlerini ve çalışma yöntemlerini incelemek üzere kurultayca, halkevleri için 25 üyeden oluşan bir komisyon önermiştir. Önerge kabul edilmiş 25 kişilik liste hazırlanmış ayrıca oyları saymak için de 5 milletvekilinden oluşan bir kurul oluşturulmuştur. Komisyon 9 gün çalıştıktan sonra bir rapor hazırlamış, raporda çok partili hayata geçtikten sonra tüm yurttaşların ve diğer parti üyelerinin halkevlerinden yararlanması görüşü benimsenmiştir. Halkevlerinin tüzel kişiliğe kavuşturulmasına çalışılmış, bunlar arasında şirket, dernek ve vakıf üzerinde durulmuş; halkevlerinin kar amacı taşımadığından şirket olamayacağı, dernek olmasının da olumsuzluklarının çok olduğu en iyisinin vakıf olması gerektiği benimsenmiştir.

Vakıf olurken de senet yapılması gerektiği senette de bazı hususların öz önünde bulundurulması istenmiştir. Hususlar:

- 1.Vakfın, CHP 'ye bağlı kalmasını sağlayacak şartlar ve hükümler yıltte yer almalıdır.
- 2.Vakfın devletçe belirlenen haklardan yararlanması gerektiği ve bu amaçla tedbir alınması.
- 3.Vakfın kapatılması durumunda vakfın mallarının CHP'ye devrinin yıltte yer alması gerektiği.

Raporun okunmasının ardından kurultayda olumlu ve olumsuz görüşler belirtilmiş; halkevinin en önemli savunucusu Behçet Kemal Çağlar; halkevleri faaliyetlerinin durduğunu, hem maddi açıdan para bulamadığını hem de eski şevklerinin olmadığını belirtmiştir.

Anıl Çeçen bu durumu şöyle açıklamıştır: *“Halkevlerinin tek partili dönemde bir siyasi partiye ait olması sorun olmazken, çok partili hayat döneminde sorun olmuştur. Son dönemlerde iktidara başka partinin geleceği düşüncesi de halkın önemli bir kısmının halkevlerinden uzaklaşmasına neden olmuş, halkevlerinin yöneticilerinin siyasi parti ve bürokrasiden olmasının da devlet işlerinde yararı olsa da halkın birbiri ile kaynaşmasında sıkıntı yaratıyordu. Vali ve belediye başkanının Halkevi Başkanlığı yaptığı yerlerde halk çekiniyor ve kendini rahatça ifade edemiyor, halkevlerinin faaliyetlerine katılmıyordu. İktidar değişince halkevlerine para akışı sağlanamıyor, bazı belediye başkanlıklarının da DP'ye geçmesiyle halkevleri maddi açıdan da kan kaybediyordu. Ülke de yaratılan hava Aydınların ve zenginlerin de halkevlerinden ellerini çekmesine neden oluyor, halkevlerinin boynu bükkük kalıyordu. ”* (Çeçen, 2000:196)

Halkevleri ile CHP'nin kullandığı kaynaklar, bazen yapılar aynı yerler olduğu için halkevleri ile CHP'yi birbirinden ayırmak zor bir süreçtir. Bu nedenle birçok partili bu duruma karşı çıkmıştır. Hatta CHP, bazı öğretim üyelerine halkevlerinin vakfa dönüşmesi durumunu sormuş, vakfın geliri olmayacağı için bu durumda ayakta kalmasının zor olacağını belirtmişlerdir. (Zeyrek, 2006:104-107)

5830 sayılı yasa sonrası DP'li ve CHP'li vekillerin yaptıkları konuşmalarda halkevlerinin bir partinin uzantısı ya da kültür kolu olmak yerine diğer siyasi partilerin de katıldığı bir kuruluş tarafından yönetilmesi fikrinin gerek DP gerekse de CHP tarafından 14 Mayıs'tan sonra ortak bir görüş olarak belirlendiği bunun için her iki partiden de kişilerin görevlendirildiği belirtilmektedir.

DP esasında görüşmelerde CHP' ye bazı kişiler tarafından devredilen malların peşine düşmüş; CHP'yi bu anlamda güçsüz bırakacak adımlar atmıştır. CHP ile DP arasında kapalı kapılar ardında yapılan görüşmelerde esasen her görüşme de DP'nin sistemi oturdukça daha çok isteklerde bulunduğu görülmektedir. (Özacun, 2001:10-16)

Demokratik Canik gazetesi bir sayısında şöyle bir başlıkla çıkmıştır. Milletın malını milletten kaçııyorlar, CHP'nin zimmetine geçirdiği para ve gayri menkullerin geri alınması hakkında hazırlanan kanun tasarısının bugünlerde çıkması ihtimaline ithafen, CHP mallarını hibe etmeye veya düşük fiyatlarla satılmış göstermeye başlamıştır. Samsun'da da bu tür haberlerin gelmesi üzerine Tokat Milletvekili Ahmet Gürkan, bu kanun tasarısına yeni maddeler eklemek için hazırlığa başlamıştır. Bu maddeye göre CHP tarafından değerinden aşağıya verilen malların yeni sahiplerinden geri alınması söz konusu olacaktır. (Demokratik Canik, 26 Haziran 1952:1)

CHP'nin halkevlerinin çözüme kavuşturulması için görevlendirdiği Ahmet Barutçu, DP ile 6 kez görüştüğünü; Adnan Menderes'in halkevlerinin; CHP'nin sırtında yük olduğunu belirttiğini bir an çözüme kavuşturun dediğini belirtmekte; hazineye devredilmesi imasını yaptığını belirtmiştir. Ayrıca Adnan Menderes, halkevleri konuşulurken önce Türk Ocakları'nın çözümlenmesi gerektiğini, halkevlerinin görevlerini tamamladığını belirtmiştir.

Tartışmalar bu ekseninde devam etmiş, CHP'liler, tarafsız bir kurum halinde devam etmesini, bazı DP'liler ise gençliğin kültürüne hizmet yolunda çalışabilirler demiştir. CHP ile DP bu konuda anlaşmışlar. İkinci görüşme de ise halkevlerinin Tesis olarak kalacağı üzerinde konuşulmuş; CHP'nin sözcüsü Ahmet Barutçu, projeyi Başbakan Adnan Menderes'e sunmuştur. Projede Tesisin amacı: her türlü siyasi parti amaçlarından uzak tutulması, halkevi idari yapısının nasıl olacağı ve hangi malların devredileceği üzerinde durulmaktadır. Çeşitli kuruluşlardan, siyasi partilerden, bazı kurumlardan oluşan 10 kişilik Halkevleri Genel Yönetim Kurulu oluşturulacaktır. Halkevine devredilecek mallar ise: halkevi olarak yapılan veya halkevi adına satın alınan yapılar, Türk Ocaklarından gelen yapılar ve araç gereçler; bazı halkodası yapılarıdır. (Zeyrek, 2006:115-116)

15 Nisan'da bir görüşme daha yapılmış, bu görüşme sonucunda bir öneri verilmiş; öneri de devredilen mallar ve halkevlerinin yönetim kurulu kadrosunda değişiklik yapılmış. Çeşitli kuruluşlardan üyeler belirtilmiş, halkevlerine devredilecek malların sayısı ve nitelikleri değiştirilmiştir. Çeşitli nedenlerle tasfiyeye uğramış tüzel kişilerden CHP'ye devredilen taşınmazlar; köy, belediye, özel idare, hazine ve vakıflardan CHP'ye geçmiş mallar; 14

Mayıs 1950 tarihinden sonra satılan taşınmazların satış bedeli ve kiralanan taşınmazların kira bedeli gibi maddeler eklenmiştir. Bu tür görüşmeler sonunda ilerleme sağlanamamış ve halkevlerini kapatma girişimleri başlamıştır. (Zeyrek, 2006:116-117)

Halkevlerinin durumu, CHP Genel Sekreterliği tarafından Samsun Halkevi yönetimine: *“18 yıllık bir çalışma süreci içerisinde memlekete geniş ölçüde faydalar sağlamış olan Halkevlerinin bundan böyle aynı işi görebilmesi için düşünce ve teklifleriniz nelerdir?”* şeklinde soru sormuş:

Halkevlerini milletin hizmetine arz edilmiş bir kültür müessesesi haline getirmek, idaresinde tamamen muhat kılmak ve mahalli Halk Partisinin vesayetinden kurtarmak, Halkevlerinde açık parti propagandası yapılmaması ve ancak müspet çalışmaları ile halkın ilgisini çekmek Halk Partisi'nin halka hizmet gayesi ile kurduğu Halkevinin faydalı olduğu ve dolayısıyla Halk Partisinin Millet hizmetinde faydalı işler yaptığı ve halk için çalıştığını faaliyetlerimizle ispat etmektir. Halkevlerinin kapatılması cihetlerine katıyen taraftar değilim bir partili olarak, bunların ne pahasına olursa olsun yaşatılması gerekir. Halkevinin doğrudan doğruya genel sekreterliğe bağlanması. (BCA 490-01/842-330-2-22)

Halkevlerinin devam etmesi için bağımsız olması başkalarının egemenliğinden kurtulması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca halkevleri salonlarında hiçbir partinin toplantı yapılmayacağı genelgelerle bildirildiği halde CHP'nin hala toplantı yaptığı belirtilmektedir. Bu durumda diğer grupların tepkisi alınabilir ancak halkevi salonlarında parti toplantıları yapılmasını engellersek, halkevleri toplumun tamamı tarafından sevebilir denilmektedir. Halkevleri İdare Heyetine girebilmek için CHP'ye üye olma şartı kaldırılmalıdır, bunlar yapıldığı takdirde ve halkevlerinin bağımsızlığı sağlanırsa halkevlerinden beklenen amaçlar gerçekleşmiş olacaktır. (BCA 490-01/842-330-2-35)

Bu görüşler tamamen haksız diyemeyiz ancak DP'nin, halkevlerini işlevsiz hale getirme girişimleri çoktan başlamış. Tarafsız bir kurum haline getirmek zaten belli bir süreci gerektirirken DP'nin aceleci durumunu izahı sanırım, böyle bir kurumun faaliyetlerinin durdurulması olacaktır.

1.2 Samsun Halkevi'nin Kapatılması

DP, 1950 seçiminde 408 milletvekili çıkarmış ve iktidar olmuştur. CHP, DP'nin bir seçim dönemi iktidarda kalacağını düşünmüş, bu nedenle halkevlerini kendi bünyesinden ayırmamıştır. DP ise henüz iktidar olmadan halkevlerini kaldıracağı üzerinde çalışmalar yapmıştır. Ancak iktidar olduğunda bu çalışmalara hemen girmemiş, öncelik olarak bürokratik yapıyı değiştirmiş, sonrasında bu tür işlere girmiştir.

Samsun'da da Adnan Menderes dönemi halkevlerini işlevsiz hale getirme işleminin başladığını, Maliye müfettişlerinin halkevleri hesaplarını teftişe başladığı söylenmektedir. (Ali Baba, 19 Eylül 1950:1) Oysaki Aydın Milletvekili Adnan Menderes'in; Aydın Halkevi'ni açarken *"Halkevleri cemiyeti ve milleti yükseltmek için cem-i mesaisinin toplandığı çatı olacaktır"* diyerek 1950'lerdeki düşünüş tarzından çok ayrı bir görüşe sahip olduğunu görülmüştür. Halkevlerinin düşmanı olmuştur. (Aydın Halkevi Broşürü, 1933)

Kasım 1950 başında Samsun Halkevi'ne ait demirbaşlarının kayda alınması istenmiş, liste şeklinde kaydedilip gönderildiği belirtilmiştir. Samsun Halkevi kendini idare edecek maddi imkanlara sahip olmasına rağmen, bugün için kırk para dahi gelire sahip değildir. *"Halkevi sineması tadilat görmüş ve kiraya verilmiş ancak kiracı, kirasını vermemektedir. Bu nedenle parti tarafından Halkevine ayrılan hisse ödenememiştir. Sinema salonunda sahne olmadığından Temsil Şubesi faaliyet gösterememiştir. Yılda en az 15 defa salonu kullanma hakkı olduğu halde sinemayı işleten kiracı salonu vermemektedir denilmektedir. Parasızlık yüzünden 4 kadrolu çalışan varken, bahçıvan kadrodan çıkartılarak 3 kişilik kadroya indirilmiştir."* (BCA 490-01/842-330-2-12)

Samsun Halkevi görüldüğü gibi aciz durumdadır. Çalışanların sıkıntısı ayrıca belirtilmiştir. Halkın da yavaş yavaş elini ayağını Halkevlerinden çekmesi, bir çocuğun tek başına kimsesiz kalması gibidir.

Samsun Halkevinde çalışan memurların maaşları verilememektedir. Sosyal Yardım Şubesi'nin yaptığı baloyla bir kısmı karşılanırsa da böyle gitmeyeceği açıkça belirtilmiştir. Halkevi bandosu da parasızlık yüzünden çalışmalarını durdurmuştur. (BCA 490-01/842-330-2-13) Başbakanlık belgelerinden de anlaşıldığı üzere maddi açıdan zor durumda olan Samsun Halkevi görevlerini yapamayacak durumdadır. Çoğu şube faaliyetlerini durdururken, çalışanlar, maaşının bir kısmını alabilecek durumdadır.

Samsun Halkevi'nin bu dönemde hiçbir geliri yokken sadece memurlara 170 lira ödemek zorunda olduklarını; 1500 lira sinema binası, 500 lira da elektrik ve su borcu bulunduğu belirtilmektedir. (BCA 490-01/842-330-2-18)

Halkevi üyelerinin aidat vermelerini sağlamak, Sosyal Yardım Şubesi yararına balo ve bahçe partileri düzenlemek, Halkevi sinemasının Halkevi tarafından işletilmesi ve temsiller için sahne yaptırılması, paralı temsillerin yapılması ve temsillerle yazları turneye çıkılması istenmiştir. (BCA 490-01/842-330-2-20) Bu durum Samsun Halkevi'nin içler acısı halinin en büyük kanıtıdır. Para getirecek yeni yollar aranmakta olduğu görülmektedir. 1950 senesinde Samsun Halkevi'nin gelir ve gider tablosuna bakıldığında gelirin; o kadar çalışmalara, yardım baloları düzenlenmesine rağmen 3300 lira olduğu, giderlerinde yine 3300 lira olduğu görülmektedir. (BCA 490-01/842-330-2-31)

Halkevi eşyaları okul ve kurumlara devredilmiştir. Kitap, dergi, gazete, müzelik eser, demirbaş eşya, spor ve müzik malzemeleri Milli Eğitim Bakanlığı'na devredileceği açıklanmıştır. (Demokratik Canik, 20 Mayıs 1952:1) Samsun'da çıkan bu gazeteye göre, Samsun yerelinde de halkevi faaliyetleri yavaşlatılmış, halkevi gözden düşürülmeye çalışılmakta, Halkevinin kullanacağı bina ve araç gereçler elinden alınmaktadır.

Bakanlar kurulu, İstanbul Şişli Halkevi binası Birleşmiş Milletler Uluslararası Çalışma bürosu tarafından açılacak iş gücü bürosuna temin etmiştir. Yakınoğu memleketlerinin iş gücünün değerlendirilmesi amacıyla açılacağı belirtilmiştir. (Demokratik Canik, 20 Mayıs 1952:1) Buradan da anlaşılacağı üzere DP, Halkevlerini gözden çıkarmıştır.

Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, halkevlerinin kapanma nedenini şöyle açıklamıştır: bir yandan CHP merkezi bürokratik yapısının ağır işlemesi, ileriye görememesi; öbür yandan DP'nin gözlerini parti husumeti ile karartması ve ülkenin kültürel kalkınmasını düşünmemesi, hatta istememesi yüzünden, gerçekten birer kültür ve ışık durumuna gelmeye başlayan halkevleri o zaman tarihe karıştı. (Gürallar,1999:81)

Velidedeoğlu'na katılmamak elde değildir. Bu güzide kültür kurumu siyasi çekişmelerin arasında eriyip gitmiştir. Olan en çok ta Türkiye Cumhuriyeti'ne olmuş, kültürel anlamda ilerlemenin önü kesilmiştir.

Ali Nejat Ölçen: *"Halkevlerini kapatmanın esas nedeni olarak gerici kadroların Halkevlerini Ulusun malı yapmak değil, Halkevleriyle sağlanan yenilenmenin, aydınlanmanın önünü kapatmak olarak vurgulamıştır"*. (Ölçen,1988:31) Buradan da anlaşıldığı üzere

halkevlerinin niteliği üzerine tartışma vardır. Halkevlerinin dernek veya vakıf olması tartışılırken gerçek olan Halkevleri işlevsizleştirilecek, halkın nazarında küçük duruma düşürülecektir.

Son dönemde siyasi çekişmelere sahip, hissedilmeden ihmal edilmiş olan halkevlerinin siyasi bir kurum olmadığı, bu tartışmalardan uzak tutulması gerektiği Samsun gazetesi yazarlarından Dr. Ferhan Kut tarafından belirtilmiştir. (Samsun, 4 Ağustos 1947:1) Samsun halkı tarafından da bu durumun olumsuz yansımaları daha önceden öngörülmüş, çeşitli yayınlara bu durum yansımıştır. Samsun Halkevi resmi yayın organı 19 Mayıs Dergisi'nin son zamanlar faaliyetler bölümüne baktığımızda eskisi gibi bir çalışmanın olmadığı, insanların katılımının azaldığı görülmektedir. Zaten maddi açıdan zor durumda olan Samsun Halkevi faaliyetlerini yapamamış; siyasi desteği kesilince de zor duruma düşmüştür.

1.3 Halkevleri kapatıldı mı?

5830 nolu yasa ve yapılan görüşmelerde halkevlerinin kapatılmadığı görülmektedir. Ancak İsmet İnönü, halkevlerinin İlgâ edildiğini yani ortadan kaldırılması anlamına geldiğini belirtmiştir. Memleketi 20 yıldan beri ülke kültürüne hizmet eden kültür kurumundan mahrum bırakmaktadır. Adnan Menderes ise her fırsatta halkevlerinin kapatılmadığını ancak, daha önce elde edilen malların CHP tarafından halkevlerine geri verilmesi gerektiği üzerinde durmuştur.

Halkın onayıyla kabul edilen 1961 Anayasasına göre kurulan Anayasa Mahkemesi, 5830 nolu yasayı iptal etmiş; CHP hem kendi mallarını hem de halkevlerine ait malları geri alma hakkına kavuşmuş ancak Atatürk'ün Türkiye İş Bankası'ndaki Hisse Yıltleri, Ulus'taki Ulus Matbaası ve iş hanlarıyla yetinmiştir. Oysaki çok sayıda malı geri alma hakkına sahip olmuştur. CHP'nin bu malları geri alamamasında etken olarak gösterilebilecek durum; bu malların toplum yararına çalışan kuruluşlar tarafından kullanılıyor olması gösterilebilir. Türk Hava Kurumu, Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu gibi kurumların bu malların çoğunu elinde bulundurduğu belirtilmektedir. Halkevlerinin yeniden kurulması ya da hiç kapanmadığı düşünülürse aslında yeniden faaliyete geçme ihtimali vardı. Ancak partiler kendi gençlik örgütlerini kurdular ve bunu düşünmediler, esas Halkevlerinin sonunu getiren durumun bu olduğu belirtilmiştir. (Özacun, 2001:10-16)

SONUÇ

Osmanlı Devleti'nin yıkılmasının ardından, yeni bir devlet kurulmuştur. Bu yeni devletin sistemi öncekine benzememiş; tamamıyla farklı bir çizgide olduğu görülmüştür. Üstelik son zamanlarda çok sayıda savaş geçirmiş bir toplum ve bu savaşlarda eğitilmiş nüfusunun çoğunluğunun şehit olması ülkeyi sıkıntıya sokuyordu. Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda okuma seviyesi yaklaşık % 7-8 arasındadır. Örgün öğretim yapan okullar vardı. Ayrıca sadece eğitim öğretim bir ülkeyi kurtarmayabilirdi. Çeşitli becerilere sahip insanların içindeki cevheri çıkartmasını sağlayacak kurumlara ihtiyaç vardı. İşte bu kurumlar halkın evi; halkevleri olmuştur. Mustafa Kemal Atatürk, kısa sürede uzun yol almak istemiş bunun çaresi olarak ta halkevlerini görmüştür..

CHP'nin 3. Büyük Kurultay'da aldığı karar gereği halkevleri kurulmuştu. Halkevleri, Atatürk İlke ve İnkılapları'nın yayılmasına, bunların halk tarafından anlamlandırılıp özümsemesini sağlayacak kurumlar olarak görülmüyordu. Nitekim öyle de oldu. Bu durumun ilerleyen zamanlarda sıkıntıya yol açtığı görülse de, Mustafa Kemal Atatürk, sonuçlarını tam anlamıyla göremese de başarılı olmuştur.

Samsun Halkevi, 19 Şubat 1932'de açılan 14 Halkevinden biridir. Samsun şehrinin Milli Mücadele'deki etkin rolü ve Atatürk'ün 19 Mayıs'ta Samsun'a çıkışı, resmi yayın organına 19 Mayıs isminin verilmesinde rol oynamış ; bu nedenle Samsun şehri gibi Samsun Halkevi'de ayrı bir önem taşımıştır.

Samsun Halkevi, Samsun ve çevresinin sorunlarıyla ilgilenmiş, köylere giderek köylülerin ihtiyaçlarını yerinde görmüş Sosyal Yardım Şubesi ile bazı yardımlarda bulunmuştur. Köylülerin şehre geldiğinde gündüz dinlenip gece kalabileceği sıcak bir ortam oluşturmuştur. Geziler sayesinde köydeki insanların şehir hayatını; şehirlielerin de köy hayatını görmesini sağlamıştır. Zaten CHP'nin de halkevlerinden beklediği faydalar arasında köylüyü layık olduğu yüksek düzeye çıkarmak vardır.

Samsun Halkevi, Samsun'da Dil Tarih Edebiyat konularında araştırmalar yapmış. Samsun civarında kullanılan kelimeleri toplayarak Türk Dil Kurumu'na göndermiştir. Söz derlemeleri yapmış, Öz Türkçenin gelişimi açısından sade dille yazılmış eserleri özendirerek etkinliklerde bulunmuştur. Bazı bölgelerde kazılar yaparak belgelerin gün yüzüne çıkmasını sağlamıştır. Samsun Halkevi'nde, eğitim öğretim faaliyetleri devam ederken, bir yandan spor

faaliyetleri bir yandan da balolar, eğlenceler devam etmiş halkın neşe içinde vaktini geçirdiği yuvalar olmuştur.

Gerçekten de böyle kurumun olması Samsun halkı için büyük bir şans olmuştur. Köylüsü arıcılık, tarım, ziraat, hayvancılık alanında bilgiler edinmiş, şehirlisi hangi alanda çalışmalar yapmak istemişse o alandaki şube faaliyetlerine katılmış, insanlar özgürce hareket edebilmiştir. Samsun Halkevi, yakın çevre illerle irtibat sağlayarak, temsillerin o bölgede de sergilenmesini sağlamış, diğer bölgelerden gelen insanlar da temsillerini Samsun Halkevi'nde sergilemiştir. Farklı illerden gelen Milletvekilleri konferanslar vermiş. Farklı illerin takımları ile turnuvalar düzenlenmiş, sonuç olarak Samsun halkının her türlü gelişimine ön ayak olunmuştur. Samsun Halkevi sistemli, planlı programlı hareket etmiş. Halkla beraber etkinliklerde bulunmuş, faaliyetlerini her zaman halka rahatça duyurabilmiştir. Toplumdan kopukluk yaşanmamış, her etkinlik yoğun katılımı sonuçlanmıştır.

Samsun Halkevi, Samsun ve civarındaki halkın eğitilmesi konusunda çok önemli başarılar imza atmış, Atatürk İlke ve İnkılaplarını özümseyen bireyler yaratmıştır. Samsun Halkevi faaliyetleri 1946'dan sonra yavaşlamış, bunda o dönemin siyasi koşulları etken olmuştur. Çok partili hayata geçişin ardından, Atatürk'ün ideolojisini en iyi şekilde yansıtan halkevleri eleştirilerin merkezi olmuştur. Direkt Atatürk'ü eleştiremeyenler onun kurumlarını eleştirmiş; Halkevleri de bu eleştirilerin merkezinde yer almıştır.

CHP ile halkevleri ikiz kardeş gibi hareket etmiş, bu durumun ilk zamanlar hem maddi hem de manevi açıdan faydası çok olmuştur. Halkevleri, parti kanalıyla maddi açıdan destekleniyor, ekonomik açıdan sıkıntı çekmiyor ayrıca belediyelerden de destek görüyordu. Ancak daha sonra çok partili hayata geçişle beraber, bu durum CHP ile halkevlerinin aynı kurumlar gibi görülmesine neden olmuş, bu durum diğer partilerin eleştiri odağı haline gelmiştir. Aynı imkânlardan yararlanamamaktan muhalefet partilerince eleştirilmiş. Daha sonra DP'nin iktidar olmasıyla yöneltilen eleştiriler dozunu aşmış, DP bunları gerekçe göstererek önce Halkevlerini işlevsiz hale getirmiştir.

KAYNAKÇA

Arşivler

BCA,490.01/4-20-01

BCA,490.01/3-12-37

BCA,490.01/61-233-4

BCA,490.01/63-242.6

BCA, 490.01/842-330-2-12

BCA, 490.01/ 842-330-2-13

BCA, 490.01/842-330-2-18

BCA, 490.01/ 842-330-2-19

BCA, 490.01/842-330-2-22

BCA, 490.01/842-330-2-31

BCA, 490.01/842-330-2-35

BCA, 490.01/842-330-2-58

BCA, 490.01/842-330-2-70

BCA, 490.01/842-330-2-71

BCA, 490.01/842-80363-2854-162

BCA, 490.01/846-346-1-4

BCA, 490.01/846-346-1-5

BCA, 490.01/846-346-1-8

BCA 490.01/846-346-1-11

BCA 490.01/846-346-1-14

BCA, 490.01/846-346-1-17

BCA, 490.01/846-346-1-20

BCA, 490.01/846-346-1-23

BCA, 490.01/846-346-1-26

BCA,490.01/847-353-3

BCA,490.01/848-355-1

BCA,490.01/920-583-2

BCA,490.01/979-795-1

BCA,490.01/1063.1082.1

BCA,490.01/1031-971-1

Resmî Yayınlar

CHP, (1932). *CHF Halkevleri Talimatnamesi*. Ankara: Hakimiyeti Milliye Matbaası.

CHP, (1933). *Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsaları*. Ankara: Hakimiyeti Milliye Matbaası.

CHF Halkevleri Talimatnamesi, (1934). Hakimiyeti Milliye Matbaası, Ankara.

CHP, (1935). *Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsaları*. Ankara: Ulus Basımevi.

CHP, (1936). *Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsaları*. Ankara: Ulus Basımevi.

CHP, (1937). *1937 Yıldönümü Broşürü Geçen Yılda Halkevleri Nasıl Çalıştı?*. Ankara: CHP Genel Sekreterliği Yayını.

CHP Halkevleri Öğreneği, (1938). Recep Ulusoğlu Basımevi, Ankara.

CHP, (1936). *103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı*. Ankara: Maarif Derleme Müdürlüğü

CHP 1939'da Halkevleri, (1940). Recep Ulusoğlu Basımevi, Ankara.

CHP, *Halkevleri 1940*, Ulusal Matbaa, Ankara.

CHP (1940). *Halkevleri ve Halkodalarının 1940 Çalışmaları*, Ankara.

CHP, (1940). *CHP Halkevleri İdare ve Teşkilat Talimatnamesi*. Ankara: Zerbamat Basımevi.

CHP, (1941). *CHP Halkevleri ve Halkodalarının 1940 Çalışmaları*. Ankara.

CHP Halkevleri ve Halkodalarının 1942 Çalışmaları, (1943). Ankara.

CHP, (1943). *CHP Halkevleri ve Halkodaları 1932–1942*. Ankara.

CHP, (1945). *CHP Halkevleri ve Halkodalarının 1944 Çalışmaları*. Ankara.

CHP, (1948). *CHP XVI. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları*, Ankara: Ulus Basımevi

CHP, (1963). *CHP İl Gençlik Kolu Yayınları No:4*. İstanbul.

CHP, (1963). *Kuruluşlarının Yıldönümü Halkevleri (1932–1951–1963)*, İstanbul: CHP İl Gençlik Kolu Yayınları No:4.

CHP XVI. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları, (1948), Ankara.

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğinin Parti Teşkilatına Umumi Tebligatı, (1940). İkinci Kanun 1939'dan 30 Haziran 1939 Tarihine Kadar, C.14 Zerbamat Basımevi.

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğinin Parti Örgütüne Genelgesi, (1937). İkincikânun 1937'den 30 Haziran 1937 tarihine kadar, C.10, Ulus Basımevi.

Cumhuriyetimizin Yıl Dönümü Münasebeti Nedeniyle Samsun Halkevi, 1934

Halkevleri Hakkında Genel İdare Kurulu'nun Açıklaması, (26.XI. 1951). Ulus Basımevi Ankara.

Samsun Halkevi 1932-1939, (1939) Samsun.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre 8, içtimai yıl 9 +

TBMM Zabıt Ceridesi, Birinci İçtima, 1.3.1339.+

“Millet Mektepleri Talimatnamesi”. *Maarif Vekâleti Mecmuası*, S.17, İstanbul 1929.

Sürelî Yayınlar

19 Mayıs Dergisi

Ali Baba Gazetesi

Ahali Gazetesi

Demokrat Canik Gazetesi

Samsun Gazetesi

Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi

Ulus Gazetesi

Kitap ve Makaleler

“Halkevleri Yıldönümünde Necip Ali Beyin Nutku”, *Ülkü* (1933). C.1, S.2.

“Köycülük Nedir”, Mehmet Saffet, *Ülkü*, C.I, S.6, (Temmuz 1933).

- Afet İnan, A. (2000), *Medeni Bilgiler ve M. Kemal Atatürk'ün El Yazıları*, AAM, Ankara.
- Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, (1989). C. I-III, Ankara.
- Arık, R. O. (1947). *Halkevlerinde Müze, Tarih ve Folklor Çalışmaları Kılavuzu*, CHP Halkevleri Yayınlarından Kılavuz Kitapları: XXI, Ankara.
- Baltacıoğlu, İ. H. (1950). *Halkın Evi*, Ulus Basımevi, Ankara.
- Bayraktar, Nuray (1999). *Halkevlerinin Ülke Kültürüne İnsanın Gelişimi ve Dönüşümü Açısından Katkıları*, Ankara.
- Binbaşıoğlu, Cavit (2005). *Türk Eğitim Düşüncesi Tarihi*, Ankara.
- Canlı, Cemalettin (1999). "Halksız ve İnsansız Bir Tarihin Halkevleri", Ankara.
- Çağlar, B. K., (1936). *1935 Halkevleri*, Ankara.
- Çavdar, T. (1983). Halkevleri. *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, 4. 878-884.
- Çeçen, Anıl. (1990), *Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri*, Ankara.
- Çeçen, Anıl, (2000). *Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri*, Cumhuriyet Yay., İstanbul.
- Devellioğlu, Ferit (2003), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara.
- Duman, Selçuk. (2008). *Türk Modernleşme Sürecinde Sivas Halkevi*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Durukan, H. (1987). Cumhuriyet Döneminde Halk Eğitimi ve Yönetimi, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- Eroğlu, Cem (2003). "DP Tarihi ve İdeolojisi" Ankara.
- Ertan, Ali (1938), Altı Okun Dilinden.
- Gültekin, Cemal (1935) Öz Dile Doğru.
- Gündoğan, Salim (1944). *Köycülük ve Köy Davası Hakkında Bir Etüt*, Aydın.
- Güz, Nurettin. (1995), *Tek Parti İdeolojisinin Yayın Organları Halkevleri Dergileri (1932-1950)*, Ankara.
- Hançerlioğlu, Orhan (1986), *Toplumbilim Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, Ankara.
- Kansu, Nafi A. (1936). *103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı*. Ankara: Maarif Derleme Müdürlüğü.
- Karadağ, Nurhan (1998). *Halkevleri Tiyatro Çalışmaları*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

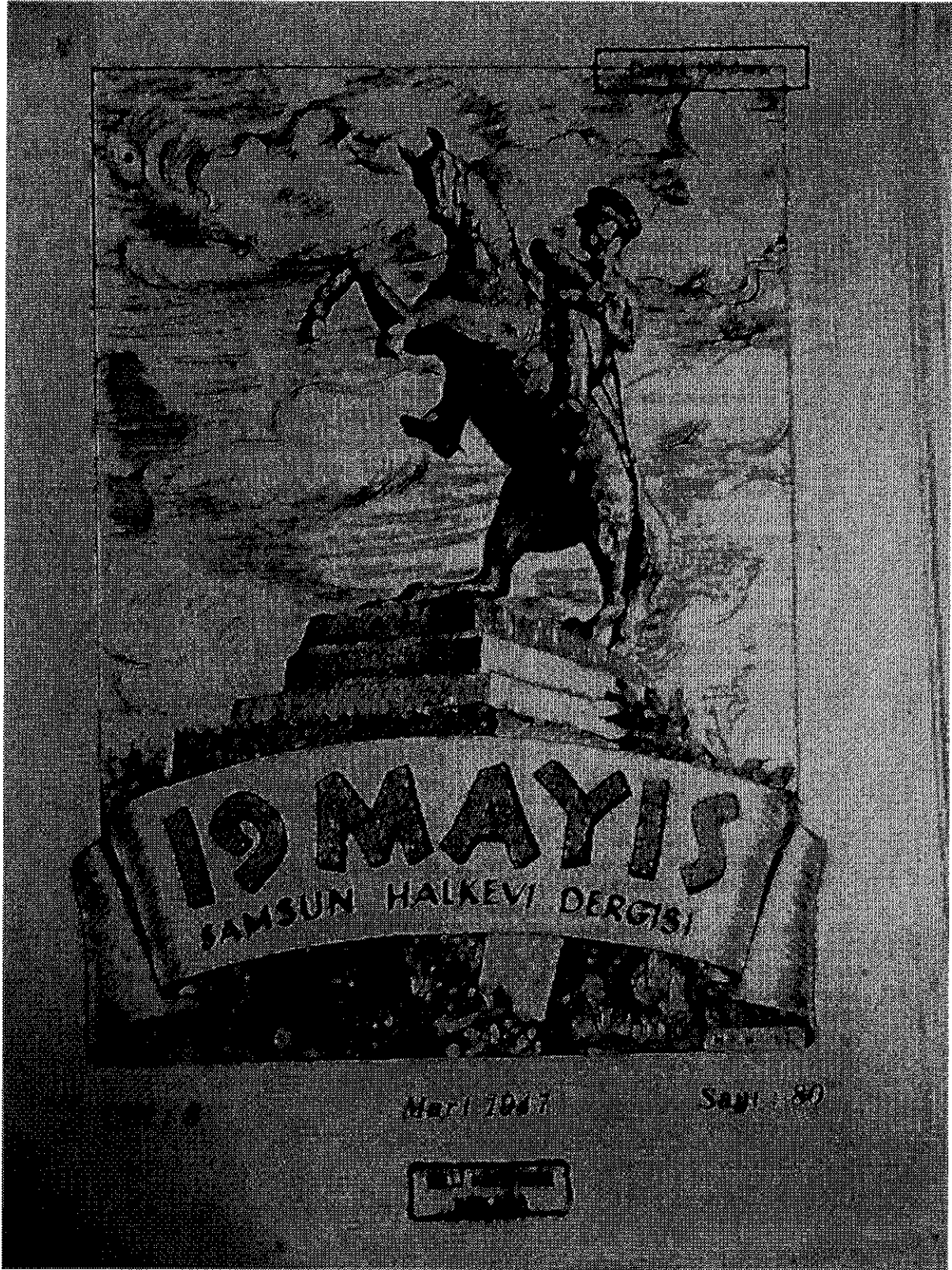
- Karaömerlioğlu, M. A. (2001), Tek Parti Döneminde Halkçılık”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Kemalizm*, C.2, İletişim Yayınları İstanbul.
- Karpat, K. H., (2007). *Türkiye’de Siyasal Sistemin Evrimi*, (Yay. Haz.: Esin Soğancılar), Ankara.
- Kaya, Şükrü. (1936). *103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı*. Ankara: Maarif Derleme Müdürlüğü.
- Kazmaz, Süleyman, (1996). “Halkevleri ve Milli Kültür”, *Türk Kültürü*, S. 395.
- Kızılcılık, S – Erdem Y. (1992), *Açıklamalı Sosyoloji Terimleri Sözlüğü*, Konya.
- Koçdemir, K. (2001), *Küreselleşme*, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Köprülü, M. Fuad (1940). “Halkevlerinin İctimâi Rolü”, *Ülkü*, C. XIV, S.84, (Şubat 1940).
- Özacun, Orhan (2001). “Halkevleri Yayınları Bibliyografyası”, İstanbul
- Ölçen, Ali Nejat (1988). “Halkevlerinin Yok Edilişi”, Ankara.
- Özer, İsmail (2010). Türk Modernleşmesinde Halkevleri ve Diyarbakır Halkevi Örneği, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara (Yayınlanmamış doktora tezi).
- Öztürkmen, Arzu. (1998). *Türkiye’de Folklor ve Milliyetçilik*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Selek, Sebahattin (2004). *Anadolu İhtilali*, C.2, Kastaş Yayınları, İstanbul.
- Selim Sırrı, (1933). “İtalya’da Halk ve Gençlik Teşkilatı”, *Ülkü*, C.1, S.3, (Nisan 1933).
- Şimşek, Sefa. (2002), *Bir İdeolojik Seferberlik Deneyimi Halkevleri 1932-1951*, İstanbul.
- Turan, Şerafettin (1999). *Atatürk’ün Düşünce Yapısını Etkileyen Olaylar, Düşünürler, Kitaplar*, TTK Yay., Ankara.
- Türkmen, İsmet (2013). Kastamonu Halkevi ve Türkiye’nin Modernleşme Sürecine Katkıları, Ankara.
- Türkmen, İsmet (2009) Halkevlerinin Türkiye’nin Sosyo-Kültürel Dönüşümündeki Yeri ve Kastamonu Halkevi Örneği, Ankara.
- Ülken, H. Z. (1969), *Sosyoloji Sözlüğü*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Ünal, Kemal (1940). “Halkevlerinin Çalışmasında Bazı Yeni Esaslar”, *Ülkü*, C.16, S.91.
- Yalçın, Semih (2004). *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Kaynakları*, Ankara Siyasal kitapevi
- Yaşar, Hakan, (2008). “Sinop Halkevi ve Faaliyetleri (1932–1951)”, *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Tokat (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Yaşar, Hakan, (2010). “Yurtdışında Bir Kültür Kurumu: Londra Halkevi”, *Atatürk Yolu Dergisi*, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, S. 45, C. 12, Y. 23.

Zeyrek Şerafettin , (2006) “Türkiye’de Halkevleri ve Halkodaları”, (1932-1951), Ankara.

Ziyaeddein Fahri, (1939). “Halkevlerinin Çalışmasına Dair”, *Ülkü*, C.13, S.73, (Mart 1939).

EKLER

Samsun Halkevi 1932-1939, Dil Tarih Edebiyat Şubesi Yedinci Yıl Dönümü, 1939, Güneş basımevi, Samsun, s:7)

19 Mayıs Dergisi, Mart 1947, C:8, S:80

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Halil AKTAŞ

Doğum Yeri ve Tarihi : 13.03.1984

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi :Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Alanlar Eğitimi, Tarih Öğretmenliği; Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı, Tezli Yüksek Lisans

Yabancı Dili :İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi : Milli Eğitim Bakanlığı, Tarih Öğretmenliği

İletişim

E-Posta Adresi : denizle_gelensan@hotmail.com